
Kallelse till kommunstyrelsen den 28 januari 2025 klockan 8.15

Som ledamot i kommunstyrelsen kallas du till sammanträde. **Har du förhinder ring** 0670-161 06 eller 0670-164 55 i god tid, så sekreteraren hinner kalla din ersättare.

Möjlighet att delta på länk kommer finnas. Endast friska ledamöter får delta på plats.

Sammanträdets plats

Sammanträdesrum Almen, kommunkontoret i Strömsund.

Utsändningsdag

Tisdagen den 21 januari 2025

Program

08.20 Stängning av Lindbergsbackens- och Killevippens förskola 60

09.20 PAUS

09.45 nytt ekonomisystem 15

10.00 Verksamhetsmål kommunstyrelsens verksamheter 2025 60

11.00 Anpassningsprogram 60

12.00 Lunch

13.00 Gruppmöten inkl kaffe

15.00 E.on *Preliminärt*

16.00 Mötet börjar

Välkommen

Susanne Hansson, ordförande

Malin Åbbel Fjell, sekreterare

0670-161 06 eller kansliet@stromsund.se

Föredragningslista

- 1 Fastställande av föredragningslistan kommunstyrelsen
- 2 Kommunstyrelsens ordförande informerar
- 3 Verksamhetsmål kommunstyrelsens verksamheter 2025
- 4 Lägesuppdatering från kommunledningsförvaltningen om nytt ekonomisystem
- 5 Ansökan till resursskola
- 6 Anpassningsprogram
- 7 Jämtlands räddningstjänstförbund nya taxor för tillsyn och tillstånd 2025
- 8 Revidering av Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län
- 9 Remiss av promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (Ds 2024:25)
- 10 Stängning av Lindbergsbackens- och Killevippens förskola
- 11 Försäljning av Vallen 4:16
- 12 Ansökan om ekonomiskt stöd för 2025 - Skoteralliansen
- 13 Ansökan om hyresbidrag - Funktionshindrades förening
- 14 Bidrag för drift av samlingslokaler 2025
- 15 Motion om fysisk aktivitet i skolorna - Eskil Ehnberg och Viktoria Trewe Moderaterna (M)
- 16 Medborgarförslag om etablering av en väntplats i Strömsund
- 17 Medborgarförslag om gratis busskort
- 18 Medborgarförslag Gratis busskort till ungdomar
- 19 Redovisning av delegationsbeslut till kommunstyrelsen 2025
- 20 Delgivningar kommunstyrelsen 2025

Diarienummer KS.2024.717

Verksamhetsmål kommunstyrelsens verksamheter 2025

Förslag till verksamhetsmål för 2025 har upprättats för kommunstyrelsen, kommunledningsförvaltningen, teknik- och serviceförvaltningen, framtids- och utvecklingsförvaltningen.

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Verksamhetsmål för 2025 fastställs för verksamheterna under kommunstyrelsen; kommunstyrelsen, kommunledningsförvaltningen, teknik- och serviceförvaltningen, framtids- och utvecklingsförvaltningen.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Kommunledningsförvaltningen, Linnea Fjellner

Bilagor

Verksamhetsmål kommunstyrelsen 2025

Beslut skickas till

Kommunstyrelsens förvaltningar

Diarienummer KS.2024.717

Mål för kommunstyrelsen verksamheter 2025

Kommunfullmäktiges inriktningsmål - Ekonomiskt hållbarhet

Nr	Uppdrag till nämnder och styrelser	Kommunstyrelsens mål	Uppföljningsansvar och redovisning	Rapporteras till kommunfullmäktige
1	Arbeta för att bli länets bästa arbetsgivare inom välfärdssektorn	1. Minst 77 % av kommunens medarbetare ska rekommendera Strömsunds kommun som arbetsgivare. 2. Enligt medarbetarundersökningar ska Strömsunds kommun ha bästa resultatet i länet.	Kommunledningsförvaltningen , KLF. Redovisas enligt följande: organisatorisk och social arbetsmiljö-enkät (OSA-enkät) redovisas i juni och hållbart medarbetar-engagemang (HME) februari 2026.	Nej
2	Arbeta för att säkra kompetensförsörjning inom både privat och offentlig sektor	1. Ökad kännedom om Strömsunds kommun som geografisk plats för att bo, leva och verka på. 2. Etablera en positiv association till Strömsunds varumärke, både som arbetsgivare och som geografisk plats, för att attrahera nödvändiga kompetenser.	KLF och framtids- och utvecklingsförvaltningen, FUF. Redovisas per augusti. Nollmätning genom näringsliv och utveckling. Kvalitativ analys.	Ja

Nr	Uppdrag till nämnder och styrelser	Kommunstyrelsens mål	Uppföljningsansvar och redovisning	Rapporteras till kommunfullmäktige
3	Skapa bättre förutsättningar för de som står utan arbete. De som står långt från arbetsmarknaden att komma närmare arbetsmarknaden.	Minst 90 % i åldersgruppen 18-67 år har gjort en stegförflyttning mot egen försörjning inom ett år efter påbörjad insats via arbetsmarknadsenheten, AME.	FUF Redovisas per april och augusti.	Nej

Fullmäktiges inriktningsmål - Social hållbarhet

Nr	Uppdrag till nämnder och styrelser	Kommunstyrelsens mål	Uppföljningsansvar och redovisning	Rapporteras till kommunfullmäktige
4	Stärka medborgarnas möjligheter till inflytande genom att utveckla kommunens arbete med medborgardialoger.	Fler medborgare deltar i kommunens medborgardialoger.	KLF Redovisas under 2025. Kvalitativ analys.	Nej

Nr	Uppdrag till nämnder och styrelser	Kommunstyrelsens mål	Uppföljningsansvar och redovisning	Rapporteras till kommunfullmäktige
5	Stärka kommunens förutsättningar för att motverka psykisk ohälsa.	1. Andelen gymnasieelever som uppnår gymnasieexamen ska överstiga riksnivån. 2. Förbättrad folkhälsa inom Strömsunds kommun. 3. Öka förutsättningarna för ungas inflytande och delaktighet.	FUF, KLF 1) Redovisas per augusti. Efter betygssättning. 2) Redovisas per augusti (Regionens folkhälsoundersökning - Hälsa på lika villkor). 3) Kvalitativ analys. Redovisas per augusti och februari 2026.	Nej
6	Skapa bättre förutsättningar för de som står utan arbete att komma närmare arbetsmarknaden.	Den samlade arbetslösheten skall understiga rikssnittet.	KLF, TSF samt FUF Redovisas per april och augusti av Arbetsförmedling.	Ja
7	Minska ungdomsarbetslöshet	Minska ungdomsarbetslösheten från dagens 7,5 %, genom att öka förutsättningarna för ungdomar i åldern 18-24 år att fortsätta sina studier, praktik eller få ett arbete.	KLF, TSF samt FUF Redovisas per april och augusti av Arbetsförmedlingen.	Ja

Nr	Uppdrag till nämnder och styrelser	Kommunstyrelsens mål	Uppföljningsansvar och redovisning	Rapporteras till kommunfullmäktige
8	Främja integration och motverka tendenser till segregation.	Minst 150 unika personer ska delta i insatser för att främja integration och motverka tendenser till segregation.	FUF Redovisas per april och augusti.	Nej
9	Arbeta mot våld i nära relationer och mot hedersrelaterat våld och förtryck.	Kommunens arbetsplatser ska öka kunskapen kring hedersrelaterat våld och förtryck.	FUF Redovisas per april och augusti. Återrapporteras av respektive chef i den årliga uppföljningen arbetsmiljörevision.	Nej
10	Förebygga radikaliserings och våldsbejakande extremism.	100 % av kommunens arbetsplatser ska genomgå utbildning kring radikaliserings och våldsbejakande extremism.	FUF Redovisas per augusti. Kvalitativ analys genom VBE gruppen. Återrapporteras av respektive chef i den årliga uppföljningen arbetsmiljörevision.	Nej

Fullmäktiges inriktningsmål - Ekologisk hållbarhet

Nr	Uppdrag till nämnder och styrelser	Kommunstyrelsens mål	Uppföljningsansvar och redovisning	Rapporteras till kommunfullmäktige
11	Öka andelen förnybar energi i de kommunala verksamheterna.	Följande ska minska: 1. Förbrukning av fossila drivmedel i kommunen 2. Territoriella utsläpp av växthusgaser i Strömsunds kommun 3. Energiförbrukning Följande ska öka: 4. Installerad effekt av solkraft	TSF Redovisas per helår. 1. Mäta förbrukningen 2. Uppgift från Regionen 3. Statistik från nätägaren 4. Kontroll installerad	Nej
12	Verka för att våra lokala företag ska ha bättre möjligheter att bidra till den gröna omställningen, med kompetens och produkter.	1. Erbjud minst tre utbildningstillfällen med fokus på grön omställning alternativt cirkulär ekonomi. 2. Vid årets slut ska minst 10 företagare ha deltagit vid dessa utbildningstillfällen.	FUF Redovisas per april och augusti. Kvalitativ analys genom näringslivschefen.	Nej

Nr	Uppdrag till nämnder och styrelser	Kommunstyrelsens mål	Uppföljningsansvar och redovisning	Rapporteras till kommunfullmäktige
13	Förbättra förutsättningarna för lokala företag att delta i upphandling.	1. Erbjuda minst två utbildningstillfällen för lokala företag i upphandling. 2. Vid årets slut ska minst 10 företagare ha deltagit vid dessa utbildningstillfällen. 3. Fler företag från kommunen anmäler sig till dynamiskt inköpssystem (DIS).	TSF och FUF Redovisas per april och augusti. Kvalitativ analys genom näringslivschefen. Kvantitativ analys genom upphandlingskontoret (DIS) .	Nej
14	Underlätta för medborgarna att vara klimatsmarta.	1. Bidra med ökad kunskap om klimatsmarta åtgärder till våra medborgare. 2. Skapa bättre förutsättningar för insamling av avfall.	KLF, TSF Redovisas per april och augusti. Kvalitativ analys.	Nej
15	Minska matsvinn.	Minskat matsvinn i samtliga kommunala verksamheter.	TSF Redovisas per april och augusti.	Nej

Nr	Uppdrag till nämnder och styrelser	Kommunstyrelsens mål	Uppföljningsansvar och redovisning	Rapporteras till kommunfullmäktige
16	Mer övergripande och strukturerat arbeta med hållbarhetsfrågor, såsom folkhälsa, miljö och klimat.	Ett effektivare, mer systematiskt och koncerngemensamt fokus på hållbarhetsfrågor.	KLF Redovisas per år.	Nej

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.717

§ 5 Verksamhetsmål kommunstyrelsens verksamheter 2025

Carina Wiik, kommunledningsförvaltningen, gick genom verksamhetsmålen för kommunstyrelsens verksamheter för år 2025.

Förslag till verksamhetsmål för 2025 har upprättats för kommunstyrelsen, kommunledningsförvaltningen, teknik- och serviceförvaltningen, framtids- och utvecklingsförvaltningen samt de avgiftsfinansierade verksamheterna för avfall och vatten/avlopp, AVA, och bredband.

De under mötet föreslagna förändringarna revideras och redovisas på nästa sammanträde med kommunstyrelsen.

Underlag till beslut

KS § 208

Verksamhetsmål kommunstyrelsen 2025

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet fastställa verksamhetsmålen 2025 för kommunstyrelsen enligt de förändringar som har diskuterats.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Anta verksamhetsmålen för 2025.

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.331

§ 6 Lägesuppdatering från kommunledningsförvaltningen om nytt ekonomisystem

Niclas Liljefjäll, kommunledningsförvaltningen, informerar om status för införande av ekonomisystemet Raindance.

- Tidplanen håller.
- Gott samarbete med extern samarbetspartner.
- Man arbetar även fortsättningsvis med riskanalys.

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet besluta att ta del av informationen.

Arbetsutskottets beslut

Arbetsutskottet tar del av informationen.

Diarienummer FUF.2025.51

Ansökan till resursskola

En vårdnadshavare har ansökt om att Strömsunds kommun ska ge förhandsbesked om huruvida enligt 17 kapitlet 29 och 35 §§ skollagen kommer betala bidrag för att hens barn ska gå på en fristående resursskola för att färdigställa grundskolebetygen.

Varken av skollagen eller av någon annan lagstiftning kan utläsas att en kommun har skyldighet att ge sådant förhandsbesked. Därför beslutar kommunstyrelsen att avvisa (inte pröva) vårdnadshavarens begäran och hänvisar till ordinärt ansökningsförfarande.

Förslag till beslut

Ansökan avvisas.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Framtids- och utvecklingsförvaltningen, Anna Backman Wikström,

Diarienummer KS.2024.730

Anpassningsprogram för Strömsunds kommun

Sammanfattning

Programmet är det övergripande styrdokumentet för kommunens anpassningsarbete. Dokumentet har som huvudsaklig funktion att tydliggöra kommunens prioriteringar i detta arbete. I anpassningsprogrammet är framtidsbilden, nuläget, rådigheten och utmaningarna i fokus. De konkreta prioriteringarna hanteras i enlighet med de beslutsformer som kommunen använder i övrigt såsom nämndbeslut, styrelsebeslut och så vidare.

Namnet föreslogs att ändras från Lokalt utvecklingsprogram till Anpassningsprogram för Strömsunds kommun vid sammanträdet för kommunstyrelsens arbetsutskott den 14 januari 2025.

Beskrivning av ärendet

Socialdemokraterna och Centerpartiet initierade i mars 2023 en genomlysning av kommunens verksamheter i syfte att bygga en långsiktigt hållbar struktur för verksamheterna i förhållande till medborgarnas behov av välfärdstjänster.

Kommunstyrelsen beslutade den 28 mars 2023 § 65 att ge kommunstyrelsens arbetsutskott i uppdrag att vara styrgrupp för arbetet att ta fram en "Lokal utvecklingsstrategi". Anders Bergman anlätades som processledare.

Arbetsgruppen har fört dialog med samtliga nämnder och styrelser i den politiska organisationen, koncernledningen och andra forum som till exempel kommunala pensionärsrådet och vid samråd med samebyarna.

Arbetsgruppen överlämnade ett förslag till lokalt utvecklingsprogram för Strömsunds kommun och föreslog att kommunstyrelsen att skicka ut förslaget på remiss till samtliga partier som representeras i kommunfullmäktige. Remisstiden sattes från och med 1 november till 13 december 2024.

Anders Bergman, processledare, presenterade ett första utkast för kommunstyrelsens arbetsutskott den 14 januari 2025.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige.

Att anta anpassningsprogrammet för Strömsunds kommun.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Kommunledningsförvaltningen, Linnea Fjellner

Bilagor

Anpassningsprogram Strömsunds kommun 2025-01-20

Anpassningsprogram för Strömsunds kommun

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte	1
Framtidsbild	4
Strömsund – en nytänkande och smart kommun	4
Strömsund – en tillgänglig och utåtriktad kommun	7
Strömsund – en kommun med hållbara livsmiljöer att bo, leva och verka i	9
Strömsund – en kommun med investeringar i utbildning och kompetens	10
Strömsund – en kommun med hållbar näringslivsutveckling	11
Bilaga 1 – Nulägesbeskrivning	13
Bilaga 2 – Kommunalt självstyre och rådighet	23
Bilaga 3 – Utmaningar	25

Bakgrund och syfte

Programmet är det övergripande styrdokumentet för kommunens anpassningsarbete. Dokumentet har som huvudsaklig funktion att tydliggöra kommunens prioriteringar i detta arbete. I anpassningsprogrammet är framtidsbilden, nuläget, rådigheten och utmaningarna i fokus. Programmet förhåller sig också till regionens RUS (2021). De konkreta prioriteringarna hanteras i enlighet med de beslutsformer som kommunen använder i övrigt (nämndsbeslut, styrelsebeslut och så vidare).

Vision

I översiktsplanens vision står det "I Strömsunds kommun har vi det du behöver. Vi är en kommun för alla att bo och leva, utvecklas och verka i, med goda förutsättningar för företagsamhet i en fin miljö. Vi arbetar för nytänkande och långsiktig hållbarhet".

Många olika faktorer, såväl interna som externa, inverkar på huruvida kommunens visioner och mål kan uppfyllas. En grundförutsättning är att

Strömsunds kommun är en attraktiv kommun att bo, leva och verka i. Detta måste bli en naturlig del av all verksamhet – att alla kommunanställda och kommunmedborgare verkar för att öka den samlade nyttan och de värden som vi tillsammans skapar för att göra kommunen till en ännu bättre plats.

*Anpassningsprogrammet ska tydliggöra, de av politikerna
beslutade, frågorna i översiktsplanen.*

Anpassningsprogrammet ska fungera som en kompass och ett verktyg såväl för politiker som för kommunens olika verksamheter, i det dagliga omställningsarbetet, samt vid ansökan av projektmedel ur internationella, nationella och regionala fonder och program. Programmet förhåller sig till de beslutade utvecklingsfrågorna i den kommunala översiktsplanen. Med en gemensam syn på kommunens behov och prioriteringar öppnar anpassningsprogrammet upp för att samla aktörer på en gemensam lokal och regional arena för sektorövergripande samverkan, där vi tillsammans bidrar till att Strömsund, som en del av Norrlands inland, blir den kommun som vi har potential att vara år 2040.

*Anpassningar är nödvändiga för att kunna upprätthålla
välfärdstjänsterna i kommunen.*

Genom att genomlysa kommunens verksamheter ska anpassningsprogrammet hjälpa oss att hitta resurseffektiva lösningar för att kunna anpassa den kommunala servicen och välfärdstjänsterna till dagens demografiska situation och därmed skapa utrymme för utveckling.

Med utgångspunkt från nuläget tar vi sikte mot framtiden.

Anpassningsprogrammet förhåller sig till den demografiska utvecklingen i kommunen. Under de senaste 90 åren har befolkningen i Strömsunds kommun halverats till dagens cirka 11.000 invånare. Med färre invånare finns det behov av att dimensionera den struktur som har byggts upp med skolor, äldreboenden och annan kommunal service till befolkningsunderlag, befolkningssammansättning, tillgängliga resurser och framtida scenarier. Med ny teknik, som erbjuds genom till exempel digitalisering, kan det finnas nya möjligheter att arbeta smartare och på så vis kunna upprätthålla

och i vissa fall öka tillgängligheten till de obligatoriska, lagstyrda och frivilliga uppgifter som kommunen utför.

Kompetensförsörjningen är en mycket stor utmaning, då stora pensionsavgångar väntar inom bland annat vård, skola och omsorg. Samtidigt ökar konkurrensen om arbetskraft och årskullarna som går in i arbetslivet är mindre än de som lämnar. De långa avstånden och de många små enheterna runtom i kommunen är ytterligare utmaningar.

Anpassningarna ska skapa utrymme för utveckling.

Anpassning kan innebära svåra och känsliga beslut. Detta gäller speciellt för beslut som rör våra mindre orter. Mot denna bakgrund är det av stor vikt att alla känner ansvar för såväl kommunens ekonomi som för hela kommunens yta och tar rätt beslut och prioriteringar, vilket på sikt gynnar och utvecklar hela kommunen – trots att besluten kan vara obekväma för stunden. Här måste politiken både försöka vara folkets röst – det vill säga göra som folket/väljarna vill – och vara förlöpare som driver frågor och tar beslut som är nödvändiga för framtiden.

Det finns dessutom många viktiga frågor som kommunen inte har rådighet över utan där andra bestämmer. Till exempel stat, region, enskilda företag och så vidare.

Uppföljning

Programmet följs delvis upp i årsredovisningen genom redovisning av resultat för de mål som kommunfullmäktige fastställt i budget och plan. Övriga mål i anpassningsprogrammet redovisas årligen för kommunstyrelsen.

Framtidsbild

Strömsund – en nytänkande och smart kommun

Kommunens organisation

Politik

Kommunens politiska organisation beslutas inför varje mandatperiod av kommunfullmäktige.

Verksamheter

Kommunen har som mål att

- förvaltningsorganisationen ska vara ändamålsenlig, resurseffektiv och maximera kvaliteten på servicen till medborgarna.
- samverkan/samarbete mellan förvaltningarna ska öka, för att stärka huvudprocesserna i kommunens verksamhet, vilket ger koncernnytta.

Kommunen är organiserad i flera olika förvaltningar/avdelningar som har ansvar för att den service som kommunmedborgarna får är av god kvalitet. Det kan finnas samordningsmöjligheter och samordningsvinster i den nuvarande organisationen. Samordning- och organisationsförändringar kan skapa möjligheter och utrymme för en ökad effektivitet och kvalitet i verksamheterna.

Arbetsätt

Kommunen har som mål att

- öka effektiviteten i så stor utsträckning som möjligt.
- upprätthålla servicenivån, där så är möjligt, och arbeta med ett aktivt kundtänk.
- vara en attraktiv arbetsgivare med en god arbetsmiljö.

De arbetssätt som finns i kommunen medför förhoppningsvis såväl en bra effektivitet som en god kvalitet. De förändringar som sker i verksamheterna, till exempel minskande barn- och ungdomskullar, fler äldre i behov av hjälp/stöd och totalt sett färre boende i kommunen, kan

eventuellt möjliggöra nya arbetssätt, alternativa arbetssätt och samordningar, för att kunna frigöra ekonomiska och personella resurser.

Lokaler och fastigheter

Kommunen har som mål att

- anpassa kommunens tillgång till lokaler och fastigheter till de faktiska behoven.
- arbeta för en långsiktighet i investeringar och underhåll av lokaler.
- energieffektivisera kommunens egna fastigheter, där investeringen återbetalas inom rimlig tid.

Kommunen arbetar aktivt med att dimensionera sina lokaler och fastigheter efter de förändringar som sker i kommunens olika delar. Detta arbete är av stor vikt, då kostnader för lokaler och fastigheter tar en stor del av kommunens budget. Det kan finnas samordningsmöjligheter och möjligheter för bättre nyttjande av lokaler, för att på så vis minska kommunens lokalytor och antalet fastigheter.

Samverkan

Kommunen har som mål att

- genom samverkan med andra aktörer bidra till att samhällets resurser används på ett sätt som är långsiktigt, hållbart och effektivt.

Genom samverkan kan vi skapa goda förutsättningar för samhällets verksamheter och för Strömsunds kommuns utvecklingsarbete. Samverkan kan resultera både i effektivisering och i kompetenshöjning.

För att öka befolkningsunderlaget och på så vis skapa stordriftsfördelar, skulle en möjlighet vara att slå ihop kommunen med en grannkommun. Då en av våra utmaningar är de långa avstånden ser vi i nuläget inte detta alternativ som en bra idé. Det geografiska området skulle ökas avsevärt och därför är det mycket osäkert om stordriftsfördelar skulle kunna uppnås.

Kommunen bedriver flera uppdrag tillsammans med Region Jämtland Härjedalen och våra grannkommuner. Till exempel primärvård vid hälsocentral (Närvård Frostviken), räddningstjänst, upphandlingskontor, utbildning via Akademi norr och familjerådgivning. En utökning av

samarbeten med regionen och grannkommuner bör vara möjlig för fler verksamheter och bör därför undersökas vidare. I detta sammanhang ska vi alltid beakta risken för att den politiska processen kommer för långt bort från invånarna.

Arbetet med att ta till vara på civilsamhällets engagemang är kostnadseffektivt, samtidigt som det ger förutsättningar för att vi bättre ska klara av viktiga samhällsinsatser. Det medför också att tilliten mellan människor ökar och att fler blir delaktiga i samhällsbyggandet. Dessutom skapar det fler aktiviteter och ett mer inkluderande samhälle.

Kommunen har ofta samma målsättningar som det civila samhället, kanske framför allt vad gäller kommunens icke lagstyrda uppdrag, till exempel inom beredskap och kultur- och fritidsverksamhet. Att arbeta tillsammans och komplettera varandra kan göra att vi når målen på ett effektivare sätt.

Samarbetet med det lokala näringslivet i kommunen är naturligtvis också mycket betydelsefullt.

Prioriteringsmodell

Kommunen har som mål att

- utveckla en prioriteringsmodell, som kan användas vid beslut som syftar till att anpassa kommunens organisation och verksamhet till dess demografiska och ekonomiska förutsättningar.

I takt med att kommunens intäkter minskar måste även utgifterna minskas. Det innebär att prioriteringar mellan och inom verksamheterna blir både svårare och viktigare. Då resurserna minskar är det därför viktigt att dessa fördelas på ett sätt så att de gör största möjliga nytta i kommunen och för dess medborgare. Det kan eventuellt finnas sådant som kommunen kan sluta med, eller sådant där ambitionsnivån kan sänkas, för att skapa bättre förutsättningar för det som prioriteras som viktigare. Till exempel kan förvaltning, skola eller äldreomsorg vara feldimensionerad, sett till demografin. Vi kan då behöva minska något, eller utöka något annat.

För att långsiktigt kunna fördela kommunens resurser på ett bra sätt behövs en vedertagen modell, så att prioriteringar kan göras såväl inom som

mellan kommunens olika verksamheter. En prioriteringsmodell med en långsiktig anpassning till kommunens ekonomiska situation, och demografi, kan även skapa goda förutsättningar för förståelse av de beslut/prioriteringar som görs i kommunen.

Prioriteringsmodellen ska säkerställa att:

- Fördelningen av kommunens resurser sker på ett långsiktigt, hållbart, effektivt och transparent sätt.
- De demografiska anpassningarna genomförs med väl avvägda bedömningar och försiktighet, så att de inte begränsar en fortsatt utveckling och tillväxt.
- Resurserna i första hand läggs på grundläggande uppgifter och service till medborgarna.

Strömsund – en tillgänglig och utåtriktad kommun

Kommunen har som mål att

- verka för en fortsatt utbyggnad av den digitala infrastrukturen på landsbygden.
- vid lokaliseringar och vid sammanslagningar, då så är lämpligt, prioritera placering av verksamheter där kollektivtrafiken ger pendlingsmöjligheter.
- medverka till en tillgänglig, hållbar och effektiv person- och godstrafik.

En utvecklad tillgänglighet är gynnsam för alla delar av kommunen. Där det finns förutsättningar att ta vara på täta miljöers kvaliteter finns det anledning att utveckla den tätheten. Där tätheten är lägre men där det finns en potential i att orter kompletterar varandra kan tillgängligheten utvecklas genom stärkta samband mellan dessa orter. I glesa områden blir istället den digitala tillgängligheten central för möjligheterna att bedriva ekonomiska verksamheter såväl som vardags- och fritidsbestyr. Här är det viktigt att utveckla de digitala lösningar som länets invånare, näringsliv och besökare kan ha nytta av. Detta gäller inte minst inom hälso- och sjukvårdsområdet, där möjligheterna till vård på nätet växer i takt med att

nya digitala vårdtjänster utvecklas. Här har Region Jämtland Härjedalen en påtaglig rådighet.

Tätorterna har en viktig roll i kommunen. Orterna är inte bara inpendlingsorter utan också tydliga centrum i kringliggande landsbygdsområden. Detta gör tätorterna viktiga såväl ur ett arbetsmarknadsperspektiv som ur ett serviceperspektiv. Det är i tätorterna koncentrationen av offentlig service finns – inte minst skolor och hälsocentraler. Det är också här mycket av den kommersiella servicen är tillgänglig, åtminstone den service som nyttjas med hög frekvens, som till exempel livsmedelsbutiker och drivmedelsstationer.

Landsbygderna är i hög grad beroende av kringliggande tätorter och ett sätt att stärka utvecklingsförutsättningarna på landsbygden är därför att satsa på tätorterna för att därigenom underlätta tillgängligheten till offentlig och kommersiell service för de som bor och verkar på landsbygderna. En positiv utveckling i en del av kommunen är också positiv för kommunen som helhet, då det stärker förutsättningarna för andra områden att dra nytta av ett ökat utbud, ökade skatteintäkter, och stärkta möjligheter för det regionala näringslivet.

Det stråk som utgörs av E45 genom kommunen är av stor betydelse för möjligheten att inom rimlig tid nå såväl centralorten Strömsund som regionens huvudort, Östersund, där ett stort utbud av service finns. Här finns till exempel regionens enda sjukhus, länsstyrelsen, Mittuniversitetet och länets flygplats. Med det utgör Östersund, som länets enda stad, dess naturliga centrum. E45 håller Europavägstandard och ur ett glesbygdsperspektiv är kollektivtrafiken fortfarande relativt god längs vägen. Bra möjligheter för arbetspendling är möjlig mellan kommunen och Östersund, samt mellan de orter som är belägna längs E45. Det är därför av stor vikt att goda möjligheter för kollektivtrafik vidmakthålls, samt att vägens standard ökar, så att hastighetsbegränsningar inte behöver medföra att arbetspendlingsområdet minskar.

Inom ramen för den kommunala kompetensen ska vi verka för en god lokal och regional infrastruktur. Det innebär att tjänsterna i våra samhällsviktiga verksamheter, till exempel inom gator, vägar, vatten- och avloppsnät, digital

infrastruktur och renhållning, ska hålla en god kvalitet och vara kostnadseffektiva. Samtidigt kan det finnas ett behov av att anpassa den fysiska infrastrukturen i kommunen. Gator, parkeringsplatser och vatten/avlopp blir gradvis för omfattande när kommunens befolkning minskar.

Strömsund – en kommun med hållbara livsmiljöer att bo, leva och verka i

Kommunen har som mål att

- verka för attraktiva boenden som ökar inflyttningen.
- utveckla strukturer och samverkan för att främja inflyttning.

I kommunen ska varje person kunna leva sitt liv fullt ut, med energi, glädje och med en god livskvalitet.

Ett varierat natur- och kulturlandskap är en stor kvalitet och attraktivitetsfaktor i Strömsunds kommun. Det är också viktiga faktorer för en hållbar tillväxt och utveckling för näringsverksamhet i kommunen. Livsmiljöerna bygger på en god tillgång till olika typer av service och tjänster, närheten till natur- och kulturmiljöer, attraktiva boendemiljöer samt trygghet och säkerhet.

Kommunen värderar möjligheten att kunna bo både i tätorter och i landsbygdsområden högt. Landsbygderna kan erbjuda boendemiljöer som de större orterna saknar. För att detta ska vara möjligt även i framtiden är god tillgänglighet till offentlig och kommersiell service av stor betydelse.

Bostäder som är ekonomiskt tillgängliga och möter människors behov är betydande faktorer som kan påverka var människor väljer att bo. Vi ska därför prioritera insatser för att skapa livsmiljöer som attraherar fler att bo och verka i Strömsunds kommun – genom goda livsvillkor, goda möjligheter till kultur, fritid och föreningsliv.

För att kunna erbjuda givande livsmiljöer behövs ett innehåll, vilket kräver en inkluderande samhällsplanering och fysiska strukturer. Kommunens stränder och vattenkontakt är ovärderliga inslag i Strömsunds samhällsbild och ska förvaltas och utvecklas.

Strömsund – en kommun med investeringar i utbildning och kompetens

Kommunen har som mål att

- verka för att gymnasiala och eftergymnasiala utbildningar möter det lokala behovet på arbetsmarknaden.

Utbildning är centralt för att individer ska kunna hitta ett arbete. I skolan läggs grunden för resten av våra liv. Utbildning är även betydelsefull för integrering och möjligheten att delta i samhällslivet. Att lära sig nya saker och utveckla kunskaper är en källa till glädje och personlig utveckling för många människor. Personer som av olika skäl inte kan tillgodogöra sig grundläggande utbildning riskerar att hamna i ett livslångt utanförskap, både på arbetsmarknaden och generellt i samhället.

Utbildning och kompetensutveckling skapar underlag för att det ska finnas personer med den kompetens som behövs för att såväl företag, offentlig sektor och verksamheter ska kunna utvecklas. Det är en "livsnerv" för att kunna utveckla produkter och tjänster som är attraktiva och för att kunna erbjuda hälsofrämjande arbetsplatser.

En snabbt föränderlig omvärld med globalisering, urbanisering, klimatförändringar och digitalisering innebär att kompetensbehovet förändras. En viktig del för utbildningsväsendet är därför att lägga en god grund för ett livslångt lärande. Utbildning är också grunden för samhällsbyggandet. En skola som ser till alla elevers behov skapar en stark kunskapsnation och förhoppningsvis kan Strömsunds kommun dra nytta av det när vi rekryterar personal in till våra verksamheter.

Även utbildningar påverkas av den digitala teknikens möjligheter. Man kan tänka sig att ny teknik ytterligare stärker möjligheter att studera i glesbygd.

Strömsund – en kommun med hållbar näringslivsutveckling

Kommunen har som mål att

- Erbjuder goda förutsättningar för att starta nya samt driva och utveckla befintliga företag.
- kommunens verksamheter ska kunna upphandlas/konkurrensutsättas om bedömningen är att det inte påverkar kommunens sårbarhet/beredskap.

Ett starkt och livskraftigt näringsliv är viktigt för Strömsunds kommuns fortsatta utveckling. Samverkan mellan företag och kommunen lägger grunden för tillväxt och hållbar samhällsutveckling, samt näringslivsutveckling.

Näringslivets utveckling berörs av fysisk planering, mark- och vattenanvändning, kommunal och kommersiell service och är beroende av utvecklingen i världen, Sverige och regionen. Det blir allt viktigare med samarbete mellan kommun och näringsliv och samverkan med grannkommunerna och företag i regionen. En förutsättning för fler företag är ett jämlikt, jämställt och inkluderande näringslivsklimat som främjar entreprenörskap och företagande. För att skapa en bredare arbetsmarknad och ett större underlag för det lokala näringslivet är det av stort värde att arbeta proaktivt med nya etableringar. Nya etableringar omfattar också företag eller organisationer som flyttar från ett annat land/region/kommun till Strömsunds kommun.

Även insatser som leder till hållbarhet i hela värdekedjan – hållbara inköp, hållbara produktionsprocesser, hållbara transporter och en hållbar infrastruktur – är viktiga för att kunna konkurrera. Ur ett kommunkoncernperspektiv liksom ur ett företagarperspektiv är samhandling en framgångsfaktor för arbetet. Vi bör prioritera insatser som leder till att förbättra möjligheterna att starta företag utifrån individuella förutsättningar. Finansieringsmöjligheter, som banklån, tillgång till riskkapital, offentligt stöd samt tillgång till kompetens är viktiga

Antagen: Välj vem som beslutat i lista

Välj datum i kalender, § paragraf

Reviderad: Välj ansvarig i lista

Välj datum i kalender, § paragraf

komponenter i förutsättningarna för växande, starkare och nya livskraftiga företag.

Bilaga 1 – Nulägesbeskrivning

Strömsunds kommun ligger i Jämtlands län och är landets till ytan sjätte största kommun, med en yta på 11.780 kvadratkilometer, varav 1.315 kvadratkilometer vatten. Kommunen bildades 1974 genom sammanläggning av kommunerna Ström, Frostviken, Hammerdal och Fjällsjö.

Kommunen har en översiktsplan, antagen i december 2022. Den beskriver bland annat kommunens Vision 2040, samt aktiviteter för att nå visionen.

Vidare tar översiktsplanen upp ett antal utvecklingsfrågor, som ska möjliggöra en positiv utveckling för kommunen och regionen.

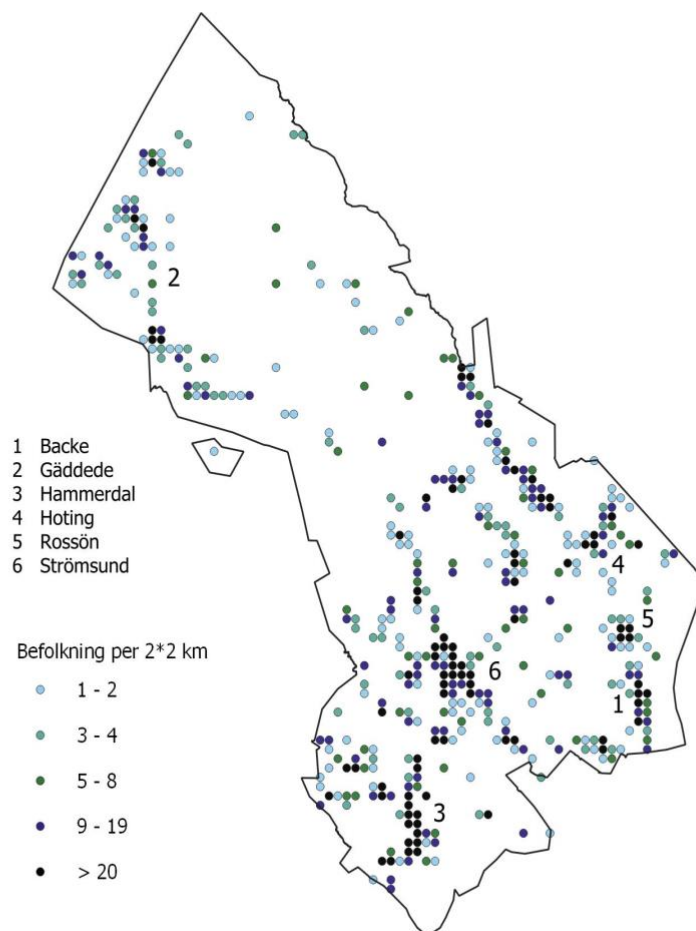
Översiktsplanens olika ställningstaganden ska tillgodose att utvecklingsfrågorna får utrymme och genomslagskraft i de avseenden som översiktsplanen har möjlighet att påverka.

Strömsunds kommun är en samisk förvaltningskommun, vilket innebär att vi tar ett extra stort ansvar för att värna och synliggöra det samiska språket och kulturen. Hur kommunen arbetar med dessa frågor finns beskrivet i det minoritetspolitiska programmet (KF 2020-09-16).

Befolkning

I kommunen bor totalt 10.955 invånare, 5.277 kvinnor och 5.718 män (1 november 2024), det innebär en invånare per kvadratkilometer. Cirka 60 procent bor i någon av kommunens sex tätorter; Strömsund (cirka 3.700 invånare), Hammerdal (cirka 1.200 invånare), Hoting (cirka 700 invånare), Backe (cirka 500 invånare), Rossön (cirka 400 invånare) och Gäddede (cirka 350 invånare). Tio procent av befolkningen bor i små byar (50–200 invånare) och 30 procent i ännu glesare befolkade områden.

Figur 1

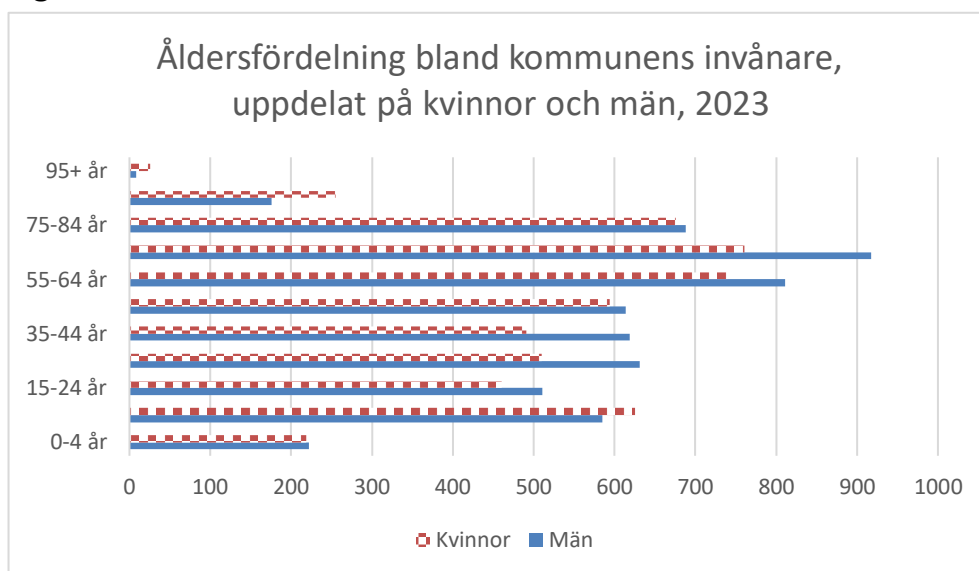

Figur 1. Bilden visar en kartografisk framställning av befolkningstäthet i Strömsunds kommun. Kartan lyfter fram befolkningsfördelningen per 2*2 kilometer. De olika punkterna representerar olika befolkningstätheter, från låg till hög, enligt en skala som finns med på bilden. Tätheten är högst i de centrala, urbana områdena, där prickarna är mörka och täta. Mer glesbefolkade områden visas som ljusare prickar, spridda med större avstånd mellan varandra.

Under perioden 2013 till 2023 har befolkningen minskat med ett medelvärde på 87 invånare per år, medan befolkningen år 2002 till 2010 minskade med cirka 150 personer per år. Befolkningsminskningen beror till största delen på att kommunen under flera år har haft ett negativt födelsenetto (antal döda är fler än antal födda). Detta beror i sin tur på att kommunens befolkning är äldre i jämförelse med riket (medelålder Strömsund 47,1 år och riket 41,7 år). Antalet invånare har även under vissa år minskat på grund av att utflyttningen från kommunen varit större än inflyttningen. Kommunen har en större andel män (52 procent) än kvinnor (48 procent), vilket också kan bidra till ett lägre födelsetal.

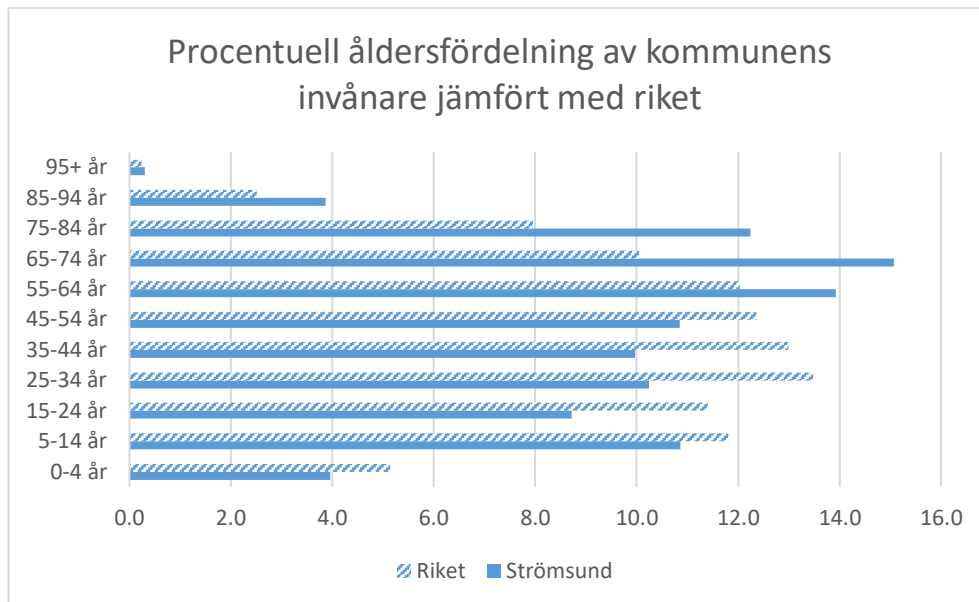
Den tidigare beskrivna befolkningsminskningen i kommunen skiljer sig även åt mellan kommunens olika distrikt. Hammerdal, Gåxsjö och Ströms distrikt har ett förhållandevis stabilt befolkningsunderlag, medan de övriga fem distrikten har minskat med mellan 5 och 7,4 procent under den senaste femårsperioden (2017–2022).

Figur 2

Figur 2. Diagrammet visar åldersfördelningen bland kommunens invånare, uppdelat på kvinnor och män. Andelen unga, under 25 år, utgör 24 procent av kommunens invånare. 20 procent av invånarna är i familjebildande ålder, 25–44 år. Andelen äldre som uppnått pensionsåldern utgör 31 procent. I åldersgruppen 25–34 år är det 44 procent kvinnor i kommunen, medan det i hela Sverige är 49 procent kvinnor i den åldersgruppen.

Figur 3

Figur 3. Diagrammet visar en jämförelse med procentuell befolkningsfördelning i Strömsund jämfört med Sverige. Åldersgruppen 25–44 år (familjebildande ålder) ligger långt under medelvärdet för Sverige. Det kan också utläsas hur befolkningen som uppnått pensionsålder är överrepresenterad i kommunen.

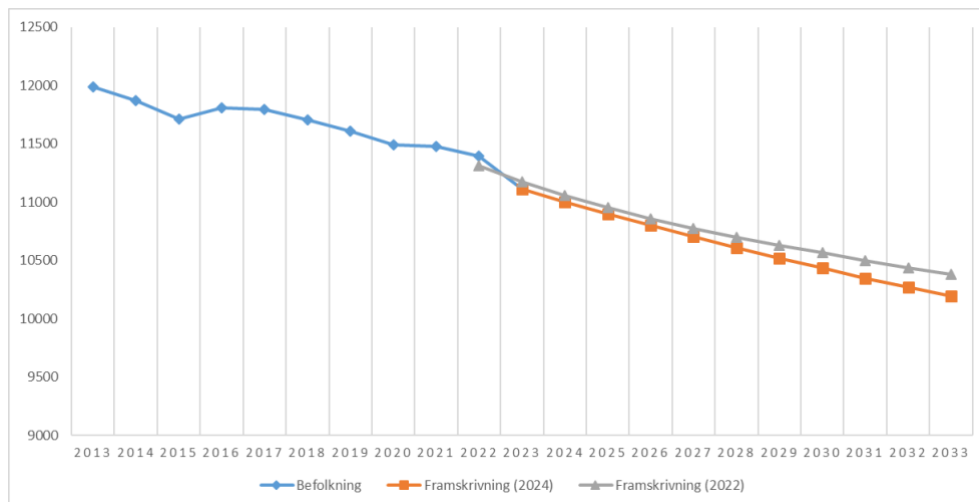
Befolkningsframskrivning

För att skapa en bild av kommunens framtida befolkning har vi använt oss av ett visualiseringsverktyg från Sveriges kommuner och regioner (SKR), vilket bygger på data från Statistikmyndigheten (SCB). Verktöget visar att befolkningen i riket antas växa betydligt långsammare än i den tidigare gjorda prognosen, från 2022. Barnafödandet fortsätter att minska och enligt prognosen kommer alla kommuner i landet att tappa ett- till femåringar. Det handlar om allt mellan 5 och 30 procent färre förskolebarn.

När det gäller den äldsta befolkningsgruppen är läget det omvända. I alla kommuner ökar antalet personer över 80 år med sju till nästan 60 procent, bara under de närmaste fem åren. De kommuner som har den lägsta ökningen av äldre är de som redan nu har en stor andel äldre i sin befolkning. Hälften av landets kommuner beräknas minska befolkningen totalt sett.

Figur 4

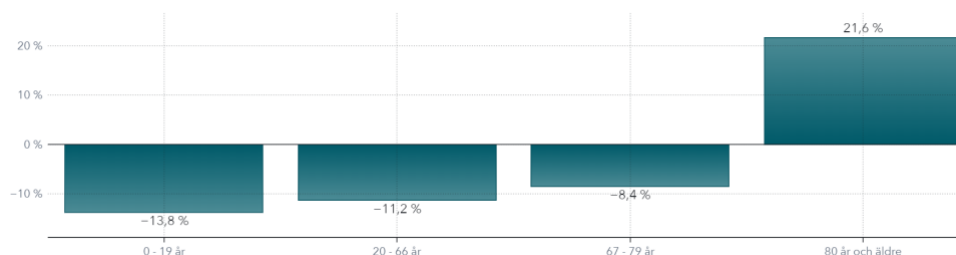
Befolkningsframskrivning för Strömsunds kommun fram till år 2033

Figur 4. Befolkningsframskrivning för Strömsunds kommun från SCB. Den visar att kommunens befolkning antas fortsätta att minska under tiden fram till 2033. Framskrivningsmodellen från 2024 visar en något större minskning än modellen från 2022. Antagandet i modellen är att kommunens befolkning till år 2033 har minskat till cirka 10.000 invånare.

Figur 5

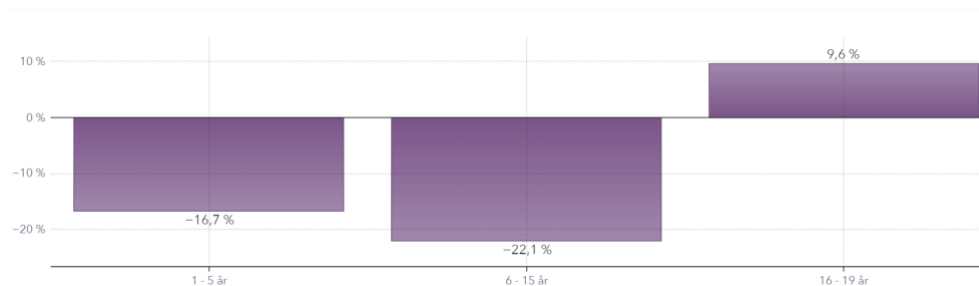
Procentuella befolkningsförändringarna för olika åldersgrupper fram till år 2033, i Strömsunds kommun

Figur 5. Figuren visar de antagna procentuella befolkningsförändringarna för olika åldersgrupper fram till år 2033, i Strömsunds kommun. Barn och tonåringar antas minska med cirka 14 procent, invånare i åldersgruppen 20–66 år antas minska med cirka 11 procent, åldersgruppen 67–79 år antas minska med cirka 8 procent, medan åldersgruppen 80 år och äldre antas öka med cirka 22 procent.

Figur 6

Procentuella befolkningsförändringarna för barn och ungdomar fram till år 2033, i Strömsunds kommun

Figur 6. Figuren visar de antagna procentuella förändringarna för barn och ungdomar fram till år 2033, i Strömsunds kommun. Åldersgruppen 1–5 år antas minska med cirka 17 procent, 6–15 åringar antas minska med cirka 22 procent och åldersgruppen 16–19 år antas öka med cirka 10 procent.

Befolkningsförändringarna har stora effekter på bland annat kompetensförsörjningen. Generellt sett blir det färre barn, fler äldre och relativt sett få personer i arbetsför ålder. Befolkningsframskrivningen visar att den brist på flera yrkesgrupper som vi ser idag i välfärden kommer att fortsätta att vara en stor utmaning för oss.

Med färre barn och fler äldre behöver det ske en omställning från skola till äldreomsorg. Det handlar bland annat om byggnader, där skolor skulle kunna byggas om till äldreboenden. Men framför allt handlar det om att personer som idag arbetar inom förskola och skola skulle behöva ställa om till yrken inom kommunens äldreomsorg.

Ekonomi

Kommunens intäkter kommer till största delen från den skatt som kommuninvånarna betalar och från den kommunalekonomiska utjämningen. Strömsunds kommuns skattesats är 23,22 kronor, vilket är en av landets tjugo högsta. En kommun får också olika statsbidrag och EU-bidrag.

Intäkterna från den kommunala inkomstskatten, den kommunalekonomiska utjämningen och statsbidragen är beroende av antalet invånare i kommunen. Då befolkningen minskar krymper även intäkterna. Trots det

ska kommunen vidmakthålla samma service och infrastruktur. Kommunen får också pengar genom taxor och avgifter, exempelvis för barnomsorg, vård, vatten och avlopp.

Så här är kommunens pengar fördelade i budgeten 2024

- Vård- och socialförvaltning, 42 procent.
Äldreomsorg, socialtjänst, omsorg om funktionsnedsatta med mera.
- Barn-, kultur- och utbildningsförvaltning, 30 procent
Förskola, grundskola, skolbarnomsorg, kultur och fritid, med mera.
- Framtids- och utvecklingsförvaltning, 10 procent.
Gymnasieskola, vuxenutbildning, näringsliv, arbetsmarknad, integration, EU-projekt med mera.
- Kommunstyrelsen övrig verksamhet, 5 procent.
Räddningstjänst med mera.
- Kommunledningsförvaltning, 4 procent.
Ekonomi, HR/löner, kansli, turism, överförmyndare med mera.
- Teknik- och serviceförvaltning, 4 procent.
Förvaltning av fastigheter, avfall, vatten, avlopp, kostverksamhet, säkerhetssamordning, IT, färdtjänst med mera.
- Närvård Frostviken, 3 procent.
Hälsocentral, ambulans, äldreomsorg med mera.
- Övrig verksamhet, 2 procent.
Politisk verksamhet (1 procent), miljö- och byggavdelning (0,6 procent).

Näringsliv

Strömsunds kommun kännetecknas av ett mångfacetterat näringsliv, ett starkt lokalt engagemang och många företag. Företag och föreningar inom den ideella sektorn, den sociala ekonomin, är stark i kommunen och bidrar väsentligt till kommunens utveckling.

Bland kommunens 1.100 företag återfinns branscher med tyngdpunkt inom industri, turism och handel. Tillsammans omsätter företagen omkring fem miljarder kronor per år. Medan de större företagen, som sysselsätter många anställda, ofta är lokaliserade till någon av kommunens större tätorter, återfinns de mindre företagen spridda över kommunens yta. Statistik visar att över hälften av företagen finns utanför någon av kommunens tätorter.

Även i angränsande kommuner finns ett stort antal företag, som är viktiga för Strömsunds kommun, såväl för samarbete mellan företag, som för arbetskraftsförsörjning och ökning av branschbredden. Tillskapandet av dessa lokala marknader har stor betydelse för kommunernas utveckling.

Kommunen arbetar aktivt med att ständigt förbättra företagsklimatet och förutsättningarna för att driva företag i Strömsunds kommun.

Kompetensförsörjning och arbetsmarknad

Strömsunds kommun har ungefär 1.400 anställda, medelåldern ligger på 46 år. Fördelningen mellan olika yrkesgrupper visar att vård och omsorg sysselsätter och omsätter mest personal, följt av lärare och förskolepersonal.

Kommunen är stor till ytan och glesbefolkad, har en åldrande befolkning och allt färre unga som kan fylla på kompetensbehovet, vilket gör att det är svårt att rekrytera personal inom flera olika yrkeskategorier. Kommunen har relativt låg arbetslöshet och låg utbildningsnivå vilket gör matchningen mellan arbetslösa och lediga tjänster allt svårare. Statistik visar att en låg andel av arbetskraften i kommunen har eftergymnasial utbildning, i förhållande till riket. Särskilt gäller detta männen, där endast 17 procent av arbetskraften har en eftergymnasial utbildning. Under den senaste tioårsperioden har andelen med eftergymnasial utbildning ökat från 29 till 34 procent för kvinnor och från 15 till 17 procent för männen. Motsvarande ökning för riket är emellertid större än för kommunen, 9 procentenheter för kvinnor och 6 procentenheter för män. Omstruktureringen i näringslivet kräver allt mer av arbetskraften, inom alla områden. Det är därför angeläget att fortsätta arbetet med att stimulera kvinnor och män i vår kommun att genomgå en högre utbildning.

Generellt sett är de ålderskullar som kommer in på arbetsmarknaden mindre än de som lämnar. Samtidigt som arbetskraften minskar ökar rekryteringsbehoven av kommunala tjänster till exempel inom vård, skola och omsorg. Detta beror på att andelen som går i pension kommer att öka och den del av befolkningen som är över 80 år blir större än idag.

Undersköterskor är den enskilt största yrkesgruppen som går i pension. För att kunna upprätthålla kvaliteten inom välfärdssystemen har våra

verksamheter ett ökat behov av arbetskraft. Samtidigt har vi brist på vikarier och svårt att rekrytera till lediga tjänster.

Äldreomsorg

Strömsunds kommun driver sju särskilda boenden, med knappt 200 rum eller lägenheter, för att ge service och omvårdnad till äldre och/eller de som har någon funktionsvariation och därför behöver särskilt stöd. Dessutom finns nästan 100 lägenheter för trygghetsboende på fem orter i kommunen. Trygghetsboenden tillgodoser behovet av en nivå mellan den tidigare bostaden och de särskilda boendena. Kommunen bedriver också hemtjänst och kommunal primärvård.

Cirka 310 personer har hemtjänstinsatser i varierande omfattning varav cirka 220 personer är 80 år eller äldre. Ungefär 80 procent av de personer som får insatser genom hemtjänst eller särskilt boende har också behov av kommunal primärvård.

Enligt prognos från Statistikmyndigheten (SCB) kommer andelen kommuninvånare i arbetsför ålder, 20–64 år, att minska med drygt 12 procent inom fem år. Under samma tid kommer andelen invånare 65 år och äldre att minska med 1 procent medan andelen invånare som är 80 år och äldre kommer att öka med drygt 8 procent. Behovet av äldreomsorg kan tänkas öka, då det blir fler personer i hög ålder.

Verksamheterna i äldreomsorgen har svårt att klara tillräcklig bemanning av personal med rätt kompetens. Särskilt gäller det inom vissa geografiska områden i kommunen. Men i takt med pensionsavgångar, befolkningsminskning och ökad försörjningskvot kommer svårigheterna att gälla mer generellt. Det gäller flera olika personalkategorier, såväl vårdpersonal som chefer och legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal.

Utbildning

Strömsunds kommun har sedan lång tid tillbaka satsat på tillgång till kvalitetsmässig utbildning på olika nivåer. Kommunens gymnasieskola, Hjalmar Strömerskolan, har ett brett utbildningsutbud. Skolan har flera olika utbildningsvägar certifierade eller rekommenderade av organisationer/näringslivet. Nämnas bör Ung företagsamhet, Teknikcollege,

Vård- och omsorgscollege, Diplomerad gymnasieekonom och Byggnadsindustrins yrkesnämnd. Förutom ungdomsutbildning finns också vuxenutbildning, där det erbjuds möjligheter att komplettera en tidigare utbildning, läsa en helt ny utbildning eller höja betyg via en prövning. Här finns också utbildning i SFI (svenska för invandrare). Akademi Norr tillgängliggör högre utbildningar för våra invånare.

Grundskolorna är fördelade över sju rektorsområden: Backe (Backe, Rossön), Hoting (Hoting, Kyrktåsjö), Frostviken (Gäddede, Jormvattnet), Hammerdal (Hammerdal), Bredgård (Strömsund), Hedenvind (Strömsund) och Vattudal (Strömsund). Kommunen har ingen fristående grundskola. Då kommunen är stor till ytan styrs oftast valet av skola av var man bor. Antal elever och årskurser skiftar på skolorna. Den minsta skolan har ett tiotal elever och den största har drygt 200 elever.

I kommunen finns 16 förskolor, varav ett föräldrakooperativ. Framgent visar statistik att antalet barn kommer att minska i kommunen. Minskningen av ett-åringar beräknas vara 13 procent under den närmsta tio-årsperioden och motsvarande siffra för sju-åringar är en minskning med 15 procent.

Generellt har samtliga skolor och förskolor i kommunen stora utmaningar när det gäller rekrytering, legitimationsgrad och tillgång till vikarier.

Under 2023 genomförde barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen en skolutredning, som innehåller förslag på olika beslut för att kunna möta de framtida demografiska utmaningarna inom grundskolan. Utredningen ger ett underlag till att agera proaktivt och strategiskt. En stor utmaning framöver kommer att ligga i hur kommunen kan ordna verksamhet med kvalitet och likvärdighet utifrån de demografiska förutsättningarna.

Bilaga 2 – Kommunalt självstyre och rådighet

Kommunalt självstyre innebär att kommuner och regioner kan sköta lokala och regionala frågor med en stor handlingsfrihet. Begreppet självstyre finns inskrivet i grundlagen. Syftet är att ge människor ansvar och inflytande över gemensamma, lokala, frågor.

Kommunerna är skyldiga att ha vissa verksamheter enligt lag. Andra verksamheter är frivilliga och beslutas av de lokala politikerna. Självstyret innebär att kommuner och regioner har ett brett uppdrag och ansvarar för en rad uppgifter som rör välfärd (till exempel skola och äldreomsorg) och lokal och regional samhällsutveckling (till exempel fysisk planering och räddningstjänst), samtidigt som de ska upprätthålla väl fungerande demokratiska institutioner. Kommunen har alltså ett stort handlingsutrymme, men styrs samtidigt av nationella uppdrag och statliga regleringar. Kommunen har många lagstadgade uppgifter och det finns begränsade alternativ på verksamhet. Kommuner kan inte heller sluta med en verksamhet eller flytta den till en annan ort på samma sätt som ett företag skulle kunna göra.

Övergripande styrs kommunen av kommunallagen. Det är en ramlag, som starkt förenklat talar om vad kommunen får göra och hur det ska gå till när vi fattar beslut. Kommunerna har rätt att ta ut skatt av medborgarna för att finansiera sin verksamhet.

Medborgarna har genom det kommunala självstyret stora möjligheter att påverka och ta ansvar för förhållandena i sin närmiljö. Det gör de främst genom att vart fjärde år välja lokala representanter till kommunfullmäktige.

Samtidigt finns det många frågor som styrs av lagar, som kommunen saknar rådighet över. Det gör att möjligheterna att påverka lokalt saknas eller är begränsade.

En kommuns utveckling påverkas naturligtvis av mycket annat, som kommunen saknar möjligheter att styra över. Nämnas bör det lokala näringslivet, vars ekonomiska verksamhet i form av handel, industri etcetera har mycket stor betydelse för kommunens utveckling. Även det civila samhället, (skilt från staten, kommunen, marknaden och det enskilda

hushållet), där människor organiserar sig och agerar tillsammans i gemensamma intressen har också en stor påverkan på kommunen. I det civila samhället ingår nätverk, ideella föreningar, registrerade trossamfund med mera. Möjligheter till samordning och samarbete med dessa aktörer, är viktiga framgångsfaktorer för en kommun. Ett väl utvecklat näringsliv och ett väl utvecklat civilsamhälle och ett gott samarbete, skapar goda förutsättningar för en positiv utveckling i kommunen. Detta har kommunen möjlighet att skapa underlag för, till exempel genom att underlätta för såväl nya etableringar som för möjligheter för företag och föreningar att finnas kvar.

Bilaga 3 – Utmaningar

Geografiska avstånd

Strömsunds kommun, Sveriges sjätte största till ytan, har en gles befolkning. De stora avstånden skapar många utmaningar. Till exempel måste många barn och ungdomar dagligen resa för barnomsorg och skolgång. Då resorna inte kan vara hur långa som helst, tidsmässigt, bör det finnas förskolor och skolor inom rimliga avstånd från kommunens olika delar. Då befolkningen minskar och barnkullarna krymper blir detta kostsamt och marginalkostnaden per elev blir hög.

Även kommunens äldreboenden är spridda över kommunens yta. För dessa finns det dock inget krav på dagliga resor, då de äldre bor på boendet. Här är det i stället de som hälsar på de äldre som måste resa. Hemtjänsten får långa restider till de som valt eller har möjlighet att bo kvar hemma. Detta ger en mer kostsam verksamhet, då mycket av personalens tid får läggas på resor i stället för på brukare.

Ytterligare exempel är Räddningstjänsten, där utryckningstider inte kan vara alltför långa, vilket innebär att kommunen (Räddningstjänstförbundet) måste organisera fem olika stationer med beredskap dygnet runt för att kunna hjälpa inom rimlig tid, över kommunens yta.

Befolkningsutveckling

Kommunens befolkning har minskat sedan 1930-talet. Den krympande befolkningen skapar stora utmaningar för kommunen. En krympande befolkning ger till exempel ett mindre skatteunderlag och försvårar kompetensförsörjningen. Det uppdrag kommunen har för att lösa barnomsorg, skola och äldreomsorg i kommunens olika delar blir kostsamt, då marginalkostnader för elever och äldre ökar i takt med att grupperna minskar. Det är inte dubbelt så dyrt att bedriva undervisning i en klass med 20 elever som i en med tio. Kommunen har under flera år arbetat med att försöka öka kommunens befolkning, framför allt genom att aktivt arbeta för en ökad inflyttning. Under 2023 ökade Sveriges befolkning med drygt 30.000 personer och två tredjedelar av kommunerna hade en

minskande befolkning. Alla, eller i varje fall de flesta kommuner, vill ha en ökande befolkning. Konkurrensen om nya invånare är alltså stor och det kan därför vara viktigt att kommunen på sikt anpassar sina verksamheter till den minskande befolkningen.

Kompetensförsörjning

Den minskande befolkningen har medfört att det blivit svårare att rekrytera personal, såväl för många av kommunens verksamheter, som för företag i kommunen. Då befolkningen minskat har också vissa verksamheter dragit ner på sina verksamheter, eller helt upphört. Det gäller till exempel banker, Försäkringskassan och Skatteverket. Detta har medfört att utflyttningen från kommunen har ökat, då tjänster försvinner, och att branschbredden har minskat. Detta försvårar den önskvärda inflyttningen. Att kommunen dessutom måste bedriva verksamhet på flera platser, på grund av dess stora yta, ökar problematiken med kompetensförsörjning ytterligare. Låga födelsetal och minskande barnkullar gör det också svårare att fylla de tjänster som uppstår genom pensionsavgångar. Det är nu fler arbetstagare som, genom pensionsavgångar, lämnar yrkeslivet än vad det är ungdomar som går in i yrkeslivet.

Ekonomi

Kommunens intäkter kommer till största delen från den skatt som kommuninvånarna betalar och det kommunalekonomiska utjämnningssystemet. Det innebär att en minskande befolkning genererar mindre skatteintäkter och lägre intäkter från utjämnningssystemet och från statliga bidrag. Intäkter ska tillsammans finansiera de verksamheter som kommunen ansvarar för. Då, som beskrivits under rubrikerna ovan, marginalkostnaderna inte minskar i samma takt som intäkterna, eftersom kommunen måste bedriva verksamhet på flera olika platser, minskar kommunens ekonomiska utrymme.

Följebrev till förslag på Lokalt utvecklingsprogram för Strömsunds kommun

Bifogat finns ett förslag till "Lokalt utvecklingsprogram för Strömsunds kommun". Programmet har processats fram av en projektgrupp, bestående av ledamöterna i kommunstyrelsens arbetsutskott, kommundirektör, kommunikatör och en extern processledare.

Diskussionerna i gruppen har under processtiden varit omfattande och vi har nu enats i ett förslag, på vilket vi önskar synpunkter från de olika politiska partierna som representeras i kommunfullmäktige.

Under arbetets gång har vi arbetat med olika förslag vad gäller detaljeringsgrad och textmassor. Ni har tidigare fått ett antal brev där vi informerat om arbetets fortskridande. Informationer om arbetet har även genomförts i olika grupper, som till exempel samtliga kommunens nämnder, koncernledningen, vid samråd med samebyarna, chefsdag, centrala samverkansgruppen och kommunala pensionärsrådet. I det bifogade remissförslaget har vi tillsammans kommit fram till att målen i utvecklingsprogrammet ska vara övergripande, framför allt för att inte detaljstyra de olika nämndernas arbeten. I programmet finns det mål som leder mot anpassning/dimensionering av kommunens verksamheter, utifrån rådande demografi, men här finns också mål som ska skapa tillväxt i kommunen.

Vi är nu intresserade av att få in synpunkter på förslaget från de olika politiska partierna, för att på så vis kunna göra utvecklingsprogrammet än bättre, för att skapa positiva förutsättningar för vår kommun. Vi är mest intresserade av synpunkter på de uppsatta övergripande målen, men naturligtvis kan man också lämna synpunkter på textmassorna.

Remisstiden är satt från den 1 november till den 13 december 2024. Vår förhoppning är att utvecklingsprogrammet, efter eventuella förändringar, ska kunna antas i kommunfullmäktige den 26 februari 2025.

Svaren skickas till; kommun@stromsund.se

Vi ser fram emot era synpunkter!

Projektgruppen för Lokalt utvecklingsprogram för Strömsunds kommun

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.730

§ 7 Dialog lokalt utvecklingsprogram (LUP)

Anders Bergman, processledare, gick igenom lokalt utvecklingsprogram, vilket är sammanställt under december efter inskickade remissvar från partierna.

Programmet har arbetats fram av projektgrupp, bestående av ledamöterna i kommunstyrelsens arbetsutskott, kommundirektör, kommunikatör samt extern processledare.

- Mötet enades om ett nytt namn, Anpassningsprogram för Strömsunds kommun.
- Remissförslaget kommer att granskas klarspråksgranskas samt tillgänglighetsgöras inför kommunstyrelsens sammanträde 28 januari.

Underlag till beslut

KS § 211

Remissbrev

Lokalt utvecklingsprogram remissförslag

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet besluta att ta del av informationen samt anta namnet Anpassningsprogram för Strömsunds kommun.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Anta upprättat förslag till Anpassningsprogram för Strömsunds kommun.

Diarienummer KS.2025.35

Jämtlands räddningstjänstförbund nya taxor för tillsyn och tillstånd 2025

Sammanfattning

Direktionen för Jämtlands räddningstjänstförbund tillstyrkte den 13 december 2024 förslag till nya taxor för tillstånd och tillsyn enligt lag (2010:1011), om brandfarlig och explosiv vara (LBE) samt tillsyn enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Samtliga medlemskommuner måste anta de nya taxorna för att de ska börja gälla. Dock tidigast 1 april 2025.

Den huvudsakliga anledningen till att taxorna föreslås ändras är att Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) har ställt krav på att Jämtlands räddningstjänstförbund (JRF) årliga tillsynsvolym för tillsyn enligt LSO behöver öka till ungefär dubbelt mot nuvarande nivå. JRF bedömer att nuvarande kapacitet är cirka 125 tillsyner per år, vilket enligt MSB:s krav då ska öka till cirka 250 tillsyner per år. Intäkterna från den höjda taxan avses användas till att resursförstärka tillsynsverksamheten för att kunna uppfylla kravet från MSB.

Ändringen i taxan för tillsyn består huvudsakligen av följande:

- I befintlig taxa debiteras en grundavgift och en timavgift för tillsynsbesöket. Det betyder att det är svårt för den som tillsyns att förutse avgiften och formellt innebär det att ett nytt beslut om tillsynsavgift fattas för varje tillsynsärende. I den nya taxan föreslås en fast avgift per tillsynsärende.
- I befintlig taxa finns en särskild avgift för samtida tillsyn enligt LSO och LBE vilket är ett arbetssätt som JRF inte använder. Bedömningen är att de två olika tillsynsärendena handlar om så olika saker att det inte är administrativt lämpligt att kombinera dem. I den nya taxan föreslås denna möjlighet tas bort.
- Med befintlig taxa är den genomsnittliga kostnaden för en tillsyn enligt LSO cirka 7 400 kronor och för LBE 6 540 kronor. Den föreslagna taxan

innebär att kostnaden för en tillsyn enligt LSO blir 11 990 kronor och för LBE 8 720 kronor.

Ändringen i taxan för tillstånd består huvudsakligen av följande:

- De olika typärendena har reviderats för att avgiften bättre ska spegla hanteringen i den aktuella verksamheten. Mindre omfattande hantering innebär lägre avgift.
- En ny typärende har införts för tillfällig förlängning av befintliga tillstånd. Om en ansökan om förnyat eller ändrat tillstånd kommer in för sent (det vill säga mer än fyra veckor innan giltighetstiden för befintligt tillstånd löper ut) kan tillståndsmyndigheten besluta om en tillfällig och tidsbegränsad förlängning av det gamla tillståndet under handläggningstiden av det nya. Då krävs ett skriftligt tillståndsbeslut, vilket myndigheten kan ta ut avgift för.
- Typärenden har införts för ändringar av befintliga tillstånd under pågående tillståndsperiod.
- En generell höjning av typärende motsvarande en timmes handläggningstid har införts. Befintliga typärende varierat i tid mellan 4–12 timmar och nya typärenden varierar i tid mellan 5–14 timmar. Anledningen till höjningen är ändrade administrativa rutiner där personer med betydande inflytande för hanteringen ska lämplighetsprövas och godkännas. Sedan 8 juli 2024 ska information avseende tillstånd avseende explosiva varor registreras i det nationella tillståndsregistret för explosiva varor (NATEV). Syftet är att försvåra tillgången till sprängmedel för illegal användning. Registreringen innebär ett merarbete i tillståndshanteringen och i prövande och godkännande av deltagare.

Förslag till beslut

Förslag till nya taxor för tillsyn och tillstånd för Jämtlands räddningstjänstförbund antas.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Kommunledningsförvaltningen, Linnea Fjellner

Bilagor

Bakgrund och utredning ny taxa 2025

Förslag till taxa för tillståndsprövning enligt LBE

Förslag till taxa för tillsyn enligt LSO och LBE

Beslut skickas till

Jämtlands räddningstjänstförbund

Utredning förändring av taxor för tillstånd och tillsyn

Bakgrund

Den huvudsakliga anledningen till att taxorna föreslås ändras är att Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) har ställt krav på att JRF:s årliga tillsynsvolym för tillsyn enligt LSO behöver öka till ungefär dubbelt mot nuvarande nivå. JRF bedömer att nuvarande kapacitet är cirka 125 tillsyner/år vilket enligt MSB:s krav då ska öka till cirka 250 tillsyner/år. Kravet från MSB ställs i ett pågående tillsynsärende (MSB ärendenummer 2023–14781) där tillsynen riktats mot vårt arbete inom området tillsyn av den enskilde. MSB hänvisar i sin tillsyn till de krav som ställs i föreskriften MSBFS 2021:8 *föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor*. Intäkterna från den höjda taxan avses användas till att resursförstärka tillsynsverksamheten för att kunna uppfylla kravet från MSB.

Kommunen får enligt LSO 5 kap 4§ föreskriva att en avgift tas ut för tillsyn enligt LSO 2 kap 2 §. Enligt propositionen 2019/20:176 *En effektivare kommunal räddningstjänst* som låg till grund för en ändring av LSO bör en tillsynsavgift ha principen om full kostnadstäckning som ekonomiskt mål (avsnitt 10.4). Denna höjning av taxan innebär att tillsynsverksamheten till största del, men inte fullt ut blir avgiftsfinansierad. JRF arbetar med att effektivisera tillsynsverksamheten kontinuerligt och därigenom kunna hålla nere taxorna. Nuvarande förslag till taxor har tagits fram med hänsyn taget till detta då den tid som debiteras är lägre än den genomsnittliga tiden för ett tillsynsärende. Det betyder att arbetet med att minska tidsåtgången för ett enskilt tillsynsärende behöver fortsätta.

Vårt arbetssätt med tillsyn har även reviderats sedan nuvarande taxor antogs 2021. Revidering av processen har gjorts för att uppfylla övriga krav i MSBFS 2021:8 och efter den Tillsynshandbok som ges ut av MSB. Revideringen har resulterat i ökad kvalitet och rättssäkerhet men det har varit till priset av att ett enskilt tillsynsärende nu tar betydligt mer tid i anspråk jämfört med när tidigare taxa antogs. För tillsyn enligt LBE har motsvarande förändringar i arbetsprocessen genomförts och en höjd taxa föreslås även där. Men ett genomsnittligt tillsynsärende enligt LBE tar mindre tid i anspråk än ett tillsynsärende enligt LSO och den föreslagna taxan är därför lägre för LBE-tillsyner.

Vad gäller taxor för tillstånd för brandfarliga och explosiva varor ändras definitionen av typärenden något och det görs justeringar per enskilt ärende. Dessa justeringar är betydligt mindre än ändringarna avseende tillsyn och handlar generellt om storleksordningen enstaka timmar per ärendetyp. Anledningen till att tillståndstaxorna föreslås höjas är framför allt att

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

administrativa krav avseende tillståndsprövning där samtliga personer med betydande inflytande ska prövas och samtliga tillstånd för explosiv vara ska registreras i NATEV (Nationellt tillståndsregister för explosiv vara). Det senare är en del i ett regeringsuppdrag till flera myndigheter för att minska samhällets konsekvenser av illegala sprängningar.

Timavgift

I detta förslag finns ingen förändring av timavgiften jämfört med vad som beslutades 2021. Då beslutades en timavgift om 980 kr/h med årlig uppräknings enligt PKV. Uppräknings har medfört att avgiften för 2025 är 1090 kr/h vilket är den timavgift som föreslås gälla även fortsatt. Timavgiften gäller för såväl tillsyns- som tillståndsärenden.

Ändringar i taxa avseende tillsyn enligt LSO och LBE

Ändringen i taxan för tillsyn består huvudsakligen av följande:

- I befintlig taxa debiteras en grundavgift och en timavgift för tillsynsbesöket. Det betyder att det är svårt för den som tillsynas att förutse avgiften och formellt innebär det att ett nytt beslut om tillsynsavgift fattas för varje tillsynsärende. I den nya taxan föreslås en fast avgift per tillsynsärende.
- I befintlig taxa finns en särskild avgift för samtida tillsyn enligt LSO och LBE vilket är ett arbetssätt som vi inte använder. Vår bedömning är att de två olika tillsynsärendena handlar om så olika saker att det inte är administrativt lämpligt för oss att kombinera dem. I den nya taxan föreslås denna möjlighet tas bort.
- Med befintlig taxa är den genomsnittliga kostnaden för en tillsyn enligt LSO cirka 7 400 kr och för LBE 6 540 kr. Den föreslagna taxan innebär att kostnaden för en tillsyn enligt LSO blir 11 990 kr och för LBE 8 720 kr.

Tidsåtgång per ärende

Vi har sedan 2023 registrerat tidsåtgång i tillsynsärenden och den registrerade tidsåtgången är till stor del det som motiverar avgiften då avgiften helt enkelt består av en timavgift multiplicerat med ett antal timmar. Vid analys av tidsåtgång har extremvärden filtrerats bort vilket i detta fall betyder tillsyner med lägre tidsåtgång än 4 timmar eller högre tidsåtgång än 40 timmar.

- För tillsyner enligt LSO finns inom filtret 49 avslutade tillsynsärenden med total tidsåtgång 660 h vilket motsvarar 13,5 h/ärende. Om icke avslutade ärenden tas med finns 89 ärenden med total tidsåtgång 1 294 h vilket motsvarar cirka 14,5 h/ärende. Den föreslagna taxan baseras på att vi lägger 11 h per ärende vilket alltså innebär att vi inte fullt ut avgiftsfinansierar verksamheten. Förhoppningen är att kunna effektivisera verksamheten så att vi närmar oss en genomsnittlig tid på 11 h per ärende.
- För tillsyner enligt LBE finns inom filtret 20 ärenden med total tidsåtgång 167 h vilket motsvarar 8,35 h/ärende. Den föreslagna taxan motsvarar 8 h per ärende vilket alltså innebär att verksamheten är nära att vara avgiftsfinansierad vilket bedöms rimligt eftersom hantering av brandfarliga och explosiva varor i princip alltid är i kommersiell verksamhet.

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

Särskilda fall

I taxan anges vissa särskilda fall där Räddningstjänsten får besluta om avvikelser från taxan. Vid debitering med timavgift ska nedlagd tid i ärendet redovisas. Beslut om debitering med timavgift får fattas av avdelningschef. Sådana beslut ska kunna motiveras men behöver i normalfallet inte det när de är att betrakta som gynnande för den enskilde. Exempel på avvikelser kan vara:

- Tillsynen debiteras inte om det ursprungliga motivet var en anmälan om bristande säkerhet som vid tillsynen visade sig vara felaktig.
- Hela eller delar av tillsynen debiteras inte när särskilda omständigheter visar att avgiften inte är rimlig.
- Tillsyner baserade på särskilda händelser, tillsyner med särskilda teman och så kallade kvällstillsyner som genomförs i samverkan med kommunens alkoholhandläggare får debiteras med nedsatt kostnad eller inte alls om det bedöms rimligt.

I de fall handläggningstiden avviker i väsentlig grad uppåt från de beslutade typärendena får tillkommande avgift i ärendet debiteras per timme.

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

Ändringar i taxa avseende tillstånd enligt LBE

Ändringen i taxan för tillstånd består huvudsakligen av följande:

- De olika typärendena har reviderats för att avgiften bättre ska spegla hanteringen i den aktuella verksamheten. Mindre omfattande hantering innebär lägre avgift.
- Ett nytt typärende har införts för tillfällig förlängning av befintliga tillstånd. Om en ansökan om förnyat/ändrat tillstånd kommer in för sent (dvs mer än fyra veckor innan giltighetstiden för befintligt tillstånd löper ut) kan tillståndsmyndigheten besluta om en tillfällig och tidsbegränsad förlängning av det gamla tillståndet under handläggningstiden av det nya. Då krävs ett skriftligt tillståndsbeslut, vilket myndigheten kan ta ut avgift för.
- Typärenden har införts för ändringar av befintliga tillstånd under pågående tillståndsperiod.
- En generell höjning av typärendena motsvarande en timmes handläggningstid har införts. Befintliga typärenden varierar i tid mellan 4–12 h och nya typärenden varierar i tid mellan 5–14 h. Anledningen till höjningen är ändrade administrativa rutiner där personer med betydande inflytande för hanteringen ska lämplighetsprövas och godkännas. Sedan 8 juli 2024 ska information avseende tillstånd avseende explosiva varor registreras i det nationella tillståndsregistret för explosiva varor (NATEV). Syftet är att försvåra tillgången till sprängmedel för illegal användning. Registreringen innebär ett merarbete i tillståndshanteringen och i prövande och godkännande av deltagare.

Tidsåtgång per ärende

Avgifterna har konstruerats utifrån en timavgift multiplicerat med av bedömd genomsnittlig tidsåtgång per ärende. För tillståndsärenden har inte registrerad tidsåtgång används då urvalet per typärenden bedömts för litet. Tidsåtgången har i stället baserats på erfarenhet och kvalificerade bedömningar.

Särskilda fall

I de fall tillståndsprovningen avviker i väsentlig grad från de beslutade typärendena får ärendet debiteras med timavgift. För vissa verksamhetstyper med omfattande hantering debiteras enbart timavgift. Vid debitering med timavgift ska nedlagd tid i ärendet redovisas. Beslut om debitering med timavgift får fattas av avdelningschef.

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

Konsekvensbedömning

Den nya taxan bedöms medföra ekonomiska konsekvenser för i huvudsak näringslivet och kommunerna. Den stora skillnaden gäller tillsyn enligt LSO och det är enbart för den höjningen som en konsekvensbedömning genomförts.

Konsekvenser för näringslivet

De höjda taxorna bedöms ha en påverkan på negativ påverkan på näringslivet, framför allt taxorna avseende tillsyn enligt LSO där justeringen störst. Höjningen bedöms bli mest påtaglig för de småföretagare som omfattas av krav på tillsyn enligt MSBFS 2021:8, exempelvis mindre hotell och motsvarande eller samlingslokaler för fler än 150 personer med glest mellan arrangemangen (exempelvis bygdegårdar m.m.). I arbetet med framtagande av taxorna har vi övervägt att differentiera avgiften beroende på storlek på verksamhet eller typ av verksamhet. Det har dock visat sig vid kontroll av nedlagd tid i olika ärenden att det inte finns någon tydlig koppling mellan den nedlagda tiden eller storlek på/typ av verksamhet.

Tillsynsfristerna, det vill säga hur ofta tillsyn genomförs för respektive verksamhetstyp är dock anpassade utifrån typ av verksamhet där verksamheter med lägre risk, vilket ofta kan likställas med storlek, tillsynas med större intervall. Eftersom avgift tas ut enbart kopplat till när tillsyn faktiskt genomförs innebär det att den totala kostnaden för tillsyn blir lägre för en mindre verksamhet. En enskild tillsyn blir kostsam men om tillsyn genomförs vart 4-6:e år blir kostnaden utslagen per år inte särskilt stor. Med nuvarande genomsnittlig kostnad 7 400 kr blir kostnaden utslagen per år 1 250 - 1 850 kr/år. Med den föreslagna nya taxan blir kostnaden utslagen per år 2 000 – 3 000 kr/år.

Konsekvenser för kommunerna

De höjda taxorna kommer att slå mot kommunernas ekonomi då en stor andel av de verksamheter som tillsynas drivs i kommunal regi. En ungefärlig uppskattning är att hälften av verksamheterna som omfattas av krav på tillsyn drivs i kommunal regi vilket innebär att cirka 125 tillsyner per år skulle behöva genomföras av kommunala verksamheter. Höjningen av taxan motsvarar ungefär en höjning med 4 500 kr per tillsyn vilket innebär att den totala kostnadshöjningen för samtliga medlemskommuner per år blir cirka 560 000 kr. Genomsnittshöjningen per kommun blir då cirka 70 000 kr men skillnaden kommer att vara större för de stora kommunerna och mindre för de små kommunerna eftersom antalet verksamheter som omfattas av tillsyn skiljer sig åt.

Alternativa lösningar

Något alternativ till att öka tillsynsvolymen finns inte då MSB i sin roll som tillsynsmyndighet ställt krav på detta. Det hade varit möjligt att besluta att skattefinansiera tillsynsverksamheten i större omfattning genom att höja medlemsbidragen men detta har inte förespråkats av direktionen och rekommenderas inte av tjänstemannaorganisationen. Genom att tillsynsverksamheten görs avgiftsfinansierad kan vi framgent balansera resurserna för tillsyn mot det faktiska behovet av tillsyn. JRF kommer parallellt med höjningen av taxan också att fortsätta att arbeta för att effektivisera tillsynsverksamheten.

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

Referensstudie

Som en del i beslutsunderlaget har en jämförande studie gjorts av taxa för tillsyn enligt LSO hos ett antal andra räddningstjänstorganisationer. Precis som för konsekvensbedömningen omfattar referensstudien enbart tillsyn enligt LSO eftersom det är där den stora ändringen görs. Taxan är konstruerad på olika sätt för olika räddningstjänster och många har en varierande avgift för olika verksamheter. I studien visas därför nivåerna lägsta avgift och högsta avgift. Avgifterna i studien avser 2024. Det är värt att kommentera att vi föreslår en fast avgift och inte olika avgift för olika verksamheter trots att varierad avgift är vanligare i branschen. Vår bedömning är som tidigare nämnts att verksamhetstyp eller inte speglar den faktiska tidsåtgången för ett tillsynsärende.

<i>Organisation</i>	<i>Lägsta avgift</i>	<i>Högsta avgift</i>
<i>Räddningstjänsten Syd</i>	8 605	10 448
<i>Räddningstjänsten Storgöteborg</i>	8 834	15 144
<i>Storstockholms brandförsvär</i>	8 596	15 964
<i>Gästrikens räddningstjänst</i>	6 470	11 640
<i>Räddningstjänsten Jönköping</i>	6 715	18 546
<i>Norrhålsinge räddningstjänst</i>	5 850	8 190
<i>Räddningstjänsten Mälardalen</i>	9 425	16 114
<i>Uppsala brandförsvär</i>	6 182	9 538

Referensstudien visar att vår föreslagna avgift 11 990 kr är högre än samtliga lägsta avgifter men lägre än flera högsta avgifter. Uppgifter om genomsnittlig avgift för organisationerna i studien har inte funnits. Vår bedömning är att vi med den föreslagna taxan skulle få avgifter som ligger högre än genomsnittet av räddningstjänstorganisationer i landet men inte allra högst. Att avgifterna i JRF behöver vara högre än riksgenomsnittet har flera förklaringar:

- I flera räddningstjänster har tillsynsverksamheten varit lågt prioriterad och tillsynsvolymen har anpassats efter tillgänglig resurs snarare än efter behov. Vi var en av de första räddningstjänster där vår tillsynsverksamhet tillsynades av MSB. I takt med att MSB gör fler tillsyner är det troligt att fler organisationer kommer behöva göra det som vi gör nu, det vill säga att skapa en tillsynsorganisation som baseras på behovet snarare än på den tillgängliga resursen. Det är då sannolikt att fler organisationer kommer behöva höja sina avgifter.
- Avstånden i Jämtland är stora vilket innebär att mycket tid går åt till transport. I den framräknade avgiften är den genomsnittliga restiden en bidragande faktor. Restiden ska dock inte vara dyrare i ett enskilt tillsynsärende utan samma för alla tillsynade verksamheter i förbundsområdet.
- Räddningstjänsten Jämtland bedriver tillsynsverksamhet med mycket hög kvalitet och rättssäkerhet vilket innebär en hög tidsåtgång. Vår bedömning är att det med en avgift som motsvarar 6 h arbete är orimligt att hinna med planering, förberedelser, restid, platsbesök, dokumentation och beslut. Därmed inte sagt att organisationer med en lägre lägsta avgift bedriver verksamhet med låg kvalitet, man kan ha valt att skattefinansiera en större del av tillsynsverksamheten. Förhoppningsvis innebär vår kvalitativa

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

tillsynsverksamhet att skador kan undvikas vilket innebär uteblivna alternativa kostnader.

- Vi har ett mycket stort antal tillsynsobjekt per capita vilket innebär att om tillsynsverksamheten ska skattefinansieras så innebär det att en relativt stor andel av kommunalskatten behöver gå till tillsynsverksamhet.

Jämtlands räddningstjänstförbund

Postadress:
Box 71
831 21 Östersund

Besöksadress:
Fyrvallavägen 4
Östersund

063-14 80 00

info@rtjamtland.se
www.rtjamtland.se

Förslag till taxa för tillståndsprövning enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Avgiften för tillståndsprövning debiteras med en fast grundavgift för olika typer av ärenden baserat på genomsnittlig handläggningstid för liknande ärenden. Avgiften för tillståndsprövning och beslut är följande:

Typärende	Verksamhetstyp (exempel)	Avgift [kr]
Tillfällig och tidsbegränsad förlängning av befintligt tillstånd*.	-	1 090
Redaktionell ändring av befintligt tillstånd under pågående tillståndsperiod.	-	1 090
Ändringar avseende personer med betydande inflytande, föreståndare och/eller deltagare under pågående tillståndsperiod. Mindre ändringar i befintligt tillstånd under pågående tillståndsperiod.	-	2 080
Enstaka hanteringsplats brandfarlig vara - lösa behållare. Hantering av explosiv vara exkl. förvaring.	Skola, restaurang, evenemang Dagsprängare utan egen förvaring	5 450
Enstaka hanteringsplats brandfarlig vara - cistern. Tillstånd till hantering av explosiv vara, inkl. förvaring upp till 500 kg.	Obemannad bensinstation, handel Förvaring explosiv vara <500 kg	7 630
Flera hanteringsplatser brandfarlig vara - lösa behållare och/eller cisterner. Tillstånd till hantering av explosiv vara, inkl. förvaring från 500 kg.	Bemannad bensinstation, verkstad, lager Förvaring explosiv vara ≥ 500 kg	9 810
Omfattande och/eller komplicerad hantering av brandfarlig och/eller explosiv vara	Industri, biogasanläggning. Stora mängder, komplex hantering, flera förvaringsplatser.	Timavgift
Platsbesök	-	2 080
Avvisning tillstånd	-	1 090

*Gäller ärenden där ansökan inkommit senare än fyra veckor innan befintligt tillstånd löper ut, hänvisning 19 § FBE.

Ovanstående avgifter debiteras oavsett om tillståndsansökan beviljas eller avslås.

Särskilda fall

I särskilda fall får beslut om avvikelse från taxan fattas. För vissa ärenden gällande omfattande hantering debiteras enbart timavgift. Vid enskilt ärende där handläggningstiden väsentligen avviker från typärendet får beslut om debitering enligt timavgift fattas. Nedlagd tid i ärendet ska då kunna redovisas.

Bakgrund

Avgift för beslut enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor får tas ut bl.a. för tillståndsprövning (27 § lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor).

Timavgift

Avgiften för tillsyn baseras på en timavgift som för 2025 är **1090 kr/h**. Timavgiften räknas upp årligen enligt prisindex för kommunal verksamhet (PKV). Utgångspunkt för uppräkningsår är oktober månad.

Antagen av Jämtlands Räddningstjänstförbunds direktion 2024-12-13 § X, Bergs kommunfullmäktige den 2025-xx-xx § x, Bräckes kommunfullmäktige den 2025-xx-xx § x, Härjedalens kommunfullmäktige den 2025-xx-xx § x, Krokoms kommunfullmäktige den 2025-xx-xx § x, Ragundas kommunfullmäktige 2025-xx-xx § x, Strömsunds kommunfullmäktige 2025-xx-xx § x, Östersunds kommunfullmäktige 2025-xx-xx § x, gäller från och med den 2025-04-01.

Förslag till taxa för tillsyn enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Avgiften för tillsyn debiteras med en fast avgift baserad på genomsnittlig nedlagd tid för ett tillsynsärende enligt respektive lag. Avgiften för tillsyn är följande:

Ärende	Avgift [kr]
Tillsyn enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2 kap 2 §	11 990
Tillsyn enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor	8 720

I särskilda fall får beslut om avvikelse från taxan fattas. Vid omfattande efterarbete, till exempel då ett flertal eller allvarliga brister förekommer, eller då brister inte är åtgärdade vid uppföljning kan beslut fattas om tillkommande debitering enligt timavgift. Om det visar sig att avgiften inte är rimlig i ett enskilt fall får beslut om lägre debitering fattas, exempelvis då ett tillsynsärende avskrivs.

Bakgrund

Avgift för tillsyn enligt 5 kap. 1 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor får tas ut för tillsyn som föranletts av bestämmelserna i 2 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (5 kap. 4 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor). Avgift för tillsyn enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor får tas ut för tillsyn (27 § lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor).

Timavgift

Avgiften för tillsyn baseras på en timavgift som för 2025 är **1090 kr/h**. Timavgiften räknas upp årligen enligt prisindex för kommunal verksamhet (PKV). Utgångspunkt för uppräkningsår är oktober månad.

Antagen av Jämtlands Räddningstjänstförbunds direktion 2024-12-13 § X, Bergs kommunfullmäktige den 2025-xx-xx § x, Bräckes kommunfullmäktige den 2025-xx-xx § x, Härjedalens kommunfullmäktige den 2025-xx-xx § x, Krokoms kommunfullmäktige den 2025-xx-xx § x, Ragundas kommunfullmäktige 2025-xx-xx § x, Strömsunds kommunfullmäktige 2025-xx-xx § x, Östersunds kommunfullmäktige 2025-xx-xx § x, gäller från och med den 2025-04-01.

Diarienummer KS.2024.599

Revidering av Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner har sedan många år samarbetat om resor inom särskild kollektivtrafik. Formerna för detta har reglerats i samarbets- och uppdragsavtal sedan 2008. Nuvarande avtal (Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län, RUN/455/2018) fastställdes 2018. Avtalen har nu setts över och förslag till reviderade avtal har tagits fram. Avtalen har reviderats främst med anledning av förändrad taxa för den allmänna kollektivtrafiken, som i sin tur gör att färdtjänsttaxan framgent står på egna ben frikopplat från kollektivtrafiktaxan. Några andra smärre förändringar är även gjorda:

- Revidering av vem eller vilka som fattar beslut om färdtjänsttaxan
- Förtydligande av text kring förlängning av samarbets- och uppdragsavtalet
- Förtydligande av parts ekonomiska ansvar vid förtida utträde ur avtalet
- Inaktuell viktning av resor justeras till den sen länge gällande nyckeln i parternas ekonomiska ansvar.

Förslag till reviderade avtal har förankrats med parterna vid samrådsmöte den 8 maj. Samtliga parter behöver fatta beslut om revideringarna och skriva under avtalen under hösten 2024 så att de reviderade avtalen kan träda i kraft 1 januari 2025.

Strömsunds kommun ingår inte i samarbets- och uppdragsavtalet gällande färdtjänst då kommunen driver det i egen regi. Däremot ingår kommunen gällande tjänster kring skolskjutsverksamhet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige.

Reviderat samarbetsavtal och uppdragsavtal om särskild kollektivtrafik (färdtjänst) och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län antas.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Kommunledningsförvaltningen, Linnea Fjellner

Beslut skickas till

Ragunda kommun

Krokoms kommun

Härjedalens kommun

Åre kommun

Bergs kommun

Bräcke kommun

Östersunds kommun

Region Jämtland Härjedale

§42

Revidering av Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län (KTN/48/2024)

Sammanfattning

Mathias Holmlund föredrar punkten med stöd i utskickat underlag och en PPT (skickas ut separat).

Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner har sedan många år samarbetat om resor inom särskild kollektivtrafik. Formerna för detta har reglerats i samarbets- och uppdragsavtal sedan 2008. Nuvarande avtal (Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län, RUN/455/2018) fastställdes 2018. Avtalen har nu setts över och förslag till reviderade avtal har tagits fram. Avtalen har reviderats främst med anledning av förändrad taxa för den allmänna kollektivtrafiken, som i sin tur gör att färdtjänsttaxan framgent står på egna ben frikopplat från kollektivtrafiktaxan. Några andra smärre förändringar är även gjorda:

- Revidering av vem/ vilka som fattar beslut om färdtjänsttaxan,
- Förtydligande av text kring förlängning av samarbets- och uppdragsavtalet,
- Förtydligande av parts ekonomiska ansvar vid förtida utträde ur avtalet,
- Inaktuell viktning av resor justeras till den sen länge gällande nyckeln i parternas ekonomiska ansvar.

Förslag till reviderade avtal har förankrats med parterna vid samrådsmöte 2024-05-08. Samtliga parter behöver fatta beslut om revideringarna och skriva under avtalen under hösten 2024 så att de reviderade avtalen kan träda i kraft 2025-01-01.

I den efterföljande delen uttalar sig Therese Kärngård. Mathias besvarar frågan.

Förslag till beslut

1. Regionens samverkansråd rekommenderar Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner att godkänna reviderade Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Beslut

1. Regionens samverkansråd rekommenderar Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner att godkänna reviderade Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Expedieras till

Region Jämtland Härjedalen, länets kommuner

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Revidering av Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län
- Samlad PDF: Samarbetsavtal och uppdragsavtal inklusive bilagor

Paragrafen är justerad

2025-01-01

Samarbetsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Parter: Region Jämtland Härjedalen, Bergs kommun, Bräcke kommun, Härjedalens kommun,
Krokoms kommun, Ragunda kommun, Strömsunds kommun, Åre kommun och Östersunds
kommun

1. Inledning

Allmän kollektivtrafik är öppen för alla och utgörs av linjetrafik och närtrafik som är tidtabellagd, den kan vara anropsstyrd och den har en fastställd taxa.

Särskild kollektivtrafik är trafik som inte är tillgänglig för alla utan kräver någon form av tillstånd och vanligen förbokning. Med särskild kollektivtrafik avses exempelvis resformerna färdtjänst, riksferdtjänst, omsorgsresor, sjukresor, skolskjutsar och särskoleskjutsar, även smågods kan förekomma.

Tillsammans utgör allmän och särskild kollektivtrafik den *samlade kollektivtrafiken*. Ansvaret för de olika trafikformerna regleras i olika lagar.

All allmän och särskild kollektivtrafik kan inordnas i ett system. En ökad grad av integrering kan då uppnås. Samordning sker genom gemensam upphandling av trafikutövare för olika resor (exempelvis färdtjänst, skolskjuts, sjukresor, närtrafik, linje- och anropsstyrd linjetrafik), och att alla förbeställda resor bokas genom *en* beställningscentral (BC). Syftet är också att sänka samhällets kostnad för resorna.

Region Jämtland Härjedalen och kommunerna Bräcke, Ragunda, Åre, Berg, Härjedalens, Strömsund, Östersund och Krokoms kommuner - nedan kallad parterna – tecknar följande samarbetsavtal.

2. Parternas ansvarsområde

Parterna har det politiska och ekonomiska ansvaret för särskild kollektivtrafik inom sina respektive verksamhetsområden.

De kommunala verksamhetsområden som omfattas är färdtjänst och riksferdtjänst, skolskjutsar och särskolesresor samt eventuellt övriga resformer.

Region Jämtland Härjedalens ansvarsområde är sjukresor.

Region Jämtland Härjedalen har i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) ansvar för den allmänna kollektivtrafiken.

3. Samarbetsförklaring

Målet med samarbetet mellan parterna är att gemensamt och kostnadseffektivt svara för särskild kollektivtrafik. Parterna är överens om att samarbeta så att effektivast möjliga samordning inom den särskilda kollektivtrafiken och mellan den särskilda och allmänna kollektivtrafiken uppnås. Resenären ska kunna uppleva en bra kvalitet och en god service från att resan beställts till den är genomförd. Parterna förbinder sig att verka för en harmonisering av regelverket och taxa för att effektivisera en resesamordning.

4. Avtal med Region Jämtland Härjedalen i egenskap av Regional Kollektivtrafikmyndighet (RKM)

Parterna ska med Region Jämtland Härjedalen i egenskap av RKM ingå ett uppdragsavtal som reglerar det vidare arbetet med särskild kollektivtrafik i länet. I uppdragsavtalet ges RKM, eller den RKM utser, i uppdrag att verkställa parternas uppgifter som ansvarig för särskild kollektivtrafik och att tillhandahålla/upphandla beställningscentral (BC) och persontransporttjänster för sådana resformer som parterna har ansvar för.

Med beställningscentral avses verksamhet för att ta emot beställningar av resor, organisera och administrera återkommande schemalagda resor, samordna dessa beställningar till transportuppdrag och vidarebefordra uppdragen till avtalsbundna transportörer, samordna riksfärdtjänst samt sjuk- och behandlingsresor utanför länet. BC:s uppdrag kan utökas med andra uppgifter ex vis behovsbedömning och information kring sjukresor.

Parterna ska inför varje upphandling av BC/uppdrag till BC, samordningsprogram och transporttjänster träffa överenskommelse om fördelningsnycklar, funktionskrav, kvalitetskrav, miljökrav och andra krav på verksamheten.

5. Parternas ekonomiska ansvar

Kostnad för drift och administration av BC ska fördelas för närtrafik, anropsstyrd linjetrafik, färdtjänst, riksfärdtjänst och sjukresor och eventuella övriga uppdrag och viktas utifrån resursåtgång per samtal.

Trafikkostnaden betalas av den part som är ansvarig för den aktuella trafiken.

Administrationskostnader som inte direkt kan hänföras till BC eller trafik fördelas enligt nedanstående nyckel. De ska fördelas för närtrafik, anropsstyrd linjetrafik, färdtjänst, riksfärdtjänst och sjukresor och eventuella övriga resor utifrån antalet förmedlade resor. Kostnadsfördelningen ska ske enligt principen att varje resa viktas 1,0.

Kostnad för legitimering av färdtjänst ska bekostas av respektive kommun.

6. Lagstiftning

Parterna ska följa gällande lagstiftning avseende särskild kollektivtrafik.

7. Informationsskyldighet

Om någon part vidtar förändring som väsentligt kan komma att påverka övrigas ekonomiska utfall ska samtliga parter snarast underrättas om det.

8. Tillkommande part

Kommun inom Jämtlands län äger rätt, utan särskilt beslut hos varje avtalspart, att ansluta sig till detta avtal i enlighet med dess villkor och intentioner. Begäran om att ansluta sig ska vara skriftlig och lämnas till RKM som delger samtliga parter samt Länstrafiken som är utförare av uppdraget. Anslutning regleras i skriftligt tillägg till detta avtal. RKM ges i uppdrag att för samtliga till avtalet anslutna parter godkänna anslutning på de villkor som anges i detta avtal. Anslutning kan enbart ske med minst sex månaders framförhållning och bör ske vid årsskifte om parterna inte överenskommer om annat.

Om ny part (kommun) ansluter sig till detta avtal ska parten även ansluta sig till de gemensamma regler, taxor och kvalitetskrav som finns för tillfället.

9. Samrådsgrupp för särskild kollektivtrafik

Det ska finnas en gemensam samrådsgrupp för särskild kollektivtrafik. Samrådsgruppen ska bestå av en representant för respektive part i detta avtal och RKM.

Samrådsgruppen ska vara ett organ för parterna att, på tjänstemannaplanet, få ett ömsesidigt informationsutbyte och forum för utvecklingsarbete samt utgöra en kontaktlänk mellan parterna. Samrådsgruppens arbete regleras närmare i uppdragsavtalet.

Parterna i samrådsgruppen ansvarar för att gruppens förslag förs in för beslut i respektive organisation.

10. Tvist

Tvist angående tolkning av detta avtal ska i första hand avgöras genom förhandling mellan parterna. I andra hand ska tvist avgöras av svensk domstol enligt svensk lag.

11. Ändringar

Ändringar och tillägg till detta avtal ska vara skriftliga och undertecknade av samtliga parter.

12. Avtalstid/uppsägning

Detta avtal gäller fr.o.m. 2025-01-01 t.o.m. 2027-12-31, eller den tidigare tidpunkt som parterna kommer överens om. Uppsägningstiden ska vara ett år. Uppsägning ska vara skriftlig och delges samtliga parter. Om avtalet inte sägs upp ska det förlängas tre år med samma uppsägningstid. Denna avtalsförlängning i treårsperioder sker därefter upprepat vart tredje år om avtalet inte sägs upp, dock längst till och med 2033-12-31.

Om någon part säger upp avtalet ska övriga parter ha rätt att påkalla omförhandling om en förlängning av avtalet i justerad form.

13. Signaturer

Avtalet signeras digitalt.

För Region Jämtland Härjedalen:

För Bergs kommun:

För Bräcke kommun:

För Härjedalens kommun:

För Krokoms kommun:

För Ragunda kommun:

För Strömsunds kommun:

För Åre kommun:

För Östersunds kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Parter: Region Jämtland Härjedalen, Bergs kommun, Bräcke kommun, Härjedalens kommun,
Krokoms kommun, Ragunda kommun, Strömsunds kommun, Åre kommun och Östersunds
kommun

1. Inledning

Region Jämtland Härjedalen och kommunerna Berg, Bräcke, Härjedalen, Ragunda, Krokom, Strömsund, Östersund och Åre har tecknat ett samarbetsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län. Till samarbetsavtalet fogas detta uppdragsavtal mellan parterna.

2. Uppdrag

I överensstämmelse med det av kommunerna och Region Jämtland Härjedalen ingångna samarbetsavtalet om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län ges Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) i uppdrag att verkställa Region Jämtland Härjedalens och kommunernas uppgifter som ansvariga för särskild kollektivtrafik i nedanstående omfattning.

För Region Jämtland Härjedalen innebär detta att den nämnd som ansvarar för Region Jämtland Härjedalens uppdrag som regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) ges i uppdrag att verkställa regionens uppgift som huvudman för sjukresor i enlighet med punkt 3 nedan.

För respektive kommun tecknas en särskild avtalsbilaga där det framgår vilka resor och ansvar (legitimering) som överlåts. Resor/uppdrag kan läggas till under löpande avtalsperiod efter överenskommelse mellan Region Jämtland Härjedalen och respektive kommun.

3. Uppdragsbeskrivning

RKM:s uppdrag är att samordna allmän och särskild kollektivtrafik oavsett om det är kommunerna eller Region Jämtland Härjedalen som har ansvaret för dessa. Detta sker genom att RKM (eller den RKM utser) bedriver

- beställnings- och samordningsfunktion (BC) för allmän och särskild kollektivtrafik
- transporttjänster avseende särskild kollektivtrafik.

Verksamheten ska bedrivas med hjälp av entreprenörer som upphandlas i konkurrens, alternativt i egen regi.

Verksamheten ska bedrivas så att

- samordning och planering av resor minimerar kostnaden för verksamheten
- överenskommen kvalitet på resor och tjänster upprätthålls.
- i övrigt i enlighet med vad parterna enligt 4. tredje stycket Samarbetsavtalet kommit överens om.

RKM ska vidare

- aktivt arbeta med utveckling av resmöjligheter för att minska behovet av särskild kollektivtrafik genom att fler ska kunna nyttja den allmänna kollektivtrafiken.
- biträda med planeringsarbete i den utsträckning som parterna kommer överens om.

4. Myndighetsutövning

Lagen om färdtjänst (SFS 1997:736) respektive riksfärdtjänst (SFS 1997:735) ger möjlighet för kommun att överlåta samtliga uppgifter för handläggning av färdtjänst respektive riksfärdtjänst till den regionala kollektivtrafikmyndigheten (RKM), det vill säga även myndighetsutövningen. Samtliga kommuner som ingår i uppdragsavtalet och har överlåtit ansvar för färdtjänst/riksfärdtjänst överlåter även myndighetsutövningen enligt gällande lagar.

5. Samrådsgrupp för särskild kollektivtrafik

RKM ska svara för den gemensamma samrådsgruppen enligt samarbetsavtalet, punkt 9, där RKM (eller den RKM utser) ska vara sammankallande och leda sammanträdet.

Protokoll ska föras vid gruppens sammanträden.

Samrådsgruppen är ett organ för parterna att på tjänstemannaplanet få ett ömsesidigt informationsutbyte och forum för utvecklingsarbete samt utgöra en kontaktlänk mellan parterna. Exempelvis ska samrådsgruppen initiera förändringar av mål, regler, tillämpningsanvisningar och ekonomiska villkor för hur resenären får nyttja den särskilda kollektivtrafiken.

Samrådsgruppen ska kunna utse arbetsgrupper och adjungera deltagare för att bereda verksamhetsspecifika frågor.

Samrådsgruppen sammanträder vid minst två tillfällen per år.

6. Regelverk och kundtillstånd

För uppdraget gäller de gemensamma mål, regler, tillämpningsanvisningar och ekonomiska villkor för hur resenären får nyttja den särskilda kollektivtrafiken. Se bilaga 2–5.

Kommunerna uppdrar till RKM att ansvara för och besluta om eventuella regeländringar avseende bilaga 4 Regelverk färdtjänst.

7. Ekonomi

Ersättning

De faktiska kostnaderna som verksamheten medför ska fördelas mellan parterna. RKM, eller den RKM utser, ska i efterskott dock senast den 15:e i varje månad fakturera parterna för ersättning till entreprenörer, administrationskostnader och andra kostnader som kan hänföras till respektive uppdragsgivare. Kostnadsfördelningen framgår av samarbetsavtalet.

Slutlig reglering av parternas ersättning enligt fastställd kostnadsfördelning för innevarande år ska ske senast 31 mars nästkommande år.

Budget

RKM (eller den RKM utser) ska i överenskommelse med respektive uppdragsgivare, fastställa en budget för nästkommande år och i övrigt lämna de uppgifter till parterna som efterfrågas.

Budgeten ska innehålla

- verksamhetens erforderliga gemensamma kostnader och investeringar,
- budgetunderlag till respektive uppdragsgivare.
- alla kostnader och ersättningar till anlitade entreprenörer,
- ekonomisk redovisning.

8. Rapporter

RKM ska följa upp verksamheten och minst kvartalsvis tillsända respektive uppdragsgivare en resultatrapport.

RKM ska månadsvis redovisa generell statistik över resande och kostnader. Mer specifik statistik ur datasystemet tillhandahålls av RKM enligt särskild överenskommelse.

RKM ska i övrigt följa upp verksamheten i enlighet med vad parterna enligt 4. tredje stycket Samarbetsavtalet kommit överens om.

9. Nya uppdragsgivare

Inträde av nya uppdragsgivare regleras i skriftligt tillägg till detta avtal mellan uppdragsgivaren och RKM, och ska vara undertecknat av båda parter.

Uppdragsgivare som ansluter sig till detta uppdragsavtal ska till RKM betala en initialavgift som motsvarar de faktiska kostnader som uppstår för att administrera inträdet av en tillkommande uppdragsgivare.

10. Tvist

Tvist angående tolkning av detta uppdragsavtal ska i första hand avgöras genom förhandling mellan parterna. I andra hand ska tvist avgöras av svensk domstol enligt svensk lag.

11. Ändringar

Ändringar och tillägg till detta uppdragsavtal ska vara skriftliga och undertecknade av samtliga parter.

12. Avtalstid/upsägning

Detta uppdragsavtal gäller från och med 2025-01-01 så länge som samarbetsavtalet mellan kommunerna och Region Jämtland Härjedalen gäller. Uppsägningstiden ska vara ett år. Om part säger upp avtalet i otakt med gällande trafikavtal, förbinder sig uppsägande part att stå för sina kostnader som eventuellt kvarstår i trafikavtalet till dess upphörande. Uppsägning ska vara skriftlig och delges samtliga parter och RKM. Om uppdragsavtalet inte sägs upp ska det förlängas tre år med samma uppsägningstid. Denna avtalsförlängning i treårsperioder sker därefter upprepat vart tredje år om avtalet inte sägs upp, dock längst till och med 2033-12-31.

Om någon part säger upp uppdragsavtalet ska övriga parter ha rätt att påkalla diskussioner om en förlängning av uppdragsavtalet i justerad form.

13. Bilagor till detta avtal

Bilaga 1 (uppdrag per part)

- A. Bergs kommun
- B. Bräcke kommun
- C. Härjedalens kommun
- D. Krokoms kommun
- E. Ragunda kommun
- F. Strömsunds kommun
- G. Åre kommun
- H. Östersunds kommun

Bilaga 2: Taxor

Bilaga 3: Servicenivåer

Bilaga 4: Regelverk färdtjänst

Bilaga 5: Skolskjutsar och särskoleskjutsar

14. Signaturer

Avtalet signeras digitalt.

För Region Jämtland Härjedalen:

För Bergs kommun:

För Bräcke kommun:

För Härjedalens kommun:

För Krokoms kommun:

För Ragunda kommun:

För Strömsunds kommun:

För Åre kommun:

För Östersunds kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1A. Bergs kommun

Bergs kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Bergs kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Bergs kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Bergs kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1B. Bräcke kommun

Bräcke kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Bräcke kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Bräcke kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Bräcke kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1C. Härjedalens kommun

Härjedalens kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Härjedalens kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Härjedalens kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Härjedalens kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1D. Krokoms kommun

Krokoms kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Krokoms kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Krokoms kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Krokoms kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1E. Ragunda kommun

Ragunda kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Ragunda kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Ragunda kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Ragunda kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1F. Strömsunds kommun

Strömsunds kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- ~~Strömsunds kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.~~
- Strömsunds kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Strömsunds kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1G. Åre kommun

Åre kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Åre kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Åre kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Åre kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1H. Östersunds kommun

Östersunds kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- ~~Östersunds kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.~~
- Östersunds kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Östersunds kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 2–5

Bilaga 2: Taxor

Taxesättning

Närtrafik och särskild kollektivtrafik har en högre taxa än taxan för den allmänna kollektivtrafiken (länstrafiktaxan). Det motiveras med att de resformerna är sällanresor, har en högre servicegrad samt som ett incitament för att styra över en del av resandet till allmän linjetrafik (inklusive anropsstyrd linjetrafik) i länet (den trafik som den regionala kollektivtrafikmyndigheten ansvarar för).

Taxa för den allmänna kollektivtrafiken (länstrafiktaxan)

Länstrafiktaxan är zonindeldad och ej avståndsberoende, aktuell taxa www.ltr.se

Närtrafiktaxa

Närtrafiken är anropsstyrda sällanresor med högre servicegrad än linjelagd trafik. Inga förköpta färdbevis gäller. Avgift erläggs enligt närtrafiktaxa (se www.ltr.se).

Anropsstyrd linjetrafiktaxa

Anropsstyrd linjetrafik har samma taxa som länstrafiktaxan. All biljettförsäljning via länstrafiken. Länstrafiktaxan är zonindeldad och ej avståndsberoende, aktuell taxa www.ltr.se

Färdtjänsttaxa

Färdtjänsttaxan är avståndsberoende. Är en regional kollektivtrafikmyndighet tillståndsgivare, bestäms grunderna för avgifterna av kommunerna och regionen gemensamt. Det högsta priset för en färdtjänstresa infinner sig vid 170 km. Färdtjänsttaxan är avståndsberoende.

Färdtjänstresor ska bokas senast kl. 17.00 dag före resdag, detta för att öka möjligheten till samordning. Vid senare beställning samma dag som färdtjänstresan företas, tillkommer en bokningsavgift med 20 kr.

För **Riksfärdtjänstresor** finns särskild taxa fastlagd.

Sjukresetaxa

Utgångspunkten för taxesättningen är att kostnaden för att resa till sjukvård inte får kosta så mycket att den enskilde avstår från sjukvård av det skälet. Egenavgiften (taxa) för enkelresa är 200 kronor (avser januari 2025).

Sjukresetaxan beslutas av Region Jämtland Härjedalen.

TAXA

(sammanställning)

from 2025-01-01

avstånd km	Närtrafik- taxa	Färdtjänst- taxa	Färdtjänst direktbeställd +20 kr	Sjuk- resor ¹
0	52	50	70	50
11	52	50	70	50
14	52	60	80	60
16	52	70	90	70
18	52	75	95	75
20	52	80	100	80
22	52	90	110	90
26	52	100	120	100
30	52	104	124	104
34	52	113	133	113
38	52	129	149	129
42	52	152	172	152
46	52	161	181	161
50	52	177	197	177
54	52	192	212	192
58	52	201	221	200
62	52	218	238	200
66	52	232	252	200
70	52	240	260	200
74	52	249	269	200
78	52	266	286	200
86	52	281	301	200
94	52	297	317	200
102	52	320	340	200
110	52	337	357	200
120	52	353	373	200
130	52	377	397	200
140	52	395	415	200
150	52	418	438	200
160	52	433	453	200
170	52	450	470	200

¹ Sjukresetaxa understigande 200 kronor gäller endast färdtjänstinnehavare i Samarbetsavtalets kommuner, taxan harmoniserad med färdtjänsttaxan.

Bilaga 3: Servicenivåer

Servicenivåer för olika samhällsbetalda resor redovisas nedan.

Nivå	Servicegrad	Restyp	Resenär	Kommentar
1	Tidtabellagd linjetrafik Fasta hållplatser	Kollektivtrafik Skolskjutsar	Allmänheten Skolbarn Sjukresa utan särskilda behov Färdtjänst utan särskilda behov	Ingen ledsagning eller hjälp med bagage Buss (ev med lågentré), mindre fordon
2	Tidtabellagd anropsstyrd trafik Hämtning/lämning vid adress Samåkning	Anropsstyrd kollektivtrafik Plustrafik	Allmänheten Sjukresa utan behov av ledsagning et c	Ingen ledsagning ”dörr till dörr” och/eller hjälp med bagage Fordon anpassade till behov ex vis rullstol
3	Förbeställd anropsstyrd trafik Ej tidtabellagd Fasta avgångstider Samåkning	Färdtjänst Sjukresor	Färdtjänstresenär som enligt tillstånd inte klarar att åka enligt enl nivå 1-2. Sjukresa - planerat besök- med medicinska skäl (intyg) som enl tillstånd inte klarar att åka enligt nivå 1-2.	Ledsagning dörr till dörr Hjälp med bagage Fordon anpassade till behov ex vis rullstol eller bår Väntetid kan förekomma för resa. Uppehåll under resa medges ej Omvägstid * 0-60 min restid, max 100% påslag på restiden Mer än 60 min restid, max 50% påslag på restiden.
4	Direktbeställd anropsstyrd trafik Ej tidtabellagd Fasta avgångstider Samåkning	Färdtjänst Sjukresor	Färdtjänstresenär som enligt tillstånd och behov av resa inte klarar att åka enligt nivå 1-3. Sjukresa - akut besök- med medicinska skäl (intyg) som enl tillstånd inte klarar att åka enligt nivå 1-3.	Ledsagning dörr till dörr. Hjälp med bagage Fordon anpassade till behov ex vis rullstol eller bår. Väntetid kan förekomma för resa. Uppehåll under resa medges ej Omvägstid * 0-60 min restid, max 100% påslag på restiden Mer än 60 min restid, max 50% påslag på restiden
5	För- och direktbeställd anropsstyrd trafik Ej tidtabellagd Ej samåkning	Färdtjänst Sjukresor	Färdtjänstresenär som enligt tillstånd och behov av resa inte klarar att åka enligt nivå 1-4. Sjukresa - akut eller planerat besök- med medicinska skäl (intyg) som enl tillstånd inte klarar att åka enligt nivå 1-4 (ex vis infektionsskänslighet).	Ledsagning dörr till dörr. Hjälp med bagage Fordon anpassade till behov ex vis rullstol eller bår. Väntetid kan förekomma för resa. Uppehåll under resa medges ej Direktransport

* Med omvägstid avses förlängd restid för aktuell resväg. Restid definieras som den planerade tiden det tar för transporten att färdas med resenär i bilen från punkt A till B. Restiden är beräknad utifrån vägstandard, hastighetsbegränsningar och väderlek och kan därigenom variera över året. I begreppet innefattas inte tillkommande tid för hjälp till/från bilen.

Bilaga 4: Regelverk färdtjänst

Allmänt

Mål

Färdtjänst är en kompletterande kollektiv transportform, som efter behovsprövning får användas av personer som på grund av funktionshinder, som inte endast är kortvarigt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationer.

Färdtjänst kan aldrig användas som ersättning för avsaknad av allmänna kommunikationer.

Ansvar

Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) i Jämtlands län ansvarar för färdtjänsten enligt de avtal som träffats med kommunerna. Samtlig kollektivtrafik som överlämnats till RKM bedrivs under varumärket Länstrafiken.

Ansökan

Ansökan om färdtjänst görs till Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Jämtlands län.

Ansökan görs skriftligt. Vissa personuppgifter måste då lämnas av den sökande. Läkarintyg är ej obligatoriskt, men kan komma att införas. Läkarintyg bekostas av sökanden.

Beslut om tillstånd

Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Jämtlands beslutar om tillstånd.

Beslut om beviljad färdtjänst eller avslag om densamma meddelas skriftligt till den sökande.

Efter beslut om beviljande av färdtjänst utfärdas färdtjänstillstånd. Av detta ska färdtjänstresenärens särskilda behov framgå ex vis ledsagare, specialfordon eller hjälpmedel.

Twist om färdtjänstillstånd ska i första hand hanteras mellan den sökande och Regionala kollektivtrafikmyndigheten.

Formellt besvär över beslut handläggs av förvaltningsrätten. I beslut ska besvärshänvisning ske.

Färdtjänst beviljas

A Tillsviðare i det fall funktionshindret p g a dess art eller personens ålder beräknas bli bestående.

B Tidsbegränsat för

- Person vars funktionshinder inte bedöms som varaktigt men anses bli bestående minst 3 månader.
- Person som under vinterhalvåret har svårt att förflytta sig eller vistas ute i kyla och halt väglag.
- Person med sådant funktionshinder som i vissa situationer är beroende av fordon för särskilda persontransporter.

Tillfällig svårighet förorsakad av olycksfall eller sjukdomstillstånd berättigar inte till anlitande av färdtjänsten.

Omprövning - förlängning

Omprövning av tidsbegränsat färdtjänstillstånd skall göras när tillståndets giltighet upphör eller när förhållandena ändrats.

Om förhållandena ändras är den färdtjänstberättigade skyldig att meddela detta för att omprövning skall ske.

För tidsbegränsat färdtjänstillstånd ansvarar den färdtjänstberättigade för att göra ny ansökan om nytt färdtjänstillstånd, när tiden för färdtjänstillståndet går ut.

Regler för färdtjänst***Samordning av resor***

Färdtjänsten ingår som en del i ett samordnat trafiksystem av anropsstyrd trafik, tillsammans med sjukresor, skolskjutsar, närtrafik och anropsstyrd linjetrafik. Det innebär att färdtjänstresenär kan få samåka med andra resenärer, eller att färdtjänstresenär blir erbjuden att åka Närtrafik.

Val av fordon eller transportform för resan avgörs utifrån funktionshindrets art och resenärens hjälpbehov.

Resor och resmål

Beslut om färdtjänst gäller för obegränsat antal resor inom Jämtlands län. Andra resor är riksfärdtjänst.

Färdtjänstresa får göras dygnet runt.

Begränsningar

Färdtjänst får ej anlitas för sjuk- och läkarvårdsresor eller resor som ersätts av exempelvis försäkringsbolag, arbetsgivare, eller eget företag, reseersättning från arbetsvård etc.

Resor i annan kommun (annat län)

Ansökan om färdtjänst i annan kommun prövas och beviljas i antal enkelresor vid varje enskilt restillfälle. Färdtjänst i annan kommun avser tillfällig vistelse på annan ort och beviljas i perioder om maximalt 14 dagar. Färdtjänst i annan kommun kan beviljas med maximalt 24 enkelresor/kalenderår.

Uppehåll under resan

Uppehåll under resa medges ej, då det kan medföra problem vid samordning av andra resenärers resor.

Ledsagare / medresenär

Ledsagare: Om den färdtjänstberättigade har behov av hjälp under resan, kan tillstånd beviljas för ledsagare utan extra kostnad för den enskilde.

Medresenär: Den som inte har tillstånd till ledsagare kan ta med sig en medresenär på färdtjänstresan. Medresenären betalar färdtjänsttaxa.

Eget barn 0-6 år: Utöver ovanstående får ett eget barn medfölja under färdtjänstresan, barnet är avgiftsbefriat.

Avgifter

Färdtjänstresenär skall betala vid varje restillfälle fastställd avgift för färdtjänsten.

Färdtjänstfordon och service

Färdtjänsten utföres av trafikutövare med vilken Region Jämtland Härjedalen har tecknat avtal om sådana resor.

Färdtjänstfordon skall vid varje restillfälle vara väl anpassat för den enskildes behov, och särskild hänsyn skall tas till den färdtjänstberättigades säkerhet och bekvämlighet.

Om taxiutövaren har fordon där husdjur tillåts, kan husdjur få medföras. Med husdjur avses hund, katt eller annat sällskapsdjur. Resenären ansvarar för erforderlig uppsikt över medförda husdjur.

Resenär ska om möjligt vara klar för avresa när färdtjänstfordon anländer.

Förare av färdtjänstfordon är skyldig att vid behov hjälpa färdtjänstberättigad från bostad till fordon och vice versa samt från fordon till resmål (butik, serviceinrättning, etc.), föraren hjälper även till med bagage, rullstol eller annat hjälpmedel. Bagaget får maximalt väga 25 kg eller ha en volym av 50 liter. För större bagage har transportören rätt att ta ut extra ersättning.

Bokning av resa

Resa beställes via avtalad beställningscentral, senast klockan 17:00 dagen före avresa. Vid senare beställning uttages extra bokningsavgift.

Om möjligt beställes tur- och returresa vid samma tillfälle.

Inställd resa avbeställes så fort som möjligt. Vid avbokning senare än 2 timmar före utsatt avresetid uttages avgift av den färdtjänstberättigade motsvarande bomkörning (enligt avtal med respektive transportör).

Bilaga 5: Skolskjutsar och särskoleskjutsar

Av skollagen 2010:800 framgår att en elev i förskoleklass, grundskola, grundsärskola eller specialskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller dock inte för elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns skola med stöd av 13 §. Om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen anordna skolskjuts även i dessa fall.

Elevens hemkommun ansvarar för att skolskjuts anordnas. Lag (2017:1115).

Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) bedriver samtlig kollektivtrafik som överlämnats till RKM under varumärket Länstrafiken.

Planering ska göras elektroniskt i gemensamt planeringsprogram. Respektive kommun beviljar skolskjutsar, Länstrafiken planerar skolskjutsar utifrån allmän kollektivtrafik och tillgängliga fordon. Syftet med denna hantering är att möjliggöra en optimal och effektiv planering av skolskjutsar.

Årshjul för skolskjutsplanering har gemensamt tagits fram ska följas så långt möjligt.

Kommunen ska utse en kontaktperson för de skolskjutsar som omfattas. Kontaktpersonen ska

- verka för att skolplaneringen gynnar en optimal skolskjutsning och att skolskjutsarna ses som en del av de allmänna kommunikationerna.
- initiera förändringar av skolskjutsar ex vis att skolskjutsar med få resande kan användas för anropsstyrd trafik.
- meddela Länstrafiken kontinuerligt de förändringar (barnantal, fordon, regler m m) som påverkar skjutsbehovet.
- hålla kontakt med Länstrafiken i de frågor som rör skolskjutsarna (ex vis drift-, kvalitets-, utrednings- och ekonomiska frågor).
- Delta i de planeringsmöten som Länstrafiken kallar till för att planera och genomföra skolskjutsar utifrån allmän kollektivtrafik kommunala skolskjutsar och tillgängliga fordon.

Vid stora förändringar som kan komma att påverka den allmänna kollektivtrafiken ska förändringen aviseras av kommunen senast i april året innan det läsår som förändringen avser, det vill säga ca 1 år och 5 månader innan förändringen träder i kraft.

Årlig uppdatering av skolskjutsschema ska lämnas till Länstrafiken under maj månad inför skolstart i augusti, vid mindre förändringar (uppdatering) ska Länstrafiken ha informationen 14 dagar före skolstart.

Länstrafiken håller kontakten med trafikutövaren beträffande planering, förändringar, kvalitet i utförandet, med mera.

Länstrafiken upprättar en produktionsberäkning för kommunens skolskjutsar och sköter utbetalningar, faktureringar till kommunen, redovisningar, etc.

2025-01-01

Samarbetsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Parter: Region Jämtland Härjedalen, Bergs kommun, Bräcke kommun, Härjedalens kommun,
Krokoms kommun, Ragunda kommun, Strömsunds kommun, Åre kommun och Östersunds
kommun

1. Inledning

Allmän kollektivtrafik är öppen för alla och utgörs av linjetrafik och närtrafik som är tidtabellagd, den kan vara anropsstyrd och den har en fastställd taxa.

Särskild kollektivtrafik är trafik som inte är tillgänglig för alla utan kräver någon form av tillstånd och vanligen förbokning. Med särskild kollektivtrafik avses exempelvis resformerna färdtjänst, riksferdtjänst, omsorgsresor, sjukresor, skolskjutsar och särskoleskjutsar, även smågods kan förekomma.

Tillsammans utgör allmän och särskild kollektivtrafik den *samlade kollektivtrafiken*. Ansvar för de olika trafikformerna regleras i olika lagar.

All allmän och särskild kollektivtrafik kan inordnas i ett system. En ökad grad av integrering kan då uppnås. Samordning sker genom gemensam upphandling av trafikutövare för olika resor (exempelvis färdtjänst, skolskjuts, sjukresor, närtrafik, linje- och anropsstyrd linjetrafik), och att alla förbeställda resor bokas genom *en* beställningscentral (BC). Syftet är också att sänka samhällets kostnad för resorna.

Region Jämtland Härjedalen och kommunerna Bräcke, Ragunda, Åre, Berg, Härjedalens, Strömsund, Östersund och Krokoms kommuner - nedan kallad parterna – tecknar följande samarbetsavtal.

2. Parternas ansvarsområde

Parterna har det politiska och ekonomiska ansvaret för särskild kollektivtrafik inom sina respektive verksamhetsområden.

De kommunala verksamhetsområden som omfattas är färdtjänst och riksferdtjänst, skolskjutsar och särskolesresor samt eventuellt övriga resformer.

Region Jämtland Härjedalens ansvarsområde är sjukresor.

Region Jämtland Härjedalen har i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) ansvar för den allmänna kollektivtrafiken.

3. Samarbetsförklaring

Målet med samarbetet mellan parterna är att gemensamt och kostnadseffektivt svara för särskild kollektivtrafik. Parterna är överens om att samarbeta så att effektivast möjliga samordning inom den särskilda kollektivtrafiken och mellan den särskilda och allmänna kollektivtrafiken uppnås. Resenären ska kunna uppleva en bra kvalitet och en god service från att resan beställts till den är genomförd. Parterna förbinder sig att verka för en harmonisering av regelverket och taxa för att effektivisera en resesamordning.

4. Avtal med Region Jämtland Härjedalen i egenskap av Regional Kollektivtrafikmyndighet (RKM)

Parterna ska med Region Jämtland Härjedalen i egenskap av RKM ingå ett uppdragsavtal som reglerar det vidare arbetet med särskild kollektivtrafik i länet. I uppdragsavtalet ges RKM, eller den RKM utser, i uppdrag att verkställa parternas uppgifter som ansvarig för särskild kollektivtrafik och att tillhandahålla/upphandla beställningscentral (BC) och persontransporttjänster för sådana resformer som parterna har ansvar för.

Med beställningscentral avses verksamhet för att ta emot beställningar av resor, organisera och administrera återkommande schemalagda resor, samordna dessa beställningar till transportuppdrag och vidarebefordra uppdragen till avtalsbundna transportörer, samordna riksfärdtjänst samt sjuk- och behandlingsresor utanför länet. BC:s uppdrag kan utökas med andra uppgifter ex vis behovsbedömning och information kring sjukresor.

Parterna ska inför varje upphandling av BC/uppdrag till BC, samordningsprogram och transporttjänster träffa överenskommelse om fördelningsnycklar, funktionskrav, kvalitetskrav, miljökrav och andra krav på verksamheten.

5. Parternas ekonomiska ansvar

Kostnad för drift och administration av BC ska fördelas för närtrafik, anropsstyrd linjetrafik, färdtjänst, riksfärdtjänst och sjukresor och eventuella övriga uppdrag och viktas utifrån resursåtgång per samtal.

Trafikkostnaden betalas av den part som är ansvarig för den aktuella trafiken.

Administrationskostnader som inte direkt kan hänföras till BC eller trafik fördelas enligt nedanstående nyckel. De ska fördelas för närtrafik, anropsstyrd linjetrafik, färdtjänst, riksfärdtjänst och sjukresor och eventuella övriga resor utifrån antalet förmedlade resor. Kostnadsfördelningen ska ske enligt principen att varje resa viktas 1,0.

Kostnad för legitimering av färdtjänst ska bekostas av respektive kommun.

6. Lagstiftning

Parterna ska följa gällande lagstiftning avseende särskild kollektivtrafik.

7. Informationsskyldighet

Om någon part vidtar förändring som väsentligt kan komma att påverka övrigas ekonomiska utfall ska samtliga parter snarast underrättas om det.

8. Tillkommande part

Kommun inom Jämtlands län äger rätt, utan särskilt beslut hos varje avtalspart, att ansluta sig till detta avtal i enlighet med dess villkor och intentioner. Begäran om att ansluta sig ska vara skriftlig och lämnas till RKM som delger samtliga parter samt Länstrafiken som är utförare av uppdraget. Anslutning regleras i skriftligt tillägg till detta avtal. RKM ges i uppdrag att för samtliga till avtalet anslutna parter godkänna anslutning på de villkor som anges i detta avtal. Anslutning kan enbart ske med minst sex månaders framförhållning och bör ske vid årsskifte om parterna inte överenskommer om annat.

Om ny part (kommun) ansluter sig till detta avtal ska parten även ansluta sig till de gemensamma regler, taxor och kvalitetskrav som finns för tillfället.

9. Samrådsgrupp för särskild kollektivtrafik

Det ska finnas en gemensam samrådsgrupp för särskild kollektivtrafik. Samrådsgruppen ska bestå av en representant för respektive part i detta avtal och RKM.

Samrådsgruppen ska vara ett organ för parterna att, på tjänstemannaplanet, få ett ömsesidigt informationsutbyte och forum för utvecklingsarbete samt utgöra en kontaktlänk mellan parterna. Samrådsgruppens arbete regleras närmare i uppdragsavtalet.

Parterna i samrådsgruppen ansvarar för att gruppens förslag förs in för beslut i respektive organisation.

10. Tvist

Tvist angående tolkning av detta avtal ska i första hand avgöras genom förhandling mellan parterna. I andra hand ska tvist avgöras av svensk domstol enligt svensk lag.

11. Ändringar

Ändringar och tillägg till detta avtal ska vara skriftliga och undertecknade av samtliga parter.

12. Avtalstid/uppsägning

Detta avtal gäller fr.o.m. 2025-01-01 t.o.m. 2027-12-31, eller den tidigare tidpunkt som parterna kommer överens om. Uppsägningstiden ska vara ett år. Uppsägning ska vara skriftlig och delges samtliga parter. Om avtalet inte sägs upp ska det förlängas tre år med samma uppsägningstid. Denna avtalsförlängning i treårsperioder sker därefter upprepat vart tredje år om avtalet inte sägs upp, dock längst till och med 2033-12-31.

Om någon part säger upp avtalet ska övriga parter ha rätt att påkalla omförhandling om en förlängning av avtalet i justerad form.

13. Signaturer

Avtalet signeras digitalt.

För Region Jämtland Härjedalen:

För Bergs kommun:

För Bräcke kommun:

För Härjedalens kommun:

För Krokoms kommun:

För Ragunda kommun:

För Strömsunds kommun:

För Åre kommun:

För Östersunds kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Parter: Region Jämtland Härjedalen, Bergs kommun, Bräcke kommun, Härjedalens kommun,
Krokoms kommun, Ragunda kommun, Strömsunds kommun, Åre kommun och Östersunds
kommun

1. Inledning

Region Jämtland Härjedalen och kommunerna Berg, Bräcke, Härjedalen, Ragunda, Krokom, Strömsund, Östersund och Åre har tecknat ett samarbetsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län. Till samarbetsavtalet fogas detta uppdragsavtal mellan parterna.

2. Uppdrag

I överensstämmelse med det av kommunerna och Region Jämtland Härjedalen ingångna samarbetsavtalet om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län ges Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) i uppdrag att verkställa Region Jämtland Härjedalens och kommunernas uppgifter som ansvariga för särskild kollektivtrafik i nedanstående omfattning.

För Region Jämtland Härjedalen innebär detta att den nämnd som ansvarar för Region Jämtland Härjedalens uppdrag som regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) ges i uppdrag att verkställa regionens uppgift som huvudman för sjukresor i enlighet med punkt 3 nedan.

För respektive kommun tecknas en särskild avtalsbilaga där det framgår vilka resor och ansvar (legitimering) som överlåts. Resor/uppdrag kan läggas till under löpande avtalsperiod efter överenskommelse mellan Region Jämtland Härjedalen och respektive kommun.

3. Uppdragsbeskrivning

RKM:s uppdrag är att samordna allmän och särskild kollektivtrafik oavsett om det är kommunerna eller Region Jämtland Härjedalen som har ansvaret för dessa. Detta sker genom att RKM (eller den RKM utser) bedriver

- beställnings- och samordningsfunktion (BC) för allmän och särskild kollektivtrafik
- transporttjänster avseende särskild kollektivtrafik.

Verksamheten ska bedrivas med hjälp av entreprenörer som upphandlas i konkurrens, alternativt i egen regi.

Verksamheten ska bedrivas så att

- samordning och planering av resor minimerar kostnaden för verksamheten
- överenskommen kvalitet på resor och tjänster upprätthålls.
- i övrigt i enlighet med vad parterna enligt 4. tredje stycket Samarbetsavtalet kommit överens om.

RKM ska vidare

- aktivt arbeta med utveckling av resmöjligheter för att minska behovet av särskild kollektivtrafik genom att fler ska kunna nyttja den allmänna kollektivtrafiken.
- biträda med planeringsarbete i den utsträckning som parterna kommer överens om.

4. Myndighetsutövning

Lagen om färdtjänst (SFS 1997:736) respektive riksfärdtjänst (SFS 1997:735) ger möjlighet för kommun att överlåta samtliga uppgifter för handläggning av färdtjänst respektive riksfärdtjänst till den regionala kollektivtrafikmyndigheten (RKM), det vill säga även myndighetsutövningen. Samtliga kommuner som ingår i uppdragsavtalet och har överlåtit ansvar för färdtjänst/riksfärdtjänst överlåter även myndighetsutövningen enligt gällande lagar.

5. Samrådsgrupp för särskild kollektivtrafik

RKM ska svara för den gemensamma samrådsgruppen enligt samarbetsavtalet, punkt 9, där RKM (eller den RKM utser) ska vara sammankallande och leda sammanträdet.

Protokoll ska föras vid gruppens sammanträden.

Samrådsgruppen är ett organ för parterna att på tjänstemannaplanet få ett ömsesidigt informationsutbyte och forum för utvecklingsarbete samt utgöra en kontaktlänk mellan parterna. Exempelvis ska samrådsgruppen initiera förändringar av mål, regler, tillämpningsanvisningar och ekonomiska villkor för hur resenären får nyttja den särskilda kollektivtrafiken.

Samrådsgruppen ska kunna utse arbetsgrupper och adjungera deltagare för att bereda verksamhetsspecifika frågor.

Samrådsgruppen sammanträder vid minst två tillfällen per år.

6. Regelverk och kundtillstånd

För uppdraget gäller de gemensamma mål, regler, tillämpningsanvisningar och ekonomiska villkor för hur resenären får nyttja den särskilda kollektivtrafiken. Se bilaga 2–5.

Kommunerna uppdrar till RKM att ansvara för och besluta om eventuella regeländringar avseende bilaga 4 Regelverk färdtjänst.

7. Ekonomi

Ersättning

De faktiska kostnaderna som verksamheten medför ska fördelas mellan parterna. RKM, eller den RKM utser, ska i efterskott dock senast den 15:e i varje månad fakturera parterna för ersättning till entreprenörer, administrationskostnader och andra kostnader som kan hänföras till respektive uppdragsgivare. Kostnadsfördelningen framgår av samarbetsavtalet.

Slutlig reglering av parternas ersättning enligt fastställd kostnadsfördelning för innevarande år ska ske senast 31 mars nästkommande år.

Budget

RKM (eller den RKM utser) ska i överenskommelse med respektive uppdragsgivare, fastställa en budget för nästkommande år och i övrigt lämna de uppgifter till parterna som efterfrågas.

Budgeten ska innehålla

- verksamhetens erforderliga gemensamma kostnader och investeringar,
- budgetunderlag till respektive uppdragsgivare.
- alla kostnader och ersättningar till anlitade entreprenörer,
- ekonomisk redovisning.

8. Rapporter

RKM ska följa upp verksamheten och minst kvartalsvis tillsända respektive uppdragsgivare en resultatrapport.

RKM ska månadsvis redovisa generell statistik över resande och kostnader. Mer specifik statistik ur datasystemet tillhandahålls av RKM enligt särskild överenskommelse.

RKM ska i övrigt följa upp verksamheten i enlighet med vad parterna enligt 4. tredje stycket Samarbetsavtalet kommit överens om.

9. Nya uppdragsgivare

Inträde av nya uppdragsgivare regleras i skriftligt tillägg till detta avtal mellan uppdragsgivaren och RKM, och ska vara undertecknat av båda parter.

Uppdragsgivare som ansluter sig till detta uppdragsavtal ska till RKM betala en initialavgift som motsvarar de faktiska kostnader som uppstår för att administrera inträdet av en tillkommande uppdragsgivare.

10. Tvist

Tvist angående tolkning av detta uppdragsavtal ska i första hand avgöras genom förhandling mellan parterna. I andra hand ska tvist avgöras av svensk domstol enligt svensk lag.

11. Ändringar

Ändringar och tillägg till detta uppdragsavtal ska vara skriftliga och undertecknade av samtliga parter.

12. Avtalstid/upsägning

Detta uppdragsavtal gäller från och med 2025-01-01 så länge som samarbetsavtalet mellan kommunerna och Region Jämtland Härjedalen gäller. Uppsägningstiden ska vara ett år. Om part säger upp avtalet i otakt med gällande trafikavtal, förbinder sig uppsägande part att stå för sina kostnader som eventuellt kvarstår i trafikavtalet till dess upphörande. Uppsägning ska vara skriftlig och delges samtliga parter och RKM. Om uppdragsavtalet inte sägs upp ska det förlängas tre år med samma uppsägningstid. Denna avtalsförlängning i treårsperioder sker därefter upprepat vart tredje år om avtalet inte sägs upp, dock längst till och med 2033-12-31.

Om någon part säger upp uppdragsavtalet ska övriga parter ha rätt att påkalla diskussioner om en förlängning av uppdragsavtalet i justerad form.

13. Bilagor till detta avtal

Bilaga 1 (uppdrag per part)

- A. Bergs kommun
- B. Bräcke kommun
- C. Härjedalens kommun
- D. Krokoms kommun
- E. Ragunda kommun
- F. Strömsunds kommun
- G. Åre kommun
- H. Östersunds kommun

Bilaga 2: Taxor

Bilaga 3: Servicenivåer

Bilaga 4: Regelverk färdtjänst

Bilaga 5: Skolskjutsar och särskoleskjutsar

14. Signaturer

Avtalet signeras digitalt.

För Region Jämtland Härjedalen:

För Bergs kommun:

För Bräcke kommun:

För Härjedalens kommun:

För Krokoms kommun:

För Ragunda kommun:

För Strömsunds kommun:

För Åre kommun:

För Östersunds kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1A. Bergs kommun

Bergs kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Bergs kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Bergs kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Bergs kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1B. Bräcke kommun

Bräcke kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Bräcke kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Bräcke kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Bräcke kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1C. Härjedalens kommun

Härjedalens kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Härjedalens kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Härjedalens kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Härjedalens kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1D. Krokoms kommun

Krokoms kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Krokoms kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Krokoms kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Krokoms kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1E. Ragunda kommun

Ragunda kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Ragunda kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Ragunda kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Ragunda kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1F. Strömsunds kommun

Strömsunds kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- ~~Strömsunds kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.~~
- Strömsunds kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Strömsunds kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1G. Åre kommun

Åre kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- Åre kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.
- Åre kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Åre kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 1H. Östersunds kommun

Östersunds kommun uppdrar till Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Jämtlands län att från och med 2025-01-01 utföra nedanstående tjänster för kommunens räkning. Utförandet ska ske i enlighet med samarbetsavtal och uppdragsavtal för samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Omfattning

- ~~Östersunds kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att verkställa samtliga kommunens uppgifter, inklusive myndighetsutövning, som huvudman för färdtjänst respektive riksfärdtjänst.~~
- Östersunds kommun uppdrar till Regionala kollektivtrafikmyndigheten att utföra tjänster kring skolskjutsverksamhet. Gemensamt planeringsverktyg ska användas och de kommunala skolskjutsarna ska planeras i nära koppling till allmän linjetrafik.

Signaturer

För Region Jämtland Härjedalen:

För Östersunds kommun:

2025-01-01

Uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Bilaga 2–5

Bilaga 2: Taxor

Taxesättning

Närtrafik och särskild kollektivtrafik har en högre taxa än taxan för den allmänna kollektivtrafiken (länstrafiktaxan). Det motiveras med att de resformerna är sällanresor, har en högre servicegrad samt som ett incitament för att styra över en del av resandet till allmän linjetrafik (inklusive anropsstyrd linjetrafik) i länet (den trafik som den regionala kollektivtrafikmyndigheten ansvarar för).

Taxa för den allmänna kollektivtrafiken (länstrafiktaxan)

Länstrafiktaxan är zonindeldad och ej avståndsberoende, aktuell taxa www.ltr.se

Närtrafiktaxa

Närtrafiken är anropsstyrda sällanresor med högre servicegrad än linjelagd trafik. Inga förköpta färdbevis gäller. Avgift erläggs enligt närtrafiktaxa (se www.ltr.se).

Anropsstyrd linjetrafiktaxa

Anropsstyrd linjetrafik har samma taxa som länstrafiktaxan. All biljettförsäljning via länstrafiken. Länstrafiktaxan är zonindeldad och ej avståndsberoende, aktuell taxa www.ltr.se

Färdtjänsttaxa

Färdtjänsttaxan är avståndsberoende. Är en regional kollektivtrafikmyndighet tillståndsgivare, bestäms grunderna för avgifterna av kommunerna och regionen gemensamt. Det högsta priset för en färdtjänstresa infinner sig vid 170 km. Färdtjänsttaxan är avståndsberoende.

Färdtjänstresor ska bokas senast kl. 17.00 dag före resdag, detta för att öka möjligheten till samordning. Vid senare beställning samma dag som färdtjänstresan företas, tillkommer en bokningsavgift med 20 kr.

För **Riksfärdtjänstresor** finns särskild taxa fastlagd.

Sjukresetaxa

Utgångspunkten för taxesättningen är att kostnaden för att resa till sjukvård inte får kosta så mycket att den enskilde avstår från sjukvård av det skälet. Egenavgiften (taxa) för enkelresa är 200 kronor (avser januari 2025).

Sjukresetaxan beslutas av Region Jämtland Härjedalen.

TAXA

(sammanställning)

from 2025-01-01

avstånd km	Närtrafik- taxa	Färdtjänst- taxa	Färdtjänst direktbeställd +20 kr	Sjuk- resor ¹
0	52	50	70	50
11	52	50	70	50
14	52	60	80	60
16	52	70	90	70
18	52	75	95	75
20	52	80	100	80
22	52	90	110	90
26	52	100	120	100
30	52	104	124	104
34	52	113	133	113
38	52	129	149	129
42	52	152	172	152
46	52	161	181	161
50	52	177	197	177
54	52	192	212	192
58	52	201	221	200
62	52	218	238	200
66	52	232	252	200
70	52	240	260	200
74	52	249	269	200
78	52	266	286	200
86	52	281	301	200
94	52	297	317	200
102	52	320	340	200
110	52	337	357	200
120	52	353	373	200
130	52	377	397	200
140	52	395	415	200
150	52	418	438	200
160	52	433	453	200
170	52	450	470	200

¹ Sjukresetaxa understigande 200 kronor gäller endast färdtjänstinnehavare i Samarbetsavtalets kommuner, taxan harmoniserad med färdtjänsttaxan.

Bilaga 3: Servicenivåer

Servicenivåer för olika samhällsbetalda resor redovisas nedan.

Nivå	Servicegrad	Restyp	Resenär	Kommentar
1	Tidtabellagd linjetrafik Fasta hållplatser	Kollektivtrafik Skolskjutsar	Allmänheten Skolbarn Sjukresa utan särskilda behov Färdtjänst utan särskilda behov	Ingen ledsagning eller hjälp med bagage Buss (ev med lågentré), mindre fordon
2	Tidtabellagd anropsstyrd trafik Hämtning/lämning vid adress Samåkning	Anropsstyrd kollektivtrafik Plustrafik	Allmänheten Sjukresa utan behov av ledsagning et c	Ingen ledsagning ”dörr till dörr” och/eller hjälp med bagage Fordon anpassade till behov ex vis rullstol
3	Förbeställd anropsstyrd trafik Ej tidtabellagd Fasta avgångstider Samåkning	Färdtjänst Sjukresor	Färdtjänstresenär som enligt tillstånd inte klarar att åka enligt enl nivå 1-2. Sjukresa - planerat besök- med medicinska skäl (intyg) som enl tillstånd inte klarar att åka enligt nivå 1-2.	Ledsagning dörr till dörr Hjälp med bagage Fordon anpassade till behov ex vis rullstol eller bär Väntetid kan förekomma för resa. Uppehåll under resa medges ej Omvägstid * 0-60 min restid, max 100% påslag på restiden Mer än 60 min restid, max 50% påslag på restiden.
4	Direktbeställd anropsstyrd trafik Ej tidtabellagd Fasta avgångstider Samåkning	Färdtjänst Sjukresor	Färdtjänstresenär som enligt tillstånd och behov av resa inte klarar att åka enligt nivå 1-3. Sjukresa - akut besök- med medicinska skäl (intyg) som enl tillstånd inte klarar att åka enligt nivå 1-3.	Ledsagning dörr till dörr. Hjälp med bagage Fordon anpassade till behov ex vis rullstol eller bär. Väntetid kan förekomma för resa. Uppehåll under resa medges ej Omvägstid * 0-60 min restid, max 100% påslag på restiden Mer än 60 min restid, max 50% påslag på restiden
5	För- och direktbeställd anropsstyrd trafik Ej tidtabellagd Ej samåkning	Färdtjänst Sjukresor	Färdtjänstresenär som enligt tillstånd och behov av resa inte klarar att åka enligt nivå 1-4. Sjukresa - akut eller planerat besök- med medicinska skäl (intyg) som enl tillstånd inte klarar att åka enligt nivå 1-4 (ex vis infektionskänslighet).	Ledsagning dörr till dörr. Hjälp med bagage Fordon anpassade till behov ex vis rullstol eller bär. Väntetid kan förekomma för resa. Uppehåll under resa medges ej Direkttransport

* Med omvägstid avses förlängd restid för aktuell resväg. Restid definieras som den planerade tiden det tar för transporten att färdas med resenär i bilen från punkt A till B. Restiden är beräknad utifrån vägstandard, hastighetsbegränsningar och väderlek och kan därigenom variera över året. I begreppet innefattas inte tillkommande tid för hjälp till/från bilen.

Bilaga 4: Regelverk färdtjänst

Allmänt

Mål

Färdtjänst är en kompletterande kollektiv transportform, som efter behovsprövning får användas av personer som på grund av funktionshinder, som inte endast är kortvarigt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationer.

Färdtjänst kan aldrig användas som ersättning för avsaknad av allmänna kommunikationer.

Ansvar

Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) i Jämtlands län ansvarar för färdtjänsten enligt de avtal som träffats med kommunerna. Samtlig kollektivtrafik som överlämnats till RKM bedrivs under varumärket Länstrafiken.

Ansökan

Ansökan om färdtjänst görs till Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Jämtlands län.

Ansökan görs skriftligt. Vissa personuppgifter måste då lämnas av den sökande. Läkarintyg är ej obligatoriskt, men kan komma att införas. Läkarintyg bekostas av sökanden.

Beslut om tillstånd

Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Jämtlands beslutar om tillstånd.

Beslut om beviljad färdtjänst eller avslag om densamma meddelas skriftligt till den sökande.

Efter beslut om beviljande av färdtjänst utfärdas färdtjänstillstånd. Av detta ska färdtjänstresenärens särskilda behov framgå ex vis ledsagare, specialfordon eller hjälpmedel.

Twist om färdtjänstillstånd ska i första hand hanteras mellan den sökande och Regionala kollektivtrafikmyndigheten.

Formellt besvär över beslut handläggs av förvaltningsrätten. I beslut ska besvärshänvisning ske.

Färdtjänst beviljas

A Tillsvdare i det fall funktionshindret p g a dess art eller personens ålder beräknas bli bestående.

B Tidsbegränsat för

- Person vars funktionshinder inte bedöms som varaktigt men anses bli bestående minst 3 månader.
- Person som under vinterhalvåret har svårt att förflytta sig eller vistas ute i kyla och halt väglag.
- Person med sådant funktionshinder som i vissa situationer är beroende av fordon för särskilda persontransporter.

Tillfällig svårighet förorsakad av olycksfall eller sjukdomstillstånd berättigar inte till anlitande av färdtjänsten.

Omprovning - förlängning

Omprovning av tidsbegränsat färdtjänstillstånd skall göras när tillståndets giltighet upphör eller när förhållandena ändrats.

Om förhållandena ändras är den färdtjänstberättigade skyldig att meddela detta för att omprovning skall ske.

För tidsbegränsat färdtjänstillstånd ansvarar den färdtjänstberättigade för att göra ny ansökan om nytt färdtjänstillstånd, när tiden för färdtjänstillståndet går ut.

Regler för färdtjänst***Samordning av resor***

Färdtjänsten igår som en del i ett samordnat trafiksystem av anropsstyrd trafik, tillsammans med sjukresor, skolskjutsar, närtrafik och anropsstyrd linjetrafik. Det innebär att färdtjänstresenär kan få samåka med andra resenärer, eller att färdtjänstresenär blir erbjuden att åka Närtrafik.

Val av fordon eller transportform för resan avgörs utifrån funktionshindrets art och resenärens hjälpbehov.

Resor och resmål

Beslut om färdtjänst gäller för obegränsat antal resor inom Jämtlands län. Andra resor är riksfärdtjänst.

Färdtjänstresa får göras dygnet runt.

Begränsningar

Färdtjänst får ej anlitas för sjuk- och läkarvårdsresor eller resor som ersätts av exempelvis försäkringsbolag, arbetsgivare, eller eget företag, reseersättning från arbetsvård et c.

Resor i annan kommun (annat län)

Ansökan om färdtjänst i annan kommun prövas och beviljas i antal enkelresor vid varje enskilt restillfälle. Färdtjänst i annan kommun avser tillfällig vistelse på annan ort och beviljas i perioder om maximalt 14 dagar. Färdtjänst i annan kommun kan beviljas med maximalt 24 enkelresor/kalenderår.

Uppehåll under resan

Uppehåll under resa medges ej, då det kan medföra problem vid samordning av andra resenärers resor.

Ledsagare / medresenär

Ledsagare: Om den färdtjänstberättigade har behov av hjälp under resan, kan tillstånd beviljas för ledsagare utan extra kostnad för den enskilde.

Medresenär: Den som inte har tillstånd till ledsagare kan ta med sig en medresenär på färdtjänstresan. Medresenären betalar färdtjänsttaxa.

Eget barn 0-6 år: Utöver ovanstående får ett eget barn medfölja under färdtjänstresan, barnet är avgiftsbefriat.

Avgifter

Färdtjänstresenär skall betala vid varje restillfälle fastställd avgift för färdtjänsten.

Färdtjänstfordon och service

Färdtjänsten utföres av trafikutövare med vilken Region Jämtland Härjedalen har tecknat avtal om sådana resor.

Färdtjänstfordon skall vid varje restillfälle vara väl anpassat för den enskildes behov, och särskild hänsyn skall tas till den färdtjänstberättigades säkerhet och bekvämlighet.

Om taxiutövaren har fordon där husdjur tillåts, kan husdjur få medföras. Med husdjur avses hund, katt eller annat sällskapsdjur. Resenären ansvarar för erforderlig uppsikt över medförda husdjur.

Resenär ska om möjligt vara klar för avresa när färdtjänstfordon anländer.

Förare av färdtjänstfordon är skyldig att vid behov hjälpa färdtjänstberättigad från bostad till fordon och vice versa samt från fordon till resmål (butik, serviceinrättning, etc.), föraren hjälper även till med bagage, rullstol eller annat hjälpmedel. Bagaget får maximalt väga 25 kg eller ha en volym av 50 liter. För större bagage har transportören rätt att ta ut extra ersättning.

Bokning av resa

Resa beställes via avtalad beställningscentral, senast klockan 17:00 dagen före avresa. Vid senare beställning uttages extra bokningsavgift.

Om möjligt beställes tur- och returresa vid samma tillfälle.

Inställd resa avbeställes så fort som möjligt. Vid avbokning senare än 2 timmar före utsatt avresetid uttages avgift av den färdtjänstberättigade motsvarande bomkörning (enligt avtal med respektive transportör).

Bilaga 5: Skolskjutsar och särskoleskjutsar

Av skollagen 2010:800 framgår att en elev i förskoleklass, grundskola, grundsärskola eller specialskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller dock inte för elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns skola med stöd av 13 §. Om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen anordna skolskjuts även i dessa fall.

Elevens hemkommun ansvarar för att skolskjuts anordnas. Lag (2017:1115).

Region Jämtland Härjedalen i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) bedriver samtlig kollektivtrafik som överlämnats till RKM under varumärket Länstrafiken.

Planering ska göras elektroniskt i gemensamt planeringsprogram. Respektive kommun beviljar skolskjutsar, Länstrafiken planerar skolskjutsar utifrån allmän kollektivtrafik och tillgängliga fordon. Syftet med denna hantering är att möjliggöra en optimal och effektiv planering av skolskjutsar.

Årshjul för skolskjutsplanering har gemensamt tagits fram ska följas så långt möjligt.

Kommunen ska utse en kontaktperson för de skolskjutsar som omfattas. Kontaktpersonen ska

- verka för att skolplaneringen gynnar en optimal skolskjutsning och att skolskjutsarna ses som en del av de allmänna kommunikationerna.
- initiera förändringar av skolskjutsar ex vis att skolskjutsar med få resande kan användas för anropsstyrd trafik.
- meddela Länstrafiken kontinuerligt de förändringar (barnantal, fordon, regler m m) som påverkar skjutsbehovet.
- hålla kontakt med Länstrafiken i de frågor som rör skolskjutsarna (ex vis drift-, kvalitets-, utrednings- och ekonomiska frågor).
- Delta i de planeringsmöten som Länstrafiken kallar till för att planera och genomföra skolskjutsar utifrån allmän kollektivtrafik kommunala skolskjutsar och tillgängliga fordon.

Vid stora förändringar som kan komma att påverka den allmänna kollektivtrafiken ska förändringen aviseras av kommunen senast i april året innan det läsår som förändringen avser, det vill säga ca 1 år och 5 månader innan förändringen träder i kraft.

Årlig uppdatering av skolskjutsschema ska lämnas till Länstrafiken under maj månad inför skolstart i augusti, vid mindre förändringar (uppdatering) ska Länstrafiken ha informationen 14 dagar före skolstart.

Länstrafiken håller kontakten med trafikutövaren beträffande planering, förändringar, kvalitet i utförandet, med mera.

Länstrafiken upprättar en produktionsberäkning för kommunens skolskjutsar och sköter utbetalningar, faktureringar till kommunen, redovisningar, etc.

Diarienummer KS.2024.599

§ 15 Revidering av Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län

Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner har sedan många år samarbetat om resor inom särskild kollektivtrafik. Formerna för detta har reglerats i samarbets- och uppdragsavtal sedan 2008. Nuvarande avtal (Samarbetsavtal och uppdragsavtal om samordning av särskild kollektivtrafik och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län, RUN/455/2018) fastställdes 2018. Avtalen har nu setts över och förslag till reviderade avtal har tagits fram. Avtalen har reviderats främst med anledning av förändrad taxa för den allmänna kollektivtrafiken, som i sin tur gör att färdtjänsttaxan framgent står på egna ben frikopplat från kollektivtrafiktaxan. Några andra smärre förändringar är även gjorda:

- Revidering av vem som fattar beslut om färdtjänsttaxan
- Förtydligande av text kring förlängning av samarbets- och uppdragsavtalet
- Förtydligande av parts ekonomiska ansvar vid förtida utträde ur avtalet
- Inaktuell viktning av resor justeras till den sen länge gällande nyckeln i parternas ekonomiska ansvar.

Förslag till reviderade avtal har förankrats med parterna vid samrådsmöte den 8 maj. Samtliga parter behöver fatta beslut om revideringarna och skriva under avtalen under hösten 2024 så att de reviderade avtalen kan träda i kraft 1 januari 2025.

Strömsunds kommun ingår inte i samarbets- och uppdragsavtalet gällande färdtjänst då kommunen driver det i egen regi. Däremot ingår kommunen gällande tjänster kring skolskjutsverksamhet.

Underlag till beslut

Samarbetsavtal

den 14 januari 2025

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet besluta godkänna reviderat samarbetsavtal och uppdragsavtal om särskild kollektivtrafik (färdtjänst) och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges beslut

Reviderat samarbetsavtal och uppdragsavtal om särskild kollektivtrafik (färdtjänst) och anropsstyrd allmän kollektivtrafik i Jämtlands län antas.

Remissyttrande – En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (Ds 2024:25)

Strömsunds kommun har av Regeringskansliet, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över ovanstående remiss.

Strömsunds kommun ställer sig bakom remissförslaget

Synpunkter

Strömsunds kommun vill trycka på vikten av att i tidigt skede ha en god dialog mellan stat och kommun rörande planering för var häkten och anstalter ska lokaliseras för att i tidigt skede kunna identifiera eventuella utmaningar i till exempel plan- och byggprocessen.

Kontaktuppgifter

Strömsunds kommun
Box 500
833 24 Strömsund
0670-161 00

kommun@stromsund.se

www.stromsund.se

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (Ds 2024:25)

Remissinstanser

1. Borås kommun
2. Boverket
3. Byggföretagen
4. Byggherrarna
5. Domstolsverket
6. Ekerö kommun
7. Ekobrottsmyndigheten
8. Fackförbundet ST
9. Falu kommun
10. Fastighets AB Stenvalvet
11. Fastighetsägarna Sverige
12. Folkhälsomyndigheten
13. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande
14. Fortifikationsverket
15. Föreningen för samhällsplanering
16. Föreningen Sveriges bygglovgranskare och byggnadsnämndssekreterare
17. Försvarsmakten

18. Gävle kommun
19. Göteborgs kommun
20. Heimstaden
21. Haparanda kommun
22. Härnösands kommun
23. Innovationsföretagen
24. Intea Fastigheter AB
25. IQ Samhällsbyggnad
26. JM AB
27. Justitieombudsmannen (JO)
28. Jönköpings kommun
29. Kalmar kommun
30. Karlskoga kommun
31. Kommerskollegium
32. Kristianstads kommun
33. Kristinehamns kommun
34. Kriminalvården
35. Kungliga tekniska högskolan
36. Kåpan Fastigheter
37. Lantmäteriet
38. Länsstyrelsen i Skåne län
39. Länsstyrelsen i Stockholms län
40. Länsstyrelsen i Värmland län
41. Länsstyrelsen i Västerbottens län
42. Länsstyrelsen i Västmanlands län
43. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
44. Länsstyrelsen i Örebro län
45. Malmö kommun
46. Migrationsverket
47. Myndigheten för delaktighet

48. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB
49. Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)
50. NCC Building Sweden
51. Norrköpings kommun
52. Norrtälje kommun
53. Peab
54. Polismyndigheten
55. Regelrådet
56. Region Gävleborg
57. Region Jämtland Härjedalen
58. Region Kalmar
59. Region Norrbotten
60. Region Stockholm
61. Research Institutes of Sweden, RISE
62. Riksantikvarieämbetet
63. Riksbyggen
64. Sala kommun
65. Seko, Service- och kommunikationsfacket
66. Serneke
67. Skanska Sverige AB
68. Skellefteå kommun
69. Skövde kommun
70. Specialfastigheter Sverige AB
71. Strömsunds kommun
72. Sveriges kommunala lantmäterimyndigheter
73. Sveriges stadsarkitektförening
74. Statens centrum för arkitektur och design, ArkDes
75. Statens institutionsstyrelse
76. Statskontoret
77. Stockholms kommun

78. Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)
79. Svensk byggtjänst
80. Svenskt Näringsliv
81. Sveriges arkitekter
82. Sveriges Kommuner och Regioner
83. Sveriges planerares riksförbund
84. Sweco
85. Tidaholms kommun
86. Trelleborgs kommun
87. Täby kommun
88. Umeå kommun
89. Uppsala kommun
90. Vacse
91. Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)
92. Värnamo kommun
93. Västerviks kommun
94. Ystads kommun
95. Åklagarmyndigheten
96. Ånge kommun
97. Östersunds kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet **senast den 10 mars 2025**. Svaren bör lämnas per e-post till li.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till li.spn@regeringskansliet.se. Ange diarienummer LI2024/00880 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta. För andra remissinstanser innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Lina Martinson

Departementsråd

En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter

Ds 2024:25

Regeringskansliet

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss

Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-1035-3 (tryck)

ISBN 978-91-525-1036-0 (pdf)

ISSN 0284-6012

Infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, beslutade den 15 mars 2024 att uppdra åt en bokstavsutredare att biträda departementet med att utreda åtgärder för en snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (LI2024/00694).

Som utredare och ämnessakkunnig anställdes fr.o.m. den 2 april 2024 f.d. riksdagsdirektören Kathrin Flossing Wiklund, och som sekreterare och ämnessakkunniga anställdes fr.o.m. den 8 april 2024 mark- och miljöjuristen Danielle Andersson och fr.o.m. den 2 september 2024 juristen Tove Lundmark Söderberg.

Bokstavsutredningen, som varit en s.k. snabbutredning, överlämnar promemorian *En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter* (Ds 2024:25). Uppdraget är med detta slutfört.

Stockholm i oktober 2024

Kathrin Flossing Wiklund

/Danielle Andersson
Tove Lundmark Söderberg

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Författningsförslag.....	13
1.1 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).....	13
1.2 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).....	17
1.3 Förslag till förordning om ändring i plan- och byggförordningen (2011:338)	18
1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2023:797) med instruktion för Kriminalvården	22
2 Utredningens uppdrag och arbete.....	23
2.1 Uppdraget.....	23
2.2 Arbetet.....	24
2.3 Avgränsningar och annat pågående arbete på området	25
3 Kort om Kriminalvårdens uppdrag och expansion	27
3.1 Kriminalvårdens uppdrag	27
3.2 Regelverket som styr när häkten och anstalter byggs	27
3.3 Belägningsgraden och utökningen av antalet platser de senaste åren.....	30
3.4 Något om arbetet med typhus, modulhus och koncepthus	32

3.5	Kriminalvårdens planerade expansion	34
4	Något om hur det går till när häkten och anstalter byggs.....	37
4.1	En komplex och tidskrävande process	37
4.2	Hur går det till när <i>nya</i> häkten och anstalter etableras?.....	38
4.2.1	Planering och lokalisering.....	38
4.2.2	Bygglov, startbesked och slutbesked	42
4.3	Hur går det till när <i>befintliga</i> anläggningar byggs ut?	44
4.4	Skillnaden mellan att bygga ut befintliga anläggningar och etablera nya	44
5	Aktörernas synpunkter	47
5.1	Aktörer har fått tillfälle att lämna synpunkter	47
5.2	Synpunkterna.....	48
5.2.1	Kommunerna.....	48
5.2.2	Länsstyrelserna.....	51
5.2.3	Lantmäteriet	52
5.2.4	Specialfastigheter.....	53
5.2.5	Fastighetsägarna.....	55
5.2.6	Kriminalvården.....	56
6	Överväganden och förslag	59
6.1	Utredningens utgångspunkter.....	59
6.2	Tidsbegränsade bygglov – utökas, förenklas och förlängs.....	63
6.2.1	En ny regel föreslås	63
6.2.2	Regleringen ska vara tidsbegränsad.....	73
6.3	Permanent bygglov – fler avvikelser får godtas	74
6.4	Tillfälliga häkten och anstalter ska få byggas i en extraordinär situation	82
6.5	Ett expertråd inrättas.....	90
6.6	Vissa överklaganden ska prioriteras	93

6.7	En tydligare vägledning behövs.....	96
6.8	Ett skydd som tryggar markförsörjningen bör utredas vidare.....	99
6.9	En förenklad process för byggande av typhus bör tas fram.....	103
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	107
8	Konsekvenser	111
9	Författningskommentar	123
9.1	Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) i avsnitt 1.1	123
9.2	Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) i avsnitt 1.2	128
Bilaga 1	Uppdrag att utreda åtgärder för snabbare utbyggnad av häkten och anstalter	129
Bilaga 2	Frågor till kommuner om plan- och byggprocessen för häkten och anstalter	133
Bilaga 3	Frågor till länsstyrelser om plan- och byggprocessen för häkten och anstalter	135
Bilaga 4	Frågor till fastighetsägare om plan- och byggprocessen för häkten och anstalter	137

Sammanfattning

I denna promemoria lämnas förslag, bl.a. på ett antal ändringar i plan- och bygglagen, som sammantaget bedöms skapa bättre förutsättningar för en snabbare, flexiblare och mer effektiv utbyggnad av fler häkten och anstalter på såväl kort som längre sikt.

Bristen på platser i häkten och anstalter är i dag stor och läget ansträngt. Samtidigt beräknas platsbehoven öka dramatiskt de kommande åren. När allt fler döms till fängelse och straffen blir längre brådskar det med att få fart på byggandet av häkten och anstalter. Utredningen bedömer att Kriminalvårdens expansion bör kunna underlättas avsevärt med de förslag som nu lämnas.

Nedan lämnas en kortfattad beskrivning över de överväganden som gjorts.

Tidsbegränsade bygglov – utökas, förenklas och förlängs

Utredningen föreslår att tidsbegränsade bygglov ska få ges i fler fall än i dag. Förslaget är att ett sådant lov ska få ges för en åtgärd som avser en kriminalvårdsanstalt eller ett häkte om sökanden begär det, det är tekniskt möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket och åtgärden uppfyller någon förutsättning för ett permanent bygglov. Ett sådant tidsbegränsat bygglov får ges som längst i 20 år.

Förslaget innebär att det för anstalter och häkten blir möjligt att få ett tidsbegränsat lov även om alla förutsättningar för ett permanent bygglov är uppfyllda. Förslaget innebär vidare att prövningen förenklas genom att det inte längre ställs krav på att åtgärden ska vara tillfällig eller att en avveckling måste visas vara ekonomiskt rimlig. Det tydliggörs också att åtgärder kan vidtas för att göra ett tidsbegränsat lov permanent redan innan det tidsbegränsade lovet har fått laga kraft. Förslaget innebär även att tiden för ett tidsbegränsat bygglov för anstalter och häkten får förlängas med ytterligare fem år

jämfört med vad som är tillåtet i dag, dvs. till maximalt 20 år. Förslaget innebär ingen skyldighet – utan en möjlighet – för kommunerna att bevilja lov eller medge förlängningar.

Det föreslås vidare att giltighetstiden av regleringen om tidsbegränsade bygglov för anstalter och häkten begränsas till tio år. Skulle behovet av en särskild reglering kvarstå efter den tiden finns det möjlighet att i ny lagstiftning förlänga den.

På kort sikt innebär förslaget om tidsbegränsade bygglov att Kriminalvården kan bygga fler anstalter och häkten med tidsbegränsade bygglov än vad som är möjligt i dag. Eftersom förslaget innebär att den förlängda tiden för tidsbegränsade lov även ska omfatta lov som getts med nuvarande bestämmelser får Kriminalvården möjlighet att hinna skapa flera platser i byggnader med permanenta bygglov innan tiden för de nuvarande tidsbegränsade byggloven löper ut. Förslaget förbättrar därför även förutsättningarna för en mera långsiktig utbyggnad.

Permanent bygglov – fler avvikelser får godtas

För kriminalvårdsanstalter och häkten föreslås att bygglov ska få ges för fler åtgärder som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser än som i dag är tillåtet. Förslaget innebär att bygglov får ges när avvikelserna gäller bebyggelsens omfattning, utformning eller placering.

Enligt dagens regler måste en åtgärd som huvudregel vara förenlig med detaljplanen, eller gällande områdesbestämmelser. De avvikelser som får godtas, är inte tillräckliga för att tillgodose Kriminalvårdens behov av att snabbt bygga fler anstalter och häkten. De ytterligare avvikelser som nu föreslås för anstalter och häkten, gäller krav på bebyggelsens omfattning, t.ex. byggnaders längd, bredd och våningsantal, krav på bebyggelsens utformning t.ex. form och material på byggnadsverk samt också vissa krav på placering, t.ex. i fråga om avstånd från fastighetsgränser. Förslaget innebär ingen skyldighet – utan en möjlighet – för kommunerna att medge bygglov med stöd av den nya bestämmelsen.

Förslaget innebär att fler anstalter och häkten kan byggas med permanenta bygglov, vilket innebär förbättrade förutsättningar för Kriminalvårdens expansion på längre sikt. Framför allt ökar möjlig-

heterna att bygga ut befintliga häkten och anstalter inom detaljplanlagda områden. Även möjligheten att bygga nya häkten och anstalter ökar.

Tillfälliga häkten och anstalter ska få byggas i en extraordinär situation

Regeringen föreslås få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen. Det ska vara fråga om nödvändiga åtgärder som snabbt måste vidtas för att komma till rätta med en akut platsbrist och som inte kan tillgodoses enligt ordinarie bestämmelser i plan- och bygglagen.

Bakgrunden till förslaget är att det inte kan uteslutas att det ansträngda läget på häkten och anstalter i värsta fall skulle kunna utvecklas till en extraordinär situation, dvs. en situation när det föreligger en påtaglig risk för att en adekvat kriminalvård inte längre kan bedrivas. Konsekvenserna skulle kunna bli allvarliga, både för enskilda och för samhället som sådant. Förslaget säkerställer att samhället har beredskap för att hantera en sådan extraordinär situation så att den snabbt kan åtgärdas om den skulle uppstå.

Förslaget gör det möjligt för Kriminalvården att snabbt kunna bygga tillfälliga häkten och anstalter om det krävs i en extraordinär situation. Föreskrifterna om undantag ska vara proportionella, vilket bl.a. innebär att de inte får vara mer inskränkande eller ha en längre giltighetstid än nödvändigt.

Ett expertråd inrättas

Utredningen föreslår att ett rådgivande organ, Expertrådet för Kriminalvårdens utbyggnad, ska inrättas vid Kriminalvården. Genom rådet kan Kriminalvården få ytterligare ett verktyg för att sammanhållet kunna arbeta med processerna och överblicka förutsättningarna vid t.ex. lokalisering och utbyggnad av häkten och anstalter. Avsikten är att rådet ska kunna främja Kriminalvårdens strategiska arbete, särskilt i tider då verksamheten behöver expandera.

Expertrådet ska med sin samlade kunskap och kompetens bidra i alla de frågor som kan aktualiseras vid byggandet av anstalter och

häkten. Det föreslås att företrädare för ett antal myndigheter ska ingå i rådet. Även kommunerna och länsstyrelserna, som är centrala aktörer på området, föreslås vara representerade. Regeringen föreslås utse ledamöterna i rådet.

Vissa överklaganden ska prioriteras

Utredningen föreslår att länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna ska få i uppdrag att prioritera vissa överklaganden avseende häkten och anstalter. Detta bör framgå av deras respektive regleringsbrev. Förslaget har tagits fram i avvaktan på resultatet av annat pågående arbete i fråga om överklagandeprocesser.

En tydligare vägledning behövs

Utredningen bedömer att kommunernas och länsstyrelsernas handläggning av ärenden som rör plan- och byggprocessen för häkten och anstalter kan bli snabbare, mer enhetlig och förutsägbar om de får tydligare vägledning. Utredningen föreslår därför att regeringen ger Boverket i uppdrag att ta fram en samlad vägledning för plan- och byggprocessen avseende häkten och anstalter.

Ett skydd som tryggar markförsörjningen bör utredas vidare

Utredningen bedömer att det är angeläget att trygga markförsörjningen för häkten och anstalter. Det bör därför utredas vidare om häkten och anstalter bör få en prioriterad ställning likt den riksintressena i miljöbalken har. En sådan utredning skulle även kunna avse andra verksamheter där behovet av att trygga mark för samhällsviktiga uppgifter är stort, t.ex. gäller detta Statens institutionsstyrelse, Migrationsverket och rättspsykiatri. Frågan bör i första hand hanteras inom ramen för redan pågående arbeten på området.

En förenklad process för byggande av typhus bör tas fram

Det finns i dag inte något särskilt system för att få ett typhus godkänt för uppförande, utan prövningen är densamma som för annan

nybyggnad. Utredningen bedömer att en förenklad process för byggande av typhus för häkten och anstalter bör tas fram för att ytterligare effektivisera bygglovs- och byggprocessen.

Utredningens förslag om nya, mer generösa regler för tidsbegränsade bygglov och om att flera avvikelser får godtas när permanenta bygglov ges, innebär att typhus för häkten och anstalter kan komma att användas i högre utsträckning än i dag. Det finns därför anledning att i andra sammanhang återkomma till frågan om en förenklad process för typhus.

Ikraftträdande av förslagen

Utredningen föreslår att författningsförslagen ska träda i kraft den 1 december 2025. Det finns också ett förslag om att bestämmelsen avseende de tidsbegränsade byggloven ska upphöra att gälla den 1 december 2035.

Konsekvenser av utredningens förslag

Utredningens förslag innebär att det blir möjligt att bygga fler anstalter och häkten samtidigt som tidsåtgången för själva byggandet kan minska. Förslagen bör även innebära att utbyggnaden kan bli mer flexibel och bättre anpassas till utvecklingen av platsbehovet på häkten och anstalter framöver.

Sammanfattningsvis bedömer utredningen att förslagen förbättrar förutsättningarna för ett kostnadseffektivt byggande. De närmare konsekvenserna för Kriminalvården och för staten i övrigt samt för kommuner, företag, enskilda och miljön redovisas senare i denna promemoria.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)¹
dels att nuvarande 9 kap. 33 b § ska betecknas 9 kap. 33 c §,
dels att 9 kap. 31 b och 40 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 9 kap. 33 b § och
16 kap. 13 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

31 b §²

Trots 30 § första stycket 2, 31 § 1 och 31 a § 2 får bygglov ges för en åtgärd som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser, om avvikelserna är förenliga med detaljplanens eller områdesbestämmelsernas syfte och

1. avvikelserna är lätta, *eller*
2. åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt.

1. avvikelserna är lätta,
2. åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt, *eller*

3. åtgärden gäller en kriminalvårdsanstalt eller ett häkte och avvikelserna avser bebyggelsens om-

¹ Senaste lydelse av 9 kap. 33 b § 2022:909.

² Senaste lydelse 2014:900.

fattning, utformning eller placering.

33 b §

För en åtgärd avseende en kriminalvårdsanstalt eller ett häkte får ett tidsbegränsat bygglov ges, om sökanden begär det, det är tekniskt möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket och åtgärden uppfyller någon förutsättning enligt 30–32 a §§.

Ett sådant bygglov får ges för högst tio år. Tiden kan på sökandens begäran förlängas med högst fem år i taget. Den sammanlagda tiden får dock inte överstiga tjugo år.

40 §³

Av ett bygglov, rivningslov eller marklov ska det framgå

1. vilken giltighetstid lovet har,
2. om det ska finnas någon som är kontrollansvarig och i så fall vem eller vilka som är kontrollansvariga,
3. att lovet inte innebär en rätt att påbörja den sökta åtgärden förrän byggnadsnämnden har gett ett startbesked enligt 10 kap., och
4. att beslutet om lov ska vara verkställbart enligt 42 a § innan de åtgärder som omfattas av lovet får påbörjas.

Lovet ska också innehålla de villkor och upplysningar som följer av 23, 33 b, 36, 37 eller 38 § eller behövs i övrigt.

Lovet ska också innehålla de villkor och upplysningar som följer av 23, 33 c, 36, 37 eller 38 § eller behövs i övrigt.

Om ett bygglov avser nybyggnad eller tillbyggnad av en bostadsbyggnad utanför ett område med detaljplan ska det, om det inte kan anses obehövt med hänsyn till bullersituationen, även framgå beräknade värden för omgivningsbuller vid bostadsbyggnadens fasad

³ Senaste lydelse 2022:909.

och vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

16 kap.

13 c §

Om brottsligheten ökar i en sådan omfattning att det finns en påtaglig risk för att Kriminalvården inte kan eller väntas kunna i tid bereda fängelsedomda plats i anstalt eller häktade plats i häkte på grund av att platserna i befintliga anstalts- och häkteslokaler inte längre räcker till, och om det behövs för att nödvändiga åtgärder snabbt ska kunna vidtas för att komma till rätta med platsbristen, får regeringen meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från

1. kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen enligt 2 kap. 6, 9 och 10 §§,

2. kraven på tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader enligt 8 kap. 9–12 §§,

3. kraven på bygglov, rivningslov och marklov enligt 9 kap. 2 och 10–13 §§, och

4. bestämmelserna om genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder i 10 kap. 2–4 §§.

Sådana föreskrifter om undantag ska vara proportionella i förhållande till de intressen som de bestämmelser som anges i första stycket 1–4 avser att skydda och främja.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2025.

1.2 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900) ska upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2035.
 2. Den upphävda paragrafen gäller fortfarande för mål och ärenden som har påbörjats före den 1 december 2035 och för mål och ärenden som avser överklagande av beslut i sådana mål och ärenden till dess att målet eller ärendet är slutligt avgjort.
 3. Den upphävda paragrafen gäller fortfarande i fråga om förlängning av ett lov som har getts med stöd av bestämmelsen.

1.3 Förslag till förordning om ändring i plan- och byggförordningen (2011:338)

Regeringen föreskriver att 9 kap. 26-32 §§ plan- och byggförordningen (2011:338) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

26 §

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en nybyggnad 1 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,005 prisbasbelopp per kvadratmeter av byggnadens sanktionsarea.

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 c § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en nybyggnad 1 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,005 prisbasbelopp per kvadratmeter av byggnadens sanktionsarea.

27 §

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en tillbyggnad 0,3 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,005 prisbasbelopp per kvadratmeter av tillbyggnadens sanktionsarea.

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 c § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en tillbyggnad 0,3 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,005 prisbasbelopp per kvadratmeter av tillbyggnadens sanktionsarea.

28 §

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 c § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett

tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en ändring av en byggnad som innebär ändrad användning 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,003 prisbasbelopp per kvadratmeter av den sanktionsarea som ändringen avser.

29 §

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en ändring av en byggnad som innebär att någon ytterligare bostad eller lokal för handel, hantverk eller industri inreds 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den sanktionsarea som ändringen avser.

30 §

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en ändring av en byggnad som avser byggnadens yttre utseende 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0005 prisbasbelopp per kvadratmeter av den sanktionsarea som ändringen avser.

tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en ändring av en byggnad som innebär ändrad användning 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,003 prisbasbelopp per kvadratmeter av den sanktionsarea som ändringen avser.

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 c § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en ändring av en byggnad som innebär att någon ytterligare bostad eller lokal för handel, hantverk eller industri inreds 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den sanktionsarea som ändringen avser.

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 c § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en ändring av en byggnad som avser byggnadens yttre utseende 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0005 prisbasbelopp per kvadratmeter av den sanktionsarea som ändringen avser.

Om en åtgärd enligt första stycket avser ett fönster eller en dörr, är byggsanktionsavgiften 0,0625 prisbasbelopp per fönster eller dörr som berörs.

Om en åtgärd enligt första stycket avser en balkong, altan eller entré, är byggsanktionsavgiften 0,125 prisbasbelopp per balkong, altan eller entré.

31 §

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en annan anläggning än en byggnad

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 c § plan- och bygglagen (2010:900) inte återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en annan anläggning än en byggnad

1. 0,75 prisbasbelopp när det gäller en anläggning för en grundvattentäkt,

2. 2,5 prisbasbelopp när det gäller en kabinbana,

3. 0,25 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0025 prisbasbelopp per kvadratmeter av berörd area när det gäller en nöjespark, en djurpark, en idrottsplats, en skidbacke med lift, en campingplats, en skjutbana, en småbåtshamn, ett friluftsbad, en motorbana eller en golfbana,

4. 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0025 prisbasbelopp per kvadratmeter av berörd area när det gäller ett upplag, en materialgård, en tunnel, ett bergrum, en parkeringsplats eller en begravningsplats,

5. 2,5 prisbasbelopp när det gäller en fast cistern eller en annan fast anläggning för farliga produkter eller varor,

6. 1,25 prisbasbelopp när det gäller en radio- eller telemast eller ett torn,

7. 1,25 prisbasbelopp när det gäller ett vindkraftverk,

8. 0,0125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,005 prisbasbelopp per löpmeter när det gäller en mur eller ett plank, och

9. 0,25 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0125 prisbasbelopp av anläggningens area när det gäller en transformatorstation.

32 §

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900) inte

Byggsanktionsavgiften för att trots kravet i 9 kap. 33 c § plan- och bygglagen (2010:900) inte

återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en skylt 0,05 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0125 prisbasbelopp per kvadratmeter av skyltens area, och för en ljusanordning 0,03 prisbasbelopp.

återställa en plats eller ett byggnadsverk innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut är för en skylt 0,05 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,0125 prisbasbelopp per kvadratmeter av skyltens area, och för en ljusanordning 0,03 prisbasbelopp.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2025.

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2023:797) med instruktion för Kriminalvården

Regeringen föreskriver att det i förordningen (2023:797) med instruktion för Kriminalvården ska införas två nya paragrafer, 11 a och 13 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 a §

Vid Kriminalvården ska det finnas ett rådgivande organ, Expertrådet för Kriminalvårdens utbyggnad. Expertrådet ska med sin samlade kunskap bistå Kriminalvården med råd och erfarenheter som bidrar till snabba och effektiva processer vid utbyggnaden av kriminalvårdsanstalter och häkten.

Expertrådet ska bestå av företrädare för Arbetsförmedlingen, Boverket, Domstolsverket, Kriminalvården, Lantmäteriet, Polisen, Trafikverket och Upphandlingsmyndigheten samt kommunerna och länsstyrelserna.

Generaldirektören för Kriminalvården, eller den han eller hon sätter i sitt ställe, är ordförande i rådet.

13 a §

Regeringen utser för en bestämd tid de ledamöter i Expertrådet för Kriminalvårdens utbyggnad som avses i 11 a § andra stycket.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2025.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Uppdraget

Det råder stor brist på häktes- och anstaltsplatser i Sverige och behovet av platser väntas öka. Regeringskansliet beslutade därför den 15 mars 2024 att utse en bokstavsutredare med uppdrag att lämna förslag på ändringar i plan- och byggregelverket som förbättrar förutsättningarna för att fler häkten och anstalter kan byggas och nya häktes- och anstaltsplatser skapas genom en snabbare plan- och byggprocess.

Enligt uppdraget bör bokstavsutredarens förslag i första hand handla om att införa undantag från de krav som bedöms vara mindre relevanta vid byggnation av häkten och anstalter, primärt krav enligt plan- och bygglagen (2010:900), men även i angränsande regelverk såsom miljöbalken och fastighetsbildningslagen (1970:988) samt tillhörande förordningar.

I uppdraget har ett antal frågor som utredningen särskilt ska koncentrera sig på pekats ut, nämligen:

- Överväga om det finns krav (såsom formalia-, process- eller egen-skapskrav) som bedöms vara mindre relevanta vid planering och byggande av anstalter och häkten samt, i förekommande fall, föreslå undantag från dessa krav.
- Överväga andra konkreta åtgärder, till exempel vad gäller överklagandeprocesser, för att möjliggöra snabbare processer vid planering och byggande av anstalter och häkten och i förekommande fall föreslå åtgärder.
- Belysa skillnader i förutsättningarna för att bygga ut befintliga anläggningar respektive etablera helt nya anläggningar.

Utredningen ska beakta resultaten av pågående och genomförda satsningar för att utöka antalet häktes- och anstaltsplatser, exempelvis användningen av typhus i byggnationen. I uppdraget ingår även att lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget i dess helhet bifogas som *bilaga 1* till denna promemoria.

2.2 Arbetet

Uppdraget har innefattat ett antal frågor som behövde lösas på en förhållandevis kort tid. I uppdraget har ingått att inhämta synpunkter från Kriminalvården, Boverket och relevanta marknadsaktörer, men också att kontakta andra intressenter om utredningen bedömt det som nödvändigt för att kunna utföra uppdraget.

Synpunkter har inhämtats från Boverket och Kriminalvården vid digitala möten. En av utredningens sekreterare har besökt Kriminalvårdens huvudkontor i Norrköping och utredningen har också haft en löpande dialog med Kriminalvården. Genom en enkel enkät har ett antal frågor ställts till ett urval av kommuner och länsstyrelser med erfarenheter av plan- och byggprocessen i fråga om häkten och anstalter. Frågor har också ställts till ett antal fastighetsägare/hyresvärdar samt till branschorganisationerna Fastighetsägarna och Byggföretagen. Svar har bl.a. kommit in från Specialfastigheter Sverige AB (Specialfastigheter), som utredningen också har haft dialoger med i form av möten. Även Lantmäteriet har kommit in med skriftliga upplysningar. Upplysningar från Domstolsverket har inhämtats beträffande vissa statistikuppgifter. Utredningen har även haft kontakt med Sveriges kommuner och regioner (SKR) och, per videokonferens, med Statens institutionsstyrelse.

Vidare har utredningen träffat den särskilda utredaren i Miljö-tillståndsutredningen (KN 2023:02) och den särskilda utredaren i utredningen om den statliga barn- och ungdomsvården (S 2024:01). Kontakter har också tagits med Fastighetsbildningsutredningen (dir. 2024:34) och Utredningen med uppdrag att verka som samordnare för avyttring av statlig mark för bostadsbyggande (LI 2024/00702).

2.3 Avgränsningar och annat pågående arbete på området

Avgränsningar

Utredningen har uppmärksammat på att även andra verksamheter, främst Statens institutionsstyrelse och Migrationsverket, lider av platsbrist och skulle vara betjänta av en snabbare plan- och byggprocess. Dessa verksamheters behov omfattas dock *inte* av utredningens uppdrag, som enbart avser häkten och anstalter. Däremot skulle vissa av utredningens överväganden i avsnitt 6 kunna påverka även de nu nämnda verksamheternas platsbehov.

Det har visat sig att Kriminalvårdens expansion möter stora utmaningar utanför plan- och byggregelverket, främst kopplat till frågor om upphandling och ägandet av fastigheterna där Kriminalvården har häkten och anstalter. Dessa frågor ligger utanför utredningens uppdrag och behandlas *inte* i denna promemoria.

Kriminalvården har angett att störningar i leveranskedjorna kan påverka myndighetens förmåga att avsluta projekten enligt fastställda tidsplaner. Det kan t.ex. handla om fastighetsägarnas och byggtreprenörernas förmåga att leverera. Denna typ av problem ligger också utanför utredningens uppdrag och behandlas *inte* i denna promemoria. Detsamma gäller Kriminalvårdens utmaningar med personalförsörjningen.

Även vissa andra mer specifika frågor som har tagits upp av kommuner, länsstyrelser och andra (jfr avsnitt 5) faller utanför utredningens uppdrag. Det gäller exempelvis frågan om behovet av att ha tillgång till säkerhetsklassad personal vid handläggningen av ärenden i plan- och byggprocessen avseende häkten och anstalter.

Frågor som närmast gäller Kriminalvårdens och andra aktörers interna arbete och samarbete vid byggande av anstalter och häkten faller också utanför uppdraget. I avsnitt 6.5 föreslås dock att det inrättas ett expertråd, vilket skulle kunna bidra till ett smidigare och effektivare arbete.

Annat pågående arbete som har beröringspunkter med utredningen

Parallellt med utredningens arbete har flera andra utredningsarbeten pågått som på olika sätt har beröringspunkter med utredningens

uppdrag. Utredningen har i olika mån behövt förhålla sig till dessa andra uppdrag. Några av dem är:

I juni 2021 överlämnade Bygglövsutredningen sitt betänkande *Ett nytt regelverk för bygglov* (SOU 2021:47). Bygglövsutredningens förslag om ändrade och nya bestämmelser om lov bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det pågår också arbeten som påverkar den nationella fysiska planeringen. Inom Regeringskansliet bereds för närvarande den förstudie om nationell fysisk planering som redovisades i Ds 2023:28. I den pågående Miljötillståndsutredningens (KN 2023:02) uppdrag ingår att se över om vissa bestämmelser som påverkar den nationella fysiska planeringen ska flyttas från miljöbalken till en särskild lag.

Det pågår även arbeten som kan påverka handläggningstiderna för överklagade miljömål, men också mål enligt plan- och bygglagen. Frågan är aktuell i den nyss nämnda Miljötillståndsutredningen. Även Domstolsverket har fått i uppdrag av regeringen att se över hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan effektiviseras (se också avsnitt 6.6).

I Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2024–2033⁴ finns en genomgång av aktuella reformer och förslag som kan komma att påverka platsbehovet på häkten och anstalter. Det stora flertalet handlar om straffskärpningar och utökad kriminalisering som medför ett ökat platsbehov. Men det finns också utredningar, vars förslag skulle kunna medföra att platser frigörs. Här kan nämnas den pågående utredningen om möjligheten att hyra anstaltsplatser utomlands (Ju 2023:E) och Trygghetsberedningens nyligen lämnade betänkande (SOU 2024:54), där det föreslås att fler fängelsedömda bör komma i fråga för intensivövervakning.

⁴ Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2024–2033, 2023-12-15, dnr KV 2023-14991.

3 Kort om Kriminalvårdens uppdrag och expansion

3.1 Kriminalvårdens uppdrag

Kriminalvården ansvarar enligt sin instruktion⁵ för att verkställa utdömda påföljder och bedriva häktesverksamhet. Verksamheten ska bedrivas på ett säkert, humant och effektivt sätt, och återfall i brott ska förebyggas. Kriminalvården ska fortlöpande anpassa antalet häktes- och anstaltsplatser till behovet. Häktes- och anstaltsorganisationen ska vara så utformad att den tillgodoser behoven av övervakning och kontroll, men också de intagnas rättigheter m.m. I fängelselagen (2010:610) och häkteslagen (2010:611) finns ytterligare bestämmelser om verkställigheten i kriminalvårdsanstalt respektive häkte.

De senare årens straffskärpningar och utökade kriminaliseringar har medfört utmaningar för Kriminalvårdens möjlighet att tillhandahålla tillräckligt många häktes- och anstaltsplatser. Med de åtgärder som följer av Tidöavtalet⁶ finns det även skäl att räkna med att Kriminalvårdens redan stora utmaningar kommer att fortsätta framöver.

3.2 Regelverket som styr när häkten och anstalter byggs

Byggandet av häkten och anstalter regleras i plan- och byggregelverket samt i anslutande regelverk, bl.a. i miljöbalken och fastighets-

⁵ Jfr 1, 2 och 7 §§ förordningen (2023:797) med instruktion för Kriminalvården.

⁶ Tidöavtalet, ett samarbetsavtal mellan de politiska partierna Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna, slöts den 14 oktober 2022.

bildningslagen (1970:988). Varken i plan- och byggregelverket eller i den nu nämnda anslutande lagstiftningen finns det några särskilda undantag för häkten och anstalter. När byggnation av häkten och anstalter provas så sker det enligt samma regler som gäller för vilken annan byggnad som helst.⁷ Det kan noteras att Kriminalvården hyr lokalerna där häkten och anstalter bedrivs och upphandlar en fastighetsägare som är den som bl.a. söker bygglov hos kommunen.

I Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR., finns det särskilda bestämmelser som har bäring på Kriminalvårdens lokaler, bl.a. när det gäller brandskydd. I lokaler avsedda för personer som hålls inlåsta ställs särskilda krav på utrymningsvägar, brandceller och sprinklersystem m.m. Enligt byggreglerna (5:215 BBR och tillhörande allmänt råd) omfattas bl.a. häkten och fängelser av bestämmelserna.

I Boverkets föreskrifter (2020:5) om detaljplan finns det bestämmelser som reglerar när detaljplanelagd mark får användas för häkten och anstalter; det krävs att användningen *vård* finns i planen. Enligt Boverkets vägledning kan häkte även anläggas inom användningen *centrum*. Detta utvecklas i avsnitt 4.

Även miljöbalken ställer krav som kan påverka häkten och anstalter, t.ex. avseende golvyta och ventilation i de intagnas bostadsrum.

Det är inte bara plan- och bygglagen och de anslutande regelverken som måste följas när häkten och anstalter ska byggas. Även bestämmelserna i förordningen (2023:797) med instruktion för Kriminalvården och förordningen (2014:1108) om utformningen av häkten och polisarrester ska följas av Kriminalvården Dessutom ska europeiska och internationella rekommendationer beaktas.

Närmare om kraven på utformningen av de intagnas bostadsrum

Av 7 § förordningen med instruktion för Kriminalvården framgår att häktes- och anstaltsorganisationen ska vara utformad så att den tillgodoser olika behov, och i 2 och 3 §§ förordningen om utformningen av häkten och polisarrester anges närmare vilka krav som ska ställas på ett förvaringsrum, dvs. en häktescell. Den ska ha en golvyta på minst 6 kvadratmeter, ett kubikinnehåll på minst 15 kubikmeter och vara försedd med fönster. Rummet ska också vara ändamåls-

⁷ Om byggnaden eller tomten tillhör staten eller en region så finns dock vissa undantag från anmälningsplikten, se 6 kap. 6 § 3 plan- och byggförordningen (2011:338).

enligt utrustat för den intagnes behov och det ska finnas handfat och toalett i anslutning till rummet. Hur rummen ska vara utrustade regleras även i Kriminalvårdens föreskrifter.⁸ För att underlätta Kriminalvårdens expansion på kort sikt så har det gjorts vissa ändringar i den sistnämnda förordningen. Ändringarna som trädde i kraft den 1 november 2023 (SFS 2023:563) innebär att ett rum som används kortvarigt i samband med att en intagen anländer till, eller lämnar, häktet får avvika från bl.a. kraven på minsta golvyta och kubikinnehåll.⁹

Om gemensamma sovutrymmen ska användas rekommenderar de s.k. europeiska fängelsereglerna att det ska göras en bedömning av om det är lämpligt med särskild hänsyn till golvutrymme, luftvolym, belysning, uppvärmning och ventilation.¹⁰ Europarådets kommitté mot tortyr (CPT) har gjort uttalanden om att minimistandarden för dubbelbeläggning av en cell bör vara minst åtta, helst tio kvadratmeters golvyta.

JO har i sin ämbetsberättelse sagt att en cell där två intagna placeras bör vara minst tio kvadratmeter, exklusive toalettutrymme.¹¹ Att en golvyta om tio kvadratmeter, inklusive toalett och i vissa fall dusch, är för liten vid dubbelbeläggning har också Mark- och miljööverdomstolen bedömt med stöd av miljöbalken (MÖD 2005:45).

Utredningen noterar att Kriminalvården i den pågående expansionen i något fall har byggt häktesceller som är nio kvadratmeter, och som avses användas för dubbelbeläggning i de fall åklagaren har godkänt samsittning.

⁸ Se bl.a. 17 § Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (KVFS 2011:2) om häkte, FARK Häkte.

⁹ 5 a § förordningen (2014:1108) om utformningen av häkten och polisarrester.

¹⁰ Ministerkommittés rekommendation Rec (2006) 2-rev till medlemsstaterna avseende de europeiska fängelsereglerna. Se bl.a. regel 18.1 och 18.5-7. Se även t.ex. JO:s protokoll, Inspektion av Kriminalvården, anstalten Skänninge, med besök den 9 och 10 november 2021, dnr 8042-2021.

¹¹ Justitieombudsmännens ämbetsberättelse 2021/22 s. 261 f, se också CPT/Inf (2015) 44, Living space per prisoner in prison.

3.3 Belägningsgraden och utökningen av antalet platser de senaste åren

Antalet platser i början av september 2024

I början av september 2024 fanns det 41 häkten och 46 anstalter i Sverige med totalt ca 10 260 häktes- och anstaltsplatser, varav ca 3 350 platser på häkten och ca 6 900 platser på anstalt.

Häkten finns i två säkerhetsklasser; normalhäkten och säkerhetshäkten. Av det totala antalet platser på häkten är ungefär 2 780 platser permanenta, medan ca 570 platser är s.k. dubbelbelägningsplatser, dvs. platser i ett rum som egentligen är anpassat för en häktad men där det placerats två. En av platserna räknas då som en dubbelbelägningsplats, medan den andra räknas som en permanent plats. Det finns också platser för häktade i byggnader med tidsbegränsade bygglov samt tillfälliga häktesplatser i arrestlokaler hos polisen.

Anstalterna indelas i olika säkerhetsklasser, från 1 till 3, där 1 är den högsta säkerhetsklassen och 3 är den lägsta. Sex av anstalterna är till för kvinnor. Den högsta säkerhetsklassen för kvinnoanstalterna är klass 2. Det finns även någon anstalt som är särskilt anpassad för intagna med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Av det totala antalet platser på anstalt är ungefär 5 130 platser permanenta, medan ca 1 780 av dem är dubbelbelägningsplatser. Det finns även tillfälliga platser som skapas när utrymmen avsedda för andra ändamål tillfälligt omvandlas till bostadsrum för intagna. De platser som finns i byggnader med tidsbegränsade bygglov räknas som tillfälliga.

Enligt Kriminalvården utgör numera antalet platser i byggnader med tidsbegränsade bygglov närmare åtta procent av det totala antalet anstalts- och häktesplatser.

Belägningsgraden de senaste åren

Både på häkten och anstalter har belägningsgraden på permanenta platser under de senaste åren i genomsnitt varit över 100 procent. I Kriminalvårdens kapacitetsrapport redovisas med hur mycket belägningsgraden har ökat från år 2021 till och med år 2023.¹²

I häkten ökade belägningsgraden i fråga om permanenta platser, inklusive platser i byggnader med tidsbegränsade bygglov, från i

¹² Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2024–2033, 2023-12-15, dnr KV 2023-14991, s. 11.

genomsnitt 101 procent år 2021 till 112 procent år 2023. Om dubbelbeläggningsplatser och tillfälliga platser räknas in var beläggningen i genomsnitt knappt 100 procent, närmare bestämt mellan 94–99 procent under de aktuella åren.

I *anstalter* ökade beläggningen i fråga om permanenta platser, inklusive platser i byggnader med tidsbegränsade bygglov, från i genomsnitt 109 procent år 2021 till 119 procent år 2023. Om dubbelbeläggningsplatser och tillfälliga platser räknas in var beläggningen i genomsnitt knappt 100 procent, närmare bestämt mellan 94–97 procent under åren 2021 till och med 2023.

Enligt Kriminalvården har belägningsgraden på permanenta platser under innevarande år fortsatt vara över 100 procent; som högst 123 procent på häkten och 131 procent på anstalt.

Vissa platser som Kriminalvården hade räknat med att kunna öppna under 2024 och 2025 riskerar dessvärre att bli försenade. Detta beror bl.a. på att varken Kriminalvården eller fastighetsägare vid tidsplaneringen i dessa fall kunde förutse alla moment och aspekter som skulle påverka tidsåtgången. Förseningar i byggandet medför förstås att läget ytterligare skärps. Kriminalvården menar dock att förutsättningarna i dag är bättre för att göra mer träffsäkra tidsbedömningar.

På senare år har Kriminalvården på både lokal, regional och nationell nivå arbetat för att få fram fler platser. Arbetet har skett med siktet inställt på att hitta lösningar på både kort, mellanlång och lång sikt.

Utökningen av antalet platser de senaste åren

Kriminalvården har från den 1 januari 2020 till och med den 1 september 2024 skapat platser på häkten och anstalter enligt följande.

Åtgärder på kort sikt:

- 215 anstaltsplatser har konverterats till häktesplatser på tio anstalter.
- Ca 1 500 dubbelbeläggningsplatser har öppnats i anstalt. Under de kommande åren kan potentiellt ca 600 ytterligare dubbel-

beläggningsplatser tas fram. För att detta ska vara möjligt krävs dock större renoveringar i vissa fall.

- Ca 570 dubbelbeläggningsplatser har öppnats i häkte. Ungefär 160 häktesplatser i form av s.k. regionala överbeläggningsplatser¹³ används också.
- 59 tillfälliga häktesplatser har öppnats på tidigare arrestplatser i Malmö, Nacka och Sollentuna. Sådana platser är även på gång att öppnas i Jakobsberg.

Åtgärder på *mellanlång* sikt:

- I byggnader med tidsbegränsade bygglov togs 187 anstaltsplatser i drift under 2021, 99 anstaltsplatser under 2022 och 192 anstaltsplatser under 2023. 204 häktesplatser öppnades i byggnader med tidsbegränsade bygglov under 2023.
- Anstalten Härnösand återöppnades med 87 platser under 2022.

Åtgärder på *lång* sikt:

- Beslut om tre nyetableringar: Kalmar, Trelleborg och "anstalt Öst".
- Ytterligare ett stort antal fastighetsprojekt för att skapa fler häktes- och anstaltsplatser pågår.

De nu nämnda åtgärderna innebär sammanfattningsvis att mellan den 1 januari 2020 och den 1 september 2024 har antalet platser ökat med 2 310 anstaltsplatser och med 1 164 häktesplatser.

3.4 Något om arbetet med typhus, modulhus och koncepthus

I utredningens uppdrag anges att resultaten av pågående och genomförda satsningar för att utöka antalet häktes- och anstaltsplatser ska beaktas under arbetet. Som exempel nämns användningen av *typhus*

¹³ Regionala överbeläggningsplatser är sådana platser som har planerats att vara tillgängliga när det akut behöver hittas platser. Många av dem används som dubbelbeläggningsplatser.

i byggnationen. Typhus är färdigprojekterade byggnader där utformningen och den tekniska konstruktionen är förbestämd och byggandet är standardiserat. Kriminalvården använder olika typer av standardiserat byggande som de benämner som typhus, modulhus och koncepthus.

Kriminalvården har tillsammans med Specialfastigheter utvecklat *typhus* som ursprungligen var tänkta att fungera som modell när befintliga anstaltshus behöver ersättas eller när en anläggning ska utökas med fler byggnader. Typhusbyggnaderna byggs med permanenta bygglov. Typhus har t.ex. använts på klass 3-anstalten Skenäs utanför Norrköping som invigdes i maj 2020, och på Skänninge-anstalten, säkerhetsklass 2, som invigdes i februari 2023. Kriminalvårdens tanke med att utveckla typhus var att nytta skulle kunna dras av tidigare erfarenheter i byggprocessen. Enligt Kriminalvården har arbetet med att ta fram typhusen varit komplicerat. Som exempel på en fråga som uppstått vid framtagandet av typhus kan användningen av ritningarna nämnas. Tanken med typhusen var att de skulle vara skalbara genom att samma ritningar skulle kunna användas flera gånger i olika byggprojekt. Eftersom fastighetsägaren äger ritningarna har det hittills inte varit möjligt att låta andra fastighetsägare nyttja dessa. För närvarande arbetar Kriminalvården tillsammans med Specialfastigheter i ett större nyproduktionsprojekt med att ta fram en lösning som gör att ritningarna kan användas av alla fastighetsägare.

Kriminalvårdens arbete med att utveckla konceptet avseende typhus sker med syfte att skapa förutsättningar för en snabbare och mer kostnadseffektiv process vid byggandet av anstalter och häkten. Kriminalvården har hitintills inte kunnat se något resultat i form av minskade kostnader eller minskad tidsåtgång i ett enskilt byggprojekt där typhus har använts. Det har däremot Specialfastigheter, som uppger att användandet av typhus har gjort att projekterings-tiderna har minskat från cirka tolv månader till cirka två månader. Enligt Specialfastigheter har även kostnaderna minskat i och med användandet av typhus i byggnationen.

För att snabbare få fram platser har Kriminalvården använt en standardiserad byggnadstyp som består av moduler som tillverkas på fabrik. Kriminalvården har använt begreppet *modulhus* för dessa fabrikstillverkade byggnader, som har byggts med tidsbegränsade bygglov. Modulhus har använts för att bygga anstaltsbyggnader

inom samtliga säkerhetsklasser, t.ex. på klass 3-anstalten Tillberga utanför Västerås där modulhusen togs i drift 2021, på klass 2-anstalten Karlskoga där invigning av modulhusen skedde i augusti 2022 och på klass 1-anstalten Hällby utanför Eskilstuna där modulhusen invigdes i februari 2023.

Numera använder Kriminalvården begreppet *koncepthus* för fabrikstillverkade byggnader. Kriminalvården planerar att använda koncepthus vid flera kommande byggprojekt, bl. a. vid utbyggnaden av anstalten i Kristianstad.

3.5 Kriminalvårdens planerade expansion

Så tidigt som i september 2020 ansåg Kriminalvården att platsbristen i häkten och anstalter var så allvarlig att den kunde försämra myndighetens förmåga att klara sitt uppdrag. För att hantera krisläget tog generaldirektören beslut om att gå upp i s.k. stabsläge; ett läge som innebär att organisationen anpassas för att snabbare kunna fatta beslut om att t.ex. få fram fler platser. Stabsläget upphörde i maj 2021.

I februari 2024 gick Kriminalvården åter upp i stabsläge med anledning av platsbristen. Stabsläget skulle ursprungligen löpa från februari till och med maj 2024, men förlängdes sedan till mitten av september 2024.

Det råder en stor brist på både häktes- och anstaltsplatser. Bristen beräknas dessutom som en konsekvens av olika aviserade respektive pågående åtgärder inom det kriminalpolitiska området förvärras ytterligare. Kriminalvårdens prognos är att antalet häktesår (ett häktesår motsvarar en intagen i häkte under ett års tid) kan komma att öka med 78 procent till år 2033 och att det totala antalet häktade år 2033 därmed kan uppgå till 4 500, jfr med dagens ca 3 190. Antalet fängelseår (ett fängelseår motsvarar en intagen som verkställer fängelsestraff under ett års tid) beräknas öka med så mycket som uppe mot ca 450 procent, och antalet fängelseklienter kan komma att uppgå till omkring 35 000 år 2033.¹⁴ Antalet i dag uppgår till ca 6 750.

Enligt Kriminalvården är det alltså kraftigt ökade behov av både häktes- och anstaltsplatser som behöver hanteras. I kapacitetsrapporten uttrycker Kriminalvården att myndigheten planerar för en

¹⁴ Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2024-2033, 2023-12-15, dnr KV 2023-14991, s. 21-22.

historiskt kraftfull expansion med mer än en dubbling av antalet häktesplatser och en fyrdubbling av antalet anstaltsplatser fram till år 2033.¹⁵ Utökningen av antalet platser behöver ske snabbt och alltförstorsom. Kriminalvården beräknar att 40 nya platser behövs varje vecka framöver.

I Kapacitetsrapporten för åren 2024–2033 presenterar myndigheten sina planer på hur de ska komma till rätta med platsbristen. Bl.a. framgår följande.

Kriminalvården har beslutat att bostadsmiljöerna i samtliga nyproducerade anstalter ska anpassas för två intagna per bostadsrum. Anledningen är att detta möjliggör en snabb, effektiv, ändamålsenlig och flexibel expansion. Även häkten kommer att förberedas för en ökad grad av dubbelbeläggning på avdelningar avsedda för vistelse i gemensamhet. En anpassning till två intagna per rum är ett avsteg från den modell med en intagen per bostadsrum som sedan länge varit rådande inom svensk kriminalvård.

För att bättre kunna möta de framtida behoven har Kriminalvården även planer på att ta fram en lösning som möjliggör att ritningar och specifikationer ska kunna användas vid flera tillfällen med mindre anpassningar. Detta bedöms kunna möjliggöra en snabbare och effektivare expansion.

Kriminalvården planerar också att lösa platsbristen genom att bygga s.k. storanstalter med 1 000–2 000 platser. Kriminalvården bedömer att det finns flera stordriftsfördelar med storanstalter. Byggnationsprocessen skulle kunna påverkas positivt genom att det krävs färre förberedande moment, t.ex. färre ställen att hitta lämplig mark att bygga på och färre bygglovsprövningar. Myndigheten bedömer även att storanstalter skulle medföra lägre byggkostnader.

Utöver storanstalter kommer också andra nya, men mindre, byggnader anpassade för häkten och anstalter att uppföras. Befintliga byggnader (t.ex. tidigare behandlingshem) kommer att omvandlas till häkten och anstalter. Befintliga häkten och anstalter kommer också att byggas ut genom att byggnaderna görs större eller genom förtätning, dvs. uppförande av nya byggnader på redan befintliga verksamhetsplatser. Tidigare nedlagda häkten och anstalter kan också återöppnas. Kriminalvården har även övervägt att nyttja s.k. fängelsefartyg för klass 3-anstalter, men har bedömt att det först be-

¹⁵ Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2024–2033, 2023-12-15, dnr KV 2023-14991, s. 33.

höver analyseras om sådana anstaltsplatser kan skapas billigare och enklare på land.

Kriminalvårdens samlade bedömning är att förändringar i plan- och byggregelverket som möjliggör en snabbare plan- och byggprocess avsevärt skulle underlätta deras expansion.

4 Något om hur det går till när häkten och anstalter byggs

4.1 En komplex och tidskrävande process

När häkten och anstalter ska byggas är många olika aktörer inblandade. Processen är komplex och tidskrävande, och innehåller många olika steg. Det handlar om allt från det interna arbetet hos Kriminalvården till arbete med detaljplaner och bygglov hos kommunerna. Eftersom Kriminalvården hyr samtliga lokaler där häktes- och anstaltsverksamhet bedrivs är även den upphandlade fastighetsägaren, tillika hyresvärden, med i processen, det är t.ex. denne som söker bygglov hos kommunen och hanterar eventuella överklaganden. Kriminalvården beräknar att en anstalt med ca 300 platser tar ungefär mellan fem och ett halvt och sju år att få på plats, oräknat eventuella överklagandetider och andra tillkommande hinder. För de planerade större anläggningarna med ca 1 500 platser beräknar Kriminalvården att motsvarande tidsåtgång kommer att uppgå till mellan sex och elva år.¹⁶

Det går inte att ange exakt hur processerna med att bygga häkten och anstalter går till eftersom varje projekt är unikt, och måste anpassas efter det enskilda projektets förutsättningar. I detta avsnitt beskrivs kortfattat de delar i processen som är mest relevanta för utredningens uppdrag.

¹⁶ Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2024–2033, 2023-12-15, dnr KV 2023-14991, s. 39.

4.2 Hur går det till när *nya* häkten och anstalter etableras?

4.2.1 Planering och lokalisering

När ett nytt häkte eller en ny anstalt ska byggas behöver lokaliseringen för anläggningen bestämmas, helst i ett tidigt skede. För Kriminalvården är det viktigt att häkten ligger i anslutning till polis och domstolar.¹⁷ Kriminalvården vill även lokalisera anstalter förhållandevis centralt, bl.a. där det finns tillgång till väl fungerade kollektivtrafik, så att det är lätt för personalen att ta sig till jobbet, oavsett om arbetspassen sker på dag- eller nattetid. Hänsyn måste också tas till att transportverksamheten ska fungera smidigt och säkert.

Översiktsplanen

För att hitta lämplig mark att bygga på kan Kriminalvården t.ex. vända sig till någon kommun, som kan se hur en etablering förhåller sig till kommunens översiktsplan där den långsiktiga inriktningen för den fysiska miljön framgår. En översiktsplan ger vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den är inte juridiskt bindande, men får ändå stor påverkan eftersom planen, om den är aktuell och konkret, kan få avgörande betydelse vid avvägningen mellan enskilda och allmänna intressen. Den sistnämnda frågan är viktig, inte minst när det handlar om att bygga häkten och anstalter.

Det förefaller ovanligt att kommuner har beaktat behovet av mark för häkten och anstalter i sina översiktsplaner. Det finns dock exempel på när kriminalvårdsanläggningar har pekats ut redan i översiktsplanen.

Kommunens eventuella förvärv av mark

När det har bestämts var häktet eller anstalten ska byggas kan det vara önskvärt att kommunen förvärvar marken, t.ex. från en

¹⁷ Jfr 7 § förordning (2023:797) med instruktion för Kriminalvården där det bl.a. framgår att häktesorganisationen ska vara utformad så att den främjar ett effektivt samarbete med övriga myndigheter inom rättsväsendet.

privatperson som äger marken i fråga. Kriminalvården kan inte själv förvärva marken eftersom myndigheten inte får äga mark.

Kommunen kan förvärva mark på olika sätt. På frivillig väg kan förvärv t.ex. ske genom köp eller en överenskommelse om fastighetsreglering. Under vissa förutsättningar är det möjligt för kommunen att med stöd av lag förvärva fastigheter genom tvång. Det kan bl.a. ske med stöd av plan- och bygglagen (2010:900), fastighetsbildningslagen (1970:988) och expropriationslagen (1972:719). Ett tvångsförvärv får dock inte åsidosätta egendomsskyddet som åtnjuter skydd genom regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga.

Hur lång tid det tar för en kommun att förvärva mark kan variera beroende på förutsättningarna i det enskilda fallet. Om det t.ex. krävs att det tas beslut som kan överklagas, kan en överklagandeprocess leda till att förvärvet drar ut på tiden.

Ett exempel på en kommuns förvärv av mark är Kalmar kommuns förvärv av mark från en privatperson inför att en ny anstalt skulle etableras. I det fallet försvårades processen dessutom av det krävdes förvärvstillstånd. Ett sådant tillstånd beviljas av Jordbruksverket eller länsstyrelsen. Kalmar kommun försökte först få tillstånd för ett område på ca 50 hektar, men nekades detta. Kommunen minskade då markanspråket till ca 30 hektar och tecknade en överenskommelse om fastighetsreglering med den privatperson som ägde marken. Länsstyrelsen beviljade förvärvstillstånd eftersom fastighetsbildningen ansågs vara till övervägande nytta från allmän synpunkt, då den möjliggjorde kommunens planer på att upplåta marken för byggnation av en anstalt. Lantmäterimyndigheten i Kalmar kommun beslutade om fastighetsreglering som innebar att markområdet överfördes till kommunens fastighet (protokoll 2020-11-20 i ärende nr 2019-1242). Lantmäterimyndighetens beslut överklagades till Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt, men avvisades eftersom den som klagat ansågs sakna klagorätt (beslut den 3 februari 2021 i mål nr F 6142-20). Mark- och miljööverdomstolen vägrade prövningstillstånd (beslut den 18 maj 2021 i mål nr F 3163-21).

Enligt uppgifter från Domstolsverket var den genomsnittliga handläggningstiden för mål enligt fastighetsbildningslagen år 2023 ca fyra och en halv månad hos mark- och miljödomstolarna, och ca tre månader hos Mark- och miljööverdomstolen. I exemplet Kalmar

kommun var handläggningstiderna i domstolarna kortare än genomsnittet; ca en och en halv respektive två månader.

Detaljplanen

En detaljplan kan behöva tas fram eller ändras för att ett häkte eller en anstalt ska kunna byggas.

För att en anstalt eller ett häkte ska få byggas inom ett detaljplanlagt område krävs att planen tillåter en viss användning av marken. Enligt Boverkets föreskrifter ryms kriminalvård inom användningen *vård*.¹⁸ Enligt Boverkets vägledning ingår all kriminalvård i användningen, dvs. användningen avser både häkten och anstalter. Enligt Boverkets vägledning kan häkten också inrymmas i användningen *centrum*.¹⁹

Ett exempel på en detaljplan för en kriminalvårdsanläggning är en plan som Trelleborgs kommun har tagit fram. Kommunen initierade detaljplanarbetet i mars 2020 efter en dialog med Kriminalvården. Anstalten i fråga skulle vara av säkerhetsklass 2 och detaljplanen togs fram med ett utökat förfarande.²⁰ I början av 2022 antog kommunen detaljplanen för att möjliggöra för kriminalvård inklusive häkte om ca 450 platser samt lämplig angöring från en riksväg (Detaljplan för del av Dalköpinge 2:1 m.fl.).²¹

Kommunens beslut att anta detaljplanen överklagades till mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt av både enskilda personer, föreningar och politiska partier; sammantaget fler än 500 klaganden. Mark- och miljödomstolen avgjorde målet genom en dom i augusti 2022 i mål nr P 1353–22. Domstolen avvisade flertalet överklaganden och avslog de överklaganden som prövades i sak. De invändningar som prövades i sak – och som avslogs – avsåg bl.a. frågor om miljökonsekvensbeskrivning, lokalisering, jordbruksmark,

¹⁸ Se 5 kap. 4 § och tabell 5.6 i Boverkets föreskrifter (2020:5) om detaljplan.

¹⁹ Boverkets vägledning: Vård, <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/planbestammelser/anvandning-av-kvartersmark/Vard/> (besökt 2024-05-21) samt Centrum, <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/planbestammelser/anvandning-av-kvartersmark/centrum/> (besökt 2024-05-21).

²⁰ Ett utökat förfarande ska tillämpas för ett förslag till detaljplan när standardförfarandet inte kan användas. Det utökade förfarandet ska användas om förslaget t.ex. inte är förenligt med översiktsplanen.

²¹ Detaljplan för del av Dalköpinge 2:1 m.fl., ”kriminalvårdsanläggning”, DP 269 – planbeskrivning, antagandehandling 2021-10-20, dnr PL-2020-51.

landskapsbild, arkeologi, buller, trygghet, sociala frågor, riksintressen, dagvatten, trafik och betydande olägenhet.

Mark- och miljööverdomstolen beslutade i december 2022 att inte meddela prövningstillstånd (beslut 2022-12-21 i mål nr P 10576-22). Kommunens beslut att anta detaljplanen stod alltså fast. Samma månad som detaljplanen vann laga kraft, i december 2022, var även upphandlingen av fastighetsägare till kriminalvårdsanläggningen i Trelleborg klar.

Ett annat exempel på en detaljplan för en kriminalvårdsanläggning är en detaljplan som Kalmar kommun har tagit fram. Innan planarbetet kunde inledas behövde kommunen förvärva marken (processen för förvärvet har tidigare beskrivits i detta avsnitt). Detaljplanearbetet för en klass 2-anstalt initierades av kommunen så snart förvärvet av marken var klart. Detaljplanen togs fram genom ett utökat förfarande och antogs av kommunfullmäktige i december 2021. Detaljplanen möjliggör en ny kriminalvårdsanstalt för ca 350 intagna, med expansionsmöjlighet upp till totalt 500 anstaltsplatser.²²

Kommunens beslut att anta detaljplanen överklagades av ett par personer till mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt. Domstolen avvisade överklagandena i ett beslut i maj 2022 (mål nr P 462-22) på grund av att de inte ansågs ha rätt att överklaga kommunens beslut. Avvisningsbeslutet överklagades till Mark- och miljööverdomstolen som i ett beslut i juli 2022 (mål nr P 7011-22) inte meddelade prövningstillstånd. Detaljplanen fick laga kraft samma månad. I maj 2023 var upphandlingen av hyresvärd till anstalten i Kalmar klar.

Det varierar stort hur lång tid det tar att ta fram en detaljplan. Omständigheterna i det enskilda fallet och hur komplex verksamheten som det planläggs för är påverkar tiden. I de nyss nämnda fallen tog det Trelleborgs kommun ca 1 år och 11 månader att ta fram detaljplanen, medan det i Kalmar kommun tog ca 1 år och 1 månad. Detta kan jämföras med statistik från Sveriges kommuner och regioner, SKR. Den avser alla typer av detaljplaner åren 2022 och 2023 och visar att knappt hälften av planerna, 45 procent, hade en

²² Detaljplan för del av Namnerum 10:1 m.fl., Kriminalvårdsanstalt, Halltorp, ärende 2020-6352.

mediantid för handläggning som var två år eller kortare. Den återstående dryga hälften hade handläggningstider på mer än två år.²³

Även tidsåtgången för överklagandeprocesser i domstol avseende detaljplaner varierar. Domstolsverket har tagit fram statistik som visar den genomsnittliga omloppstiden för alla typer av överklagade detaljplaner under år 2023. Av statistiken framgår att den genomsnittliga omloppstiden uppgick till ca 6 månader hos både mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen (6,1 resp. 6,6 månader). Detta kan jämföras med att domstolsprocesserna för detaljplanen i Trelleborg tog totalt ca 11 månader, inkluderande både mark- och miljödomstolens prövning och Mark- och miljööverdomstolens beslut att inte meddela prövningstillstånd. För detaljplanen i Kalmar tog domstolsprocessen totalt ca 7 månader, inkluderande mark- och miljödomstolens beslut att avvisa klagandena och Mark- och miljööverdomstolens beslut att inte meddela prövningstillstånd. Handläggningstiden i båda målen var alltså kortare än genomsnittet.

4.2.2 Bygglov, startbesked och slutbesked

Åtgärder för att bygga anstalter och häkten kräver i huvudsak bygglov. När nyetablering av häkten och anstalter sker krävs bygglov när åtgärden är att se som *nybyggnad* eller *ändrad användning* av en byggnad (1 kap. 4 § och 9 kap. 2 § PBL). Det första fallet är aktuellt när nyetablering sker genom att en helt ny byggnad uppförs på en ny plats. Det andra fallet är aktuellt när nyetablering sker genom att en befintlig byggnad som har använts till annat, t.ex. ett tidigare behandlingshem, görs om till ett häkte eller en anstalt. Ett bygglov kan vara tidsbegränsat eller permanent. För häkten och anstalter gäller samma förutsättningar för att få både tidsbegränsat och permanent bygglov som för vilka andra byggnader som helst. Det innebär att förutsättningarna för att få lov i huvudsak påverkas av om byggnation ska ske inom eller utanför ett detaljplanelagt område.

²³ Se Sveriges kommuner och regioner, <https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/planeringbyggandebostad/fysiskplanering/jamforelserinomdetaljplaneomradet2024/tidsatgang.82113.html> (besökt 2024-08-01).

Ett beviljat bygglov innebär inte att byggarbetet får påbörjas. För att byggarbetet ska få påbörjas krävs även ett startbesked. Vissa frågor prövas i bygglovet, och andra i startbeskedet. I bygglovet prövas främst om åtgärden är lämplig på den avsedda platsen, medan det genom startbeskedet främst bedöms om de tekniska egenskapskraven i 8 kap. 4 § plan- och bygglagen kan antas komma att uppfyllas. För att häkten eller anstalter ska få börja användas när de är färdigbyggda krävs också att kommunen meddelar ett slutbesked. Ett slutbesked innebär att kommunen utifrån det underlag som finns i ärendet bedömer att åtgärden kan antas uppfylla de krav och villkor som gäller för åtgärden. Även avseende startbesked och slutbesked gäller samma regler för häkten och anstalter som för vilka andra byggnader som helst.

Två exempel på bygglov för anstalter

Ett exempel på när en kommun har beviljat ett *tidsbegränsat bygglov* för en anstalt är när en ny klass-3 anstalt skulle etableras i Kristinehamns kommun. Kommunen beslutade i mars 2024 att ge ett tidsbegränsat bygglov på tio år för ändrad användning av en byggnad till kriminalvårdsanstalt. Flera närboende överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Värmland, som i ett beslut i juni 2024 avslog överklagandena (dnr 3360-2024). Länsstyrelsens beslut har överklagats till mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt, där prövningen pågår (mål nr P 2921-24).

Ett exempel på när en kommun har beviljat ett *permanent bygglov* är när en ny anstalt skulle anläggas i Östersunds kommun. En fastighetsägare sökte bygglov för ändrad användning av en befintlig byggnad (ett behandlingshem) till anstalt samt för nybyggnad av en verksamhetsbyggnad m.m. Kommunen bedömde att användningen var planerlig (vård), och att de åtgärder som skulle placeras på mark som inte får bebyggas var att anse som en s.k. liten avvikelse, vilken kunde accepteras. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beviljade bygglovet i mars 2024 (dnr MSN 00075-2024/L 2024-000158). Bygglovet överklagades till länsstyrelsen i Jämtlands län som i ett beslut i juni 2024 (dnr 3286-2024) delvis upphävde bygglovet. Länsstyrelsen bedömde att alla nybyggnadsåtgärder som planerades, dvs. perimeterskydd, belysningsmaster, länkbyggnad och verksamhetsbyggnad var bygglovspflichtiga och planstridiga eftersom

de placerades på prickmark respektive parkering. Planstridigheten bedömdes inte som en liten avvikelse eller en begränsad och nödvändig åtgärd enligt 9 kap. 31 b § PBL. Den bedömdes inte heller tillgodose ett angeläget gemensamt behov, allmänt intresse eller utgöra ett lämpligt komplement enligt 9 kap. 31 c § PBL. Länsstyrelsens beslut överklagades av fastighetsägaren till mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt, som i en dom i september 2024 (mål nr P 2220-24) instämde i länsstyrelsens bedömning och avslog överklagandet. Målet ligger nu för prövning i Mark- och miljööverdomstolen (mål nr P 13694-24).

De två nu nämnda ärendena om bygglov har hos länsstyrelserna i båda fallen tagit ca två och en halv månad. Handläggningstiden kan jämföras med den genomsnittligt viktade handläggningstiden i riket, som var ca fyra månader år 2023.²⁴ I mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt var handläggningstiden ca två och en halv månad. Detta kan jämföras med den genomsnittliga handläggningstiden i mark- och miljödomstolarna som var ca fyra månader år 2023, enligt statistik från Domstolsverket.

4.3 Hur går det till när *befintliga* anläggningar byggs ut?

När befintliga anläggningar byggs ut vidtas lovpliktiga åtgärder, såsom nybyggnad och tillbyggnad. Bygglovsprocessen blir densamma som när sådana åtgärder vidtas i samband med etablerandet av nya anstalter och häkten, och som har beskrivits ovan i avsnitt 4.2. Detsamma gäller processen med att ta fram eller ändra en detaljplan. Skillnader mellan när befintliga anläggningar byggs ut och när nya anläggningar uppförs beskrivs i nästa avsnitt.

²⁴ Boverket, Rapport (2024:10), *Redovisning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning år 2023*, s. 28-34.

4.4 Skillnaden mellan att bygga ut befintliga anläggningar och etablera nya

Utredningen ska enligt uppdraget belysa skillnader i förutsättningarna för att bygga ut befintliga anläggningar respektive etablera helt nya anläggningar.

En skillnad av mindre betydelse är att det kan vara olika på vilken grund bygglovsplikt uppkommer. Vid nyetablering uppkommer lovplikten främst genom att åtgärden är att se som *nybyggnad* eller *ändrad användning* av en byggnad (se avsnitt 4.2.2). Men vid utbyggnation kan lovplikt även uppkomma genom att åtgärden är att se som *tillbyggnad*, dvs. en ökning av byggnadens volym t.ex. i form av att en våning byggs till. När en befintlig anläggning byggs ut kan åtgärden också vara en lovpliktig nybyggnad, t.ex. om en ny byggnad uppförs i anslutning till en befintlig anstalt. I praktiken har det dock ingen betydelse på vilken grund lovplikten har uppkommit; för häkten och anstalter är förutsättningarna för att få bygglov desamma oavsett på vilken grund lovplikten uppkommit.

En annan, större skillnad som kan iakttas, beror på om utbyggnationen kan ske på den mark som redan är ianspråktagen, eller om ytterligare mark behövs. Om utbyggnationen medför att ytterligare mark behöver tas i anspråk kommer den lagreglerade plan- och byggprocessen i huvudsak vara densamma som vid en nyetablering.

Om ingen ytterligare mark behöver tas i anspråk, utan utbyggnationen kan ske inom de fastigheter som Kriminalvårdens hyresvärd redan äger, liknar processen fortfarande i huvudsak den vid en nyetablering. Några punkter skiljer dock. Översiktsplanen är i ett sådant fall redan anpassad för kriminalvårdsanläggningen eller så har den bedömts inte utgöra hinder. Något förvärv av mark behöver naturligtvis inte ske, eftersom Kriminalvårdens fastighetsägare redan äger marken (jfr avsnitt 4.2.1). Om anläggningen som ska byggas ut är belägen *utanför* en detaljplan krävs samma överväganden som vid en nyetablering ifall åtgärden är av sådan omfattning att en detaljplan behövs. Men om anläggningen som ska byggas ut är belägen *inom* en detaljplan är det sannolikt att den befintliga detaljplanen begränsar möjligheterna att bygga ut. Det kan t.ex. finnas begränsningar för hur hög byggnaden får vara. Om detaljplanen omöjliggör eller begränsar möjligheten att bygga ut kan

planen behöva ändras, eller så kan det behöva tas fram en ny detaljplan. Befintliga detaljplaner kan alltså begränsa Kriminalvårdens möjlighet till expansion när befintliga anläggningar behöver byggas ut. Detta kan förstås också vara fallet vid en nyetablering.

Allmänhetens uppfattning är mer negativ vid nyetableringar

En väsentlig skillnad mellan nyetablering och utbyggnation av befintliga anläggningar är allmänhetens inställning. Allmänheten är generellt sett mer negativ till nyetableringar än den är till utbyggnation av befintliga anläggningar (jfr de olika aktörernas synpunkter i avsnitt 5). Om det redan finns en kriminalvårdsanläggning har de flesta närboende erfarenhet av att det förekommer ytterst få störningar på grund av den, och tycker att det är positivt att ha en stor arbetsgivare på orten. En utbyggnad av anläggningen ses i dessa fall som ett positivt tillskott av ytterligare arbetstillfällen. Den lokala opinionen kan också påverka den politiska viljan i kommunen att möjliggöra byggnation av en kriminalvårdsanläggning. En annan konsekvens av en negativt inställd allmänhet är att benägenheten att överklaga ökar (i avsnitt 6.6 återkommer utredningen till frågor om överklaganden).

Den planerade kriminalvårdsläggningen i Svedala kommun kan tjäna som exempel på hur allmänhetens inställning kan påverka etableringen av en kriminalvårdsanläggning. Kriminalvården och Svedala kommun hade under 2016 påbörjat inledande samtal för att anlägga en ny anstalt i kommunen. I början av 2017 upprättades en avsiktsförklaring mellan kommunen och Kriminalvården. Under sommaren 2017 slöts ett samverkansavtal om en lokaliseringsstudie. En lokal opinion mot anläggningen uppstod med följd att kommunen beslutade att hålla en folkomröstning, där kommuninvånarna fick rösta ja eller nej till att en ny kriminalvårdsanläggning. I maj 2019 röstade en majoritet nej till en etablering. Kriminalvården valde under sommaren 2019 att avbryta projektet, och någon ny anläggning i Svedala kommun etablerades därmed inte.

5 Aktörernas synpunkter

5.1 Aktörer har fått tillfälle att lämna synpunkter

Utredningen har gett flera myndigheter, kommuner och andra, som har erfarenhet av plan- och byggprocessen för häkten och anstalter, möjlighet att lämna synpunkter på om de har noterat mindre relevanta krav vid planering och byggande av anstalter och häkten, vilka hinder eller andra tidstjuvar som de har uppmärksammat i processen och i övrigt ge förslag på sådant som de menar skulle kunna förenkla och effektivisera processen. Kontakterna har skett både muntligt och skriftligt. Utredningen använder fortsättningsvis samlingsnamnet 'aktörer' på de som fått tillfälle att lämna synpunkter.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tipsade utredningen om att kontakta vissa kommuner med erfarenhet av häktes- och anstaltsbyggnader. Kontakter har också tagits med de länsstyrelserna där de tillfrågade kommunerna finns. Efter förslag från dessa aktörer har även några andra kommuner kontaktats. Olika *kommuner* och *länsstyrelser* har alltså under våren fått möjlighet att besvara ett antal frågor om deras erfarenhet av plan- och byggprocessen för häkten och anstalter. Frågorna finns intagna som *bilaga 2 och 3* i denna promemoria. Alla utom två kommuner har svarat.²⁵ Samtliga tillfrågade länsstyrelser har svarat.²⁶

Även ett urval av de *företag som äger fastigheter och är hyresvärdar* för Kriminalvårdens häkten och anstalter har fått möjlighet att svara på ett antal frågor, se *bilaga 4*. Specialfastigheter - den klart största fastighetsägaren - har svarat. Utredningen har också haft andra kontakter med Specialfastigheter.

²⁵ Huddinge, Kalmar, Kristinehamn, Norrtälje, Sala, Skövde, Trelleborg, Umeå och Östersunds kommuner har svarat.

²⁶ Länsstyrelserna i Jämtland, Skåne, Stockholm, Värmland, Västra Götaland, Västerbotten och Västmanland.

Utredningen har vidare gett *branschorganisationerna* Fastighetsägarna och Byggföretagen möjlighet att framföra synpunkter. Fastighetsägarna har kommit in med synpunkter.

Även *Lantmäteriet* har inkommit med synpunkter.

Utredningen har också haft flera kontakter, i form av möten, besök och dialoger per telefon och videokonferens med *Kriminalvården*, inte minst om hur myndigheten ser på processen i dag och vilka utmaningar den står inför när det gäller utbyggnaden av ytterligare platser.

5.2 Synpunkterna

5.2.1 Kommunerna

Kommunerna har i huvudsak anfört följande. Problemen med att bygga häkten och anstalter ligger inte främst i planprocessen och bygglovsprocessen, utan det är annat som tar tid, t.ex. projektering.

Flera kommuner har lyft fram att planeringen för var häkten och anstalter ska lokaliseras behöver ske i ett tidigare skede. De har sagt att det är viktigt med en god dialog mellan stat och kommun, så att kommunerna tidigt kan få med placering av häkten och anstalter i den strategiska planeringen, i översiktsplaner och möjligen i regionplaner.

Ett par kommuner har anfört att förvärv av fastigheter från privata fastighetsägare kan ta tid.

Flera kommuner har tagit upp frågan om att häkten och anstalter är en speciell typ av byggnationer och att det ibland finns oklarheter kring vilka krav som gäller vid byggnation av dem. En synpunkt är att det saknas en samlad och tydlig vägledning, vilket hade kunnat underlätta handläggningen och därmed effektivisera processen. Det har önskats klarhet i vilka krav som ska ställas vid brand, utrymning, buller och markanvändning samt tolkningen av egenskapskrav. Det efterfrågas också stöd i mer specifika frågor, t.ex. i fråga om hur dagvattenlösningar inom perimeterskyddet ska utformas och att det behöver tas fram en standard för vattenförbrukning. Det har vidare påtalats att handläggningstiderna skulle kunna förkortas om det fanns riktlinjer för hur bestämmelser om minskad lovplikt i nya detaljplaner kan tillämpas innanför murarna.

På fråga om det finns krav som kan bedömas vara mindre relevanta vid byggande av häkten och anstalter har tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga nämnts. Olika synpunkter har framförts. Någon har menat att tillgänglighetsfrågan inte påverkar tiden vid granskning av bygglovet. En annan kommun har erinrat om att det visserligen finns undantag från tillgänglighetskravet för vissa arbetslokaler i 8 kap. 6 § 1 PBL, men att en lättnad specifikt för häkten och anstalter skulle göra tolkningen av kraven mer enhetlig.

Flera kommuner har lyft fram att allmänhetens synpunkter på etableringen av kriminalvårdsanläggningar är viktiga att hantera. Samtliga har ansett att nyetableringar väcker mer negativa känslor än utbyggnationer av befintliga anläggningar.

En förutsättning för att det ska kunna gå snabbt har ansetts vara att alla som är inblandade i plan- och byggprocessen måste prioritera häkten och anstalter och ha tillräckliga resurser för att ha möjlighet att göra sådana prioriteringar.

Många kommuner har påtalat att befintliga detaljplaner begränsar Kriminalvårdens möjlighet till expansion. De menar att det inte finns särskilt mycket färdig planlagd mark, s.k. planreserv, för användningen vård (som krävs för anstalt och häkte). En kommun har angett att användningen centrum (som också kan nyttjas för häkten) skulle kunna förekomma något oftare, men att den för det mesta är preciserad för vissa användningar eller lokaliserad i bottenvåningar i centrala lägen där häkten inte är så enkla att inrätta. Kommunerna har anfört att en ökad möjlighet att göra avsteg från användningsbestämmelser i befintliga detaljplaner skulle kunna underlätta Kriminalvårdens expansion. Såvitt avser detaljplaneprocessen har kommunerna framfört att det är viktigt för demokratin att allmänheten får höras i detaljplanearbetet. Några har framhållit att en förutsättning för att den kommunala processen ska kunna vara effektiv är det finns ett bra samarbete mellan enheterna i kommunen, med kommunala bolag, och med andra myndigheter och övriga inblandade i processen.

Beträffande bygglovsprocessen är det inte någon kommun som har uttryckt att denna process skulle förhåla Kriminalvårdens expansion. Olika åsikter har framförts beträffande om s.k. grannehörande enligt 9 kap. 25 § PBL förlänger handläggningstiden eller inte, men det har oavsett ansetts vara en viktig del av den demokra-

tiska processen. Några kommuner har framhållit att handläggningen av en ansökan om bygglov hos kommunerna kan gå snabbt; det kan vara klart på ca en eller en och halv månad.

En kommun har ansett att det är viktigt att tidsbegränsade bygglov kan användas i avvaktan på permanenta bygglov. Kommunen har pekat på att dagens reglering av tidsbegränsade bygglov kan göra det svårt att ersätta ett tidsbegränsat bygglov med permanent bygglov, eftersom regleringen gör det svårt att göra en åtgärd som beviljats tidsbegränsat bygglov planenlig.

På fråga om vilka för- och nackdelar kommunerna kan se med användningen av typhus vid byggnation av häkten och anstalter har flera kommuner framhållit vikten av att ha en god gestaltning. Det har särskilt påpekats att god gestaltning minskar risken för överklaganden, men också att den är viktig för människors livsmiljö. Det har anförts att typhus kan spara tid vid projekteringen, men att byggnaden ändå alltid behöver anpassas till den aktuella platsen och omgivningen. Om häkten och anstalter kan anläggas i mindre centrala lägen där omgivningspåverkan blir mindre så skulle möjligheten att använda typhus kunna öka. En kommun har sagt att deras erfarenhet är att Kriminalvården vill placera häkten och anstalter i centrala lägen, vilket kan göra det svårt att använda typhus.

Flera kommuner har angett att överklaganden kan fördröja Kriminalvårdens expansion. Flera sätt att stävja överklaganden har tagits upp, bl.a. att det är viktigt med utformningen av häktet eller anstalten eftersom ingen vill ha något som är fult eller som vållar olägenheter i sin närhet. Det har också angetts att en nära dialog med boende kan förhindra överklaganden. Byggnationer i centrala lägen ökar risken för friktion med allmänheten och närboende och riskerar därför att resultera i överklaganden.

Ett par kommuner har ansett att en förutsättning för att plan- och byggprocessen ska kunna gå snabbt är att Kriminalvården och fastighetsägaren är väl förberedda med det underlag som behövs vid detaljplanläggning och vid bygglov.

Några kommuner har anført att hanteringen av sekretess kan vara utmanande och det har nämnts att det är viktigt att sökanden är tydlig med vilka handlingar som innehåller känsliga uppgifter.

5.2.2 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna har i huvudsak anfört följande. Problemet ligger inte i dagens lagstiftning. För att uppnå snabbare byggnation av häkten och anstalter är det främst arbetssätten, dvs. de som inte är lagreglerade, som behöver ses över. Flera länsstyrelser har svarat att de inte kan ge exempel på krav som kan bedöms vara mindre relevanta vid planering och byggande av anstalter och häkten, och uttalat att det inte heller finns krav som alltid kan sägas vara irrelevanta för just häkten eller anstalter.

Ett par länsstyrelser har lyft fram att planeringen för var häkten och anstalter ska lokaliseras behöver ske i ett tidigare skede än i dag och att lokaliseringen bör hanteras i kommunernas översiktsplaner. De har fört fram att eventuella tidsvinster i en realistiskt förenklad plan- eller bygglovsprocess inte kan jämföras med de tidsvinster som kan göras med rätt lokalisering, och att det därför är viktigt att lokaliseringen hanteras i den översiktliga planeringen. De har även tagit upp att det är viktigt att lokaliseringen inte utgör en risk för människor samt att de tekniska egenskapskraven uppfylls, så att inte byggnaderna är undermåliga. Detta är särskilt viktigt eftersom människor hålls inlåsta i byggnaderna.

Några länsstyrelser har tagit upp att häkten och anstalter är en speciell typ av byggnationer och att det ibland finns oklarheter kring vilka krav som gäller vid byggnation av dem. Tydlig och rak vägledning från Boverket är en viktig faktor för att effektivisera processerna. Exempelvis skulle tydliga vägledningar avseende bullerkrav, brandskyddskrav och utrymnings- och riskfrågor kunna underlätta och skynda på processerna.

Det har lyfts fram att allmänhetens synpunkter på etableringen av kriminalvårdsanläggningar kan leda till fördröjningar.

Det har också pekats på att befintliga detaljplaner kan begränsa Kriminalvårdens möjlighet till expansion, eftersom användningsområdet vård sällan förekommer. Avseende detaljplaneprocessen har delvis olika tankar förts fram. Från något håll har det framhållits att processen inte bör förenklas eftersom ett av syftena med planläggning är att reglera och fastställa en lämplig användning av marken. En förenkling av denna prövning i syfte att vinna tid bör jämföras med de risker för oväntade kostnader och förseningar som är förknippade med att bygga på mark som är olämplig för ändamålet.

Från annat håll har framhållits att lagändringar som förenklar ändringar eller utökningar av en detaljplan vid byggnation av häkten och anstalter skulle kunna snabba på processerna.

Beträffande bygglovsprocessen har en länsstyrelse menat att den skulle kunna förkortas t.ex. genom tidiga dialoger mellan myndigheter, kommunen i fråga och berörda aktörer.

Länsstyrelserna har ansett att en förutsättning för att processen ska kunna gå fort är att underlag, handlingar och relevanta utredningar i samband med plan- och byggprocessen är väl utförda och kompletta i ett tidigt skede.

Länsstyrelserna har också lyft fram att överklagandeprocesser kan ta tid, och att krav på prioriteringar av de aktuella ärendena hos länsstyrelser och domstolar skulle kunna förkorta tiden. De har också varit inne på att överklaganden kan stävjas genom en bred dialog.

Det har även sagts att det är viktigt att hanteringen av sekretessen fungerar väl. En eventuell brist på säkerhetsklassad personal skulle kunna bli en tidstjuv i processen.

5.2.3 Lantmäteriet

Lantmäteriet har i huvudsak framfört följande. En förutsättning för att ett byggprojekt ska komma på plats så snabbt som möjligt är dels att de olika delprocesserna är effektiva och ändamålsenliga, dels att samordningen mellan dem är det. Lantmäteriet ser att det finns vissa brister vad gäller samordningen. Dessa brister är inte unika för byggandet av just häkten och anstalter, utan är en del av en bredare problematik som också kan drabba byggandet av häkten och anstalter.

Lantmäteriet har pekat på att ett problem är den bristande samordningen mellan bygglov och fastighetsbildning vad gäller avvikelser från detaljplan, vilket skulle kunna vara ett tänkbart problem när häkten och anstalter ska byggas. Problemet har belysts i Mark- och miljööverdomstolens dom den 2 oktober 2015 i mål nr F 10439-14 och Lantmäteriets remissyttrande i målet. I remissyttrandet anges bl.a. att Lantmäteriet inte är bundet av ett bygglov som ansetts vara en liten avvikelse enligt plan- och bygglagen när Lantmäteriet prövar

om samma avvikelse är att anse som en mindre avvikelse enligt fastighetsbildningslagen vid efterkommande lantmäteriförrättning. Det går alltså att få bygglov för något som Lantmäteriet inte kan fastighetsbilda för. Som Mark- och miljööverdomstolen konstaterar i sin dom så har en lösning på detta problem varit föremål för diskussioner tidigare (SOU 2005:77, s. 580 f.), men har inte lett till några lagstiftningsåtgärder.

Lantmäteriet har angett att det även finns en annan och mycket mer omfattande samordningsproblematik kopplad till de lämplighetsvillkor som finns i 3 kap. FBL. Vid fastighetsbildning måste det prövas om en ny- eller ombildad fastighet blir lämplig för det ändamål sökanden anger (s.k. lämplighetsprövning), t.ex. bostäder, industri eller infrastruktur. Lantmäteriet bestämmer dock inte vilken markanvändning som är tillåten, det avgörs i stället av andra myndigheter vid tillståndsprövning enligt plan- och bygglagen, miljöbalken och andra lagar. Lantmäteriets lämplighetsprövning innebär alltså en dubbelprövning av markanvändningen. Förutom processineffektivitet leder denna dubbelprövning till ett flertal problem, t.ex. att regelverket kan hindra fastighetsbildning för ändamål som i praktiken är tillåtna. Lantmäteriet har under en längre tid argumenterat för att en översyn av regelverket borde genomföras eftersom det skulle medföra flera samhällsvinster.

5.2.4 Specialfastigheter

Specialfastigheter har i huvudsak framfört följande. Det finns andra problem än själva planprocessen och bygglovsprocessen att komma till rätta med, nämligen upphandling.

När det gäller frågan om mindre relevanta krav finns det vissa egenskapskrav, t.ex. beträffande tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, som inte är helt relevanta för häkten och anstalter. Däremot bedöms sådana krav inte påverka tidsåtgången i någon större mån. Enligt Specialfastigheter är anstalter endast tillgänglighetsanpassade för administrativ personal och besökare, och befintliga undantag i lagstiftningen från kraven på tillgänglighet tillämpas regelmässigt utan problem vid byggnation av anstalter. Intagna som har behov av tillgänglighetsanpassning får

plats på avdelningar eller anstalter som särskilt har anpassats för detta.

Vidare har det ansetts att allmänhetens synpunkter kan påverka processen, både i form av benägenheten att överklaga och kommunens villighet att planlägga. På orter där Kriminalvården inte har någon verksamhet kan det bildas opinion mot en etablering. Den demokratiska processen kan ibland helt stoppa nyetableringar. På orter där verksamhet redan finns ses en expansion snarare som ett positivt tillskott av arbetsplatser.

Specialfastigheter har också pekat på att det är viktigt att ärenden avseende häkten och anstalter prioriteras hos myndigheterna. De har bl.a. uttryckt att det är viktigt att den kommun i vilken ett projekt pågår får ett prioriterat uppdrag att underlätta plan- och bygglovsprocessen samt ev. fastighetsbildning. Med detta menas att kommunen ska prioritera dessa ärenden före andra när en ny detaljplan krävs (Planenheten), när bygglov ska beslutas (Bygglovsenheten) eller en fastighetsbildningsåtgärd krävs (Lantmäterienheten).

Det har även lyfts fram att befintliga detaljplaner begränsar möjligheten till utbyggnad. Specialfastigheter har angett att det avseende ett antal fastigheter som bolaget redan äger och där de vill expandera redan kan finnas en detaljplan, ibland av äldre slag. För en snabbare framdrift med moderna byggnader anser bolaget att det vore bra om det vore enklare att få göra avsteg från befintliga detaljplaner avseende begränsningar i byggbar yta (prickmark), byggnadshöjd (takfot respektivenockhöjd) och total byggnadsvolym (BTA) i stället för att behöva ta fram en ny detaljplan eller genomföra en planändring, vilket riskerar att ta lång tid.

Specialfastigheter har anført att det finns stora fördelar med typhus både tidsmässigt och ekonomiskt. Bolaget har angett att projekteringstiden har minskat från ca tolv månader till två tack vare typhusen. Det blir även billigare att bygga samma typ av byggnad (upprepningsseffekt). Bolaget har också angett att det gäller att hitta rätt nivå på typhusen, som både klarar fastighetsägarens och Kriminalvårdens behov vad gäller säkerhetskrav, övriga verksamhetskrav, driftutrymmen, affärsmässighet och miljö/hållbarhet.

Avseende detaljplaneprocessen har Specialfastigheter angett att den är lång och kan haka upp sig på vägen. I ett fall fick de vänta i två år innan planarbetet kunde påbörjas. Normalt pågår planarbetet i mellan ca 18 och 36 månader, ibland längre. Tiden påverkas av flera

saker, bl.a. att synpunkter från olika instanser kommer in i processen vid olika tillfällen. Bolaget har ett aktuellt exempel där de menar att länsstyrelsen i både samråd och granskning försöker förmå kommunen att ställa vissa krav som hämmar framdriften, trots att bolaget i utredningar visat att det klarar de aktuella kraven. Detta påverkar tidsåtgången på ett negativt sätt.

Beträffande bygglovsprocessen har Specialfastigheter angett att den generellt fungerar bra. Vid ett tillfälle har bolaget stött på problem i ett projekt där stadsarkitekten krävde att typhuset, som har en fastställd design, skulle ha en annan design. Detta resulterade i omarbetning av typhuset med tidsfördröjning och kostnadsökning som följd. Specialfastigheter har inte upplevt några problem med hantering av sekretessen.

5.2.5 Fastighetsägarna

Branschorganisationen Fastighetsägarna har pekat på flera åtgärder som skulle kunna underlätta Kriminalvårdens utbyggnad. De har hänvisat till sin rapport 'Fler bostäder genom omvandling av lokaler', men också föreslagit bl.a. följande.

Möjligheten för kommuner att godkänna en mindre avvikelse från detaljplanen enligt 9 kap. 31 c § PBL bör breddas så att även omvandlingar och ändrad användning omfattas. Det bör förtydligas att en omvandling klassas som en mindre avvikelse från detaljplan och att förbättrad klimatpåverkan bör vara ett skäl för avsteg från andra och mindre viktiga krav. Även utformningskraven, de tekniska egenskapskraven och varsamhetskravet bör sänkas när omvandlingar genomförs.

Ändrad användning av hel eller del av befintlig fastighet ska inte kräva ändring av detaljplan eller en ny detaljplan. Det bör tillsättas en utredning som ser över hur miljöbedömningar vid den kommunala fysiska planeringen kan bli mer effektiva.

Förutsättningarna för att lägga den huvudsakliga överklagandemöjligheten tidigare i detaljplaneprocessen bör ses över, och Århuskonventionens syfte och tillämpning behöver tydliggöras.

5.2.6 Kriminalvården

Kriminalvården har i kapacitetsrapporten²⁷ pekat på att en av de viktigaste åtgärderna för att underlätta eller förkorta processen är att se över vilka kriterier som framöver bör ligga till grund för ägandet av fastigheter där Kriminalvården bedriver anstalter och häkten. Det har också tagits upp att upphandling kan ta lång tid.

I kapacitetsrapporten har Kriminalvården även beskrivit att de förseningar som har uppstått i byggprojekten främst har berott på osäkerheter i byggbranschen samt fastighetsägarnas och byggtreprenörernas förmåga att leverera. Problem som riskerar att förskjuta tidsplaner har angetts vara brister när det gäller personalförsörjning, säkerhetstekniska installationer och brandskydd. Det har också angetts att störningar i leveranskedjor kan få stora konsekvenser för förmågan att avsluta projekt enligt fastställda tidsplaner. Kriminalvården har även nämnt att problem kan uppkomma kopplat till markanvisningsavtal och markförvärv, t.ex. avseende priset för marken.

Befintliga detaljplaner begränsar enligt Kriminalvården deras möjlighet till expansion. Möjligheten att bygga ut befintliga anläggningar begränsas t.ex. av bestämmelser om byggnadshöjd, prickmark och korsmark. Även möjligheten att uppföra nya anläggningar försvåras eftersom det är svårt att hitta områden som är planlagda för vård. Kriminalvården har sagt att det snabbaste sättet som de kan uppföra nya anläggningar på är genom att göra om befintliga byggnader (t.ex. gamla hotell), men att denna möjlighet i hög utsträckning begränsas av att byggnaderna sällan finns i områden som är planlagda för vård. Det hade underlättat Kriminalvårdens expansion om det skulle vara möjligt att uppföra anläggningar på platser där vård inte finns utpekad i detaljplanen. Det skulle också underlätta om det vore möjligt att först få bygglov, och att detaljplanen därefter kan ändras, eller ny detaljplan tas fram, som innehåller vård.

I övrigt har Kriminalvården beträffande detaljplaner sagt att de inte upplever att det är ett problem att hitta kommuner som är villiga att planlägga för häkten och anstalter. Detaljplanearbetet har beskrivits som att det visserligen kan ta lång tid, men att annat arbete, t.ex. projektering, kan bedrivas parallellt med arbetet med detalj-

²⁷ Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2024–2033, 2023-12-15, dnr KV 2023-14991, s. 29-30 och 33.

planen. Onödig tidsutdräkt kan dock enligt Kriminalvården uppkomma om de behöver stå i kö tillsammans med andra hos kommunen i väntan på att kommunen ska påbörja planarbetet.

Avseende bygglovsskedet har Kriminalvården framhållit att diskussioner med kommunen kring gestaltning kan stoppa upp processen och även bli dyrt. Kriminalvården har varit med om att kommunen ställde krav på gestaltningen av en byggnad och att det både förlängde tiden och medförde extra kostnader med ca 40 miljoner kronor. Myndighetens erfarenhet är att kommunerna gör olika strikta tolkningar kring kraven på gestaltning. Kriminalvården har även nämnt att deras fastighetsägare oftast har som mål att bygga hållbart och därför kan vilja att byggnaden ska certifieras enligt olika system.

Kriminalvården har även angett att befintliga undantag i plan- och bygglagen avseende tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga tillämpas i klientmiljön, och att tillämpningen av undantagen inte vållar några problem. Det har förklarats att anstalter är tillgänglighetsanpassade för administrativ personal och besökare. Intagna som har behov av tillgänglighetsanpassning får plats på särskilda avdelningar eller på anstalter som är anpassade för detta. Vissa anstalter har nämligen omvårdnadsavdelningar, vissa har särskilda avdelningar som är tillgänglighetsanpassade och det finns även någon anstalt som i sin helhet är tillgänglighetsanpassad. Tillgänglighetsanpassningen på häkten är likadan som den på anstalter, förutom att det inte finns något häkte som i sin helhet är tillgänglighetsanpassat.

Kriminalvårdens uppfattning är också att allmänhetens synpunkter kan påverka processen och att allmänheten har en mer negativ inställning till nyetableringar än utbyggnation av befintliga anläggningar.

Även farhågan om att överklagandeprocesser kan komma att ta lång tid har nämnts. Hittills har Kriminalvården inte byggt på så mycket ny mark, utan de har framför allt byggt på mark där det redan finns ett häkte eller en anstalt. När de nu oftare börjar bygga på ny mark finns det en risk för att benägenheten att överklaga ökar eftersom det kan finnas starka negativa invändningar mot etableringen hos närboende och andra.

Kriminalvården har även gett förslag på ändringar som skulle kunna övervägas för att möjliggöra en snabbare expansion. T.ex.

skulle den maximala tiden för tidsbegränsade bygglov kunna förlängas. Det har även föreslagits att möjligheten till avsteg från gällande detaljplan skulle kunna ses över och att åtgärder för att minska antalet överklaganden eller för att göra överprövningsprocesserna snabbare skulle kunna övervägas. Även möjligheten att införa liknande bemyndiganden som finns för extraordinära situationer i 16 kap. PBL har nämnts. Ett annat förslag är att överväga om kriminalvårdsanläggningar skulle kunna pekats ut som ett riksintresse och om det skulle vara möjligt att införa någon typ av liknande avsteg från lovplikt som det som gäller för åtgärder avsedda för totalförsvaret och som är av hemlig natur (9 kap. 15 § PBL).

Kriminalvården har även framhållit att vilken omgivningspåverkan anstalter har påverkats av säkerhetsklassen. I den lägsta säkerhetsklassen, klass 3, så liknar både byggnaden och omkringsliggande område en bostad; det går inte att se att det är en anstalt. På vissa klass 3-anstalter kan det finnas ett stängsel runt området. På klass 2-anstalter omgärdas anstaltsområdet av ett stängsel med rakbladstråd högst upp och byggnaderna innanför går att se genom stängslet. I den högsta säkerhetsklassen, klass 1, omgärdas området av en hög mur, därefter är det en zon om ca 100 meter innan det finns ett högt elstängsel. Byggnaderna på en klass-1 anstalt syns i princip inte från utsidan, utan det är framför allt muren som syns. Kriminalvården har nämnt att det kan övervägas om kraven i plan- och byggregelverket kan anpassas efter olika säkerhetsklasser.

6 Överväganden och förslag

6.1 Utredningens utgångspunkter

Bedömning: Allt fler döms till fängelse, straffen blir längre och bristen på platser i häkten och anstalter är stor. Läget är ansträngt, samtidigt som platsbristen beräknas öka dramatiskt de kommande åren. Det brådskar med att få fart på byggandet av häkten och anstalter. Ett snabbt, effektivt och flexibelt byggande behövs.

En lägesbedömning

Med utgångspunkt i uppdraget, som redovisas i avsnitt 2, kan utredningen konstatera att allt fler döms till fängelse och att straffen blir längre. Sedan ett par år tillbaka är platsbristen stor på häkten och anstalter. Läget är mycket ansträngt trots Kriminalvårdens intensiva arbete med att komma till rätta med platsbristen genom att förtäta, bygga ut, bygga nytt och återöppna tidigare stängda anstalter m.fl. åtgärder. Ännu är inte alla pågående eller aviserade reformer på det kriminalpolitiska området på plats. När de får genomslag kommer behovet av platser bli ännu större. Kriminalvården räknar med att platsbehoven fram till år 2033, kommer öka dramatiskt. I avsnitt 3 ges en lägesredovisning av beläggningen på häkten och anstalter sådan den var i början av september i år. Den visar att antalet platser visserligen har ökat rejält de senaste åren, främst genom dubbelbeläggningar, men att det långt ifrån räcker till. I avsnitt 3 finns också en kort sammanfattning av Kriminalvårdens planer för sin kommande expansion enligt den kapacitetsrapport som Kriminalvården tog fram i december 2023.

Utredningen har inte haft anledning att utgå från någon annan bedömning av platsbehoven framöver än den Kriminalvården gör i sin kapacitetsrapport. Där betonas att de framtagna uppgifterna är osäkra och bedömningarna svåra. Utredningen instämmer i att så är

fallet. Antagandena måste utgå från ett antal osäkra faktorer. Många av dem ligger dessutom utanför Kriminalvårdens egen kontroll. Blir alla aviserade skärpningar på straffrättens område av? Kommer polis, åklagare och domstolar att kunna effektivisera sin verksamhet? Kommer de både på kort och lång sikt få de resurser som de behöver för detta? Leder detta i så fall till att antalet dömda till fängelse blir fler; hur många fler? Kommer brottsligheten som fenomen att öka – även utöver utökade kriminaliseringar? Finns det omständigheter som talar för att brottsligheten kan bli ännu grövre än i dag? Frågorna är många. Samtidigt kan andra förslag verka åt motsatt håll, dvs. tala för att platsbehoven i någon utsträckning dämpas, t.ex. om fler får verkställa straff i form av elektronisk övervakning, eller om anstaltsplatser hyrs utomlands. Även om det kommer ett antal förslag i den riktningen bedömer utredningen att utbyggnadsbehovet ändå kommer att förbli stort. Utredningen konstaterar att det är en utmaning i sig att bygga ut för att skapa platser i takt med behoven, eftersom behoven kan såväl öka som minska. Utredningen har därför eftersträvat att ta fram förslag som genom sin flexibilitet ger möjlighet att anpassa byggandet.

För utredningen står det klart att Kriminalvården behöver ytterligare och vassare verktyg för att komma till rätta med platsbristen. Kriminalvården har bedömt att det behöver skapas 40 nya platser varje vecka framöver för att kunna möta behoven. Utmaningarna är minst sagt stora. Kriminalvården står inför vårt lands kanske historiskt största expansion på området i fråga.

Vilka är hindren för att kunna bygga snabbt?

Utredningen har frågat sig vilka hindren är för att kunna bygga snabbt och effektivt. Det kan konstateras att det finns hinder av olika slag och att långt ifrån alla finns att hitta i plan- och byggregelverket. Som svar på utredningens frågor om vilka hindren är har flera aktörer sagt att de anser att de största hindren i själva verket ligger utanför utredningens uppdrag, vilket framgår av redovisningen i avsnitt 5.

De största hindren för en tydlig, öppen och effektiv byggprocess av häkten och anstalter tycks ha sin grund i frågor om ägarförhållanden och upphandlingar. Frågorna ligger utanför utredningens uppdrag, men förefaller angelägna att komma till rätta med. Utred-

ningen har uppfattat att ägarfrågan innebär att inte någon aktör – inte heller Kriminalvården själv – har överblick och kontroll över hela processen, vilket riskerar leda till att det uppstår oklarheter och missuppfattningar, som måste rättas till – med tidsutdräkt som följd. Även om frågorna som sagt faller utanför utredningens uppdrag vill utredningen ändå peka på att det expertråd som utredningen föreslår i avsnitt 6.5 skulle kunna ha en viktig funktion att fylla i fråga om kunskaps- och erfarenhetsutbyten aktörerna emellan. Eftersom häkten och anstalter sällan byggs, kan förstås inte alla Sveriges kommuner hålla sig ständigt uppdaterade på regelverken och tillämpningen av dem. Detta kan dock leda till att prövningarna drar ut på tiden när de aktualiseras. Utredningen ser att det finns ett stort behov av en samlad och tydlig vägledning som kan underlätta och snabba upp processerna. Utredningen föreslår därför i avsnitt 6.7 att ett sådant uppdrag ges till Boverket.

Även lokaliseringsfrågan av häkten och anstalter är viktig. Den bör bestämmas i ett tidigt skede så att de övriga momenten i processerna snabbt kan komma igång. Utredningen konstaterar att aktörerna på området delvis har olika uppfattningar om vad som utgör en bra och lämplig lokalisering. För Kriminalvården är det viktigt att häkten ligger i anslutning till polis och domstolar och att anstalter av bl.a. personalförsörjningsskäl placeras förhållandevis centralt, medan kommunerna är av uppfattningen att anstalter borde etableras i mindre centrala lägen, se avsnitt 5. Argumenten för det sistnämnda är att användningen av typhus underlättas och risken för överklaganden minskar. Utredningen menar att det i ett ansträngt läge kan behöva undersökas närmare om det möjligen kan finnas eller skapas lösningar för att säkra personalförsörjningen även om lokaliseringen inte är den mest centrala. Utredningens tanke är att det i avsnitt 6.5 föreslagna expertråden skulle kunna bidra med förslag.

Det finns inte sällan intresse hos kommuner att få till stånd en anstaltsetablering inom den egna kommunen. En ny anstalt innebär bl.a. nya arbetstillfällen, vilket många kommuner tycker är positivt. Men det har också hänt att den lokala opinionen emot ett anstaltsbygge blir så stark att tidigare positiva politiska ställningstaganden tas tillbaka. Ett sådant exempel är Svedala kommun, där planeringen hade kommit långt innan den fick avbrytas. Ett exempel på en kommun som arbetar för att kunna erbjuda en lämplig plats för etablering

av en kriminalvårdsanstalt, med lokal och politisk acceptans redan från början, är Åmål. Arbetet, som snart ska vara klart, har enligt uppgift skett i nära samarbete med näraliggande kommuner och regionala aktörer och har innefattat bl.a. frågor om mark och infrastruktur för vatten och avlopp. Frågan om tillgång till vatten och avlopp är ett exempel på en fråga som kan vara avgörande för vilken plats som ska väljas, särskilt när det behöver byggas snabbt. Om det inte redan finns ett fungerande vatten- och avloppssystem att ansluta till, kan det ta tid att hitta alternativa lösningar.

Av det nu sagda framgår att det av olika skäl kan vara utmanande att hitta lämpliga platser för byggande som tillgodoser olika behov i Kriminalvårdens expansion. Det finns därför goda skäl för att på lång sikt trygga markförsörjningen för häkten och anstalter. Frågan tas upp i avsnitt 6.8.

Utredningens förslag och bedömningar

Med avstamp i det som nu har sagts, lämnar utredningen sina förslag och bedömningar om vad som kan göras för att förbättra förutsättningarna för en snabb, effektiv och flexibel utbyggnad av Kriminalvårdens anstalter och häkten. För att Kriminalvården ska kunna lösa platsbristen menar utredningen att det kan behöva tänkas i nya banor för att få fram nya och alternativa lösningar kring vad, var och hur man bygger.

För att snabba på processerna är det viktigt att få till stånd en tidig och god dialog med de olika aktörer som är inblandade i dem, det gäller inte minst med kommunerna. Kriminalvården skulle därför kunna tänkas ha nytta av ett forum som innebär att myndigheten får tillgång dels till den expertkunskap som finns på området, dels till ytor för dialoger och erfarenhetsutbyte (se vidare förslaget om ett expertråd i avsnitt 6.5).

Utredningen föreslår ett antal ändringar i plan- och bygglagen. I avsnitt 6.2 föreslås att förutsättningarna för att få ett tidsbegränsat bygglov för kriminalvårdsanstalter och häkten utökas och förenklas samt att tiden för ett sådant bygglov förlängs med ytterligare fem år. Förslaget tidsbegränsas till att gälla i tio år. Det föreslås också, i avsnitt 6.3, att fler avvikelser ska få godtas i fråga om permanenta bygglov. I avsnitt 6.4 föreslås att tillfälliga kriminalvårdsanstalter och häkten ska kunna byggas i en extraordinär situation genom att

regeringen bemyndigas att få meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen. Med de nu nämnda förslagen anser utredningen att förutsättningarna för att kunna bygga snabbare förbättras både i fråga om nybyggnad, tillbyggnad och ändrad användning av en befintlig byggnad. Förslagen medger också flexibilitet, ifall platsbehoven ökar eller minskar mer än planerat. Förslaget om bemyndigandet för regeringen syftar till att skapa beredskap för att kunna säkra platstillgången genom tillfälliga lösningar om situationen skulle bli akut.

Utredningens övriga förslag och bedömningar återfinns i avsnitten 6.5–6.9, några av dem har redan kommenterats. De syftar alla till att på olika sätt säkerställa att byggandet av häkten och anstalter kan ske snabbt och smidigt både på kort och lång sikt. I avsnittet 6.6 föreslås att vissa överklaganden enligt plan- och bygglagen ska prioriteras genom att länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna ges ett sådant uppdrag i sina respektive regleringsbrev. En sådan prioritering bör kunna skynda på processen utan att för den skull påverka rätten att överklaga beslut.

Med dessa förslag och bedömningar hoppas utredningen kunna bidra till att Kriminalvården får bättre förutsättningar att lyckas med sitt svåra uppdrag.

6.2 Tidsbegränsade bygglov – utökas, förenklas och förlängs

6.2.1 En ny regel föreslås

Förslag: För en åtgärd avseende en kriminalvårdsanstalt eller ett häkte får ett tidsbegränsat bygglov ges, om sökanden begär det, det är tekniskt möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket och åtgärden uppfyller någon förutsättning för ett permanent bygglov.

Ett sådant bygglov får ges för högst tio år. Tiden kan på sökandens begäran förlängas med högst fem år i taget. Den sammanlagda tiden får dock inte överstiga 20 år.

Behovet av en särskild reglering för tidsbegränsade bygglov för anstalter och häkten

Kriminalvårdens platsbrist är i dag så allvarlig att det behöver byggas nya häkten och anstalter i en hög takt, samtidigt som det är viktigt att den expansion som sker är långsiktig. Kriminalvårdens expansion och utbyggnad behöver därför vara flexibel. Behovet av platser är numera så stort att det inte inom rimlig tid kan tillgodoses enbart genom ordinarie plan- och byggprocesser. Även om utredningen också föreslår åtgärder för att genom permanent byggande (se avsnitt 6.3) komma till rätta med platsbristen är detta inte tillräckligt på kort sikt.

Ett sätt att på kortare sikt hantera en del av platsbristen är att utöka möjligheten att bygga häkten och anstalter med tidsbegränsade bygglov. Ett tidsbegränsat bygglov får, med undantag för ändamål av säsongskaraktär, enligt dagens regler ges för högst 15 år (tio plus fem år). Vidare får det enligt praxis ges bara om behovet av åtgärden är tillfälligt samt om det framstår som praktiskt och ekonomiskt rimligt att avveckla åtgärden. Utredningen bedömer att den nuvarande regleringen av tidsbegränsade bygglov inte tillgodoser Kriminalvårdens behov.

Utredningen anser därför att det behövs en ny reglering av tidsbegränsade bygglov för kriminalvårdsanstalter och häkten. Den bestämmelse som föreslås innebär att prövningen förenklas, att utrymmet för att få ett tidsbegränsat lov utökas och att tiden för lovet giltighetstid förlängs. Prövningen blir förenklad dels genom att kravet på att åtgärden ska vara tillfällig tas bort, dels genom att det endast ska prövas om det är tekniskt möjligt att återställa platsen eller bygnadsverket. Utrymmet för att få tidsbegränsat lov föreslås också utökas till att det ska vara möjligt att få ett tidsbegränsat lov även om alla förutsättningar för ett permanent lov är uppfyllt. Livslängden på åtgärder som vidtas med stöd av utredningens föreslagna reglering föreslås också förlängas med ytterligare fem år, dvs. till maximalt 20 år. Utredningens förslag skiljer sig härigenom i flera viktiga avseenden från den allmänna bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov (9 kap. 33 § PBL). Förslaget har i stället vissa likheter med bestämmelsen som möjliggör en förenklad prövning vid byggande av bostäder (9 kap. 33 a § PBL). Utredningens förslag är dock i viss mån mer generöst.

Utredningens förslag till reglering av tidsbegränsade bygglov för häkten och anstalter möjliggör en snabbare och kostnadseffektivare – men också en flexiblare – expansion för Kriminalvården. För samhället i stort innebär förslaget att tillgången på platser för häktade och dömda kan säkras i högre grad än i dag, och att förhållandena, inte minst de säkerhetsmässiga, på häkten och anstalter kommer att förbättras när och om man kommer till rätta med platsbristen. Även i ett kommunalt perspektiv kan det finnas fördelar eftersom tidsbegränsade bygglov innebär en möjlighet för kommunen att effektivisera markanvändningen genom att tillåta en åtgärd som är angelägen eller önskvärd under en begränsad tid.

Tidsbegränsade bygglov kan beviljas för alla lovpliktiga åtgärder

För att Kriminalvårdens expansion ska underlättas på de sätt som behövs omfattar utredningens förslag alla bygglovspliktiga åtgärder för anstalter och häkten. Detta innebär bl.a. att tidsbegränsade bygglov kan ges för både nybyggnad, tillbyggnad och ändrad användning av en byggnad. Det innebär också att det inte enbart är själva byggnaden som används som häkte eller anstalt som omfattas, utan även de tillhörande lovpliktiga åtgärder som behövs för häktet eller anstalten, t.ex. murar och parkeringsplatser. För att utredningens förslag ska omfatta alla lovpliktiga åtgärder används – på samma sätt som i 9 kap. 33 § PBL – uttrycket ”en åtgärd” i författningstexten. Något behov av att i författningstexten ange att det tidsbegränsade bygglovet även omfattar ”tillhörande åtgärder” – på det sätt som görs i 9 kap. 33 a § PBL – finns därmed inte.

Ingen prövning ska göras av om behovet av åtgärden är tillfälligt

Utredningens uppfattning är att det inte bör krävas att åtgärden ska pågå under en begränsad tid för att ett tidsbegränsat bygglov för häkten och anstalter ska kunna ges. Ett krav på att åtgärden i sig ska vara tillfällig begränsar nämligen möjligheten att få ett sådant lov. Enligt praxis innebär ett sådant krav att det inte är tillräckligt att lov endast begärs för en begränsad period. Omständigheterna måste vara sådana att åtgärdens provisoriska karaktär med hänsyn till dess syfte och de tekniska och ekonomiska möjligheterna att återgå till ett planerligt användningssätt framstår som reell. Inte heller det

förhållandet att åtgärden är lätt demonterbar medför att åtgärden ska anses vara tillfällig om det samtidigt framgår att behovet av byggnaden inte är tidsbegränsat. Sökanden måste alltså med dagens bestämmelser uppge att behovet av den sökta åtgärden är tillfälligt och åberopa omständigheter och bevis för att visa detta (se t.ex. RÅ 1994 ref. 13, RÅ 1998 not 92 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 24 januari 2014 i mål nr P 7678-13). Mot bakgrund av den allvarliga platsbristen på häkten och anstalter och eftersom häkten och anstalter ofta är komplexa byggnader som är kostsamma att uppföra bedömer utredningen att Kriminalvårdens expansion underlättas om åtgärden inte måste vara tillfällig.

Utredningen har uppfattat att det finns kommuner som är osäkra på om det i dagsläget är möjligt att ge ett tidsbegränsat bygglov och samtidigt, innan beslutet fått laga kraft, påbörja arbeta med planläggning för att göra åtgärden planenlig så att det längre fram kan beviljas ett permanent bygglov. Denna osäkerhet härstammar troligen från ett äldre regeringsbeslut, där regeringen med hänvisning till att åtgärden skulle pågå under en begränsad tid nekade ett tidsbegränsat lov när kommunen hade påbörjat ett detaljplanearbete som syftade till att göra åtgärden planenlig (regeringens beslut den 17 mars 2005, dnr M2003/1421/F/P). Med den bestämmelse som utredningen nu föreslår undanröjs osäkerheten. Det blir alltså tydligt att det är tillåtet att planlägga för att åtgärden längre fram ska kunna beviljas ett permanent bygglov. Detta innebär t.ex. att om en anstalt har uppförts med stöd av ett tidsbegränsat bygglov på en plats där gällande detaljplan inte innehåller användningen vård, kan anstalten genom utredningens förslag göras planenlig genom att det tas fram en ny detaljplan som tillåter användningen vård. Det möjliggör att häkten och anstalter snabbt kan byggas genom tidsbegränsade bygglov, samtidigt som det skapar förutsättningar för att kunna omvandla dessa till permanenta lov. Att Kriminalvården kan ersätta tidsbegränsade bygglov med permanenta sådana när så är möjligt och lämpligt är viktigt för att säkra samhällets behov av platser på häkten och anstalter framöver. Det finns dock ingen garanti för att ett tidsbegränsat bygglov blir ersatt med ett permanent bygglov. För detta krävs en ny prövning enligt de regler som gäller för permanenta bygglov. Att åtgärder som inte prövats enligt reglerna för

permanenta bygglov ändå inte riskerar att permanentas säkerställs genom kommunens tillsyn och byggsanktionsavgifter.

Det ska vara tekniskt möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket
Enligt praxis är en förutsättning för att ett tidsbegränsat lov ska kunna beviljas enligt den allmänna regleringen (9 kap. 33 § PBL) att det vid lovtillfället ska framstå som praktiskt och ekonomiskt rimligt att avveckla åtgärden. Liknande krav finns för tidsbegränsade bygglov för bostadsändamål (9 kap. 33 a § PBL); det ska framstå som tekniskt och ekonomiskt rimligt att platsen kan återställas.

När den promemoria som låg till grund för propositionen om tidsbegränsade bygglov för bostadsändamål remitterades²⁸ framförde bl.a. Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt att bedömningen av om det är *ekonomiskt* rimligt med ett återställande är det som i första hand skapar oförutsebarhet vid prövningen av ansökningar om tidsbegränsade lov. Domstolen föreslog att det skulle överlåtas till sökanden att bedöma om det är ekonomiskt rimligt med en avveckling, samtidigt som kravet på att marken i ett tekniskt hänseende skulle kunna återställas kunde upprätthållas (prop. 2016/17:137 s. 8 och 13). Regeringen ansåg inte att det fanns skäl att gå så långt som mark- och miljödomstolen hade föreslagit eftersom det bedömdes viktigt att säkerställa att tidsbegränsade lov endast leder till tillfälliga åtgärder och att platsen därefter återställs. Därför skulle det redan vid lovtillfället prövas om det framstår som tekniskt och ekonomiskt rimligt att platsen kan återställas (prop. 2016/17:137 s. 12-13).

Utredningen anser, i likhet med mark- och miljödomstolens bedömning i det nyligen nämnda remissyttrandet, att prövningen av om det är ekonomiskt rimligt med ett återställande skapar en oförutsebarhet. En sådan oförutsebarhet kan hämma Kriminalvårdens expansion. Ett krav på ekonomisk rimlighet av återställanden innebär dels att det kan ta lång tid för prövningsmyndigheten att utreda frågan inför beslut, dels att svaret blir negativt t.ex. i de fall prövningsmyndigheterna bedömer att vissa markarbeten skulle bli så pass kostsamma att det inte kan anses ekonomiskt rimligt att återställa

²⁸ Det kan noteras att det föreslagna rekvisitet i promemorian var att byggnaden skulle vara flyttbar, vilket sedermera byttes ut till att platsen skulle kunna återställas. Se promemorian, tidsbegränsade bygglov för flyttbara bostäder, dnr N2016/06282/PBB och prop. 2016/17:137.

platsen (jfr t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 28 juni 2016 i mål nr P 1128-16). Till skillnad från den bedömning som gjordes vid införandet av tidsbegränsade bygglov för bostadsändamål bedömer utredningen att det för anstalter och häkten är motiverat att Kriminalvården och fastighetsägaren/hyresvärden ensamma får avgöra vilka ekonomiska risker de är beredda att ta. Det förhållandet att det finns en offentlig huvudman, Kriminalvården, borgar för att det finns ekonomiska förutsättningar för att kunna återställa platsen i fråga. Den ekonomiska rimligheten av ett återställande ska alltså, med utredningens förslag, inte prövas av prövningsmyndigheterna när det gäller häkten och anstalter. I sammanhanget kan det noteras att Kriminalvården har ett intresse av att kunna ersätta tidsbegränsade bygglov med permanenta lov, när så är lämpligt. I sådana fall behövs förstås ingen prövning av om det är ekonomiskt rimligt att kunna återställa platsen, eftersom frågan inte kommer att aktualiseras.

Eftersom det är fråga om tidsbegränsade åtgärder som tillåts genom utredningens förslag är det viktigt att det är *tekniskt* möjligt att platsen eller byggnadsverket kan återställas till sitt ursprungliga skick om det tidsbegränsade lovet inte permanentas. Utredningen bedömer att de nu gällande kraven att det ska vara praktiskt eller tekniskt *rimligt* bör ersättas med rekvisitet tekniskt *möjligt*. Prövningsmyndigheterna bör alltså endast bedöma om det i tekniskt hänseende är möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket. För att tydliggöra att det finns en skillnad mellan den bestämmelse som utredningen nu föreslår och bestämmelsen i 9 kap. 33 a § såvitt avser återställandet, är förslaget att det redan i lagtexten anges att platsen eller byggnadsverket ska vara tekniskt möjlig att återställa (i stället för att ”platsen kan återställas”). Det finns ett behov av att även reglera återställande av byggnadsverk i fråga om häkten och anstalter. Utredningens förslag möjliggör bl.a. att lov även får beviljas för ändrad användning av en byggnad. En sådan byggnad – och inte endast platsen – behöver därför omfattas av regleringen om återställande. Det är byggherren som är ansvarig för att avveckling sker och att platsen eller byggnadsverket återställs. I likhet med vad som gäller i dagsläget bör det redan i bygglovsansökan redovisas hur avvecklingen ska gå till (jfr prop. 2006/07:122 s. 54 f. och prop. 2016/17:137 s. 13).

Ett tidsbegränsat bygglov får ges om någon, några eller samtliga förutsättningar för ett permanent bygglov är uppfyllda

En skillnad mot lovprövningen som sker enligt den allmänna bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov i 9 kap. 33 § PBL är att tidsbegränsade bygglov för anstalter och häkten bör få ges även om alla förutsättningar för permanent lov är uppfyllda. Detta överensstämmer med hur bestämmelsen om tidsbegränsade lov för bostadsändamål är utformad. Utredningen konstaterar att det kan finnas situationer där det för att åstadkomma en effektiv markanvändning är lämpligt att ge ett tidsbegränsat bygglov trots att byggnaderna i och för sig uppfyller alla förutsättningar för ett permanent bygglov. Detta möjliggör även en ytterligare flexibilitet i Kriminalvårdens pågående expansion.

På samma sätt som i dag innebär en utvidgad användning av tidsbegränsade bygglov inte att kommunen är skyldig att bevilja ett sådant. Detta bör komma till uttryck i lagtexten genom att det anges att bygglov *får* ges. Detta innebär att kommunen har en stor handlingsfrihet att bedöma om det är lämpligt att ge ett sådant bygglov eller inte. Kommunen får i det enskilda fallet bedöma vilka krav eller i vilken grad kraven ska vara uppfyllda, och de eventuella olägenheterna av åtgärden får vägas mot nyttan av åtgärden (jfr prop. 2006/07:122 s. 54 och prop. 2016/17:137 s. 14). Någon skillnad mot den lämplighetsprövning som ska ske enligt dagens bestämmelser är inte avsedd genom utredningens förslag. Utredningen menar dock att det allmänna intresset av att skapa tillräckligt många häktes- och anstaltsplatser bör vara tungt vägande vid lämplighetsprövningen. Tidsbegränsade bygglov kan dock inte alltid ges, även om samhällsintresset väger tungt. Om det t.ex. skulle vidtas en åtgärd som kan antas medföra betydande miljöpåverkan följer ett antal krav enligt EU-rätten som måste säkerställas genom ett planförfarande. Vid den lämplighetsprövning som ska göras kan därför inte detaljplanekravet sättas åt sidan på ett sätt som medför att EU-rätten inte följs. Även andra intressen som kan göras gällande i bygglovsärenden kan naturligtvis antas väga tungt i den lämplighetsprövning som ska ske, bland dem totalförsvarets intressen (jfr 3 kap. 9 § miljöbalken).

Hur länge ska ett tidsbegränsat bygglov gälla?

Ett tidsbegränsat bygglov kan i dag ges för högst 15 år (tio plus fem år), förutom om det avser åtgärder av säsongskaraktär. Utredningen bedömer att den nuvarande tidsgränsen är för kort för att möta behoven i Kriminalvårdens pågående expansion. Ungefär åtta procent av det totala antalet häktes- och anstaltsplatser finns i byggnader som har tidsbegränsade bygglov. Detta innebär att en inte obetydlig andel av det totala antalet platser riskerar att försvinna inom inte alltför lång tid, till följd av att tidsgränsen är bestämd till maximalt 15 år. Innan tiden har löpt ut måste platsen också ha återställts, om inte det tidsbegränsade bygglovet har ersatts av ett permanent bygglov. Tiden behöver förlängas för att ge Kriminalvården förutsättningar att hinna skapa tillräckligt många platser i byggnader som har permanenta lov innan de tidsbegränsade byggloven löper ut. En redan akut situation riskerar annars att bli än mer pressad. Ytterligare en fördel för Kriminalvården, men också för samhället i stort, är att en förlängd tid möjliggör en mer flexibel expansion som allteftersom kan anpassas efter olika händelser i omvärlden.

Under de senaste decennierna har tidsgränsen för tidsbegränsade bygglov varierat. Före 2008 var tidsgränsen 20 år. Tidsgränsen sänktes därefter till tio år (fem plus fem år), bl.a. eftersom regeringen ansåg att 20 år normalt inte uppfattas som en tillfällig åtgärd av berörda grannar som kunde få leva med olägenheter under lång tid (prop. 2006/07:12 s. 53 och 55). Från och med 1 juli 2014 höjdes tidsgränsen till nu gällande 15 år (tio plus fem år). Höjningen var en följd av en avvägning mellan bl.a. att möjliggöra ett effektivt markanvändande för att underlätta bostadsbyggande, och att omgivningen inte skulle behöva leva med olägenheter under en lång tid (prop. 2013/14:59 s. 25 f.). Utredningen föreslår nu att tidsgränsen för anstalter och häkten åter höjs till 20 år (tio plus fem plus fem år) till följd av en avvägning mellan samhällets behov av att tillhandhålla ett tillräckligt antal platser på häkten och anstalter och omgivningens behov av att inte behöva leva med olägenheter under alltför lång tid, utan att det sker en permanent prövning av åtgärderna. Till skillnad från den allmänna regleringen i 9 kap. 33 § PBL, som kan avse en mycket stor mängd åtgärder av skiftande karaktär runtom i hela landet, kommer utredningens förslag – som endast avser häkten och anstalter – att träffa i sammanhanget relativt få åtgärder. Motsvarande skillnad föreligger även i relation till bestämmelsen om

tidsbegränsade lov för bostadsändamål, dvs. utredningens förslag som endast avser anstalter och häkten träffar betydligt långt färre åtgärder än särregleringen som avser bostäder.

Med beaktande av att behovet av häkten och anstalter är stort bedömer utredningen sammantaget att förslaget om en förlängd tidsgräns upp till maximalt 20 år är lämplig och väl avvägd. En sådan förlängning bör göra det möjligt för Kriminalvården att hinna ersätta de tidsbegränsade platserna med platser i byggnader med permanenta lov. Den föreslagna förlängningen till 20 år överensstämmer dessutom med Kriminalvårdens egen bedömning av behoven. Det kan också noteras att en tidsgräns om 20 år även överensstämmer med den maxtid som gäller enligt bestämmelsen i 4 kap. 29 § PBL i fråga om tillfällig användning av mark och byggnader i vissa fall.

På samma sätt som enligt dagens bestämmelser innebär utredningens förslag inte att kommunen är skyldig att på sökandens begäran förlänga tiden. Detta bör komma till uttryck genom att det i lagtexten anges att tiden för lovet *kan* förlängas. När tidsgränsen höjdes till 15 år angavs i förarbetena att tillämpningen av de längsta tiderna bör vara restriktiv, särskilt när det handlar om olägenheter i form av t.ex. buller (prop. 2013/14:59 s. 34). Av samma skäl som nu redovisats ligga till grund för utredningens förslag om en förlängning av tiden till 20 år, bedömer utredningen att tillämpningen av de längsta tiderna inte bör vara generellt restriktiv. En förlängning bör alltså i regel tillåtas eftersom behovet, av att det finns ett tillräckligt antal platser på häkten och anstalter, är tungt vägande, och ligger i samhällets intresse. För det fall att en åtgärd medför *betydande* olägenheter för omgivningen enligt 2 kap. 9 § PBL, t.ex. i form av buller, bör detta dock särskilt uppmärksammas av prövningsmyndigheten, vilket kan medföra att den sökta förlängningen inte medges.

Avslutningsvis kan noteras att utredningen i sina överväganden har stannat för att föreslå en bestämmelse som medför att prövningen av tidsbegränsade bygglov förenklas, utrymmet för att få ett tidsbegränsat lov utökas och att lovets giltighetstid förlängs. Ett alternativ som utredningen också har varit inne på är att endast föreslå en förlängning av tiden för Kriminalvårdens tidsbegränsade bygglov, från dagens 15 år till 20 år. Om man nöjer sig med ett sådant förslag, skulle förslaget om en tidsförlängning för anstalter och häkten kunna regleras sist i 9 kap. 33 § andra stycket PBL. En för-

längning av tiden ger förvisso Kriminalvården bättre förutsättningar än den har i dag för en flexibel expansion. Om man anser att det är angeläget att få i gång en både snabb och flexibel expansion av häkten och anstalter, bedömer dock utredningen att fördelarna med den föreslagna nya bestämmelsen i dess helhet, vida överstiger fördelarna med att enbart förlänga tiden.

Åtgärder när det tidsbegränsade lovet upphör

På samma sätt som gäller i dag ska en åtgärd ha tagits bort när tiden för lovet löper ut, om inte åtgärden har bedömts uppfylla kraven för permanent lov vid en ny prövning (nuvarande 9 kap. 33 b § PBL). Om inget permanent lov har beviljats saknar åtgärden stöd i lag när tiden har löpt ut och markanvändningen ska upphöra. Om så inte sker kan kommunen ingripa med stöd av 11 kap. PBL för att åstadkomma rättelse (jfr prop. 2006/07:122 s. 73 f. och prop. 2016/17:137 s. 15). Kommunen ska även ta ut en byggsanktionsavgift (11 kap. 51 § PBL och 9 kap. 26-32 §§ PBF). Det är alltså ytterst kommunens tillsyn som säkerställer att den markanvändning som medgetts med stöd av det tidsbegränsade bygglovet upphör och att platsen eller byggnadsverket återställs.

För bygglov är huvudregeln att ett sådant lov upphör att gälla om den åtgärd som lovet avser inte har påbörjats inom två år och avslutats inom fem år från den dag beslutet vann laga kraft (9 kap. 43 § PBL). Utredningen bedömer att det nu inte finns skäl att frånga huvudregeln.

Förslaget underlättar användningen av typhus

Enligt uppdraget ska utredningen beakta användningen av typhus vid byggnation av häkten och anstalter. Utredningens förslag om en särreglering för tidsbegränsade bygglov underlättar byggandet av anstalter och häkten med användning av typhus eftersom det gör det möjligt att uppföra planstridiga åtgärder, och att åtgärden därefter kan göras planenlig. Angående typhus se även avsnitt 6.9.

Förhållandet till Bygglövsutredningens förslag

Bygglövsutredningen har föreslagit vissa ändringar avseende tidsbegränsade bygglov (SOU 2021:47, se s. 721 f.). Förslagen innebär ingen ändring i sak, men har en annan utformning av författnings-texten där bl.a. nuvarande 9 kap. 33 och 9 kap. 33 a § slås samman. I denna promemoria utgår utredningen från den nuvarande lagstiftningen, men noterar att den nu föreslagna bestämmelsen är förenlig med Bygglövsutredningens förslag om tidsbegränsade bygglov. Om Bygglövsutredningens förslag blir lag kommer det dock krävas en annan lagteknisk utformning än den utredningen nu har föreslagit.

Författningsförslag

Bestämmelsen finns i en ny 9 kap. 33 b § PBL. Utredningen föreslår att den nuvarande bestämmelsen i den nu nämnda paragrafen i fortsättningen betecknas 9 kap. 33 c § PBL.

En följdändring behöver göras i 9 kap. 40 § PBL; hänvisningen till nuvarande 33 b § bör ersättas med en hänvisning till 33 c §. Följdändringar behöver även göras i plan- och byggförordningen (2011:338, PBF). I 9 kap. 26-32 §§ PBF bör hänvisningen till nuvarande 9 kap. 33 b § ersättas med en hänvisning till 9 kap. 33 c §.

6.2.2 Regleringen ska vara tidsbegränsad

Förslag: Bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov för kriminalvårdsanstalter och häkten ska vara tidsbegränsad. Giltighetstiden ska vara tio år.

Som tidigare sagts är behovet av fler platser på häkten och anstalter så stort att det inte inom rimlig tid kan tillgodoses enbart genom ordinarie plan- och byggprocesser. Den ändring som föreslås i plan- och bygglagen möjliggör att fler häkten och anstalter kommer att kunna uppföras med stöd av tidsbegränsade bygglov under en tid då behovet är mycket stort. Utgångspunkten bör dock även fortsättningsvis vara att platsbristen på sikt ska lösas genom permanent byggande. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att regleringens giltighet ska vara tidsbegränsad. Det är svårt att i dag bedöma

hur länge behovet av bestämmelsen kommer att finnas kvar, men den bör gälla till dess situationen i kriminalvården har hunnit förbättras. Med hänsyn till detta framstår tio år som en lämplig giltighetstid.

Det är av flera skäl viktigt att utvecklingen av behovet av platser på häkten och anstalter följs noga för att säkerställa att platsbehovet tillgodoses och anpassas. Det bör finnas beredskap för att utvärdera effekterna av den nu föreslagna lagändringen i ljuset av det fortsatta behovet av byggnation av häkten och anstalter när giltighetstiden går ut.

Möjligheten att förlänga den föreslagna bestämmelsen överensstämmer med hur 9 kap. 33 a §, särregleringen för bostadsändamål, är utformad. Denna bestämmelse trädde i kraft den 1 maj 2017 och skulle ursprungligen upphöra att gälla den 1 maj 2023 (SFS 2017:267). Bestämmelsens giltighetstid förlängdes sedan, och bestämmelsen kommer upphöra att gälla den 1 maj 2028 (SFS 2023:173). I Bygglovsutredningen (SOU 2021:47) föreslås att regleringen för bostadsändamål ska bli permanent. Det saknas anledning att nu föreslå att utredningens förslag avseende anstalter och häkten ska göras permanenta, särskilt som det i nuläget inte säkert går att säga att platsbristen kommer bestå under längre tid än tio år från ikraftträdandet.

Författningsförslaget finns i förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen i avsnitt 1.2.

6.3 Permanenta bygglov – fler avvikelser får godtas

Förslag: För kriminalvårdsanstalter och häkten får bygglov ges för åtgärder som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser när avvikelserna gäller bebyggelsens omfattning, utformning eller placering.

Behovet av ökade möjligheter att bygga med permanent bygglov

En snabbare utbyggnad kräver åtgärder som ger ökade möjligheter att bygga anstalter och häkten på kort sikt. Samtidigt är det viktigt att åtgärderna även ger effekt på längre sikt. Utökade möjligheter till tidsbegränsade bygglov (avsnitt 6.2) bedöms inte vara tillräckligt för att tillgodose Kriminalvårdens platsbehov på lång sikt. En åtgärd

som ska utföras inom en detaljplan måste som huvudregel stämma överens med detaljplanens bestämmelser (9 kap. 30 § PBL). Om en åtgärd strider mot den befintliga detaljplanen måste antingen en ny detaljplan tas fram eller detaljplanen ändras för att bygglov ska kunna ges. I annat fall behöver byggherren göra om projekteringen och söka bygglov på nytt. En åtgärd som ska utföras utanför ett detaljplanelagt område får inte strida mot aktuella områdesbestämmelser, för det fall sådana bestämmelser finns (9 kap. 31 § PBL).

Det finns dock undantag som gör det möjligt att få bygga i strid med detaljplaner eller områdesbestämmelser under vissa förutsättningar. Enligt den nuvarande regleringen får bygglov ges för en planstridig åtgärd om avvikelsen i fråga är godtagbar. Bygglov får således ges för en åtgärd som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser, om avvikelsen är förenlig med detaljplanens eller områdesbestämmelsernas syfte och antingen är liten, eller åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt (9 kap. 31 b § PBL).

När genomförandetiden för en detaljplan har gått ut får dessutom bygglov ges för en åtgärd som avviker från detaljplanen, om åtgärden antingen är förenlig med detaljplanens syfte och tillgodoser ett angeläget gemensamt behov eller ett allmänt intresse, eller innebär en sådan annan användning av mark eller vatten som utgör ett lämpligt komplement till den användning som har bestämts i detaljplanen (9 kap. 31 c § PBL).

Det finns vissa begränsningar avseende vilka avvikelser som kan medges. Vid varje tillfälle en avvikelse medges ska det göras en samlad bedömning av den avvikande åtgärden och alla andra, tidigare medgivna, avvikelser (9 kap. 31 d § PBL). En avvikelse kan inte heller medges för en åtgärd som kan antas medföra betydande miljöpåverkan eller en begränsning av en rättighet eller pågående verksamhet i omgivningen (9 kap. 31 e § PBL).

Kriminalvårdens expansion begränsas i dag av de krav som finns på en åtgärds förenlighet med detaljplanen. För att möta platsbehovet behöver Kriminalvården bygga nya anstalter och häkten såväl som bygga ut befintliga byggnader för att öka antalet platser. Kriminalvården har behov av att etablera kriminalvårdsanläggningar i planlagda områden som har närhet till infrastruktur som vägar och kollektivtrafik för att transporter och personalförsörjning ska kunna

tillgodoses. Utredningen bedömer att utbyggnaden av anstalter och häkten behöver kunna ske genom permanenta bygglov i större utsträckning än vad som är möjligt i dag. Den nuvarande regleringen av godtagbara avvikelser är inte tillräcklig för att tillgodose det planerade platsbehovet. Utredningen anser därför att fler så kallade planstridiga åtgärder avseende kriminalvårdsanstalter och häkten bör kunna ges bygglov.

Utredningen föreslår mot denna bakgrund en ändring i plan- och bygglagen som gör det möjligt att godta fler avvikelser för åtgärder som avser anstalter och häkten. Bygglov ska i dessa fall få ges om avvikelserna gäller bebyggelsens omfattning, utformning eller placering.

Avsteg kan göras för alla lovpliktiga åtgärder

Alla lovpliktiga åtgärder som gäller anstalter och häkten omfattas av möjligheten till det nu föreslagna undantaget. Detta innebär bl.a. att nybyggnader, tillbyggnader och ändrad användning av en byggnad omfattas av förslaget. Det innebär också att det inte enbart är byggnaden som används som häkte eller anstalt som omfattas, utan även de tillhörande lovpliktiga åtgärder som behövs för häktet eller anstalten, t.ex. murar och parkeringsplatser. Att utredningens förslag omfattar alla lovpliktiga åtgärder följer av att 9 kap. 31 b § redan i sitt första stycke inbegriper alla lovpliktiga åtgärder.

En utökad möjlighet till bygglov för anstalter eller häkten där åtgärden tillåts avvika mot detaljplanens bestämmelser och områdesbestämmelserna öppnar upp för Kriminalvårdens expansion genom en utbyggnad av *befintliga kriminalvårdsanläggningar*. Såväl Kriminalvården som vissa kommuner har uppgett att det är betydligt lättare att få acceptans från allmänheten när fler anstalts- eller häktesplatser skapas genom att en befintlig kriminalvårdsanläggning byggs ut. När en anstalt eller ett häkte redan finns på en plats är i regel allmänhetens motstånd mot åtgärden inte så stort som det kan vara vid etableringen av nya kriminalvårdsanläggningar. Färre överklaganden innebär en minskad risk för att hela processen ska dra ut på tiden. Det går därför att anta att fler möjligheter till bygglov för en utbyggnad av en befintlig anstalt eller ett befintligt häkte ger en snabb och efterfrågad utbyggnadstakt. Utökade möjligheter till bygglov ger Kriminalvården förutsättningar för att kunna bygga ut

snabbt och kostnadseffektivt – och med flexibilitet. Detta gäller särskilt för Kriminalvårdens expansion genom utbyggnad av befintliga kriminalvårdsanläggningar.

Utredningens förslag ökar även möjligheten för Kriminalvården att få bygglov i samband med *etablering av nya anstalter och häkten* oavsett om sådana anläggs i redan detaljplanlagda områden eller utanför planlagda områden, om det finns områdesbestämmelser där. Det som krävs om en kriminalvårdsanläggning ska etableras inom ett detaljplanlagt område – genom *nybyggnad*, *tillbyggnad* eller *ändrad användning* – är att planen tillåter användningen vård (eller användningen centrum för häktesverksamhet). Även om detaljplanen tillåter användningen *vård*, kan detaljplanen på andra sätt begränsa möjligheten att bygga genom t.ex. bestämmelser om byggnadshöjd. Kriminalvården har framhållit att ett av de snabbaste sätten som de kan expandera på är att göra om befintliga byggnader till kriminalvårdsanläggningar. Utredningens förslag ökar således möjligheten för Kriminalvården att snabbt bygga ut genom att nyttja befintliga byggnader.

Bebyggelsens omfattning, utformning och placering får avvika

Enligt förslaget ska bygglov få ges för en åtgärd som avser kriminalvårdsanstalter och häkten trots att åtgärden avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser i fråga om bebyggelsens omfattning, utformning och placering. Fler avvikelser än de avvikelser som är godtagbara enligt nuvarande lagstiftning blir därmed möjliga för anstalter och häkten. Detta gäller både under och efter detaljplanens genomförandetid.

Planbestämmelser om bebyggelsens *omfattning* reglerar krav på t.ex. byggnaders längd, bredd, höjd, källardjup och våningsantal (4 kap. 11 § 1 PBL). Sådana planbestämmelser är frivilliga för en kommun att reglera i en detaljplan. Detsamma gäller planbestämmelser om byggnadsverks utformning och placering. Med planbestämmelser om *utformning* och *placering* avses hur krav på allmänna och enskilda intressen (2 kap. PBL), krav på byggnadsverk (8 kap. PBL) och krav i plan- och byggförordningen (2011:338) ska tillämpas i områden som omfattas av en detaljplan (4 kap. 16 § 1 PBL). En byggnads *omfattning* kan t.ex. styras genom att kommunen i detaljplanen genom prickmark reglerar att viss mark inom planområdet

inte får bebyggas. Det kan även avse t.ex. planbestämmelser som reglerar högsta nockhöjd. En byggnads *placering* kan t.ex. regleras genom planbestämmelser som anger att byggnader med sovfunktion måste vara belägna på visst avstånd från plan- eller fastighetsgräns. En byggnads *utformning* kan styras genom planbestämmelser som reglerar form, färg och material på byggnadsverk.

Förslaget innebär att åtgärder för anstalter och häkten får avvika från planbestämmelser som ställer krav på omfattning, utformning eller placering. Utöver det som exemplifierats ovan kan en avvikelse t.ex. avse planbestämmelser om högst tillåtna våningsantal. Mark- och miljööverdomstolen har i flera fall konstaterat att det inte är fråga om en liten avvikelse när det byggs fler våningar än det antal som medges i detaljplanen.²⁹ Genom förslaget om att avvikelser från planbestämmelser som ställer krav på omfattning, utformning eller placering, får medges för anstalter och häkten kan fler platser ordnas, t.ex. genom att befintliga byggnader som används som anstalter och häkten kan byggas ut genom ett eller flera våningsplan. Bygglov får, med utredningens förslag, ges för dessa och liknande åtgärder utan behov av detaljplanearbete.

Även om utredningens förslag möjliggör större avsteg från detaljplaner än dagens regler medger, måste de åtgärder som vidtas fortfarande uppfylla övriga krav för bygglov. Detta innebär att en åtgärd måste uppfylla vissa krav på placering och utformning. Enligt bestämmelser i 2 och 8 kap. PBL ska bl.a. placeringen vara lämplig med hänsyn till stads- och landskapsbilden och natur- och kulturvärdena. Byggnaden ska också ha en god form- färg- och materialverkan. Åtgärden får inte heller medföra betydande olägenhet för närboende (se 9 kap. 30 § första stycket 4 PBL). Genom dessa bestämmelser säkerställs att utredningens förslag inte får för långtgående eller oönskade konsekvenser för andra intressen, t.ex. de närboendes. Utredningens förslag ökar även möjligheterna att bygga utanför detaljplanlagda områden i de fall det finns områdesbestämmelser. Även detta kan underlätta Kriminalvårdens expansion.

Utredningens förslag om ytterligare godtagbara avvikelser begränsas också dels av att en avvikelse inte får strida mot detaljplanens syfte, dels av att en avvikelse inte får avse en användningsbestämmelse. I användningen *vård* ingår, som redan nämnts, all

²⁹ Se Mark- och miljööverdomstolens dom den 3 september 2015 i mål nr P 2126-15 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 2 juli 2012 i mål nr P 1287-12.

kriminalvård. Boverket har i sin vägledning angett att ett häkte även ingår i användningen *centrum* (5 kap. 4 § Boverkets föreskrifter om detaljplan, BFS 2020:5 och verkets vägledning, se avsnitt 4). Utredningens förslag ändrar inte förutsättningarna att få bygglov för åtgärder som avser häkten och anstalter när åtgärden avviker från den användning som regleras i en detaljplan.

I rättspraxis avseende undantagen om planavvikelse har en åtgärd som avviker från en användningsbestämmelse i detaljplanen oftast inte godtagits. Utredningens förslag som möjliggör tidsbegränsade bygglov för kriminalvårdsanstalter och häkten i den föreslagna 9 kap. 33 b § PBL (avsnitt 6.2) minskar tydligt behovet av att få avvika från detaljplanens användningsbestämmelser eftersom förslaget ger utrymme för att genomföra planändringar under tiden som ett sådant tidsbegränsat bygglov gäller.

Några avvägningar

Att fler åtgärder som rör anstalter och häkten kan tillåtas avvika från en detaljplan eller områdesbestämmelserna bör, som redan sagts, förbättra möjligheterna till bygglov.

Möjligheten att medge en avvikelse, när så bedöms lämpligt, besparar kommuner det merarbete som en planändring skulle medföra. När kommunen inte behöver lägga tid på detaljplanearbetet i dessa fall, innebär det också att Kriminalvården inte behöver vänta onödigt länge på att få besked om det går expandera i det enskilda fallet. De avvikelser som blir möjliga att godta i en lovprövning enligt utredningens förslag kan anses vara omfattande vilket väcker frågan om det kommunala planmonopolet riskerar att urholkas i och med detta. Det som talar emot en sådan urholkning är att det är fråga om en möjlighet, inte en skyldighet, för kommunen att medge bygglov i dessa fall. Dessutom är avvikelsemöjligheten begränsad genom att åtgärden måste vara förenlig med detaljplanens syfte och att avvikelsen endast får avse bebyggelsens omfattning, utformning och placering. Utredningen är medveten om att ett liknande förslag som lämnades av Utredningen om bättre konkurrens i bostadsbyggandet (SOU 2020:75) mottog kraftig remisskritik bl. a. utifrån att detaljplanen ansågs förlora sitt värde med de stora möjligheter till avsteg som föreslogs. Utredningens förslag skiljer sig från det tidigare förslaget som gällde bostadshus. Det aktuella förslaget innebär

att de ärenden där möjligheten att medge en avvikelse aktualiseras kommer att vara betydligt färre. Som nyss sagts innebär möjligheten att avvika från en detaljplan inte att kommunen är skyldig att godkänna planstridiga åtgärder. Detta kommer till uttryck i lagtexten genom att det anges att bygglov *får* ges under vissa förutsättningar. Detta innebär att kommunerna har full handlingsfrihet att bedöma om de tycker att det är lämpligt att medge avsteg från detaljplanen.

Behovet av ökade möjligheter till bygglov för anstalter och häkten måste även vägas mot medborgarnas möjlighet till inflytande över sin närmiljö vid planläggning av markanvändningen. De grannar och kringboende som är särskilt berörda ska höras innan bygglov ges för en planstridig åtgärd och de har också rätt att överklaga ett beslut att ge bygglov. Detta bör anses vara tillräckligt för att de ska kunna bevaka sina intressen vid en lovgivning i strid med den detaljplan eller de områdesbestämmelser som gäller för området.

Alternativa förslag som övervägts

Utredningen har valt att lämna förslag om en planavvikelse i stället för att föreslå en ändrad reglering i detaljplanebestämmelserna. Sådana detaljplaneändringar skulle ta tid innan de ger någon effekt eftersom nya planläggningar skulle krävas. En möjlighet till planavvikelser är något som ger effekter på kortare sikt. Ett alternativ som utredningen också har valt bort är att undanta anstalter och häkten från lovplikt. Med tanke på den påverkan som verksamheten i anstalter och häkten har på omgivningen anser utredningen att det är lämpligast att behålla lovplikten.

Förslagets förenlighet med EU-rätten

Bygglov kan inte ges för en planstridig åtgärd avseende häkte eller anstalt om den kan antas medföra betydande miljöpåverkan (9 kap. 31 e § PBL). Utredningens förslag omfattas av bestämmelsen och bedöms därmed inte strida mot EU-rätten.

Typhus kan underlätta byggandet

Kriminalvårdens användande av *typhus*, dvs. hus som har en förutbestämd utformning och är färdigprojekterade, begränsas av den nuva-

rande regleringen. Byggandet går generellt mycket snabbare med *typhus*, men om anpassningar och förnyade projekteringar måste göras krymper eller uteblir den tidsvinst som användandet av *typhus* annars skulle innebära. Utredningens förslag underlättar för byggandet av anstalter och häkten med användning av *typhus* eftersom behovet av anpassningar minskar.

Förhållandet till Bygglovsutredningens förslag

Utredningen har beaktat Bygglovsutredningens förslag (SOU 2021:47) till ändringar i plan- och bygglagen som just nu bereds inom Regeringskansliet. Bygglovsutredningen bedömer att de nuvarande avvikelsemöjligheterna är tillräckliga och ska finnas kvar. Det nu aktuella förslaget i promemorian om ytterligare möjlighet till godtagbara avvikelser för kriminalvårdsanstalter och häkten bör inte försvåra genomförandet av Bygglovsutredningens förslag.

De föreslagna planavvikelseerna skulle kunna avse även vissa andra samhällsviktiga verksamheter

Förslaget om ytterligare planavvikelser är begränsat till anstalter och häkten utifrån utredningens uppdrag. Statens institutionsstyrelse har liknande problem. Under utredningsarbetet har även Migrationsverkets behov av förvarsplatser påtalats. Utredningen har även uppmärksammat rättspsykiatrins platsbehov. Utredningen vill därför nämna möjligheten att utvidga förslaget om planavvikelser till att även omfatta dessa verksamheter.

Författningsförslag

Bestämmelsen finns i en ny punkt, 9 kap. 31 b § 3 PBL.

6.4 Tillfälliga häkten och anstalter ska få byggas i en extraordinär situation

Förslag: Om brottsligheten ökar i en sådan omfattning att det finns en påtaglig risk för att Kriminalvården inte kan eller väntas kunna i tid bereda fängelsedomda plats i anstalt eller häktade plats i häkte på grund av att platserna i befintliga anstalts- och häkteslokaler inte längre räcker till, och om det behövs för att nödvändiga åtgärder snabbt ska kunna vidtas för att komma till rätta med platsbristen, ska regeringen få meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen.

Föreskrifterna ska få omfatta undantag från kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen, kraven på tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader, kraven på bygglov, rivningslov och marklov och bestämmelserna om genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder.

Föreskrifterna ska vara proportionella i förhållande till de intressen som de bestämmelser som omfattas av föreskriftsrätten avser att skydda och främja.

Nuvarande bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter i extraordinära situationer

I plan- och bygglagen finns i dag bestämmelser som ger regeringen vissa möjligheter att meddela föreskrifter om undantag från lagen vid några olika extraordinära situationer. Möjligheterna till undantag motiveras av behovet av att snabbt vidta åtgärder. I extraordinära situationer är det inte rimligt att upprätthålla alla de krav som annars följer av lagen.

I 16 kap. PBL regleras fyra extraordinära situationer för vilka regeringen har bemyndigats att meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag. De extraordinära situationerna är följande.

1. Naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendom (16 kap. 13 § PBL).
2. Tillströmning av asylsökande som har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande (16 kap. 13 a § PBL).

3. Spridning av en samhällsfarlig sjukdom som innebär en påtaglig risk för att lokalerna för hälso- och sjukvård inte räcker till (16 kap. 13 b § PBL).
4. Riket är i krig eller krigsfara eller det råder sådana utomordentliga förhållanden som beror på krig eller krigsfara (16 kap. 14 § PBL).

För de extraordinära situationerna vid naturhändelse, tillströmning av asylsökande och spridning av samhällsfarlig sjukdom får tidsbegränsade undantag huvudsakligen göras från

1. kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen vid lokalisering av bebyggelse enligt 2 kap.,
2. krav på byggnader, andra anläggningar, tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader enligt 8 kap.,
3. krav på att en åtgärd ska vara förenlig med en detaljplan eller områdesbestämmelser,
4. krav på bygglov, rivningslov och marklov enligt 9 kap., samt bestämmelserna i 10 kap. om förfarandet efter bygg- och rivningslov m.m.

För samtliga situationer gäller att föreskrifter om undantag endast får meddelas om de är nödvändiga och föreskrifterna är proportionella i förhållande till de intressen som bestämmelserna avser att skydda och främja. När det gäller en extraordinär situation vid tillströmningen av asylsökande får föreskrifter om undantag endast avse åtgärder för ändring av ett byggnadsverk eller en nybyggnad av enkla byggnadsverk och avse åtgärder som pågår under högst tre år.

Bemyndigandena om undantag omfattar allvarliga situationer där det funnits behov av att snabbt vidta nödvändiga åtgärder t.ex. att färdigställa tillfälliga byggnader för att användas som boende eller för vårdplatser. Utan undantagen i bemyndigandena hade åtgärderna inte varit möjliga att vidta tillräckligt snabbt. De extraordinära situationerna där det finns bemyndiganden om undantag avser extraordinära händelser som har gett upphov till en akut situation. Det som normalt kännetecknar en extraordinär händelse är att den inte är förutsägbar.

Den aktuella situationen på häkten och anstalter och dess konsekvenser

I avsnitt 3 redogörs för Kriminalvårdens aktuella platssituation och platsbehovets förväntade utveckling framöver. Kriminalvården anger i sin kapacitetsrapport³⁰ för åren 2024–2033 att en expansion för att möta ett så kraftigt ökat platsbehov medför flera risker och konsekvenser för verksamheten. Hot, våld och trakasserier mellan intagna har ökat vid det höga beläggningstrycket. Det har enligt rapporten också blivit vanligare att intagna går ihop i grupp och utövar våld mot en eller flera medintagna. Risken för att intagna begår våldshandlingar för att åstadkomma en placering i avskildhet bedöms öka i takt med att fler intagna tvingas dela bostadsrum. Den ökade trängseln som följer av att flera intagna placeras i samma anstalt, på samma avdelning och i samma bostadsrum kan också, utöver sämre säkerhet för de intagna, innebära en psykisk belastning som högst troligt påverkar de intagnas mentala hälsa negativt. Genom placering av fler intagna per bostadsrum kan möjligheten till ostörd nattvila och återhämtning gå förlorad, vilket ökar risken för psykisk ohälsa. Även Kriminalvårdens brottsförebyggande arbete påverkas negativt vid ett högt beläggningstryck på grund av bristande förutsättningar att ge intagna den kriminalvård som behövs för en återanpassning till ett liv utanför anstalt. Ett kraftigt ökat platsbehov medför att Kriminalvårdens personalbehov ökar i motsvarande omfattning. En ökad trängsel bland de intagna ökar risken för kriminalvårdsanställda att utsättas för hot och våldsincidenter. Det ökar i sin tur risken för att Kriminalvården får bemannings-svårigheter i en situation där bemanningsbehovet är stort.

De beräkningar som i dag görs över platsbehoven på häkten och anstalter de kommande nio-tio åren, är osäkra och bygger på flera okända faktorer. Därför har utredningen funderat på om det skulle vara möjligt att redan nu försöka säkerställa beredskap för att en krisituation av akut slag inte ska behöva inträffa. Platsbehoven skulle i ett värsta-scenario kunna bli ännu större än vad som har varit rimligt och möjligt att förutse och planera inför. Om brottsligheten skulle öka i omfattning och platsbristen förvärras riskerar beläggningsgraden på häkten och anstalter att bli så hög att den medför allvarliga säkerhetsrisker för både intagna och kriminalvårdsanställda. Ett kraftigt ökat platsbehov skulle i värsta fall skulle kunna leda till en situation där Kriminalvården inte längre klarar av att

³⁰ Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2024–2033, 2023-12-15, dnr KV 2023-14991.

bereda häktade och fängelsedomda plats i häkte eller anstalt. Om häktade måste släppas på fri fot eller dömda inte kan få avtjäna fängelsestraff på grund av platsbrist finns det risk för att de begår nya brott eller lyckas undanhålla sig straff. I en sådan situation skulle tryggheten i samhället och allmänhetens tilltro till samhällets förmåga att klara sina grundläggande åtaganden riskeras. Följderna skulle alltså kunna bli allvarliga och ytterst drabba befolkningen i stort, med fara för liv och säkerhet. Det finns därför skäl att se till att det finns lagstiftning på plats som säkerställer att det finns beredskap för att kunna hantera en akut uppkommen situation på landets häkten och anstalter.

Ett bemyndigande för regeringen föreslås

Utredningen bedömer mot bakgrund av det nyss sagda, att det inte kan uteslutas att det ansträngda läget på häkten och anstalter skulle kunna utvecklas till en extraordinär situation som är jämförbar med de extraordinära situationer för vilka regeringen har bemyndigats att få föreskriva tidsbegränsade undantag från vissa krav i plan- och bygglagen (16 kap. 13–14 §§ PBL). Utredningen föreslår därför att regeringen får ett bemyndigande att föreskriva sådana undantag. Förslaget ska ses som ett yttersta skyddsnät för samhällets beredskap att hantera en sådan situation.

Regeringen föreslås få rätt att meddela föreskrifter om undantag för att nödvändiga åtgärder ska kunna vidtas tillräckligt skyndsamt i det fall brottsligheten ökar i en sådan omfattning att det finns en påtaglig risk för att Kriminalvården inte kan eller väntas kunna i tid bereda fängelsedomda plats i anstalt eller häktade plats i häkte på grund av att platserna i befintliga anstalts- och häkteslokaler inte längre räcker till. Det ska alltså vara fråga om en *påtaglig risk* som sett ur ett bredare perspektiv är betydande eller kan förutses bli betydande, på så sätt att den kan få konsekvenser för samhället i stort. Riskbedömningen ska göras utifrån befolkningens och samhällets behov av skydd mot ökningen av brottsligheten och dess konsekvenser. Den ska avse konsekvenserna av t.ex. avsaknaden av möjligheter att verkställa straff och vilka konsekvenserna blir om trängseln på befintliga anstalter och häkten blir ohanterligt stor och därför omöjliggör en adekvat kriminalvård.

För att regeringen i rätt tid ska kunna nyttja bemyndigandet är det viktigt att myndigheter i den s.k. rättskedjan; polis, åklagare, domstolar och Kriminalvården själv, löpande tar fram statistik som ger förutsättningar att göra välgrundade prognoser över utvecklingen beträffande brottslighetens omfattning, utdömda påföljder samt verkställighets- och belägningsfrågor m.m.

Föreskrifter om undantag ska vara tidsbegränsade och avse nödvändiga åtgärder som behöver vidtas snabbt

Det föreslagna bemyndigandet syftar till att ge samhället möjlighet att under en begränsad tid säkerställa tillgången till platser på häkten och anstalter genom *tillfälliga åtgärder*. Avsikten är alltså inte att bemyndigandet ska användas för att permanent öka Kriminalvårdens tillgång till lokaler. Det föreslagna bemyndigandet har utformats på samma sätt som det befintliga bemyndigandet vid spridning av en samhällsfarlig sjukdom i 16 kap. 13 b § PBL, vilket gör förarbetena relevanta vid tillämpningen (se prop. 2019/20:152).

De åtgärder som bemyndigandet avser att möjliggöra bör begränsas till *nödvändiga åtgärder* som snabbt ska kunna vidtas. Att åtgärderna ska vara nödvändiga bör ses utifrån syftet att Kriminalvården behöver få tillgång till de lokaler som fordras för att hantera situationen. Nödvändiga åtgärder kan exempelvis handla om byggandet av flera modulhus i nära anslutning till befintliga anläggningar som har den infrastruktur som behövs. Det ska vara fråga om åtgärder som är nödvändiga för att hantera platsbristen, när ordinarie bestämmelser i plan- och bygglagen inte kan tillgodose behovet av att skyndsamt vidta åtgärder.

Av det föreslagna bemyndigandet framgår att det omfattar *tidsbegränsade undantag*. Undantagen som medges ska alltså ha en begränsad giltighetstid. På så sätt blir det tydligt att de byggnadsverk och andra åtgärder som kan tillåtas inte får övergå till att bli permanenta. Föreskrifter om undantag ska inte ha en längre giltighetstid än vad som krävs med hänsyn till den specifika åtgärdens syfte. Utredningen har valt att inte i förslaget slå fast en bestämd tid för hur länge begränsningen ska få gälla. Utifrån det aktuella läget får regeringen i sin föreskrift bestämma en lämplig tid. Giltighetstiden får dock som redan sagts inte sättas längre än till vad som behövs, vilket bör innebära att den i varje fall inte ska vara längre än högst

några år. Om det finns ett intresse av att permanenta byggnader efter det att giltighetstiden har löpt ut, ska en ordinarie prövning ske enligt ordinarie tillämpliga bestämmelser i plan- och bygglagen.

Kommunernas tillsynsansvar över byggverksamheten i kommunen innebär att det bör finnas en skyldighet att underrätta byggnadsnämnden i en kommun om åtgärder vidtas med stöd av föreskrifter som meddelats med stöd av bemyndigandet. I föreskrifterna bör det därför framgå att en förutsättning för att eventuella undantag ska bli tillämpliga är att byggnadsnämnden hålls informerad.

Vilka undantag från plan- och bygglagen bör föreskrifterna kunna omfatta?

Föreskrifterna får omfatta undantag från kraven på bygglov, rivningslov och marklov (9 kap. 2 och 10–13 §§ PBL). I praktiken innebär det att bl.a. tiden för handläggning av lovansökningar sparas in. Bemyndigandet gäller även föreskrifter om undantag från kraven på att en åtgärd som vidtas inom ett detaljplanelagt område ska vara förenlig med detaljplanen (10 kap. 2 § PBL). Det ger möjlighet att vidta åtgärder på detaljplanelagd mark i strid med detaljplanen. Situationer där kommunen enligt lag måste ta fram en detaljplan (4 kap. 2 § PBL) omfattas inte av bemyndigandet. Detta innebär att situationer där en åtgärd kan antas medföra betydande miljöpåverkan inte omfattas av bemyndigandet. I sådana fall följer ett antal krav enligt EU-rätten som måste säkerställas genom planförfarandet. För att åtgärder ska kunna vidtas snabbt utan att fördröjas av handläggningen hos kommunen gäller bemyndigandet även undantag från krav på startbesked och slutbesked (10 kap. 3 och 4 §§ PBL).

Bemyndigandet avser också kraven på att byggnader ska utformas och placeras på ett visst sätt i förhållande till olika allmänna och enskilda intressen. Undantag får omfatta kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen vid lokalisering, placering och utformning av bebyggelse (2 kap. 6, 9 och 10 §§ PBL). Undantag kan därmed göras från det s.k. anpassningskravet, omgivningskravet och kravet på att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas. Behovet av bestämmelser om lokalisering och placering är begränsat eftersom det ligger i Kriminalvårdens intresse att endast välja platser där det är möjligt och lämpligt att bedriva verksamhet för anstalter och häkten. Omgivningskravet innebär emellertid även att bygg-

nadsverk inte får lokaliseras, placeras eller utformas så att den avsedda användningen eller byggnadsverket medför en sådan påverkan på grundvattnet eller omgivningen i övrigt som innebär fara för människors hälsa och säkerhet (2 kap. 9 § PBL). De byggnadsverk som skulle kunna tillkomma med stöd av bemyndigandet får normalt antas vara av sådant slag att de typiskt sett bör kunna utformas och användas i överensstämmelse med dessa krav.

Regeringen har redan i dag möjligheter att besluta att vissa krav på utformning och tekniska egenskaper inte behöver uppfyllas vid nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring av en byggnad (16 kap. 2 § 5 PBL). En bestämmelse som inte omfattas av befintliga möjligheter till undantag är 8 kap. 9 § PBL om obebyggda tomter.

De undantag från plan- och bygglagen som kan föreskrivas med stöd i det föreslagna bemyndigandet gör det möjligt att bygga tillfälliga modulhus och andra tillfälliga byggnader på fler platser än som nu är möjligt. Det blir också möjligt att ändra användningen av hotell, skolbyggnader, kontorsbyggnader och andra befintliga byggnader som anses lämpliga att i stället tillfälligt användas som häkte eller anstalt.

Föreskrifter om undantag måste vara proportionella

Av bemyndigandet framgår att föreskrifter om undantag ska vara proportionella i förhållande till de intressen som bestämmelserna avser att skydda och främja. Kravet på proportionalitet innebär att regeringen behöver utforma föreskrifterna med hänsyn till situationen. Det innebär att fördelarna av undantagen sammantagna måste överväga de nackdelar som kan uppstå i förhållande till de motstående intressen som de undantagna reglerna syftar till att skydda och främja. I kravet på proportionalitet ligger också att hänsyn ska tas till de ingrepp i den kommunala självstyrelsen som ett utnyttjande av föreskriftsrätten innebär. Vid utformningen av föreskrifter bör alltså principen råda att inskränkningen inte ska gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Det föreslagna bemyndigandet tillåter avsteg från utformnings- och egenskapskrav och gör det möjligt att ta fram föreskrifter som medger att byggnader tas i anspråk för att tillfälligt användas som anstalter eller häkten i fler fall än vad som är möjligt enligt ordinarie

bestämmelser. Av 16 kap. 2 § 5 PBL framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att vissa utformnings- eller egenskapskrav, trots 8 kap. 2 och 5 §§ PBL, inte behöver uppfyllas vid nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring av en byggnad. I kravet på proportionalitet ingår att föreskrifterna inte får innebära oacceptabla risker för människors hälsa, säkerhet eller miljön. I kravet på proportionalitet ligger också att föreskrifter som kan antas medföra en påtaglig skada på ett riksintresse inte bör kunna komma i fråga om skadan på riksintresset kan antas bestå efter den tidpunkt då ett byggnadsverk som undantaget avsett att möjliggöra har avvecklats. När det gäller områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar bör föreskrifter om undantag över huvud taget inte komma i fråga när det gäller åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Vidare får föreskrifterna inte möjliggöra en åtgärd som medför bestående skador på t.ex. mark och vatten eller den byggda miljön efter det att åtgärden avvecklats och marken återställts. Detsamma gäller föreskrifternas förhållande till krav i annan lagstiftning. De åtgärder som undantagsbestämmelserna öppnar upp för bör inte strida mot krav i annan lagstiftning som avser skydd av människors hälsa och säkerhet. Krav på byggnaders placering ställs även i annan lagstiftning än i plan- och bygglagen. Krav som kan aktualiseras för anstalter och häkten finns i bl.a. ordningslagen (1993:1617), miljöbalken, lagen om skydd mot olyckor (2003:778) och arbetsmiljölagen (1977:1160).

Föreskrifter om undantag behöver utformas med hänsyn till kraven i MKB-direktivet

Vid införandet av bemyndigandet för samhällsfarlig sjukdom i 16 kap. 13 b § PBL bedömdes att bemyndigandet var förenligt med det s.k. MKB-direktivet, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (senast ändrat genom direktiv 2014/52/EU), i vilket det finns ett krav på miljöbedömning av vissa projekt (se prop. 2019/20:152 s. 18). Utredningen anser att det bör kunna göras samma bedömning i detta fall.

Bygglovsutredningen

Utredningens förslag om att införa ett ytterligare bemyndigande påverkar inte genomförandet av Bygglovsutredningens förslag (SOU 2021:47). Bygglovsutredningen föreslår att lovplikten för anläggningar regleras i plan- och bygglagen och som en följd av det att hänvisningen i bestämmelserna om bemyndigande vid extraordinära situationer generellt görs till 9 kap. PBL.

Författningsförslag

Bestämmelsen finns i en ny paragraf, 16 kap. 13 c § PBL.

6.5 Ett expertråd inrättas

Förslag: Ett rådgivande organ, Expertrådet för Kriminalvårdens utbyggnad, ska inrättas vid Kriminalvården.

En fortsatt och påskyndad utbyggnad av häkten och anstalter är nödvändig för att Kriminalvården ska kunna utöka kapaciteten och möta den akuta platsbristen. Lokalförsörjning i form av utbyggnad av befintliga anläggningar och etablering av nya anläggningar utgör inte Kriminalvårdens egentliga kärnverksamhet, men den akuta bristen på platser påverkar Kriminalvårdens förmåga att utföra sitt uppdrag. Processerna för utbyggnad av häkten och anstalter är komplexa och det kan därför vara svårt för Kriminalvården att skapa sig en helhetsbild av hur, var och i vilken ordning utbyggnader ska kunna ske mest effektivt. Det beror delvis på att Kriminalvården varken är sökande av bygglov eller fastighetsägare – utan hyr sina lokaler.

Utredningen bedömer att Kriminalvården behöver bättre verktyg för att sammanhållet kunna arbeta med processerna och överblicka förutsättningarna vid utbyggnaden av häkten och anstalter. Det föreslås därför att ett rådgivande organ, ett expertråd, ska inrättas hos Kriminalvården för att säkerställa en snabbare och effektivare utbyggnad av häkten och anstalter.

Expertrådet ska med sin samlade kunskap bistå Kriminalvården med råd och erfarenheter i processens alla delar. Expertrådet ska t.ex. kunna hjälpa till vid vägval om hur processer och enskilda projekt bäst kan planeras och genomföras. Med ett expertråd får Kriminalvården ytterligare ett verktyg för att lättare kunna planera och genomföra en snabb utbyggnad av både befintliga anläggningar och vid etableringen av nya anläggningar.

Expertrådet ska bidra med sin kunskap och kompetens i alla de frågor som kan aktualiseras i byggprocessen av anstalter och häkten. Det handlar således om byggande, kommunala plan- och byggprocesser, markfrågor och upphandling. Exempelvis skulle expertrådet kunna underlätta samarbetet med kommuner inför etablering av nya anläggningar. Expertrådets kunnande om byggandets tekniska utveckling och effektiva arbetssätt avseende t.ex. upphandling av byggprojekt kan ge Kriminalvården möjlighet att ta fram effektiva handlingsplaner och strategier för en snabb utbyggnad. Expertrådet ska även kunna bistå i bedömningen av vilka områden som är lämpliga för lokalisering av häkten eller anstalter. Vidare kan Expertrådet underlätta samverkan mellan olika myndigheter i viktiga frågor som påverkar utbyggnaden av häkten och anstalter. Expertrådet får närmast funktionen av ett forum för samverkan kring de nu nämnda frågorna, vilket bedöms kunna bidra till att skapa bättre förutsättningar för Kriminalvårdens expansion.

Kriminalvårdens bedömningar av risker, kostnader och nyttan av olika åtgärder kan både underlättas och bli mer allsidigt underbyggda efter samråd med det rådgivande expertrådet. Kriminalvården får vidare möjlighet att rådfråga rådet i olika frågor som kan uppstå under processens gång. Det kan t.ex. handla om ett oförutsett hinder i ett enskilt byggprojekt, där rådet kan lämna råd och förslag på lösning. Rådet skulle också kunna bjuda in andra aktörer än de som är företrädare i rådet, t.ex. företrädare från byggföretag, fastighetsägare och branschorganisationer för att diskutera vilka lösningar som finns på marknaden eller som kan utvecklas.

Expertrådets uppdrag är både brett och viktigt, och utredningen föreslår att flera myndigheter ska vara representerade i rådet. Expertrådet ska förslagsvis bestå av företrädare för Arbetsförmedlingen, Boverket, Domstolsverket, Kriminalvården, Lantmäteriet, Trafikverket, Polisen och Upphandlingsmyndigheten. Viktigt är

också att kommunerna och länsstyrelserna, som är centrala aktörer på området, är representerade i rådet.

Boverket och Lantmäteriet ska bidra med sin expertkunskap om plan- och bygglagstiftningen respektive fastighetsbildningslagstiftningen. Upphandlingsmyndigheten ska bidra med expertkunskap om upphandling av byggprojekt. Trafikverket ska bidra med expertkunskap om planeringen av infrastruktur. Arbetsförmedlingen ska bidra med expertkunskap om arbetsmarknaden. Trafikverket och Arbetsförmedlingen ska bistå i frågan om vilka områden som är lämpliga för etablering av anläggningar utifrån möjligheter till transport, personalförsörjning m.m. I dessa frågor ska även Domstolsverket och Polisen bistå i fråga om lokalisering, transporter och säkerhet, men de ska också bidra med expertkunskap som ger Kriminalvården möjlighet att snabbt ta fram prognoser över platsbehovet. Kommunerna och länsstyrelserna ska bidra med praktiska erfarenheter kring plan- och byggprocessen avseende häkten och anstalter. Genom att dessa myndigheter är representerade i rådet får Kriminalvården förutsättningar att skapa sig en helhetsbild av hur utbyggnaden kan göras så snabbt som möjligt.

Ledamöterna i rådet ska utses av regeringen. Generaldirektören för Kriminalvården ska vara ordförande i rådet, men kan också sätta någon annan i sitt ställe. Rådet ska kallas till sammanträde när Kriminalvården bedömer att det behövs. Utredningen bedömer att rådet behövs som mest under den period då platsbristen är akut. När det går att anta att Kriminalvården under en längre tid har och kommer ha tillräckligt med lokaler för att möta platsbehoven kan rådet avvecklas.

Expertrådets funktion ska som redan sagts vara rådgivande, inte beslutande. Avsikten är att rådet ska kunna bidra med synpunkter och underlag som kan stärka Kriminalvårdens strategiska arbete, särskilt i tider då verksamheten behöver expandera. De faktiska besluten om utbyggnad av häkten och anstalter ska liksom i dag fattas av Kriminalvården själv.

6.6 Vissa överklaganden ska prioriteras

Förslag: *Länsstyrelserna* ska ges i uppdrag att, i sin handläggning av överklaganden enligt plan- och bygglagen, särskilt prioritera handläggningen av överklagade bygglov som gäller häkten och anstalter. Detta bör framgå av regleringsbrevet till länsstyrelserna.

Mark- och miljödomstolarna ska ges i uppdrag att, i handläggningen av överklaganden enligt plan- och bygglagen, särskilt prioritera handläggningen av överklagade detaljplaner och överklagade bygglov som gäller häkten och anstalter. Detta bör framgå av regleringsbrevet till Domstolsverket.

Bedömning: Det bör utredas vidare om vissa samhällsviktiga verksamheter – såsom kriminalvårdens och andra sådana verksamheter vars lokalbehov styrs av antalet frihetsberövade eller på annat sätt tvångsomhändertagna personer – bör få en lagstadgad förtur i överklagandeprocesser enligt plan- och bygglagen.

Överklaganden enligt plan- och bygglagen kan fördröja byggande

Enligt uppdraget ska utredningen överväga konkreta åtgärder, till exempel vad gäller överklagandeprocesser, för att möjliggöra snabbare plan- och byggprocesser för häkten och anstalter. Endast fem ärenden, såvitt utredningen känner till, som rör byggnationer av häkten och anstalter har hittills överklagats; två avser överklagade detaljplaner³¹, två avser överklagande av bygglov³² och ett avser överklagande av fastighetsreglering³³. Handläggningstiden har i tre av fallen varit kortare än genomsnittet i samtliga instanser. De två överklagade byggloven är ännu inte avslutade; prövning pågår i Mark- och miljööverdomstolen i det ena fallet, och i Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt i det andra (jfr också redovisningen i avsnitt 4). Med ett så begränsat underlag går det inte

³¹ Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt, mål nr P 462–22 resp. mål nr P 1353–22. Mark- och miljööverdomstolen mål nr P 7011–22 respektive P 10576–22.

³² Mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt, mål nr P 2220–24 respektive mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt, mål nr P 2921–24. Mark- och miljööverdomstolen mål nr P 13694–24.

³³ Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt, mål nr F 6142–20. Mark- och miljööverdomstolens mål nr F 3163–21.

att dra någon säker slutsats om tidsåtgången i överklagandeprocesserna.

Det finns dock en inte obetydlig risk för att överklagandeprocesser kan komma att fördröja Kriminalvårdens expansion framöver, vilket även har framhållits av flera av de tillfrågade aktörerna (jfr avsnitt 5). I takt med att fler anstalter och häkten byggs på nya platser är det troligt att antalet överklaganden kommer att öka, eftersom erfarenheten visar att allmänheten ofta har en negativ inställning till nyetablering av sådana anläggningar. När antalet överklaganden ökar, ökar också risken för att handläggningen ska ta längre tid. Det finns alltså skäl för att se över överklagandeprocesserna för att säkerställa att handläggningstiderna inte blir ett hinder för en snabb utbyggnad av häkten och anstalter.

Hur handläggningstiden för överklaganden kan kortas och antalet överklaganden minskas utreds just nu i Miljötillståndsutredningen (KN 2023:02). Miljötillståndsutredningen ser inte endast över processerna för överklagade miljömål, utan även överklaganden som har kopplingar till plan- och bygglagen. Domstolsverket har i regleringsbrevet för 2024 fått i uppdrag av regeringen att utreda hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan bli mer effektiv och förutsebar i syfte att korta handläggningstiderna. Våren 2024 bildades en arbetsgrupp som bl.a. ska se över om arbetssätten i mark- och miljödomstolarna kan effektiviseras i syfte att snabba upp processerna i miljötillståndsmål. Översynen skulle kunna leda till att även mål enligt plan- och bygglagen påverkas. Arbetsgruppen ska redovisa sitt arbete i maj 2025, och Domstolsverket ska återrapportera sitt uppdrag till regeringen i december samma år.

Förtursfrågor för häkten och anstalter bör utredas vidare

De pågående arbetena skulle kunna påverka handläggningstiderna för överklagade beslut enligt plan- och bygglagen avseende häkten och anstalter. Det kan därför vara klokt att invänta resultaten av dessa pågående arbeten innan ytterligare utredningsåtgärder för att med lagstiftning korta handläggningstiderna för överklagade PBL-ärenden avseende häkten och anstalter initieras. Ett sätt att säkerställa att handläggningstiderna för överklaganden enligt plan- och bygglagen avseende häkten och anstalter inte blir orimligt långa

skulle kunna vara att införa förtursregler för handläggningen av sådana ärenden. Att i lag införa en reglering som endast tar sikte på förtur för häkten och anstalter kan dock vara tveksamt och skulle kunna leda till inte önskade konsekvenser. T.ex. skulle sådana ärenden då få förtur framför ärenden om försvarets anläggningar som provas enligt den ordinarie plan- och byggprocessen. Det vore därför önskvärt att se över förtursfrågan i ett bredare perspektiv än som är möjligt inom ramen för denna snabbutredning.

I SOU 2014:14, Effektiv och rättssäker PBL-överprövning, analyserades förtursfrågan för vissa samhällsviktiga projekt. Något förslag lämnades dock inte. Med hänsyn till samhällets utveckling, där flera samhällsviktiga verksamheter nu möter utmaningar med att kunna tillhandahålla lokaler, kan det dock finnas anledning att på nytt utreda frågan. Det bör därför övervägas om samhällsviktiga verksamheter, förslagsvis sådana som ska tillhandahålla lokaler för personer som efter beslut har frihetsberövats eller tvångsomhändertagits, bör kunna få förtur i överklagandeprocesserna enligt plan- och bygglagen. Sådana förturer skulle alltså inte endast avse kriminalvårdens behov av lokaler, utan även t.ex. Statens institutionsstyrelses, Migrationsverkets och rättspsykiatriens.

Ärenden och mål som kan särskilt prioriteras redan nu

I avvaktan på resultatet av de pågående arbetena och en eventuell kommande utredning om förturer bör uppdragen i länsstyrelsernas och Domstolsverkets regleringsbrev spegla den allvarliga situationen som platsbristen på häkten och anstalter utgör. I länsstyrelsernas regleringsbrev bör det därför anges att handläggningen av överklagade bygglov för häkten och anstalter särskilt ska prioriteras. En liknande skrivning finns i dagsläget i länsstyrelsernas regleringsbrev avseende bostäder.³⁴ I Domstolsverkets regleringsbrev bör det anges att handläggningen av överklagade detaljplaner och överklagade bygglov för häkten och anstalter särskilt ska prioriteras av mark- och miljödomstolarna. Utredningen har övervägt om en motsvarande prioritering borde gälla även i Mark- och miljööverdomstolen, men kommit fram till att det inledningsvis räcker med en särskild prioritering hos länsstyrelserna och mark-

³⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende länsstyrelserna, regeringsbeslut 2024-06-20, Fi2024/01453, avsnitt 3.B punkt 2.

och miljödomstolarna. Utredningen har även övervägt om fler ärendetyper än de nu nämnda bör prioriteras särskilt, men har stannat för att prioriteringar av överklagade bygglov och detaljplaner är de viktigaste. Beroende på vad länsstyrelsernas och domstolarnas återrapportering utvisar kan det dock finnas skäl att senare överväga att inkludera fler ärendetyper eller instanser.

6.7 En tydligare vägledning behövs

Förslag: Regeringen ger Boverket i uppdrag att ta fram en samlad vägledning för plan- och byggprocessen avseende häkten och anstalter.

Boverket ska vägleda kring plan- och byggprocessen avseende häkten och anstalter

Både kommuner och länsstyrelser har framhållit att häkten och anstalter är speciella byggnader och att det ibland finns oklarheter kring vilka krav som gäller vid byggnation av dem. Som exempel på sådant som det finns oklarheter kring har bullerkrav, brand-skyddskrav, utrymnings- och riskfrågor, markanvändning och tolkning av egenskapskrav nämnts. Det gäller även mer specifika frågor, t.ex. i fråga om hur dagvattenlösningar inom perimeter-skyddet ska utformas och att det behöver tas fram en standard för vattenförbrukning. Det har också påtalats att handläggningstiderna skulle kunna förkortas om det fanns riktlinjer för hur bestämmelser om minskad lovplikt i nya detaljplaner kan tillämpas innanför murarna.

Utredningen bedömer att osäkerheten kring hur vissa krav ska tillämpas vid byggnation av häkten och anstalter snarare kommer sig av att det är sällanhändelser för kommuner och myndigheter, än att regelverket behöver ändras. Därför är bedömningen att en samlad och tydlig vägledning från Boverket för plan- och byggprocessen avseende häkten och anstalter kan underlätta handläggningen och därmed effektivisera processen. Det är knappast rimligt att Sveriges samtliga 290 kommuner och 21 länsstyrelser ska hålla sig ständigt uppdaterade på hur plan- och byggprocessen ska hanteras i fråga om anstalter och häkten, eftersom frågan kommer att aktualiseras

relativt sällan och endast hos några av dem. Genom att underlätta tillämpningen så skapas det bättre förutsättningar för att bygga fler häkten och anstalter. Processerna kan snabbas upp och tillämpningen bli enhetligare över landet och därmed mer förutsebar för aktörerna. Utredningen föreslår därför att Boverket får ett regeringsuppdrag att ta fram en samlad vägledning avseende plan- och byggprocessen för häkten och anstalter.

Boverket bör inom ramen för uppdraget bl.a. vägleda kring de oklarheter som några kommuner och länsstyrelser har påtalat och som nyss har redovisats. Boverket bör lämpligen hämta in ytterligare synpunkter från kommuner och länsstyrelser, särskilt från de som har egna erfarenheter av plan- och byggprocessen för häkten och anstalter. Boverket bör även ta del av de erfarenheter som finns hos Kriminalvården och Specialfastigheter samt andra aktörer som är involverade i byggandet av häkten och anstalter. Deras erfarenheter bedöms kunna bidra till en samlad och tydlig vägledning. Även från andra myndigheter, t.ex. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten som också tar fram vägledningar som kan ha beröringspunkter med Boverkets, kan synpunkter och erfarenheter samlas in.

Boverket ska även vägleda kring sekretess

Från kommunalt håll har det pekats på att sekretessfrågor kan vara svåra att hantera i fråga om planering och byggande av anstalter och häkten. Kommunerna menar att det är viktigt att sökanden är tydlig med vilka uppgifter i de ingivna handlingarna som är av hemlig natur och därför omfattas av sekretess.

Utmaningarna med sekretessen förefaller inte vara hänförliga till något behov av författningsändringar för att sekretessen ska kunna upprätthållas. Utredningens bedömning är att 18 kap. 8 § 1 offentlighet- och sekretesslagen (2009:400), OSL, är den bestämmelse som ska tillämpas som grund för sekretess hos kommuner och myndigheter som handlägger ärenden som avser planering och byggande av häkten och anstalter. I en lagkommentar till bestämmelsen anges att t.ex. uppgifter om byggnadskonstruktionen av en kriminalvårdsanstalt kan sekretessbeläggas

med stöd av bestämmelsen.³⁵ För handlingar som finns inom Kriminalvården kompletteras den nu nämnda bestämmelsen även av regleringen i 18 kap. 11 § OSL.

Frågor om sekretess kan också aktualiseras när en kommun är skyldig att höra grannar m.fl. enligt 9 kap. 25 § PBL. Bygglövsutredningen (SOU 2021:47) har ansett att det är självklart att undantag från underrättelseskyldigheten i 9 kap. 25 § PBL ska göras om en uppgift i en ansökan omfattas av sekretess, och att det inte behövs några författningsändringar för att detta ska gälla (SOU 2021:47 s. 752).

Utredningen har ingen annan uppfattning än den som Bygglövsutredningen ger uttryck för. Eftersom flera kommuner har flaggat för att sekretessen kan vara ett problem för dem att hantera anser dock utredningen att det finns behov av vägledning i fråga om vilka sekretessbestämmelser, och hanteringen av dem, som kan komma att aktualiseras i plan- och byggprocessen för häkten och anstalter. Utredningen bedömer att en sådan vägledning skulle vara till stor nytta och leda till att handläggningen inte onödigt fördröjs. Det är, som redan sagts när det gäller vägledningsbehovet i stort, knappast rimligt att samtliga kommuner och länsstyrelser ska hålla sig ständigt uppdaterade på hur sekretessbestämmelserna ska hanteras i fråga om anstalter och häkten. Samtidigt är det viktigt att sekretessfrågorna kan hanteras snabbt och korrekt när de uppstår, för att inte förlänga processtiderna. Utredningen tycker därför ett uppdrag till Boverket om att ta fram en samlad vägledning för plan- och byggprocessen för häkten och anstalter även ska inkludera vägledning om sekretessbestämmelsernas hantering vid planering och byggande av anstalter och häkten.

³⁵ Lenberg m.fl, Offentlighets- och sekretesslagen, (19 juni 2024, version 29, Juno) kommentaren till 18 kap. 8 §.

6.8 Ett skydd som tryggar markförsörjningen bör utredas vidare

Bedömning: Det bör utredas vidare om anstalter och häkten kan få en prioriterad ställning likt den som riksintressena i miljöbalken har. Frågan bör i första hand hanteras inom ramen för redan pågående arbeten på området.

Om tillgången till mark

Kriminalvårdens utbyggnad kräver tillgång till mark som kan bebyggas med häkten och anstalter. Enligt Kriminalvården behövs det mark som tillgodoser behovet av omkringliggande infrastruktur, t.ex. kollektivtrafik för personal, och vägar för att transporter till och från anläggningarna ska fungera väl. Det är även viktigt att läget är sådant att personal med rätt kompetens kan rekryteras.

För att Kriminalvården ska kunna få tillgång till ändamålsenlig mark krävs det att kommuner och överprövande myndigheter bedömer att den aktuella marken lämpligast används för kriminalvårdsanläggningar. När sådana bedömningar görs kan det finnas motstående enskilda och allmänna intressen. Kriminalvårdens häkten och anstalter har i dag ingen särställning vid avvägningen mellan sådana motstående intressen, utan den allmänna regleringen att mark- och vattenområden ska användas för det ändamål som områdena är mest lämpade för gäller även när Kriminalvården har anspråk på mark (2 kap. 2 § PBL). Det finns dock vissa andra intressen som har försteg vid sådana intresseavvägningar, vilket regleras genom hushållningsbestämmelserna i miljöbalken.

Hushållningsbestämmelserna i miljöbalken

Hushållningsbestämmelserna, inkluderande riksintressen och områden av nationell betydelse, i 3 och 4 kap. miljöbalken ska i flera fall, bl.a. vid planläggning och bygglov, användas för att lösa motsättningar mellan motstående intressen vid anspråk på mark. Bestämmelserna kan få avgörande betydelse när något nytt byggs, eller om en befintlig verksamhet utvidgas. Hushållningsbestämmelserna är i första hand avvägningsregler för situationer då samhället har väsentliga intressen att bevaka från markpolitiska

utgångspunkter. Syftet med bestämmelserna är att redovisa vilka intressen som har särskild betydelse för samhällsutvecklingen och som därför ska ges ett försteg framför andra intressen när mark-användningsfrågor ska avgöras. Intressen som kan ges ett särskilt försteg är de naturresurser som tas i anspråk av vissa näringar, inte näringsintressena i sig (jfr prop. 1997/98:45 del 1 s. 243 och del 2 s. 29). Det är alltså mark- och vattenområden med särskilda förutsättningar som kan skyddas, inte en verksamhet, funktion eller anläggning i sig.

Fördelarna med att vara ett riksintresse

Utredningen anser att det är av nationell betydelse att samhället förmår att tillhandahålla ett tillräckligt antal häktes- och anstaltsplatser. Tillgången till mark för häkten och anstalter bör därför säkras i lagstiftningen. Utredningen har övervägt om områden som är särskilt lämpliga för anstalter och häkten kan skyddas och införas som ett riksintresse i miljöbalken. Detta skulle kunna ske genom en ny bestämmelse i 3 kap., t.ex. en 8 a §, utformad i enlighet med de befintliga 8 och 9 §§, som bl.a. reglerar riksintressen för vissa samhällsviktiga verksamheter och totalförsvaret.

Fördelarna med att häkten och anstalter skulle bli ett riksintresse är flera. Markförsörjningen skulle tryggas genom att anläggningarna ges en prioriterad ställning vid avvägning mellan ett områdes olika användningar vid bl.a. översikts- och detaljplanering samt vid tillståndsprövningar. Det gör det också möjligt för staten att ingripa i planerings- och beslutsprocesserna (11 kap. 10 § PBL). Det skulle även innebära att kommunerna i sina översiktsplaner behöver ange hur behovet av mark för häkten och anstalter skulle tillgodoses i fråga om de områden som pekas ut som riksintressen (jfr 3 kap. 4 § PBL). Lokaliseringsprövningen skulle därmed ske i ett tidigare skede än i dag, vilket från både kommun- och länsstyrelsehåll har lyfts fram som en viktig fråga. Ytterligare en fördel med att lokaliseringen skulle hanteras redan i översiktsplanen är att det ökar möjligheterna för att detaljplanerna för häkten och anstalter skulle kunna handläggas genom ett s.k. standardförfarande, vilket går snabbare än om ett utökat förfarande behöver användas (jfr 5 kap. 7 § PBL). Slutligen skulle ett införande av ett riksintresse för anstalter och häkten säkra att det är möjligt att detaljplanlägga för sådana

anläggningar, eftersom regeringen enligt 11 kap. 15 § PBL får meddela ett planföreläggande för riksintressen.

Regleringen i miljöbalken passar mindre bra

Trots att det är angeläget att häkten och anstalter får inta en prioriterad ställning motsvarande den som riksintressen har och att fördelarna med detta är många, bedömer utredningen att det inte nu bör införas en sådan reglering i miljöbalken. I miljöbalken skyddas områden och riksintressen till följd av att det krävs särskilda naturresurser eller andra specifika markförutsättningar för verksamheten. Av förarbetena framgår bl.a. att områden skyddas på den grunden att verksamheterna måste vara belägna på en viss plats, t.ex. för att de är starkt beroende av naturförutsättningarna på en viss plats, såsom tillgång till en djuphamn eller vissa fallhöjder (se bl.a. prop. 1985/86:3 s. 75). Häkten och anstalter måste, som redan sagts, vara lämpligt belägna med hänsyn till bl.a. infrastruktur och möjligheten att ordna personalförsörjning. Det krävs alltså vissa förutsättningar för att verksamheten ska kunna bedrivas, men dessa förutsättningar avser inte naturresurser eller marken som sådan. Kriminalvårdens behov av viss mark kan därför inte jämföras med de behov som anförts till grund för att skydda andra områden. Även områden av betydelse för totalförsvaret åtnjuter skydd i miljöbalken, där de är av riksintresse. Detta skydd förefaller främst ha införts till följd av att totalförsvaret är ett nationellt intresse i behov av vissa geografiska placeringar (jfr prop. 1985/86:3 s. 77). Totalförsvarets behov går dock inte att fullt ut jämföra med behoven hos andra verksamheter, även om de i sig är angelägna.

Sammantaget är utredningens bedömning att det inte är lämpligt att i miljöbalken - en lagstiftning som primärt har till syfte att bidra till hälso- och miljöskyddet - skydda markområden för häkten och anstalter som ett riksintresse. Införandet av ett sådant skydd skulle sannolikt inte heller vara till hjälp för att lösa problemet med Kriminalvårdens nu pågående expansion (vilket är huvuduppgiften för utredningen), eftersom det skulle ta förhållandevis lång tid innan en sådan ändring skulle få effekt. Anledningen är dels att det skulle ta tid att peka ut vilka områden som skulle anses vara av riksintresse (jfr 2 a § förordningen [1998:896] om hushållning med mark- och vattenområden), dels att det för närvarande pågår arbeten i andra

sammanhang som påverkar riksintressena, och en ändring skulle behöva inkorporeras i dessa arbeten.

Frågan om en prioriterad ställning bör utredas vidare

Även om det sannolikt inte underlättar Kriminalvårdens pågående expansion de närmaste åren anser utredningen att det finns behov av att se över om häkten och anstalter kan få en sådan prioriterad ställning som ett riksintresse innebär, så att samhället är rustat för att kunna hantera behovet av mark för kriminalvård och andra samhällsviktiga funktioner de kommande åren. Frågan kan förslagsvis läggas till i den pågående Miljötillståndsutredningen (KN 2023:02), som redan har i uppgift att utreda om vissa bestämmelser i 3 och 4 kap. miljöbalken ska flyttas till en särskild lag. Frågan skulle också kunna hanteras i det arbete om nationell fysisk planering som pågår inom Regeringskansliet till följd av förslagen i Ds 2023:28. En sådan översyn skulle kunna breddas till att avse även några andra funktioner, där behovet av att trygga mark för samhällsviktiga verksamheter är nödvändigt. Det kan förslagsvis handla om att verksamheter som har till uppgift att ta om hand frihetsberövade eller tvångsomhändertagna personer – dvs. inte endast Kriminalvården utan även t.ex. Statens institutionsstyrelse, Migrationsverket och rättspsykiatrien - får en sådan prioriterad ställning som ett riksintresse har. För att dessa verksamheter ska kunna få försteg vid anspråk på mark behöver grunderna för vilka behov som ska styra urvalet ses över. En sådan översyn ligger även i linje med att regeringen i finansplanen har aviserat att det finns skäl att se över det befintliga regelverket för statens anspråk på mark- och vattenområden (prop. 2024/25:1 s. 23-24).

6.9 En förenklad process för byggande av typhus bör tas fram

Bedömning: En förenklad bygglovs- och byggprocess för byggande av typhus för häkten och anstalter bör tas fram.

Utredningens förslag underlättar användningen av typhus

Kriminalvården använder olika begrepp – typhus, koncepthus och modulhus – för att beskriva användandet av färdigprojekterade byggnader och fabriksbyggda byggnader. Gemensamt för typhus, modulhus och koncepthus är att byggnaderna är bestämda på förhand, antingen färdigprojekterade i ritningar eller färdigtillverkade på fabrik. Användandet av sådana hus, oavsett benämning, utgör ett standardiserat byggande. I denna promemoria använder utredningen *typhus* som ett samlingsbegrepp för alla dessa standardiserade hus.

Kriminalvården har satsat på att utveckla typhus för att kunna utöka antalet anstaltsplatser. Användandet av typhus och ett standardiserat byggande, skapar förutsättningar för att byggandet ska kunna ske snabbare. Standardiseringen innebär att produktionskostnader kan bli lägre och produktionstiden kortare. Tidsåtgången blir inte lika lång som den blir för unika byggnadskoncept eftersom vissa moment i byggandet med typhus är färdiga på förhand. Typhusen är färdigprojekterade vilket innebär att tid inte behöver läggas på att ta fram ritningar för den byggnad som ska byggas. Typhusen kan också förtillverkas på fabrik. Fabrikstillverkning innebär att byggandet går betydligt snabbare än byggande som enbart utförs på plats.

Utredningen bedömer att Kriminalvårdens användning av typhus begränsas av kraven på planlighet. Dessa krav medför att det finns en risk för att typhus inte kan användas utan anpassningar och ny projektering. Planbestämmelser som reglerar t.ex. byggnadshöjd hindrar användandet av typhus som inte följer dessa krav. Det krävs alltså andra förutsättningar än de i dag gällande för att Kriminalvården enklare ska få bygglov för dessa typhus för häkten och anstalter. Ju fler typhus som kan byggas, desto effektivare blir produktionen. Det går också snabbare så länge som den färdigprojekterade byggnaden kan byggas utan anpassningar. Om

anpassningar och förnyade projekteringar måste göras blir tidsvinsten mindre, eller uteblir. En ändring av byggnadens utformning eller tekniska egenskaper som innebär att produktionen behöver ställas om fördyrar dessutom byggandet.

Utredningens förslag i avsnitten 6.2 och 6.3 innebär utökade möjligheter att kunna få såväl tidsbegränsade bygglov som permanenta bygglov för byggande av häkten och anstalter. De begränsningar som den nuvarande regleringen innebär för användandet av typhus tas till stora delar bort med utredningens förslag. Det innebär att behovet av att anpassa eller projektera om typhus minskar. Utökade möjligheter till bygglov för byggprojekt där typhus används ger med andra ord förbättrade förutsättningar för en snabb utbyggnad. Den föreslagna ordningen skulle också innebära att byggaktörer som bygger för Kriminalvårdens räkning kan arbeta med såväl unika byggnadskoncept som standardiserade byggnadskoncept som typhus. För de byggaktörer som redan använder typhus innebär förslagen att volymerna kan öka och produktionen skalas upp. Dessa byggaktörer får därför anledning att vidareutveckla byggprojekt där projekteringen görs med avsikten att flera typhus med i grunden samma specifikationer ska kunna uppföras. Byggaktörer som i dag enbart bygger unikt får ökade incitament till att ta fram egna typhus- eller byggnadskoncept. Upphandlingsprocesserna bör kunna förenklas vid användandet av typhus, vilket i sin tur skapar bättre konkurrensförutsättningar. Sammantaget innebär ett ökat användande av typhus i byggnationen att byggaktörerna får incitament för att ytterligare utveckla och effektivisera modellerna för typhus.

En förenklad process för byggandet av typhus bör tas fram

Det finns inte något särskilt system för att få ett typhus godkänt för uppförande utan prövningen är densamma som för annan nybyggnad. Utredningen bedömer att det inte finns ett påtagligt behov av att snabbt få fram en särskild process för typhus i dagsläget eftersom typhus används i så pass få fall. Vid ett mer frekvent användande av typhus skulle en process som innebär en förenklad prövning kunna vara motiverad. Nuvarande reglering innebär att "samma" typhus provas på nytt varje gång typhuset används. Eftersom byggnaders utformning och tekniska konstruktion är

förutbestämd och repeterbar i typhus finns det förutsättningar för en förenklad prövning. Typhus innebär ett snabbare byggande som skulle kunna effektiviseras ytterligare genom en särskilt anpassad och enkel process.

Innan en förenklad prövning av typhus kan införas behöver dock flera frågor beaktas. Det behöver t.ex. utredas och konkretiseras vad den förenklade prövningen ska avse och om prövningen ska göras av en statlig myndighet, och i så fall vilken, eller någon annan. En viktig fråga som behöver utredas närmare är hur den förenklade prövningen ska förhålla sig till kommunernas 'vanliga' bygglovsprövningar och bedömningar i samband med beslut om start- och slutbesked. I nuvarande system ansvarar byggherren för att det som byggs uppfyller plan- och bygglagens krav. Inför införandet av en förenklad prövning behöver även ansvarsfrågan ses över.

Vinsten med att skyndsamt ta fram en förenklad process framstår som alltför liten i dagsläget med hänsyn till å ena sidan det omfattande arbete som krävs för att införa en förenklad prövning av typhus i plan- och bygglagen, å andra sidan den hittills begränsade användningen av typhus. Utredningen bedömer dock att en förenklad prövning av typhus för anstalter och häkten bör utredas längre fram för att ytterligare effektivisera bygglovs- och byggprocessen. Typhus används vid bostadsbyggandet för småhus och flerbostadshus. Frågan om en förenklad prövning av typhus i form av ett nationellt typgodkännande har kommit upp i flera statliga utredningar om bostadsbyggandet. Arbetet med att ta fram en förenklad process av typhus för anstalter och häkten bör ta hänsyn till dessa utredningar.

Utredningen uppmärksammar att möjligheten till ett utökat utrymme för godtagbara avvikelser kan underlätta situationen för myndigheter och andra som likt Kriminalvården har behov av en snabbare utbyggnad på grund av akut platsbrist, t.ex. Statens institutionsstyrelse, Migrationsverket och rättspsykiatri. En förenklad process för byggandet av typhus kan underlätta även för dessa myndigheters användande av typhus i sina byggnationer.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Författningsförslagen ska träda i kraft den 1 december 2025.

Bestämmelsen som avser tidsbegränsade bygglov för kriminalvårdsanstalter och häkten ska upphöra att gälla den 1 december 2035. Enligt övergångsbestämmelser ska den fortfarande gälla för mål och ärenden som har påbörjats före giltighetstidens utgång och för överklagade sådana mål och ärenden till dess att de har slutligt avgjorts. Bestämmelsen ska även fortsätta gälla i fråga om förlängningar av lov som har getts med stöd av densamma.

Samtliga författningsändringar, med undantag för lagen med bestämmelser om begränsad giltighetstid avseende 9 kap. 33 § PBL i avsnitt 1.2, bör träda i kraft så snart som möjligt. Det föreslås att de träder i kraft den 1 december 2025. De bör kunna tillämpas direkt vid ikraftträdandet. Detta gäller utan övergångsbestämmelser. I förslaget om att begränsa giltighetstiden för vissa tidsbegränsade bygglov behövs dock övergångsbestämmelser.

Förslaget om att i fråga om *permanenta bygglov* få medge avvikelser från detaljplaner och områdesbestämmelser i flera fall än i dag (9 kap. 31 b § PBL, avsnitt 6.3) innebär att dessa avvikelser ska kunna medges även i sådana ärenden som har påbörjats före den 1 december 2025. Om bygglov har sökts före det nyss nämnda datumet och kommunen inte dessförinnan har beslutat i ärendet, får alltså kommunen tillämpa den nya mer generösa bestämmelsen i 9 kap. 31 b § PBL. Om bygglovet har hunnit beslutas av kommunen enligt äldre bestämmelser, men har överklagats utan att ha hunnit avgöras före den 1 december 2025, ska länsstyrelsen eller domstolen överlämna ärendet till byggnadsnämnden, om de finner att det

överklagade beslutet inte kan medges med stöd av äldre bestämmelser, men skulle kunna beviljas med stöd av den nya, nu föreslagna, bestämmelsen. Den föreslagna ordningen överensstämmer i stort med den ordning som föreslogs i prop. 2013/14:126, s. 235 i samband med att den nuvarande bestämmelsen i 9 kap. 31 c § infördes.

Utredningens förslag om *tidsbegränsade bygglov* (avsnitt 6.2) innebär att prövningen av sådana bygglov förenklas och att utrymmet för att få ett tidsbegränsat lov utökas (9 kap. 33 b § första stycket PBL). Även tiden för lovetts giltighetstid föreslås kunna förlängas med ytterligare fem år (9 kap. 33 b § andra stycket PBL). Det föreslagna ikraftträdandet innebär att utredningens föreslagna bestämmelse bör kunna tillämpas direkt när den träder i kraft, och gälla även i påbörjade mål och ärenden om tidsbegränsade bygglov. Om ett tidsbegränsat bygglov har sökts före ikraftträdandet (och då med stöd av bestämmelsen i 9 kap. 33 § PBL), men ansökan inte har hunnit avgöras av kommunen vid ikraftträdandet, ska således kommunen tillämpa den nya, mer generösa bestämmelsen. Även vid överklaganden av beslut som har fattats med stöd av dagens regler ska den nya föreslagna bestämmelsen i 9 kap. 33 b § PBL tillämpas.

När det gäller förslaget om att förlänga tiden (9 kap. 33 b § andra stycket PBL), innebär det att tiden för tidsbegränsade bygglov för kriminalvårdsanstalter och häkten kan förlängas med ytterligare fem år till maximalt 20 år (tio plus fem plus fem år). Den nya maxtiden 20 år kan tillämpas även om det första beslutet är ett tidsbegränsat bygglov som har beslutats med stöd av dagens regler.

Bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov för bostadsändamål (9 kap. 33 a § PBL) trädde också i kraft utan övergångsbestämmelser och började tillämpas direkt när den trädde i kraft. I praxis har det konstaterats att ett sådant ikraftträdande inte strider mot vare sig regeringsformen eller Europakonventionens bestämmelser, närmast vad gäller förbudet mot retroaktiv lagstiftning (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 23 april 2019 i mål nr P 3884-18).

Utredningen föreslår att den nya ordningen med tidsbegränsade bygglov för häkten och anstalter ska ha en *giltighetstid som begränsas* till tio år. I förslaget till lag om upphörande av 9 kap. 33 b § PBL finns några övergångsbestämmelser. Enligt dessa ska lagen träda i kraft den 1 december 2035, men den upphävda bestämmelsen fortfarande gälla i fråga om mål och ärenden som har påbörjats före

giltighetstidens utgång samt i fråga om överklaganden i sådana mål och ärenden fram till dess de har slutligt avgjorts. Bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov för anstalter och häkten ska fortsätta gälla i fråga om förlängningar av lov som har getts med stöd av bestämmelsen.

8 Konsekvenser

I utredningens uppdrag ingår att redovisa sina överväganden och förslag, bl.a. avseende alternativens kostnadseffektivitet och samhälls-ekonomiska konsekvenser. Det ingår även att analysera och beskriva de förväntade konsekvenserna av förslagen.

De alternativ som utredningen har övervägt redovisas i avsnitt 6, där även vissa konsekvenser av de olika förslagen har tagits upp. Nedan redovisas en samlad bedömning av de förväntade konsekvenserna av förslagen och dessas kostnadseffektivitet och samhällsekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för Kriminalvården och dess uppdrag

Utredningens förslag skapar sammantaget bättre förutsättningar för en snabbare, flexiblere och mer effektiv utbyggnad av häkten och anstalter på såväl kort som lång sikt. Det blir möjligt att bygga anstalter och häkten i högre utsträckning, samtidigt som tidsåtgången för själva byggandet kan minska. Utredningen bedömer att förslagen inte innebär några ökade kostnader för Kriminalvården, tvärtom möjliggörs en mer kostnadseffektiv utbyggnad. Noteras kan också att en ökad utbyggnad självklart medför ett ökat finansieringsbehov.

Utredningens förslag om *tidsbegränsade bygglov* för anstalter och häkten (avsnitt 6.2) innebär i huvudsak, till skillnad från dagens reglering, att den som söker ett sådant lov inte behöver visa att behovet är endast tillfälligt. Sökanden måste dock i ansökan visa att det är tekniskt möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket. Ett tidsbegränsat lov får enligt förslaget ges även om åtgärden uppfyller samtliga krav för permanent bygglov. Det är också möjligt att få ett tidsbegränsat lov för längre tid än i dag. Med den föreslagna förlängningen på fem år, blir den maximala tiden 20 år. Detta

möjliggör en snabbare och mer flexibel expansion. Eftersom den föreslagna bestämmelsen innehåller färre rekvisit att pröva i jämförelse med den nuvarande regleringen bör prövningen bli både enklare och snabbare, och utgången mer förutsägbar än vad som är fallet med dagens regler. Förslaget undanröjer också en osäkerhet som i varje fall vissa kommuner har haft kring om det är möjligt att planlägga för att göra en åtgärd som beviljats tidsbegränsat bygglov planenlig. Att det blir tydligt att det är tillåtet att planlägga för att åtgärden längre fram ska kunna beviljas ett permanent bygglov skapar förutsättningar för en snabbare och mer kostnadseffektiv expansion. Den förlängda tiden som tidsbegränsat lov får ges för, som även kan tillämpas på de byggnader med tidsbegränsade lov som redan har uppförts för att hantera platsbristen, ger Kriminalvården bättre förutsättningar att hinna skapa platser i byggnader med permanenta lov, innan de tidsbegränsade byggloven löper ut.

Utredningens förslag beträffande *permanent bygglov* (avsnitt 6.3) ökar utrymmet för kommunen att tillåta avvikelser från en detaljplan och områdesbestämmelser. Förslaget ökar framför allt möjligheterna för Kriminalvården att bygga ut befintliga anstalter och häkten inom detaljplanlagda områden. Sådana utbyggnationer kan vara fördelaktiga eftersom processen kan komma att gå snabbare, inte minst till följd av färre överklaganden (se avsnitt 4.4). Även möjligheten att bygga nya häkten och anstalter ökar, framför allt när befintliga byggnader som ligger inom detaljplanlagda områden ska göras om till häkten eller anstalter. Möjligheten att bygga nya kriminalvårdsanläggningar med typhus ökar också. Fler möjligheter till permanenta bygglov möjliggör en snabb, kostnadseffektiv, flexibel och efterfrågad utbyggnad.

Utredningens förslag avseende *extraordinära situationer* (avsnitt 6.4) gör det möjligt för regeringen att meddela föreskrifter som gör att en akut och ohanterlig platsbrist snabbt kan åtgärdas genom att bl.a. bygglovsplikten tillfälligt tas bort. Detta säkerställer att samhället har beredskap för att hantera en sådan extraordinär situation och att den snabbt kan åtgärdas för det fall den uppstår.

I avsnitt 6.5 ger utredningen förslag på ett *expertråd* som ska bistå Kriminalvården med råd för att t.ex. hitta de bästa alternativen för lämpliga lokaliseringar som kan ge en snabb utbyggnad. Kriminalvårdens bedömningar av risker, kostnader och nyttan av olika

åtgärder i expansionen kan med hjälp av expertrådet underlättas och bli mer allsidigt underbyggda.

Utredningens förslag om att det i länsstyrelsernas och i mark- och miljödomstolarnas regleringsbrev ska anges att *vissa överklaganden ska prioriteras* (avsnitt 6.6) medför att risken för att överklagandeprocesserna i sådana mål och ärenden blir tidstjuvar i expansionen minskar.

Förslaget om *en tydligare vägledning* (avsnitt 6.7) innebär att Boverket ska ge ut en samlad vägledning avseende plan- och byggprocesserna för häkten och anstalter, vilket gör att kommunernas och länsstyrelsernas handläggning kan bli snabbare och mer förutsägbar.

Utredningens bedömningar, att det bör utredas vidare om vissa samhällsviktiga verksamheter ska få förtur i överklagandeprocesserna (avsnitt 6.6), att det bör utredas vidare om anstalter och häkten kan få en prioriterad ställning likt den som riksintressena i miljöbalken har (avsnitt 6.8) och att en förenklad process för byggande av typhus bör tas fram (avsnitt 6.9), syftar till att säkerställa att samhället framöver är bättre rustat för att hantera de behov som vissa samhällsviktiga verksamheter, bl.a. Kriminalvården, har.

Utredningens förslag bör för Kriminalvårdens del innebära ökade förutsättningar för att komma till rätta med platsbristen i häkten och anstalter. Förslagen blir därmed också till gagn för tryggheten i samhället.

Konsekvenser för staten

I delavsnittet ovan har konsekvenserna för i första hand Kriminalvården beskrivits. Här beskrivs konsekvenserna för staten i övrigt.

Utredningens förslag om tidsbegränsade bygglov för anstalter och häkten (avsnitt 6.2) innebär inte någon förändring i fråga om var byggnaderna kan lokaliseras med hänsyn till skyddade områden enligt miljöbalken, riksintresset för totalförsvaret m.m. På det sättet säkerställs att konsekvenserna för andra statliga intressen blir godtagbara.

I avsnitt 6.3 föreslås ett ökat utrymme för att ge bygglov för häkten och anstalter som innebär en avvikelse från en detaljplan eller områdesbestämmelser. Förslaget kan leda till att en detaljplan inte

behöver ändras för att tillgodose en önskvärd bebyggelse av häkten och anstalter. Detta sparar resurser hos de statliga myndigheter som deltar i planarbetet, dvs. i första hand länsstyrelsen och Lantmäteriet.

Både förslaget om tidsbegränsade bygglov och ökade möjligheter till avvikelser från bl.a. detaljplan kan antas medföra ett ytterligare behov av tydlig vägledning från Boverket i syfte att åstadkomma en enhetlig tillämpning bland kommunerna. Förslagen kan även medföra behov av att se över befintliga vägledningar, vilket kommer att medföra ett visst merarbete. Ett merarbete för Boverket uppstår även genom förslaget om att verket ska ge ut en samlad vägledning avseende häkten och anstalter (avsnitt 6.7).

Förslagen om tidsbegränsade bygglov och ökade möjligheter till avvikelser från bl.a. detaljplan kan leda till negativa konsekvenser på så sätt att mark och byggnadsverk delvis kan användas på ett sätt som kan vara svårt att förutse. Utredningen bedömer dock att fördelarna med förslagen överväger nackdelarna, inte minst mot bakgrund av att det endast handlar om ett fåtal byggnationer sett till helheten bygglovsärenden.

Förslaget om tidsbegränsade bygglov väntas få till följd att, jämfört med i dag, fler tidsbegränsade bygglov för häkten och anstalter ges samt att mera mark behöver tas i anspråk för tillfälliga åtgärder. Förslaget om ökad möjlighet till avvikelse från bl.a. detaljplan väntas få till följd att befintliga kriminalvårdsanläggningar byggs ut i högre utsträckning än i dag, och även att fler nya anläggningar byggs. Detta kan leda till att länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna belastas med fler överklagade ärenden och mål. Med hänsyn till att regleringen uteslutande träffar häkten och anstalter bedömer utredningen dock att det är mindre sannolikt att ökningen av antalet överklagade mål och ärenden blir annat än marginell. Ibland kan frågor om avvikelser i förhållande till detaljplan visserligen vara svårbedömda, vilket skulle kunna medföra ett begränsat merarbete för de länsstyrelser och domstolar som handlägger sådana överklaganden. Den föreslagna bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov innehåller å andra sidan färre rekvisit att pröva i jämförelse med den nuvarande regleringen, vilket bör göra prövningen enklare.

Sammantaget bedömer utredningen att de merkostnader som förslagen kan medföra för de närmast berörda statliga myndigheterna inte är större än att de bör kunna hanteras inom ramen för

befintliga anslag. Det gäller även domstolarna i fråga om förslaget om att vissa överklaganden ska prioriteras (avsnitt 6.6).

Förslaget i avsnitt 6.5 om att ett expertråd ska inrättas hos Kriminalvården kan ta vissa, närmast marginella, resurser i anspråk. Främst gäller detta Kriminalvården, men i någon mån även de andra myndigheterna som ska delta i rådet, dvs. Arbetsförmedlingen, Boverket, Domstolsverket, Lantmäteriet, Polisen, Trafikverket och Upphandlingsmyndigheten. Utredningen bedömer att kostnaderna inte är större än att de bör kunna hanteras inom ramen för befintliga anslag.

Konsekvenserna av utredningens förslag om att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i extraordinära situationer (avsnitt 6.4) beror på hur föreskrifterna kommer att utformas den dag de aktualiseras. Det är därför nu inte möjligt att fullt ut bedöma konsekvenserna. Förutsatt att föreskrifterna om undantag utformas så att berörda statliga myndigheter ges möjlighet att bevaka sina intressen eller så att risken för skada på statliga intressen begränsas, bör risken för att oönskade konsekvenser uppstår för staten vara begränsad (jfr prop. 2019/20:152 s. 20).

Konsekvenser för kommuner

För kommunerna innebär förslaget i avsnitt 6.2 om tidsbegränsade bygglov att prövningen av sådana lov för häkten och anstalter förenklas. Även förslaget om ett ökat utrymme för avvikelser från detaljplan (avsnitt 6.3) underlättar för kommunerna eftersom det kan antas leda till att färre detaljplaner behöver ändras, med ett minskat resursbehov som följd i fråga om arbetet med sådana planändringar. Förslaget ger också kommunerna ett större utrymme för att godta sådana åtgärder som har förbisetts vid planläggningen. Förslaget om tydligare vägledning (avsnitt 6.7) kan också antas göra handläggningen enklare och snabbare. Även förslaget om ett expertråd hos Kriminalvården (avsnitt 6.5) kan komma att leda till en snabbare och förenklad handläggning hos kommunerna, eftersom de i ett tidigt skede kan få olika frågor belysta genom att de är representerade i rådet.

Både förslaget om tidsbegränsade bygglov och förslaget om ökade möjligheter till avvikelser från bl.a. detaljplan innebär

sannolikt att kommunerna får behandla fler ansökningar om bygglov för häkten och anstalter än i dag. Finansieringen sker genom avgifter. I förlängningen kan utredningens förslag komma att medföra ökade tillsynsinsatser för kommunerna. En byggsanktionsavgift tillfaller dock kommunen, vilket utgör en kompensation för eventuella ökade kostnader för tillsyn. Därtill kommer att ökningen av antalet ärenden som förslagen kan medföra endast kommer att bli marginell, eftersom förslagen uteslutande avser häkten och anstalter. Vidare kommer byggandet av häkten och anstalter endast att aktualiseras i några av landets 290 kommuner; endast i de där Kriminalvården beslutar att etablera nya eller utöka befintliga anläggningar. För byggnadsnämndernas del kan förslagen medföra ett visst behov av utbildning av förtroendevalda och tjänstemän. Sammantaget bedömer utredningen att de nämnda förslagen inte bör leda till några merkostnader av betydelse, särskilt sett i belysning av att förslagen, som redovisats, i vissa avseenden kan vara resursbesparande.

Konsekvenserna av utredningens förslag om att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i extraordinära situationer (avsnitt 6.4), hänger samman med hur regeringen använder bemyndigandet, men de avvikande föreskrifter som kan komma att meddelas kan förväntas innebära att processuella och materiella krav i plan- och bygglagen begränsas. Bemyndigandet öppnar således för att vissa åtgärder kan komma att utföras, utan kommunal prövning. Det gäller t.ex. om regeringen skulle besluta att vissa åtgärder kan genomföras utan föregående bygglovsprövning. Det kan vara lämpligt att i föreskriften villkora ett sådant – och liknande – undantag med att kommunen ska underrättas om åtgärden. På så vis kan kommunen i fråga ändå hållas väl informerad om de åtgärder som planeras. I flertalet fall bör bemyndigandet sannolikt inte leda till att nya byggnader uppförs; det är endast kommuner där Kriminalvården väljer att bygga som berörs. Det är troligare att befintliga anläggningar byggs ut, eller att andra befintliga byggnader tas i anspråk för kriminalvårdsändamål. Ett ökat behov av tillsyn skulle kunna uppkomma, vilket kan medföra merarbete och därmed ökade kostnader för kommunen. Detta kompenseras dock i viss mån av att byggsanktionsavgifter tillfaller kommunerna.

Enligt regeringsformen, RF, får en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett den, dvs. en proportionalitetsprövning ska göras (14 kap. 3 § RF). Om ett förslag påverkar det kommunala självstyret så ska dess konsekvenser och de särskilda avvägningar som föranlett förslagen särskilt redovisas. Som redogörs för i avsnitten 6.2 och 6.3 innebär förslagen om tidsbegränsade bygglov och ökade möjligheter till avvikelser från bl.a. en detaljplan inte att kommunen är skyldig att bevilja bygglov. Förslagen innebär därmed inte en inskränkning i den kommunala självstyrelsen (jfr prop. 2016/17:137 s. 19). Förslaget om ett bemyndigande för extraordinära situationer måste dock anses innebära begränsningar i den kommunala självstyrelsen. I en situation då det råder en extraordinär situation till följd av en akut platsbrist på häkten och anstalter är det både mycket angeläget och nödvändigt att samhället kan vidta de åtgärder som behövs för att snabbt få fram lokaler för kriminalvård. I förhållande till detta intresse – som ytterst handlar om tryggheten i samhället – kan inskränkningen i den kommunala självstyrelsen inte anses gå utöver vad som är nödvändigt i den mening som avses i regeringsformen (jfr prop. 2019/20:152 s. 23).

Konsekvenser för företag

I plan- och byggprocessen för häkten och anstalter är det inte Kriminalvården som t.ex. är sökande av bygglov, utan denna roll intar den fastighetsägare tillika hyresvärd som upphandlas av Kriminalvården. Detta innebär att de företag som upphandlas av Kriminalvården i relativt stor utsträckning kommer att påverkas av utredningens förslag.

Den föreslagna regleringen om tidsbegränsade bygglov (avsnitt 6.2) innebär större möjligheter för företag att uppföra häkten och anstalter med stöd av tidsbegränsade bygglov. Den förenklade prövningen som förslaget möjliggör kan också medföra minskad administration för företagen. Att tidsbegränsade bygglov förlängs för häkten och anstalter från maximalt 15 år till 20 år innebär också en minskad ekonomisk risk för företagen och ökade möjligheter att få lönsamhet i enskilda projekt med ett tidsbegränsat bygglov.

Utredningens förslag som ökar utrymmet att ge lov för avvikelser (avsnitt 6.3) medför en ökad flexibilitet, på så vis att förslaget ökar möjligheterna att tillgodose företagens önskemål. Förslaget kan också leda till att en detaljplan inte behöver ändras för att bygga nya eller bygga ut befintliga häkten och anstalter. Detta sparar resurser för företag som deltar i planprocessen för häkten eller anstalter.

De nu nämnda förslagen ökar möjligheten att använda typhus vid byggnation av häkten och anstalter, vilket kan vara ekonomiskt fördelaktigt för företag. I övrigt leder förslagen sannolikt inte till några direkta ekonomiska konsekvenser. Däremot kan indirekta ekonomiska fördelar uppstå i det enskilda fallet genom att förslagen kan möjliggöra lösningar som bedöms vara ekonomiskt fördelaktigare för företaget.

De nämnda förslagen skulle även kunna leda till negativa konsekvenser på så sätt att mark och byggnadsverk delvis kan användas på sätt som det kan vara svåra att förutse, vilket kan påverka ett företag som bedriver verksamhet på angränsande mark.

Utredningens förslag om att vissa överklaganden ska prioriteras av länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna (avsnitt 6.6) medför att de företag som äger och bygger häkten och anstalter får en mer tidseffektiv process. Påverkan på handläggningstiden i andra mål och ärenden, som inte prioriteras och där andra företag är inblandade, bedömer utredningen som försumbar. Det antal överklaganden som kommer att prioriteras är på det stora hela taget så få att de inte kommer att påverka handläggningstiden i andra ärenden och mål i någon nämnvärd utsträckning.

Utredningens förslag om en tydligare vägledning (avsnitt 6.7) och om att inrätta ett expertråd (avsnitt 6.5) kan antas medföra smidigare och mer förutsägbara plan- och byggprocesser för de företag som äger och bygger häkten och anstalter.

Konsekvenserna för företagen med anledning av det föreslagna bemyndigandet för extraordinära situationer (avsnitt 6.4) hänger samman med hur regeringen väljer att använda bemyndigandet. De avvikande föreskrifter som kan komma att meddelas kan dock förväntas innebära att processuella och materiella krav i plan- och bygglagen begränsas. För de företag som äger och bygger häkten och anstalter kan sådana undantag möjliggöra både snabba och ekonomiskt effektiva processer. Beroende på hur regeringen väljer att utforma eventuella föreskrifter kan det inte uteslutas att

föreskrifterna kan medföra olägenheter för andra företag. Det kan t.ex. handla om att miljöstörande verksamheter inte kan expandera på önskat sätt om regeringens föreskrifter innebär att en anstalt eller ett häkte etableras i närheten av verksamheten. Att åtgärderna är begränsade i tiden innebär samtidigt att de eventuella olägenheter som kan uppstå för företagen är av övergående natur.

Konsekvenser för enskilda

Enskilda kan påverkas av utredningens förslag om tidsbegränsade bygglov (avsnitt 6.2). Även om förslaget medger ett tidsbegränsat lov trots att alla förutsättningar för ett permanent lov verkar vara uppfyllda, innebär förslaget troligtvis att fler häkten och anstalter uppförs som i något eller några avseenden inte uppfyller de krav som ställs vid ett permanent bygglov. Det kan t.ex. handla om krav med hänsyn till omgivningen eller om krav som ställs i en detaljplan. Även om bygglovet är tidsbegränsat, är 20 år en lång tid sett ur enskilda berördas perspektiv. De negativa konsekvenserna med förslaget begränsas av att bestämmelsen innehåller en möjlighet, inte en skyldighet, för prövningsmyndigheten att ge ett tidsbegränsat bygglov. Det innebär att ett sådant lov ges först efter en lämplighetsprövning. Denna prövning säkerställer att konsekvenserna inte blir oacceptabla, se vidare avsnitt 6.2.

Förslaget i avsnitt 6.3, som ökar möjligheterna för att bygglov ska kunna beviljas för planstridiga åtgärder, kan leda till negativa konsekvenser för enskilda närboende på så sätt att mark och byggnadsverk delvis kan användas på sätt som är svåra att förutse. De negativa konsekvenserna begränsas dock av att kommunen fortsatt måste göra en prövning av att åtgärden inte medför en betydande olägenhet enligt 2 kap. 9 § PBL, se vidare avsnitt 6.3

De nämnda förslagen kan även påverka intagna i häkten och anstalter och de som arbetar där. Att miljön för dessa grupper är godtagbar säkerställs genom bl.a. arbetsmiljölagstiftningen. I Kriminalvårdens ansvar ingår att bedriva verksamheten i häkten och anstalter säkert och humant. Eftersom utredningens förslag kan utgöra en pusselbit i arbetet med att lösa platsbristen, bör förslagen också medföra en generellt bättre och tryggare miljö för både intagna och anställda.

Utredningens förslag om att vissa överklaganden ska prioriteras (avsnitt 6.6) kan vara fördelaktigt för den närboende som överklagar ett beslut om att anta en detaljplan eller ett bygglov för ett häkte eller en anstalt i den bemärkelsen att överklagandeprocessen bör gå snabbare än den annars skulle gjort. Handläggningstiden i överklagade ärenden och mål som inte är prioriterade kommer enligt utredningens bedömning inte påverkas annat än försumbart eftersom antalet överklaganden som enligt förslaget ska prioriteras bedöms bli litet.

Konsekvenser för enskilda med anledning av förslaget med bemyndigande för extraordinära situationer (avsnitt 6.4), hänger samman med hur regeringen väljer att använda bemyndigandet. De avvikande föreskrifter som kan komma att meddelas kan dock förväntas innebära att processuella och materiella krav i plan- och bygglagen begränsas. Enskilda, t.ex. i egenskap av grannar, kan bli berörda genom att tillfälliga häkten och anstalter etableras på platser som normalt inte hade ansetts lämpliga. Undantag med stöd av bemyndigandet i fråga om krav på bygglov påverkar också enskildas möjligheter att i förväg få en etablering prövad av länsstyrelse eller domstol. De nu nämnda konsekvenserna begränsas dock av att bemyndigandet innebär att regeringen enbart kan meddela föreskrifter som avser tidsbegränsade undantag. Konsekvenserna i övrigt bör anses vara gynnsamma för enskilda eftersom förslaget syftar till att ha beredskap för att i en svår situation kunna säkerställa trygghet och säkerhet i samhället.

Konsekvenser för miljön

Utredningens förslag om tidsbegränsade bygglov (avsnitt 6.2) kan antas medföra att det, under en begränsad tid, kommer uppföras häkten och anstalter som inte uppfyller samtliga krav för permanenta bygglov. Detta står i viss mån i strid med miljö-kvalitetsmålet God bebyggd miljö (jfr prop. 2016/17:137 s. 20). Effekterna på miljömålet begränsas dock av att kommunen inte är skyldig att bevilja lov, utan *får* ge ett tidsbegränsat bygglov, vilket innebär att det är kommunen som efter en lämplighetsprövning avgör vilka krav som ska ställas i det enskilda fallet. Kommunerna har därmed fortsatt möjlighet att ställa krav på t.ex. lokalisering, placering och utformning med hänsyn till omgivningen. Den

omständigheten att en åtgärd undantas från vissa krav enligt plan- och bygglagen utesluter inte heller att åtgärden kan kräva bl.a. dispens enligt annan lagstiftning, t.ex. i fråga om strandskydd enligt miljöbalken. Åtgärderna kommer dessutom endast att tillåtas under en begränsad period, och därtill gäller bestämmelsen endast i tio år, räknat från lagförslagets ikraftträdande. Mot bakgrund av det nu sagda bedömer utredningen att ändringen inte får några långsiktiga konsekvenser för miljön.

Förslaget i avsnitt 6.3, som ökar möjligheterna att ge bygglov för planstridiga åtgärder, kan innebära en risk för att lov ges även på sådan mark som enligt planen annars inte får bebyggas på grund av att den är olämplig för bebyggelse i förhållande till risken för ras, skred och översvämning eller andra risker i omgivningen. Om en åtgärd kan antas vara olämplig på grund av sådana förhållanden bör avvikelserna inte heller medges. Risken för att kommunen skulle medge bygglov vid sådana förhållanden måste anses vara mycket liten; bestämmelsen innebär, som redan sagts, inte någon skyldighet att medge en avvikelse utan kommunen får på eget ansvar avgöra om det är lämpligt att ge bygglov eller inte. Som framgår i avsnitt 6.3 får bygglov inte heller ges om åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Genom det nu sagda bör risken för oacceptabel påverkan på miljön vara låg, eller i det närmaste försumbar.

De konsekvenser som kan uppstå för miljön till följd av det föreslagna bemyndigandet för regeringen i extraordinära situationer (avsnitt 6.4), beror på hur regeringen väljer att använda bemyndigandet. De avvikande föreskrifter som kan komma att meddelas innebär förmodligen att vissa processuella och materiella krav i plan- och bygglagen begränsas. Bemyndigandet kan således komma att öppna upp för att tillfälliga häkten och anstalter etableras på ställen som skulle kunna vara mindre lämpliga i förhållande till t.ex. natur- eller kulturmiljöer. Undantag från plan- och bygglagen av det nu nämnda slaget skulle kunna försvåra möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Konsekvenserna begränsas dock av att bemyndigandet innebär att regeringen enbart kan meddela föreskrifter som avser tidsbegränsade undantag och får därför sammantaget bedömas som acceptabla.

Med bemyndigandet följer att det blir möjligt att undanta vissa bestämmelser som har betydelse för bebyggelsens utformning i förhållande till bl.a. hälso- och säkerhetsaspekter samt från ordinarie

krav på brandskydd (jfr prop. 2019/20:152 s. 26). Sådana undantag skulle kunna leda till stora negativa konsekvenser, inte minst när det handlar om byggnader där människor hålls inlåsta. Därför är det särskilt viktigt att de föreskrifter som kan bli följden av det föreslagna bemyndigandet innehåller bestämmelser som tillgodoser kraven på de nyss nämnda aspekterna och på brandskyddet.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) i avsnitt 1.1

9 kap. 31 b §

Trots 30 § första stycket 2, 31 § 1 och 31 a § 2 får bygglov ges för en åtgärd som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser, om avvikelsen är förenlig med detaljplanens eller områdesbestämme- lsernas syfte och

- 1. avvikelsen är liten,*
- 2. åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt, eller*
- 3. åtgärden gäller en kriminalvårdsanstalt eller ett häkte och avvikelsen avser byggelsens omfattning, utformning eller placering.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från reglerna om förutsättningar för bygglov för vissa åtgärder som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser.

En ny bestämmelse om undantag för vissa avvikelser i fråga om kriminalvårdsanstalter och häkten har införts som en ny *punkt 3*. I övrigt föreslås inga ändringar i paragrafen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Enligt den nya bestämmelsen *får bygglov ges för en åtgärd som gäller en kriminalvårdsanstalt eller ett häkte trots att åtgärden avviker från detaljplanen eller områdesbestämmelserna i vissa avseenden; byggelsens omfattning, utformning eller placering*. Det är frivilligt för byggnadsnämnden, inte en skyldighet, att ge ett sådant bygglov.

De olika åtgärder och avvikelser som aktualiseras med anledning av den nya punkten 3 beskrivs närmare i övervägandeavsnittet, 6.3.

9 kap. 33 b §

För en åtgärd avseende en kriminalvårdsanstalt eller ett häkte får ett tidsbegränsat bygglov ges, om sökanden begär det, det är tekniskt möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket och åtgärden uppfyller någon förutsättning enligt 30–32 a §§.

Ett sådant bygglov får ges för högst tio år. Tiden kan på sökandens begäran förlängas med högst fem år i taget. Den sammanlagda tiden får dock inte överstiga tjugo år.

I paragrafen, som är ny, regleras förutsättningarna för att ge tidsbegränsade bygglov för kriminalvårdsanstalter och häkten. Överväganden finns i avsnitt 6.2.

Av *första stycket* följer vissa villkor som gäller för att ett tidsbegränsat bygglov ska få ges enligt bestämmelsen. Tidsbegränsade bygglov ska utan undantag få ges för alla lovpliktiga åtgärder avseende kriminalvårdsanstalter och häkten.

En förutsättning för att ett tidsbegränsat bygglov enligt bestämmelsen ska kunna ges är att sökanden begär det. Bestämmelsen innebär dock ingen rättighet för sökanden att få ett sådant lov. En ytterligare förutsättning för att ett tidsbegränsat bygglov ska få ges är att det är tekniskt möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket. Sökanden ska vid prövningstillfället tillhandahålla material som visar hur platsen eller byggnadsverket kan återställas.

Till skillnad från en ansökan om ett tidsbegränsat bygglov enligt 9 kap. 33 § får en ansökan avseende ett tidsbegränsat bygglov enligt den nya paragrafen beviljas utan prövning av om behovet av åtgärden är tillfälligt. En annan skillnad är att lov enligt den föreslagna bestämmelsen kan ges även om samtliga förutsättningar för permanent lov är uppfyllda. Vilka krav eller i vilken grad kraven ska vara uppfyllda ska liksom tidigare bedömas i det enskilda fallet. Den lämplighetsprövning som ska göras i lovärendet omfattar en avvägning mellan de intressen som talar för åtgärden och de motstående allmänna och enskilda intressen som skyddas av plan- och bygglagen och annan lagstiftning. Nyttan av anstalter och häkten bör generellt bedömas väga tungt vid lämplighetsprövningen, men det innebär inte att lov alltid ska beviljas vilket utvecklas vidare i avsnitt 6.2.

Enligt *andra stycket* gäller i fråga om tiden för ett lov enligt första stycket att bygglov får ges för högst tio år. På sökandens begäran

kan tiden förlängas med högst fem år i taget. Tiden får dock inte sammantaget överstiga 20 år. En begäran om förlängning bör i regel tillåtas, men det finns fall där förlängning kan nekas vilket utvecklas i avsnitt 6.2

Av bestämmelsen följer att den nya paragrafen träder i kraft den 1 december 2025. Från den dagen kan bestämmelsen tillämpas även på tidigare påbörjade mål och ärenden om tidsbegränsade bygglov. Giltighetstiden begränsas av författningen i avsnitt 1.2.

9 kap. 33 c §

Innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut ska den plats eller det byggnadsverk som lovet avser återställas. Om tiden har förlängts ska platsen eller byggnadsverket i stället återställas innan den nya tiden har gått ut.

Bestämmelserna om bygglov, rivningslov, marklov och anmälan i denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen gäller inte för åtgärder som vidtas för att återställa en plats eller ett byggnadsverk enligt första stycket.

Trots första stycket behöver platsen eller byggnadsverket inte återställas om byggnadsnämnden har gett bygglov som inte är tidsbegränsat för åtgärden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om återställande av en plats eller ett byggnadsverk vid tidsbegränsade bygglov. Bestämmelsen föreslås nu betecknas som 33 c § i stället för som tidigare 33 b §. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

9 kap. 40 §

Av ett bygglov, rivningslov eller marklov ska det framgå

1. vilken giltighetstid lovet har,
2. om det ska finnas någon som är kontrollansvarig och i så fall vem eller vilka som är kontrollansvariga,
3. att lovet inte innebär en rätt att påbörja den sökta åtgärden förrän byggnadsnämnden har gett ett startbesked enligt 10 kap., och
4. att beslutet om lov ska vara verkställbart enligt 42 a § innan de åtgärder som omfattas av lovet får påbörjas.

Lovet ska också innehålla de villkor och upplysningar som följer av 23, 33 c, 36, 37 eller 38 § eller behövs i övrigt.

Om ett bygglov avser nybyggnad eller tillbyggnad av en bostadsbyggnad utanför ett område med detaljplan ska det, om det inte kan anses obehövt med hänsyn till bullersituationen, även framgå beräknade värden för omgivningsbuller vid bostadsbyggnadens fasad och vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter som ska finnas med i ett beslut om lov.

I *andra stycket* har en följdändring gjorts. Ändringen består i att hänvisningen till 9 kap. 33 b § har justerats till 33 c §. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

16 kap. 13 c §

Om brottsligheten ökar i en sådan omfattning att det finns en påtaglig risk för att Kriminalvården inte kan eller väntas kunna i tid bereda fängelsedömda plats i kriminalvårdsanstalt eller häktade plats i häkte på grund av att platserna i befintliga anstalts- och häkteslokaler inte längre räcker till, och om det behövs för att nödvändiga åtgärder snabbt ska kunna vidtas för att komma till rätta med platsbristen, får regeringen meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från

1. kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen enligt 2 kap. 6, 9 och 10 §§,

2. kraven på tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader enligt 8 kap. 9–12 §§,

3. kraven på bygglov, rivningslov och marklov enligt 9 kap. 2 och 10–13 §§, och

4. bestämmelserna om genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder i 10 kap. 2–4 §§.

Sådana föreskrifter om undantag ska vara proportionella i förhållande till de intressen som de bestämmelser som anges i första stycket 1–4 avser att skydda och främja.

I paragrafen, som är ny, bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen för att nödvändiga åtgärder snabbt ska kunna vidtas när det finns en påtaglig risk för att Kriminalvården annars inte kan eller väntas kunna i tid bereda fängelsedömda plats i kriminalvårdsanstalt eller häktade plats i häkte. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Föreskriftsrätten omfattar inte undantag från några andra lagar än plan- och bygglagen.

Enligt *första stycket* är en förutsättning för att bemyndigandet ska få utnyttjas att brottsligheten ökar i en sådan omfattning att risken är påtaglig för att Kriminalvården på grund av platsbrist inte kan i tid eller väntas kunna i tid bereda fängelsedömda eller häktade plats i kriminalvårdsanstalt eller häkte. Det ska alltså vara fråga om en *påtaglig risk* som sett ur ett bredare perspektiv är betydande eller kan förutses bli betydande, på så sätt att den kan få konsekvenser för samhället i stort. Avseende riskbedömningen hänvisas till avsnitt 6.4.

Att åtgärderna ska vara nödvändiga innebär att föreskriftsrätten endast omfattar sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med platsbristen. Att åtgärderna snabbt ska kunna vidtas innebär att föreskrifter om undantag endast får meddelas när det finns en risk för att de ordinarie processerna i plan- och bygglagen kan leda till att Kriminalvården inte kan tillgodose platsbristen i tid. Båda dessa rekvisit innebär att föreskrifterna måste anpassas till vad som behövs i det aktuella fallet.

Föreskriftsrätten avser tidsbegränsade undantag, vilket innebär att regeringen i föreskrifterna ska begränsa undantagen till att endast gälla för viss tid. Om det finns ett behov av att låta t.ex. en byggnad finnas kvar efter det att undantagstiden har löpt ut, så ska en ordinarie prövning enligt tillämpliga bestämmelser i plan- och bygglagen göras. För åtgärder som enligt en sådan prövning inte är förenliga med reglerna i plan- och bygglagen, kan byggnadsnämnden ingripa med stöd av bestämmelserna i 11 kap. om tillsyn, ingripanden och påföljder.

Av punkterna i första stycket framgår i vilka avseenden undantag från plan- och bygglagen får meddelas. Undantagen motsvarar de undantag som redan finns i 13 b § i kapitlet (se bl.a. författningskommentaren s. 27 f. i prop. 2019/20:152).

Enligt den *första punkten* får regeringen meddela föreskrifter om undantag från kraven på att beakta allmänna intressen enligt 2 kap. 6, 9 och 10 §§. Bestämmelserna är som utgångspunkt tillämpliga även vid åtgärder som inte kräver lov. Bemyndigandet avser enbart undantag från allmänna intressen och möjliggör således inte avsteg från lagens krav på att ta hänsyn till enskilda intressen.

Enligt den *andra punkten* får föreskrifter meddelas om undantag från vissa krav enligt 8 kap. När det gäller kraven på byggnader finns ett bemyndigande för regeringen i 2 § 5.

Enligt den *tredje punkten* får regeringen meddela föreskrifter om att vissa krav enligt 9 kap. inte ska tillämpas. De åtgärder som kan behöva vidtas för att kunna tillgodose Kriminalvårdens behov av att utöka antalet platser är i allmänhet bygglovspliktiga.

Enligt den *fjärde punkten* får regeringen meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i 10 kap. om genomförandet av bygg-, rivnings-, och markåtgärder, se avsnitt 6.4 Om regeringen med stöd av bemyndigandet tar bort lovplikten för en åtgärd, kommer bestämmelsen om att en icke lovpliktig åtgärd ska vara förenlig med detaljplan och områdesbestämmelser (10 kap. 2 § 2) att som utgångspunkt bli tillämplig. Bemyndigandet gör det möjligt för regeringen att göra undantag från denna bestämmelse. På motsvarande sätt kan undantag göras från kravet på att åtgärden ska vara förenlig med ett tidigare beviljat bygglov (10 kap. 2 § 1). Bemyndigandet möjliggör också undantag från bestämmelsen om att en åtgärd inte får påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked. Även bestämmelsen om slutbesked får undantas.

Av *andra stycket* följer att föreskrifter om undantag ska vara proportionella i förhållande till de intressen som de bestämmelser som anges i första stycket avser att skydda och främja. Kravet på proportionalitet innebär att regeringen behöver utforma föreskrifterna med hänsyn till situationen, se avsnitt 6.4.

9.2 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) i avsnitt 1.2

Giltighetstiden av bestämmelsen begränsas av författningen i avsnitt 1.2. Övervägandena finns i avsnitt 6.2. Av författningen följer att 9 kap. 33 b § PBL ska upphöra att gälla den 1 december 2035. Författningen innehåller även övergångsbestämmelser som innebär att den upphävda paragrafen fortfarande gäller för mål och ärenden som har påbörjats före den 1 december 2035 och för mål och ärenden som avser överklagande av beslut i sådana mål och ärenden till dess att målet eller ärendet är slutligt avgjort. Övergångsbestämmelserna innebär också att den upphävda paragrafen fortfarande gäller i fråga om förlängning av ett lov som har getts med stöd av bestämmelsen.

Uppdrag att utreda åtgärder för snabbare utbyggnad av häkten och anstalter

Sammanfattning av uppdraget

En bokstavsutredare ska lämna förslag på ändringar i plan- och byggregelverket som förbättrar förutsättningarna för att fler häkten och anstalter kan byggas och nya häktes- och anstaltsplatser kan skapas genom en snabbare plan- och byggprocess. Det bör i första hand handla om att införa undantag från krav som bedöms vara mindre relevanta vid byggnation av häkten och anstalter.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2024.

Bakgrund

Det råder stor brist på häktes- och anstaltsplatser i Sverige och behovet av platser väntas öka bl.a. som en konsekvens av regeringens åtgärder inom det kriminalpolitiska området. Det är angeläget att den påbörjade expansionen kan fortsätta och olika åtgärder kan komma att krävas för detta. Bland annat behöver åtgärder som kan förkorta den sammanlagda plan- och byggprocessen för byggnationen av häkten och anstalter tas fram.

Uppdrag

En bokstavsutredare ska lämna förslag på ändringar i plan-

och byggregelverket (plan- och bygglagen samt angränsande regelverk) som förbättrar förutsättningarna för att fler häkten och anstalter kan byggas och nya häktes- och anstaltsplatser kan skapas genom en förkortad plan- och byggprocess. Det bör i första hand handla om att införa undantag från krav som bedöms vara mindre relevanta vid byggnation av häkten och anstalter, primärt krav enligt plan- och bygglagen (2010:900) men även i angränsande regelverk såsom miljöbalken och fastighetsbildningslagen (1970:988) samt tillhörande förordningar.

Utredaren ska

- överväga om det finns krav (såsom formalia-, process- eller egenskapskrav) som bedöms vara mindre relevanta vid planering och byggande av anstalter och häkten samt, i förekommande fall, föreslå undantag från dessa krav,
- överväga andra konkreta åtgärder, till exempel vad gäller överklagandeprocesser, för att möjliggöra snabbare processer vid planering och byggande av anstalter och häkten och i förekommande fall föreslå åtgärder, och
- belysa skillnader i förutsättningarna för att bygga ut befintliga anläggningar respektive etablera helt nya anläggningar.

Plan- och bygglagen, men även annan relevant lagstiftning samt förordningar och andra tillståndprocesser ska beaktas.

Utredaren ska under arbetet beakta resultaten av pågående och genomförda satsningar för att utöka antalet häktes- och anstaltsplatser, exempelvis användningen av typhus i byggnationen.

De alternativ som utredaren har övervägt och de överväganden som har lett fram till utredarens ställningstaganden ska redovisas, bl.a. avseende alternativens kostnadseffektivitet och samhälls-ekonomiska konsekvenser. Även de förväntade konsekvenserna av förslagen ska analyseras och beskrivas. Vidare ska utredaren lämna förslag på nödvändiga författningsförslag.

Vid genomförandet av uppdraget ska synpunkter inhämtas från relevanta marknadsaktörer samt från Boverket och Kriminalvården.

Utredaren är fri att vid behov kontakta andra intressenter om så bedöms nödvändigt för att kunna utföra uppdraget.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2024.

Frågor till kommuner om plan- och byggprocessen för häkten och anstalter

1. I vårt uppdrag ingår att överväga om det finns krav (såsom formalia-, process- eller egenskapskrav) som bedöms mindre relevanta vid planering och byggande av anstalter och häkten.

a) Kan ni utifrån er erfarenhet ge exempel (gärna flera) på sådana mindre relevanta krav?

b) Vilka av dessa krav tycker ni att det skulle vara möjligt att göra undantag från? Ange gärna vilket eller vilka som skulle vara mest angelägna, dvs. de som skulle ge de största tidsvinsterna jämfört med i dag.

2. Upplever ni att det, utöver ert svar på fråga 1, i dag finns andra tidstjuvar i processen? Vilka är de i så fall och vad beror de på enligt er uppfattning?

3. Har ni andra förslag på förenklingar i plan- och byggprocessen för häkten eller anstalter? T.ex. förändringar i regelverket eller behov av vägledning från Boverket.

4. Har ni haft något ärende som kan belysa de eventuella utmaningar kommuner står inför i plan- och byggprocessen för häkten och anstalter? Beskriv gärna med praktiska exempel. Beskriv gärna även hur lång tid det tog i olika steg i processen, t.ex. tidsåtgång för detaljplaneläggning respektive bygglov och startbesked.

5. I vårt uppdrag ingår att belysa skillnader i förutsättningarna för att bygga ut befintliga anläggningar respektive etablera helt nya anläggningar. Vilka sådana skillnader kan ni se från ert kommunala perspektiv som ni tycker är värda att belysa? Svara gärna med konkreta exempel.
6. I vårt uppdrag ska vi särskilt beakta bland annat användningen av typhus. Vilka fördelar och nackdelar ser ni med användningen av typhus vid byggnation av häkten och anstalter?
7. Finns det något annat med anledning av vårt uppdrag som ni vill fästa vår uppmärksamhet på?

Frågor till länsstyrelser om plan- och byggprocessen för häkten och anstalter

1. I vårt uppdrag ingår att överväga om det finns krav (såsom formalia-, process- eller egenskapskrav) som bedöms mindre relevanta vid planering och byggande av anstalter och häkten.

a) Kan ni utifrån er erfarenhet ge exempel (gärna flera) på sådana mindre relevanta krav?

b) Vilka av dessa krav tycker ni att det skulle vara möjligt att göra undantag från? Ange gärna vilket eller vilka som skulle vara mest angelägna, dvs. de som skulle ge de största tidsvinsterna jämfört med i dag.

2. Upplever ni att det, utöver ert svar på fråga 1, i dag finns andra tidstjuvar i processen? Vilka är de i så fall och vad beror de på enligt er uppfattning?

3. Har ni andra förslag på förenklingar i plan- och byggprocessen för häkten eller anstalter? T.ex. förändringar i regelverket eller behov av vägledning från Boverket.

4. Finns det något annat som ni vill fästa vår uppmärksamhet på med anledning av vårt uppdrag?

Frågor till fastighetsägare om plan- och byggprocessen för häkten och anstalter

1. I vårt uppdrag ingår att överväga om det finns krav (såsom formalia-, process- eller egenskapskrav, främst i plan- och bygglagen, men även angränsande regelverk såsom miljöbalken och fastighetsbildningslagen) som bedöms mindre relevanta vid planering och byggande av anstalter och häkten.

a) Kan ni utifrån er erfarenhet ge exempel (gärna flera) på sådana mindre relevanta krav?

b) Vilka av dessa krav tycker ni att det skulle vara möjligt att göra undantag från? Ange gärna vilket eller vilka som skulle vara mest angelägna, dvs. de som skulle ge de största tidsvinsterna jämfört med i dag.

2. Upplever ni att det, utöver ert svar på fråga 1, i dag finns andra tidstjuvar i processen? Vilka är de i så fall och vad beror de på enligt er uppfattning?

3. Har ni andra förslag på förenklingar i plan- och byggprocessen för häkten eller anstalter? T.ex. förändringar i regelverket eller behov av vägledning från Boverket.

4. Har ni haft något ärende som kan belysa de eventuella utmaningar ni i er roll står inför i plan- och byggprocessen för häkten och anstalter? Beskriv gärna med praktiska exempel.

5. I vårt uppdrag ingår att belysa skillnader i förutsättningarna för att bygga ut befintliga anläggningar respektive etablera helt nya anläggningar. Vilka sådana skillnader kan ni se från ert perspektiv som ni tycker är värda att belysa? Svara gärna med konkreta exempel.
6. I vårt uppdrag ska vi särskilt beakta bland annat användningen av typhus. Vilka fördelar och nackdelar ser ni med användningen av typhus vid byggnation av häkten och anstalter?
7. Finns det något annat som ni vill fästa vår uppmärksamhet på med anledning av vårt uppdrag?

Departementsserien 2024

Kronologisk förteckning

1. Ändrade regler om tillsyn m.m. över Totalförsvarets forskningsinstitut. Fö.
2. Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater. Fö.
3. Partipolitiska lotterier. Fi.
4. Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter. Ku.
5. Sociala grundvillkor i den gemensamma jordbrukspolitiken. LI.
6. Stärkt försvarsförmåga. Sverige som allierad. Fö.
7. Avskildhet vid dygnsvilan. En delredovisning angående frågor om Statens institutionsstyrelses särskilda befogenheter. S.
8. Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner. A.
9. Bättre förutsättningar för utsänd statlig personal. UD.
10. Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner. Fi.
11. Förbättrade möjligheter för polisen att använda kamerabevakning. Ju.
12. Pensionärernas levnadsstandard då och nu. En studie av pensionärernas levnadsstandard 2003–2024. S.
13. Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst. S.
14. Ändamålsenlig styrning av äldreomsorgen via riktade statsbidrag. S.
15. Underlätta, utbilda, uppskatta – så erkänns ungas ideella engagemang. S.
16. Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra. S.
17. Sweden's eighth national report under the Joint Convention on the safety of spent fuel management and on the safety of radioactive waste management – Sweden's implementation of the obligations of the Joint Convention. KN.
18. Nya regler om geografiska beteckningar och internationella varumärken. Ju.
19. Ett mer hållbart och längre arbetsliv. S.
20. Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar. Ju.
21. En ny lag om forskningsetiska krav på och etikprövning av forskning som avser människor. U.
22. En moderniserad taltidningsverksamhet. Ku.
23. Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlännningar vid tillfälliga verkställighetshinder. Ju.
24. Utökade registerkontroller vid anställning i kommun. Ju.
25. En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter. LI.

Departementsserien 2024

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Förbättrat informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner. [8]

Finansdepartementet

Partipolitiska lotterier. [3]
Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner. [10]

Försvarsdepartementet

Ändrade regler om tillsyn m.m. över Totalförsvarets forskningsinstitut. [1]
Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater. [2]
Stärkt försvarsförmåga. Sverige som allierad. [6]

Justitiedepartementet

Förbättrade möjligheter för polisen att använda kamerabevakning. [11]
Nya regler om geografiska beteckningar och internationella varumärken. [18]
Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar. [20]
Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder. [23]
Utökade registerkontroller vid anställning i kommun. [24]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Sweden's eighth national report under the Joint Convention on the safety of spent fuel management and on the safety of radioactive waste management – Sweden's implementation of the obligations of the Joint Convention. [17]

Kulturdepartementet

Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter. [4]
En moderniserad taltidningsverksamhet. [22]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Sociala grundvillkor i den gemensamma jordbrukspolitik. [5]
En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter. [25]

Socialdepartementet

Avskildhet vid dygnsvilan.
En delredovisning angående frågor om Statens institutionsstyrelsens särskilda befogenheter. [7]
Pensionärernas levnadsstandard då och nu. En studie av pensionärernas levnadsstandard 2003–2024. [12]
Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst. [13]
Ändamålsenlig styrning av äldreomsorgen via riktade statsbidrag. [14]
Underlätta, utbilda, uppskatta – så erkänns ungas ideella engagemang. [15]
Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra. [16]
Ett mer hållbart och längre arbetsliv. [19]

Utbildningsdepartementet

En ny lag om forskningsetiska krav på och etikprövning av forskning som avser människor. [21]

Utrikesdepartementet

Bättre förutsättningar för utsänd statlig personal. [9]

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.823

§ 8 Remiss av promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (Ds 2024:25)

Strömsunds kommun har av Regeringskansliet, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över remissen En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter.

Strömsunds kommun vill trycka på vikten av att i tidigt skede ha en god dialog mellan stat och kommun rörande planering för var häkten och anstalter ska lokaliseras för att i tidigt skede kunna identifiera eventuella utmaningar i till exempel plan- och byggprocessen.

Underlag till beslut

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet remissyttrande
Remissmissiv

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet besluta avge upprättat förslag till yttrande.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Avge upprättat förslag till yttrande.

Diarienummer KF.2024.881

Stängning av Lindbergsbackens- och Killevippens förskola

Sammanfattning

Barn-, kultur och utbildningsnämnden har vid sammanträdet den 12 december 2024 beslutat att stänga förskolorna Killevippen i Rossön och Lindbergsbacken i Strömsund, § 114. Detta med anledning av 2025 års fastslagna verksamhetsbudget (BKUN 2024.193).

Bakgrunden är den demografiska anpassning förskolan tvingas genomföra utifrån ett allt lägre barnafödande. Underlaget till beslut visar på uteblivna effekter ekonomiskt och organisatoriskt om stängningarna inte genomförs.

Att inte gå vidare med förslaget att stänga ner under 2025 får långtgående konsekvenser för utfallet 2025 och de ekonomiska förutsättningarna åren efter det.

Beskrivning av ärendet

Vid en stängning av Lindbergsbacken skulle besparingen kunna summeras enligt följande:

För att uppfylla minimikraven för tre heltidstjänster behövs en budget på 1 670 000 kronor. Utöver detta tillkommer kostnader för hyra, städning och verksamhetsservice som uppgår till 300 000 kronor. För rektorstjänsten vid Killevippen är kostnaden beräknad till 223 000 kronor. Den totala helårseffekten medför en besparing på 2 193 000 kronor.

Vid en stängning av Lindbergsbacken skulle besparingen kunna summeras enligt följande:

För att uppfylla minimikraven för tre heltidstjänster behövs en budget på 1 670 000 kronor. Kostnader för hyra, städning och verksamhetsservice uppgår till 610 000 kronor. För rektorstjänsten vid Lindbergsbacken är kostnaden beräknad till 223 000 kronor. Den totala helårseffekten medför en besparing 2 503 000 kronor.

Barnkonsekvensanalyserna visar att förändringarna går att genomföra.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktiges beslut.

Att stänga verksamheterna Killevippen och Lindbergsbacken från och med den 1 augusti 2025.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Kommunledningsförvaltningen, Malin Åbbel Fjell

Bilagor

Tjänsteskrivelse nedläggning Killevippen och Lindbergsbacken

BKUN § 114

Barnkonsekvensanalys Killevippen 20241202

Barnkonsekvensanalys Lindbergsbacken 20241202

Förhandling MBL § 11 arbetsbrist

Förhandling MBL § 11 budget 2025

Riskanalys organisationsförändring Bredgårdsförskola

Riskbedömning omorganisation Killevippensförskola

Riskbedömning omorganisation Riddarensförskola

Riskbedömning omorganisation Rotnäsetsförskola

Riskbedömning organisationsförändring Lindbergsbacken

Riskbedömning organisationsförändring Västringen

Beslut skickas till

Barn- kultur - och utbildningsnämnden

Diarienummer BKUN.2024.322

§ 114 Stängning av Lindbergsbackens- och Killevippens förskola

Med anledning av 2025 års fastslagna verksamhetsbudget (BKUN 2024.193) föreslås Killevippens förskola i Rossön samt Lindbergsbackens förskola i Strömsund att stängas ner. Bakgrunden är den demografiska anpassning förskolan tvingas göra som utgår från ett allt lägre barnafödande.

Underlaget till beslut visar på uteblivna effekter ekonomiskt och organisatoriskt om stängningarna inte genomförs.

Underlag till beslut

Tjänsteskrivelse *bilaga 1*

Barnkonsekvensanalys Killevippen *bilaga 2*

Barnkonsekvensanalys Lindbergsbacken *bilaga 3*

MBL förhandling barnskötare *bilaga 4*

Riskbedömning Rotnäsets förskola *bilaga 5*

Riskbedömning Killevippens förskola *bilaga 6*

Riskbedömning Riddarens förskola *bilaga 7*

Riskbedömning Bredgårds förskola *bilaga 8*

Riskbedömning Lindbergsbackens förskola *bilaga 9*

Riskbedömning Västringens förskola *bilaga 10*

MBL förhandling budget, rektor, stab *bilaga 11*

Yrkande

Hans Elmbjer Sverigedemokraterna yrkar på återremiss på grund av bristande underlag och önskar komplettering gällande de ekonomiska underlagen, och ett förtydligande av beslutsordningen i ärendet.

Ordförande yrkar att ärendet avgörs idag.

Socialdemokraterna och Centerpartiet yrkar enligt förslag:

Verksamheterna Killevippen och Lindbergsbacken stängs från 1 augusti 2025.

Justerare

Fortsättning § 114

Moderaterna och Sverigedemokraterna yrkar att:

1. Processen kring stängning av Killevippens förskola i Rossön och flytt av verksamhet till Backe avbryts, med hänsyn till kravet på demografisk anpassning som bedöms leda till negativa effekter för utveckling och tillväxt i Rossöområdet.
2. Ny utvärdering av Killevippens förutsättningar görs under våren 2026.
3. Lindbergsbackens förskola stängs från 1 augusti 2025.

Proposition 1

Ordföranden ställer proposition på Hans Elmbjers (Sverigedemokraterna) yrkande om återremiss mot ordförandens yrkande, och finner att ärendet ska avgöras idag.

Proposition 2

Ordföranden ställer proposition på Moderaternas och Sverigedemokraternas yrkande mot Socialdemokraternas och Centerns yrkande, och finner att barn-, kultur- och utbildningsnämnden beslutar enligt Socialdemokraternas och Centerns yrkande.

Nämndens förslag till fullmäktige

Kommunfullmäktiges beslut.

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden beslutar att stänga förskolorna Killevippen och Lindbergsbacken 1 augusti 2025.

Reservation

Moderaterna och Sverigedemokraterna reserverar sig till förmån för eget yrkande. Karin Holmquist (M), Håkan Espmark (M), Marie Åhlstedt (M), Maritha Granqvist (M), Mikael Nikolic (SD)

Hans Elmbjer (SD) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

den 12 december 2024

Fortsättning § 114**Beslut skickas till**

Förvaltningschef

Kommunfullmäktige

Ann-Kristin Lindkvist, rektor

Linda Ellebrink-Engvall, rektor

Ajournering

Ajournering begärs 14.15 - 14.19

Justerare

Barnkonsekvensanalys

Stängning av Killevippens förskola i Rossön och flytt av verksamhet till Backe

Barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen
Strömsunds kommun

Innehåll

Barnkonsekvensanalys inom BKU.....	2
Frågan som prövas.....	2
Bakgrund till beslut.....	2
Lag.....	2
Skollagen (2010:800).....	2
Förskolans läroplan.....	3
Barnkonventionen.....	3
Praxis.....	3
Metod.....	4
Förskolan.....	4
Styrdokument, forskning och relevant litteratur.....	4
Vårdnadshavares/medborgares perspektiv.....	6
Verksamhetens perspektiv.....	6
Låt barnkonventionen vägleda.....	7
Artikel 2: Rätt till likvärdiga villkor, jämlikhet och förbud mot diskriminering.....	7
Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.....	7
Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.....	8
Artikel 18. Uppfostran och utveckling. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.....	8
Analys av konsekvenser samt bedömning av barnets bästa.....	8
Bedömning och ställningstagande.....	9
Slutsats.....	10
Referenser.....	11

Barnkonsekvensanalys inom BKU

Frågan som prövas

Stängning av Killevippens förskola i Rossön och flytt av verksamhet till Backe.

Bakgrund till beslut

Befolkningsprognosen för barn i åldern 1-5 år visar på en nedåtgående kurva och ett minskat antal födda barn i jämförelse med de föregående åren. Utifrån förändrad demografi av barn i förskoleålder finns behov att anpassa antalet förskoleplatser. Om antalet förskoleplatser inte anpassas kommer en högre andel av resurser behöva läggas på lokaler och kringkostnader istället för på undervisande och omsorgsgivande personal.

Ur ett organisatoriskt perspektiv finns samordningsvinster med större enheter. En större, samlad personalstyrka kan underlätta mobilisering av personal inom verksamheten till exempel vid sjukdom, eller för att kunna öppna tidigt och stänga sent. På en större enhet, med en större personalstyrka, möjliggörs också ansamling av högre och bredare kompetens under en större del av barnens vistelsetid.

Lag

Skollagen (2010:800)

Kommunen ska enligt Skollagen 8 kap 3§ erbjuda barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon obligatorisk utbildning förskola enligt vad som anges § 4-7. Erbjudandet om förskola gäller från och med ett års ålder i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt (§5) Från och med höstterminen det år barnet fyller tre år ska barnen erbjudas förskola med minst 525 timmar om året (§4). Barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga enligt föräldraledighetslagen för vård av annat barn ska från och med ett års ålder erbjudas förskola under minst 3 timmar per dag eller 15 timmar i veckan (§6). Om barn på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska de (även i andra fall än som avses i 5-6 §) erbjudas förskola (§7).

Huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö (§8).

Hemkommunen ansvarar för att förskola kommer till stånd för alla barn i kommunen som ska erbjudas förskola och vars vårdnadshavare önskar det (§12).

Förskolans läroplan

Uppdraget för förskolan är enligt läroplanen att utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

I utbildningen ingår undervisning. Undervisning innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning, och syftar till utveckling och lärande hos barnen. Förskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Förskollärare har därmed ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt.

Barnkonventionen

Barnkonventionens fyra grundläggande principer (artikel 2, 3.1, 6, 12, 18) berörs.

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras

Artikel 3.1: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa. Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling

Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Artikel 18. Uppfostran och utveckling. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Praxis

Det finns ingen vedertagen praxis kring hur kommuner gör vid övergång till nya förskolor. Det sätt som Strömsunds kommun gjort vid de tre senaste tillfällena består i huvudsak av tre delar:

1) Inför flytten

Det sker en kommunikation med barnen om vad som är föreslaget alternativt beslutat. Personalen berättar helt enkelt vad som är tänkt att ske och hur det ska gå till och var barnen ska. Givetvis sker det adekvat utifrån ålder och förförståelse. Personalen är följsam i samtalet utifrån frågor, tankar och funderingar som uppstår i gruppen och hos enskilda barn. Personalen använder adekvata pedagogiska hjälpmedel för att öka förståelsen (exempelvis bilder, studiebesök, filmer eller andra saker som kan bidra). Utifrån detta samtal fångar personalen upp frågeställningar, funderingar och tankar och dokumenterar dessa. Dokumentationen görs både för personalens egen del men också för barnen så de kan återkomma till samtalen.

Sedan informeras även vårdnadshavarna så att de kan följa upp funderingarna hemma och prata med sina barn. Om möjligt kan personal ta med sig barnen till den nya förskolan och se hur den ser ut och utifrån det utveckla samtalet med barnen om vad som kommer att ske.

De barn som behöver individuell stöttning under processen får det. Det lyfts inom det ordinarie barnhälsoarbetet via barnkonferensen.

I förberedelsearbetet ingår även att planera för mottagandet på den nya förskolan/avdelningen.

2) Under flyttprocessen

Barnen är utifrån ålder och förmåga delaktiga under flyttprocessen, både i ett observerande med även deltagande perspektiv. Även i den här fasen är informationen till barnen viktig, inte minst utifrån perspektivet att vara lyhörd för frågeställningar. De barn som behöver extra stöttning får det. Personalen är observant på reaktioner hos barnen.

3) Efter flytten är genomförd

Personalen följer upp hur det går för gruppen och individerna som har flyttat. Barnens frågeställningar, perspektiv och andra funderingar fångas upp på den nya förskolan/avdelningen.

Metod

För förskolan valdes en blandning av litteraturstudier, statistik och demografi och synpunkter från rektor inom den egna kommunen men också utanför.

Förskolan

Styrdokument, forskning och relevant litteratur

I en artikel i tidningen Mitt i Skärholmen (15 december 2021) där en sakkunnig från Skolverket blev intervjuad lyfts dessa viktiga förutsättningar för en trygg och lärande förskola:

- Förskollärarnas utbildning och kompetens
- Personaltätheten
- Barngruppens storlek och sammansättning
- Utformning av lokaler och miljön

Förskolan bör organisera så att små barn inte bör ha för många möten eller relationer under en och samma dag för det kan leda till stress. Förvaltningen i Strömsund delar

Skolverkets och Stockholmstads bild om att det är en organisatorisk fråga som kan möjliggöras inom såväl små som stora förskolor.

I Skolverkets allmänna råd från 2017 framkommer egentligen samma sak som ovan om än lite annorlunda formulerat:

- personalens utbildning och kompetens samt personaltäthet,
- barngruppens storlek och sammansättning
- miljöns utformning, och
- socioekonomiska förhållanden

Skolverket har alltså över tid behållit uppfattningen att förskolans totala storlek har mindre relevans än den inre organisationens utformning.

Huvudmannen ska fördela resurserna efter barnens förutsättningar och behov. Där blir det systematiska kvalitetsarbetet viktigt och som en del av den dialogen mellan rektor i förskolan och huvudmannen. Internt inom organisationen har rektor i förskolan en dialog med personalen utifrån de faktorer som behövs tas hänsyn till i resursfördelningen och organiseringen utifrån de parametrar som presenterats ovan. Det är viktigt att vid resursfördelningen även beakta barngruppers storlek och sammansättning. Forskning visar att det är angeläget att det inte blir för många relationer för barnen att förhålla sig till under en dag. Framförallt de yngsta barnen har mest att vinna på att vara i mindre barngrupper. Forskningen visar också att det viktigaste för en god kvalitet i förskolan är personalens utbildning och kompetens (s 15-16).

Stockholm stad (2022, s 2) tar upp att det finns många forskningsstudier som visar på betydelsen av barngruppens storlek för lärande, men det finns väldigt få studier som belyser själva förskolans storlek. Inom skolan finns studier på att storleken på skolan kan påverka studieresultat och trivsel.

Gunilla Sandberg, professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, som beskriver hur övergångar påverkar barn och vad som behöver tas hänsyn till utifrån barnens behov. Hon säger så här: "Generellt kan man säga att övergångar spelar stor roll, och att de gör det på olika sätt för olika elever. Barn som är mer sårbara är också mer känsliga för övergångar." Tidningen förskolan 7 aug 2017.

Övergångar är något vanligt inom förskolan. Ljungcrantz (2023, s 26) skriver bland annat att:

”Övergångar sker flera gånger under dagen för alla individer, och i olika sammanhang. När du vaknar på morgonen och går från sängen till kaffemaskinen, kallas det för en övergång. I förskolan sker en mängd övergångar, till exempel när ett barn avslutar en lek för att sätta sig ned för att äta lunch. En övergång betyder enligt Svenska Akademiens Ordlista (2023) att gå från ett ställe till ett annat, men även en förändring från ett tillstånd till ett annat. Barn i förskolan upplever alltså ständigt vardagliga övergångar. En del övergångar är dock större förändringar, som när ett barn börjar förskoleklass och eventuellt byter kamratgrupp och lärare. Innan barn börjar förskoleklass har de flesta dock redan varit med om en större flytt; till en annan förskoleavdelning.” Studien beskriver också vikten av att planera övergångarna (s 26).

Valdemarsviks kommun (2020, s 6) tar upp i sin barnkonsekvensanalys gällande övergång till två nya förskolor att:

- Barnen tycker det är viktigt att få med sig några kompisar men det behöver inte vara alla.
- Vissa saker är viktigt för barnen att ta med sig och vissa leksaker kan de tänka sig att lämna kvar.

Det som personalen ansåg vara viktigt att ta hänsyn till var: trygghet, känd pedagog, kamrater, förberedelse och individens behov.

Valdemarsviks kommun (2020, s 5) tar även upp kring beprövad erfarenhet att:

”Rektor för förskola beskriver enligt sin beprövade erfarenhet vikten av att arbetslagen fungerar och har rätt kompetens, då det har betydelse för barnens trygghet och utveckling. För barn som finns i barngrupper som fungerar är viktigt att de får möjlighet att fortsätta tillsammans, då det ger kontinuitet och trygghet.”

Vårdnadshavares/medborgares perspektiv

- Uttalad oro hos vårdnadshavare över att förändringen inte tar hänsyn till deras barns bästa.
- Uttalad oro över byns utveckling och framtid.

Verksamhetens perspektiv

- Tidig vetskap om vilken förskola barnen kommer att gå på efter flytt av verksamhet, eftersom alla barn placeras på Riddarens förskola i Backe. Det möjliggör att barnen kan förberedas under en längre period, vilket bidrar till en ökad trygghet för barnen.
- Ordna så att vårdnadshavare tillsammans med sina barn kan besöka Riddarens förskola under våren.

- Känd förskollärare och kända barnskötare följer med barnen till Riddarens förskola.
- Vissa möbler och leksaker som barnen känner igen kan tas med till Riddarens förskola.
- Barnens nuvarande lekkamrater på förskolan följer med.
- Barnen får möjlighet att träffa och lära känna nya lekkamrater i samma ålder. De äldre barnen får i ett tidigare skede lära känna de barn som de ska gå förskoleklass tillsammans med.
- Barn med syskon som går i skolan och på fritids är i verksamheter nära varandra.

Över tid har barnantalet i Rossön och Backe svängt upp och ner och åtgärder har vidtagits för att anpassa verksamheterna utifrån det, både genom att stänga verksamheter, stänga men också att utöka verksamheter. Att verksamheterna utifrån de resurser som finns minskas eller ökas visar på flexibilitet och vilja att förändra när det finns behov.

Låt barnkonventionen vägleda

Vid en prövning av barnets bästa måste först och främst grundprinciperna om ickediskriminering (artikel 2), barnets rätt till liv och utveckling (artikel 6) samt barnets rätt att göra sin röst hörd och få den beaktad (artikel 12) samt uppfostran och utveckling (artikel 18). Artikel 3.1 (en bedömning av barnets bästa) kommer att genomföras i ett eget avsnitt eftersom den ligger tillgrund för bedömning och beslut.

Artikel 2: Rätt till likvärdiga villkor, jämlikhet och förbud mot diskriminering.

En samordning bedöms ge goda förutsättningar för likvärdiga villkor för barn i förskolan. Inget barn bedöms diskrimineras till följd av en flytt.

Barn med neuropsykiatriska funktionshinder eller sociala svårigheter riskerar i högre grad än andra barn negativa konsekvenser av förskolbyte och på så sätt inte ha lika villkor som övriga barn.

Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling

Enligt det minskade barnantalet behöver Strömsunds kommun se över förskoleorganisationen utifrån ett ekonomiskt perspektiv inför framtiden.

Mot bakgrund av liggande förslag finns förutsättningar som gynnar barnens optimala utveckling görs bedömningen att artikel 6 i barnkonventionen respekteras. Dock finns det grupper av barn för vilka beslutet om en samorganisering kan ha negativ påverkan. De barn som har svårigheter socialt, svårt med förändringar eller som inte trivs i större grupper behöver få extra uppmärksamhet och möjligheter till

förberedelse och stöd av förskolepersonal inför, under och efter en flytt/omorganisation.

Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Då barnen i detta fall bedömts vara alltför unga för att själva medverka i intervjuer (artikel 12) som rör förskolans flytt/omorganisation är det i stället rektor som har intervjuats. Eftersom beslutet rör barnens förskole situation och kommer påverka deras vardag är det viktigt att förstå hur barnen tänker och tycker kring frågan, samt vad beslutsfattarna förstår och gör utifrån barnets perspektiv på förslaget.

Barnens perspektiv har vägts in utifrån ålder och mognad och tillsammans med kunskap från forskning i ämnet och skolutredningen. Utifrån barnens ålder och mognad görs bedömningen att barnen inte är medvetna om situationen. Det kan dock finnas oroliga föräldrar. Denna bedömning gällande förskolebarnens medvetenhet görs även av andra kommuner i sina barnkonsekvensanalyser exempelvis Trelleborgs kommun (2022).

Utifrån den kunskap som finns i forskning, andra kommuner och vår erfarenhet av genomförda barnkonsekvensanalyser har barnets perspektiv och barns frågor omhändertagits som kompensatoriska åtgärder för barnets bästa, med uppmaning om att rektor och förvaltning gör en noggrann plan där barnen/eleverna involveras i förberedelse, genomförande och uppföljning av förändringen.

Artikel 18. Uppfostran och utveckling. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Då det handlar om en flytt/omorganisation av verksamheter kommer barn till förvärvsarbetande föräldrar även efter förändringen kunna åtnjuta den barnomsorg de är berättigade till. Det handlar om samordning av verksamhet.

Analys av konsekvenser samt bedömning av barnets bästa.

I övergångsprocessen till ny förskola kommer särskild hänsyn att tas för enskilda barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl är extra sårbara vid stora förändringar.

I all förskoleverksamhet finns det vardagliga rutiner som är bekanta för barnen, exempelvis, matsituationer, vilostunder, samlingar m.m. Dessa inarbetade rutiner kan

skapa en känsla av förutsägbarhet för barnen och att det i sin tur gör att barnen känner sig mer trygga i ett nytt sammanhang.

För att barnen ska känna en känslomässig trygghet med nya vuxna (pedagoger) behöver vi arbeta med att barnen får goda möjligheter för att skapa anknytning och få den tid som behövs för att barnen ska känna sig bekväm i den nya miljön.

En viktig faktor för att skapa trygghet för barnen i övergången och i den nya miljön är att ha en god samverkan med vårdnadshavarna där dialogen blir en viktig del i det arbetet. Det blir därför viktigt att även prioritera dialogen med barnen så de får möjlighet att uttrycka sina känslor och tankar om flytten till Riddarens förskola.

I arbetet med att skapa trygghet för alla barn på Riddarens förskola efter sammanslagningen kommer vi lägga stor vikt vid att planera rutiner, aktiviteter och lekar som gynnar skapandet av nya vänskapsband och en "vi-känsla" i barngruppen.

Är det så att vårdnadshavare bedömer att de önskar en annan placering för sitt/sina barn och ser att det skulle vara det bästa för barnen, finns möjligheten att ansöka om en ny plats på annan ort. Men med hänsyn till kommunens riktlinjer. För att alla barn ska ha tillgång till rätt kompetens där omsorg, utveckling och lärande ska bilda en helhet kommer rektor för förskolan att bilda ett nytt arbetslag på Riddarens förskola, med pedagoger från Killevippens förskola och Riddarens förskola. Det nya arbetslaget som bildas på Riddarens förskola ska säkerställa att alla barn har tillgång till förskollärare i undervisningen, i enlighet med förskolans läroplan. Det handlar också om att säkerställa barnens rätt till utveckling enligt barnkonventionen (artikel 6).

Utifrån den förändrade demografin gällande barn i förskoleålder behöver vi i verksamheten, vi som vårdnadshavare och alla vi i det omgivande samhället ställa oss följande fråga. - Vad behöver vara prioriterat för att mitt barn ska få sina allra bästa förutsättningar för att bli det den kan bli och vill bli? Det är lätt att andra åsikter i vår "vuxna" vardag tar över vad som faktiskt kommer att påverka mitt barns framtid. Antalet förskoleplatser kommer att behöva anpassas de kommande åren för att kvalitetssäkra omsorg, undervisning och utbildning för barnen. Genom att prioritera att resurserna läggs på kvalitet i stället för kvantitet ökar vi barnens rätt till utveckling.

Bedömning och ställningstagande

Med utgångspunkt i styrdokument, forskning, relevant litteratur och analys av konsekvenser bedömer förvaltningen som genomfört barnkonsekvensanalysen att en nedläggning av Killevippens förskola i Rossön och flytt av verksamheten till Riddarens förskola i Backe är genomförbar.

Slutsats

Tryggheten för barnen är central för att skapa en bra övergång. För barnen är det kompisar, "fröknar" och leksaker som är viktigast för att skapa trygghet. Det som skapar trygghet för barnen är även centralt för personalen och vårdnadshavarna. Att ha kända pedagoger, kända kamrater, få förbereda sig och få information om processen är aspekter som de grupperna ser som viktiga för att skapa trygghet. Det finns en överensstämmelse mellan de olika berörda grupperna om vad som är viktigt i övergången.

Hänsyn till barnens bästa handlar om att skapa trygga övergångar. Det uppnås genom att barnen får behålla kontakt med känd personal och att skapa arbetslag som ger tillgång till god kompetens för alla barn. Det behöver även finnas möjlighet att ta hänsyn till enskilda barns bästa, vilket kommer att kunna göras i övergången.

Referenser

Adolfsson, C-H. (2014). Skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan – En forskningsöversikt. Linnéuniversitetet.

Boverket (2020). *Storlekens betydelse – för och nackdelar med stora eller små enheter*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/skolors-miljo/strategiska-vagval/storlekens-betydelse/> Hämtad 2023-12-04.

Ljungcrantz, L. (2023). *Avdelningsövergångar i förskolan – En studie av förskollärarnas beskrivningar och dess tolkning ur barnets bästa*. Magisteruppsats 15 hp. Institutionen för beteendevetenskap och lärande. Linköpings universitet.

Tidningen Mitt i Skärholmen (15 december 2021) Experten: Stora förskolor kan vara bättre än små. <https://www.mitti.se/nyheter/experten-stora-forskolor-kan-vara-battre-an-sma/repula!W15yn7WzI0aNzMj1UmbCEQ/>

Skolinspektionen. (2022). *Skolinspektionens årsrapport 2021. Påfrestningar riktar ljuset mot huvudmannens ansvarstagande*. Skolinspektionen Stockholm

Skolverket. (2017). *Allmänna råd med kommentarer. Måluppfyllelse i förskolan*. Skolverket Stockholm.

Skolverket. (2014). *Övergångar inom och mellan skolor och skolformer Hur övergångar kan främja en kontinuitet i skolgången från förskolan till gymnasieskolan*. Skolverket Stockholm.

Stockholms stad Skärholmens stadsdelsförvaltning. (2022). *Utredning av stora förskolor kontra mindre enheter*. Skärholmen.

SKR. (2023). *Barnkonsekvensanalys - Stödmaterial till fördjupad bedömning av barnets bästa*. Sveriges Kommuner och Regioner

Trelleborgs kommun. (2022). *Barnkonsekvensanalys Ängshögs förskola*. BIN 2022/532:4. Bildningsförvaltningen Trelleborgs kommun.

Valdemarsviks kommun. (2020). *Barnkonsekvensanalys övergång till två nya förskolor*. 2020-05-25.

Barnkonsekvensanalys

Nedläggning av Lindbergsbackens förskola

Barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen
Strömsunds kommun

Innehåll

Barnkonsekvensanalys inom BKU.....	3
Frågan som prövas.....	3
Bakgrund till beslut.....	3
Lag.....	3
Skollagen(2010:800).....	3
Förskolans läroplan.....	3
Barnkonventionen.....	4
Praxis.....	4
Metod.....	5
Förskolan.....	5
Styrdokument, forskning och relevant litteratur.....	5
Vårdnadshavare/medborgare perspektiv.....	7
Personalens perspektiv/synpunkter.....	7
Låt barnkonventionen vägleda.....	8
Artikel 2: Rätt till likvärdiga villkor, jämlikhet och förbud mot diskriminering.....	8
Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.....	8
Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.....	8
Artikel 18. Uppfostran och utveckling. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.....	9
Analys av konsekvenser samt bedömning av barnets bästa.....	10
Bedömning och ställningstagande.....	11
Slutsats.....	11
Referenser.....	12

Barnkonsekvensanalys inom BKU

Frågan som prövas

Nedläggning av Lindbergsbackens förskola.

Bakgrund till beslut

Befolkningsprognosen för barn i åldern 1-5 år visar på en nedåtgående kurva och ett minskat antal födda barn i jämförelse med de föregående åren. Utifrån förändrad demografi av barn i förskoleålder finns behov att anpassa antalet förskoleplatser så att resurser prioriteras för undervisning och utbildning istället för halvfulla lokaler.

Lag

Skollagen(2010:800)

Kommunen ska enligt Skollagen 8 kap 3§ erbjuda barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon obligatorisk utbildning förskola enligt vad som anges §4-7. Erbjudandet om förskola gäller från och med ett års ålder i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt (§5) från och med höstterminen det år barnet fyller tre år ska barnen erbjudas förskola med minst 525 timmar om året (§4). Barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga enligt föräldraledighetslagen för vård av annat barn ska från och med ett års ålder erbjudas förskola under minst 3 timmar per dag eller 15 timmar i veckan (§6). Om barn på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska de (även i andra fall än som avses i 5-6§) erbjudas förskola (§7).

Huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö (§8).

Hemkommunen ansvarar för att förskola kommer till stånd för alla barn i kommunen som ska erbjudas förskola och vars vårdnadshavare önskar det (§12).

Förskolans läroplan

Uppdraget för förskolan är enligt läroplanen att utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

I utbildningen ingår undervisning. Undervisning innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning, och syftar till utveckling och lärande hos barnen. Förskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i

undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Förskollärare har därmed ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt.

Barnkonventionen

Barnkonventionens fyra grundläggande principer (artikel 2, 3.1, 6, 12) berörs.

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3.1: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Artikel 18. Uppfostran och utveckling. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Praxis

Det finns ingen vedertagen praxis kring hur kommuner gör vid övergång till nya förskolor. Det sätt som Strömsunds kommun gjort vid de tre senaste tillfällena består i huvudsak av tre delar:

1) Inför flytten

Det sker en kommunikation med barnen om vad som är föreslaget alternativt beslutat. Personalen berättar helt enkelt vad som är tänkt att ske och hur det ska gå till och var barnen ska. Givetvis sker det adekvat utifrån ålder och förförståelse. Personalen är följsam i samtalet utifrån frågor, tankar och funderingar som uppstår i gruppen och hos enskilda barn. Personalen använder adekvata pedagogiska hjälpmedel för att öka förståelsen (exempelvis bilder, studiebesök, filmer eller andra saker som kan bidra). Utifrån detta samtal fångar personalen upp frågeställningar, funderingar och tankar och dokumenterar dessa. Dokumentationen görs både för personalens egen del men också för barnen så de kan återkomma till samtalen. Sedan informeras även vårdnadshavarna så att de kan följa upp funderingarna hemma och prata med sina barn. Om möjligt kan personal ta med sig barnen till den nya förskolan och se hur den ser ut och utifrån det utveckla samtalet med barnen om vad som kommer att ske.

De barn som behöver individuell stöttning under processen får det. Det lyfts inom det ordinarie barnhälsoarbetet via barnkonferensen. I förberedelsearbetet ingår även att planera för mottagandet på den nya förskolan/avdelningen.

2) Under flyttprocessen

Barnen är utifrån ålder och förmåga delaktiga under flyttprocessen, både i ett observerande men även deltagande perspektiv. Även i den här fasen är informationen till barnen viktig, inte minst utifrån perspektivet att vara lyhörd för frågeställningar. De barn som behöver extra stöttning får det. Personalen är observant på reaktioner hos barnen.

3) Efter flytten är genomförd

Personalen följer upp hur det går för gruppen och individerna som har flyttat. Barnens frågeställningar, perspektiv och andra funderingar fångas upp på den nya förskolan/avdelningen.

Metod

För förskolan valdes en blandning av litteraturstudier, synpunkter från relevant personal inom den egna kommunen men också utanför, statistik och demografi.

Förskolan

Styrdokument, forskning och relevant litteratur

I en artikel i tidningen Mitt i Skärholmen (15 december 2021) där en sakkunnig från Skolverket blev intervjuad lyfts dessa viktiga förutsättningar för en trygg och lärande förskola:

- Förskollärarnas utbildning och kompetens
- Personaltätheten
- Barngruppens storlek och sammansättning
- Utformning av lokaler och miljö

Där beskrivs att förskolan bör organisera så att små barn inte bör ha för många möten eller relationer under en och samma dag för det kan leda till stress. Förvaltningen i Strömsund delar Skolverkets och Stockholmstads bild om att det är en organisatorisk fråga som kan möjliggöras inom såväl små som stora förskolor.

I Skolverkets allmänna råd från 2017 framkommer egentligen samma sak som ovan om än lite annorlunda formulerat:

- personalens utbildning och kompetens samt personaltäthet
- barngruppens storlek och sammansättning
- miljöns utformning
- socioekonomiska förhållanden

Huvudmannen ska fördela resurserna efter barnens förutsättningar och behov. Där blir det systematiska kvalitetsarbetet viktigt och som en del av den dialogen mellan rektor i förskolan och huvudmannen. Internt inom organisationen har rektor i förskolan en dialog med personalen utifrån de faktorer som behövs tas hänsyn till i resursfördelningen och organiseringen utifrån de parametrar som presenterats ovan. Det är viktigt att vid resursfördelningen även beakta barngruppers storlek och sammansättning. Forskning visar att det är angeläget att det inte blir för många relationer för barnen att förhålla sig till under en dag. Framförallt de yngsta barnen har mest att vinna på att vara i mindre barngrupper. Forskningen visar också att det viktigaste för en god kvalitet i förskolan är personalens utbildning och kompetens (s 15-16).

Gunilla Sandberg, professor i pedagogik med inriktning specialpedagogik, som beskriver hur övergångar påverkar barn och vad som behöver tas hänsyn till utifrån barnens behov. Hon säger så här: "Generellt kan man säga att övergångar spelar stor roll, och att de gör det på olika sätt för olika elever. Barn som är mer sårbara är också mer känsliga för övergångar." Tidningen förskolan 7 aug 2017.

Övergångar är något vanligt inom förskolan. Ljungcrantz (2023, s 26) skriver bland annat att:

"Övergångar sker flera gånger under dagen för alla individer, och i olika sammanhang. När du vaknar på morgonen och går från sängen till kaffemaskinen, kallas det för en övergång. I förskolan sker en mängd övergångar, till exempel när ett barn avslutar en lek för att sätta sig ned för att äta lunch. En övergång betyder enligt Svenska Akademiens Ordlista (2023) att gå från ett ställe till ett annat, men även en förändring från ett tillstånd till ett annat. Barn i förskolan upplever alltså ständigt vardagliga övergångar. En del övergångar är dock större förändringar, som när ett barn börjar förskoleklass och eventuellt byter kamratgrupp och lärare. Innan barn börjar förskoleklass har de flesta dock redan varit med om en större flytt; till en annan förskoleavdelning." Studien beskriver också vikten av att planera övergångarna (s 26).

Valdemarsviks kommun (2020, s 6) tar upp i sin barnkonsekvensanalys gällande övergång till två nya förskolor att:

- Barnen tycker det är viktigt att få med sig några kompisar men det behöver inte vara alla.
- Vissa saker är viktigt för barnen att ta med sig och vissa leksaker kan de tänka sig att lämna kvar.

Det som personalen ansåg vara viktigt att ta hänsyn till var: trygghet, känd pedagog, kamrater, förberedelse och individens behov.

Valdemarsviks kommun (2020, s 5) tar även upp kring beprövad erfarenhet att:

“Rektor för förskola beskriver enligt sin beprövade erfarenhet vikten av att arbetslagen fungerar och har rätt kompetens, då det har betydelse för barnens trygghet och utveckling. För barn som finns i barngrupper som fungerar är viktigt att de får möjlighet att fortsätta tillsammans, då det ger kontinuitet och trygghet.”

Vårdnadshavare/medborgare perspektiv

- Barnens placering beslutas efter att övriga rektorer i förskolan fått varit delaktiga i planeringen av placeringsbeslut, så det blir så bra som möjligt för barnen när det gäller trygghet, övergång & samverkan.
- Besked om placering av barnen meddelas till vårdnadshavare senast den 30 april 2025.
- Syskon placeras på samma förskola.
- För att förhindra att barnen ska behöva byta förskola fler gånger ska rektorerna vara strategiska i sina placeringsbeslut så att barnen från Lindbergsbacken inte riskerar att byta förskola flera gånger.
- Erfarenheten av tidigare stängning av förskolor i tätorten är att barnen ser det som en möjlighet och är nyfiken, mest förändring för föräldrarna.

Personalens perspektiv/synpunkter

I riskbedömning för flytt av barn och personal framkom;

- Att personalen känner sig mer oroliga över vart deras nya arbetsplats blir än hur barnen kommer uppleva bytet av förskola.
- Att det är viktigt för personal och barn hur övergången planeras, hur samverkan mellan den nuvarande förskolan och föräldrarna sker med den nya.
- Samt att tryggheten för alla parter i organisationsförändringen är prioriterad.

Låt barnkonventionen vägleda

Vid en prövning av barnets bästa måste först och främst grundprinciperna om ickediskriminering (artikel 2), barnets rätt till liv och utveckling (artikel 6) samt barnets

rätt att göra sin röst hörd och få den beaktad (artikel 12) samt uppfostran och utveckling (artikel 18). Artikel 3.1 (en bedömning av barnets bästa) kommer att genomföras i ett eget avsnitt eftersom den ligger tillgrund för bedömning och beslut.

Artikel 2: Rätt till likvärdiga villkor, jämlikhet och förbud mot diskriminering.

En samordning bedöms ge goda förutsättningar för likvärdiga villkor för barn i förskolan. Inget barn bedöms diskrimineras till följd av en flytt.

Barn med neuropsykiatriska funktionshinder eller sociala svårigheter riskerar i högre grad än andra barn negativa konsekvenser av förskolbyte och på så sätt inte ha lika villkor som övriga barn.

Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling

Enligt det minskade barn antalet behöver Strömsunds kommun se över förskoleorganisationen utifrån ett ekonomiskt perspektiv inför framtiden.

Mot bakgrund av liggande förslag, finns förutsättningar som gynnar barnens optimala utveckling, görs bedömningen att artikel 6 i barnkonventionen respekteras. Dock finns det grupper av barn för vilka beslutet om en samorganisering kan ha negativ påverkan.

De barn som har svårigheter socialt, svårt med förändringar eller som inte trivs i större grupper behöver få extra uppmärksamhet och möjligheter till förberedelse och stöd av förskolepersonal inför, under och efter en flytt/omorganisation.

Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Då barnen i detta fall bedömts vara alltför unga för att själva medverka i intervjuer som rör förskolans flytt/omorganisation är det i stället rektor som har intervjuats. Eftersom beslutet rör barnens förskole situation och kommer påverka deras vardag är det viktigt att förstå hur barnen tänker och tycker kring frågan, samt vad beslutsfattarna förstår och gör utifrån barnets perspektiv på förslaget.

Barnens perspektiv har vägts in utifrån ålder och mognad och tillsammans med kunskap från forskning i ämnet och skolutredningen. Utifrån barnens ålder och mognad görs bedömningen att barnen inte är medvetna om situationen. Det kan dock finnas oroliga föräldrar. Denna bedömning gällande förskolebarnens medvetenhet görs även av andra kommuner i sina barnkonsekvensanalyser exempelvis Trelleborgs kommun (2022).

Utifrån den kunskap som finns i forskning och andra kommuners genomförda barnkonsekvensanalyser har barnets perspektiv och frågor omhändertagits som kompensatoriska åtgärder för barnets bästa, med uppmaning om att rektor och

förvaltning gör en noggrann plan där barnen involveras i förberedelse, genomförande och uppföljning av förändringen.

Artikel 18. Uppfostran och utveckling. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Då det handlar om en flytt/omorganisation av verksamheter kommer barn till förvärvsarbetande föräldrar även efter förändringen kunna åtnjuta den barnomsorg de är berättigade till.

Analys av konsekvenser samt bedömning av barnets bästa.

För att skapa trygghet för barnen i övergången kommer det finnas utrymme att ta hänsyn till barnens bästa på ett individuellt plan, i enlighet med artikel 3 i barnkonventionen. Det som kommer att vara viktigt i processen är:

- Bibehålla vissa rutiner från den tidigare förskolan, såsom matsituationen eller vilostunderna kan skapa en känsla av förutsägbarhet.
- Känslomässig trygghet, nya vuxna(pedagoger) behöver skapa en anknytning och ge barnet tid att känna sig bekvämt i den nya miljön.
- Viktigt att barnen ges möjlighet att uttrycka sina känslor och tankar om flytten, i den mån det är möjligt beroende på ålder och utvecklingsnivå.
- Den nya förskolan behöver arbeta aktivt med lek och organiserade aktiviteter för att skapa ett "vi" och nya vänskapsband.
- Pedagogisk kontinuitet och utveckling medför att det är viktigt att relevant information om barnets utveckling, intressen och behov delas till den kommande förskolan.
- Samverkan med föräldrarna blir viktig och uppmuntras för att underlätta trygghetskänslan.

I övergångsprocessen till ny förskola kommer särskild hänsyn att tas för enskilda barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl är extra sårbara vid stora förändringar.

Syskon kommer i så stor utsträckning som möjligt placeras på samma förskola.

Är det så att vårdnadshavare bedömer att de önskar en annan placering för sitt/sina barn och ser att det skulle vara det bästa för barnen, finns en möjlighet att säga upp nuvarande förskoleplats och ansöka om en ny, men med hänsyn till kommunens riktlinjer.

För att alla barn ska ha tillgång till rätt kompetens där omsorg, utveckling och lärande kan bilda en helhet kommer rektor för förskolan att behöva förändra arbetslag. De nya arbetslagen som bildas ska säkerställa att alla barn har tillgång till förskollärare i undervisningen, i enlighet med förskolans läroplan. Det handlar också om att säkerställa barnens rätt till utveckling enligt barnkonventionen (artikel 6).

I processen med stängningen så ser vi inte att alla barn som flyttas till nya förskolor får med sig tryggheten i en känd personal från Lindbergsbacken. I de fall där det inte sker arbetar vi för en tidig introduktion på nya förskolan så barnen känner sig trygga i sin nya miljö. Erfarenhet sedan tidigare stängningar visar på att en tidig introduktion på nya förskolan gav både barn och föräldrar ökad trygghet i förändringen.

Bedömning och ställningstagande

Med utgångspunkt i styrdokument, forskning, relevant litteratur och analys av konsekvenser bedömer förvaltningen som genomfört barnkonsekvensanalysen att flytten av Lindbergsbackens förskola är genomförbar.

Slutsats

Tryggheten för barnen är central för att skapa en bra övergång. För barnen är det kompisar, "fröknar" och leksaker som är viktigast för att skapa trygghet. Det som skapar trygghet för barnen är även centralt för personalen och vårdnadshavarna. Att ha kända pedagoger, kända kamrater, få förbereda sig och få information om processen är aspekter som alla de tre parterna ser som viktiga för att skapa trygghet.

Hänsyn till barnens bästa handlar om att skapa trygga övergångar. Det uppnås genom att barnen får behålla kontakt med känd personal under inskolningen och att skapa arbetslag som ger tillgång till god kompetens för alla barn. Det behöver även finnas möjlighet att ta hänsyn till enskilda barns bästa, vilket kommer att kunna göras i övergången.

Rektorer tillsammans med arbetslagen behöver arbeta för att det ska bli en så positiv upplevelse det bara kan som stöder barnets trygghet, utveckling och välbefinnande. Likvärdig struktur och rutiner på förskolorna är något som vi framgent behöver arbeta med för barnens trygghet i verksamheten.

Referenser

Ljungcrantz, L. (2023). *Avdelningsövergångar i förskolan – En studie av förskollärarnas beskrivningar och dess tolkning ur barnets bästa*. Magisteruppsats 15 hp. Institutionen för beteendevetenskap och lärande. Linköpings universitet.

Tidningen Mitt i Skärholmen (15 december 2021) Experten: Stora förskolor kan vara bättre än små. <https://www.mitti.se/nyheter/experten-stora-forskolor-kan-vara-battre-an-sma/repula!W15yn7Wzl0aNzMj1UmbCEQ/>

Skolinspektionen. (2022). *Skolinspektionens årsrapport 2021. Påfrestningar riktar ljuset mot huvudmannens ansvarstagande*. Skolinspektionen Stockholm

Skolverket. (2017). *Allmänna råd med kommentarer. Måluppfyllelse i förskolan*. Skolverket Stockholm.

Skolverket. (2014). *Övergångar inom och mellan skolor och skolformer Hur övergångar kan främja en kontinuitet i skolgången från förskolan till gymnasieskolan*. Skolverket Stockholm.

Stockholms stad Skärholmens stadsdelsförvaltning. (2022). *Utredning av stora förskolor kontra mindre enheter*. Skärholmen.

SKR. (2023). *Barnkonsekvensanalys - Stödmaterial till fördjupad bedömning av barnets bästa*. Sveriges Kommuner och Regioner

Trelleborgs kommun. (2022). *Barnkonsekvensanalys Ängshögs förskola*. BIN 2022/532:4. Bildningsförvaltningen Trelleborgs kommun.

Valdemarsviks kommun. (2020). *Barnkonsekvensanalys övergång till två nya förskolor*. 2020-05-25.

Ärende **Förhandling enligt MBL § 11**

Parter Strömsunds Kommun och Kommunal

Närvarande För kommunen: Tomas Sjövall, Frida Book
För förbund: Lena Gjersvold

Datum 2024-11-27

§ 1

Arbetsgivaren kallar till förhandling enligt MBL § 11 med anledning av uppkommen arbetsbrist inom Kommunals avtalsområde.

§ 2

Arbetsgivaren framför att arbetsbristen består av två elevassistenter vid Vattudalsskolan, två barnskötare i Hoting/Kyrktåsjö samt 14 barnskötare i Strömsund. Listor bifogas. Arbetsgivaren har genomfört en omplaceringsutredning och kommit fram till att det finns inga lediga arbeten nu eller de närmaste 6 månaderna som någon av de personerna som är föremål för arbetsbrist har tillräckliga kvalifikationer eller kompetens för.

§ 3

Förbundet har inget att erinra.

§ 4

Parterna är överens om att arbetsgivaren fullgjort sin förhandlingsskyldighet och avslutar förhandlingen i enighet.

För Strömsunds Kommun

För Kommunal

Tomas Sjövall

Lena Gjersvold

Digitala Signaturer

Signerad med: Anställda
Signerad av: Tomas Sjövall
Datum: 2024-11-27 15:16 +01:00

Signerad med: Anställda
Signerad av: Lena Gjersvold
Datum: 2024-11-29 08:47 +01:00

2024-11-26

Ärende	Budget 2025, översyn rektorsorganisation och stab samt avveckling av Killevippens förskola och Lindbergsbackens förskola	
Parter	Strömsunds Kommun, Sveriges Lärare, Sveriges Skolledare, Kommunal, Vision och SSR.	
Närvarande	För kommunen:	Tomas Sjövall och Hans Olof Carlsson
	För Sveriges Lärare:	Marina Wahlström och Lina Gahlin
	För Kommunal:	Lena Gjersvold
	För Vision:	Maja Gahlin och Deanne Edin
	För SSR:	Emelie Matsdotter
Ej närvarande	Sveriges Skolledare	
Justering	Lina Gahlin, Lena Gjersvold, Maja Gahlin, Emelie Matsdotter, Hans Olof Carlsson och Tomas Sjövall	

§ 1

Förhandlingarna har påkallats av arbetsgivarparten jml §11 MBL, med anledning av Budget 2025 (bilaga 1-3). Information § 19 genomförd vid FSG den 8 oktober.

§ 2

De fackliga organisationerna har erinran gällande årets budgetprocess. Vision yrkar att inför nästa års budgetprocess genomförs information och förhandling innan beslut i barn-, kultur- och utbildningsnämnden och inte enbart information innan beslut i barn-, kultur- och utbildningsnämnden. I övrigt har de fackliga representanterna har inget att erinra.

Em
HOC dk
TS MG
Ly

2024-11-26

§ 3

Förhandlingarna har påkallats av arbetsgivarparten jml §11 MBL, med anledning av översyn rektorsorganisation och stab på grund av besparingskrav och kraftig barnminskning inom förskolan (bilaga 2-4).

Berörd personal informerad den 4 oktober och information § 19 genomförd vid FSG den 8 oktober.

§ 2

De fackliga representanterna har inget att erinra.

§ 3

Förhandlingarna har påkallats av arbetsgivarparten jml §11 MBL, med anledning av avveckling av Killelippens förskola på grund av kraftig barnminskning inom förskolan och besparingskrav utifrån Budget 2025 (bilaga 1-4).

Information § 19 genomförd vid FSG den 8 oktober. Förtydligande gällande förändrad organisation (bilaga 3). Barn-, kultur- och utbildningsnämnden tar beslut den 12 december.

§ 4

De fackliga representanterna har inget att erinra.

§ 5

Förhandlingarna har påkallats av arbetsgivarparten jml §11 MBL, med anledning av avveckling av Lindbergsbackens förskola på grund av kraftig barnminskning inom förskolan och besparingskrav utifrån Budget 2025 (bilaga 1-4).

Information § 19 genomförd vid FSG den 8 oktober. Förtydligande gällande förändrad organisation (bilaga 3). Barn-, kultur- och utbildningsnämnden tar beslut den 12 december.

§ 6

De fackliga representanterna har inget att erinra.

Handwritten signatures and initials: HOC, TS, MB, and others.

2024-11-26

§ 7

Förhandlingarna förklarades avslutade.

Vid protokollet

Hans Olof Carlsson

Justerat

För Strömsunds Kommun

För Strömsunds Kommun

Hans Olof Carlsson

Tomas Sjövall

För Sveriges Lärare

För SSR

Lina Gahlin

Emelie Matsdotter

För Vision

För Kommunal

Maja Gahlin

Lena Gjersvold

den 24 oktober 2024

Diarienummer BUF.2024.193

§ 96 Budget och inriktningsmål 2025 för barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen

Budgettext finns i underlaget *Internbudget* och ger en närmare beskrivning av förutsättningarna för 2025.

Inriktningsmål 2025

Under hösten 2023 fattade barn-, kultur- och utbildningsnämnden beslut gällande en ny vision och nya målskrivningar för nämndens verksamheter.

Med utgångspunkt i mål- och visionsdokumentet har förvaltningen arbetat fram en ny lokal arbetsplan som nämnden har beslutat om. I den lokala arbetsplanen finns en konkretisering av målskrivningarna samt metoder för genomförande och uppföljning.

Utifrån detta, delvis nya sätt att sätta mål, följa upp och arbeta mer långsiktigt och övergripande föreslås nedan inriktningsmål som är kraftigt sammanfattade utifrån kommunfullmäktiges budgetdokument och beslutad lokal arbetsplan.

Uppföljningen sker utifrån lokal arbetsplan men nämnden kommer fortsatt redovisa till kommunstyrelse och fullmäktige enligt de kommunala riktlinjerna. Den egna uppföljningen sker i enlighet med beslutad lokal arbetsplan.

Ekonomisk hållbarhet

Budget i balans och prognos sett över ett verksamhetsår.

Social hållbarhet

Utveckla undervisningens kvalitet i förskola, skola och fritidshem.

Utveckla barn- och elevhälsoarbetet.

Ekologisk hållbarhet

Förvaltningen ska arbeta mer strukturerat med hållbarhetsfrågor såsom folkhälsa och minskat miljö/klimatpåverkande strategier.

Justerare

TS
HOC
Mb
LH
En
1(4)

den 24 oktober 2024

Fortsättning § 96

Underlag till beslut

Au-protokoll § 80 2024

Tjänsteskrivelse Budget 2025

Tjänsteskrivelse Inriktningsmål 2025

Internbudget 2025 *bilaga*

Yrkande

Ordförande föreslår att nämnden beslutar enligt arbetsutskottets förslag.

Nämndens beslut

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden fastställer internbudget för 2025.

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden antar inriktningsmålen för 2025.

Beslut skickas till

Tomas Sjövall, förvaltningschef

Niclas Liljefjäll, ekonomichef

Therese Wiik, ekonom

Kommunstyrelsen

Justerare

TS
HDC
ML
2(4)

Barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen

Utfall 2023 tkr			Budget 2024 tkr			Budget 2025 tkr		
Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt
-33 057	290 372	257 315	-29 385	298 976	269 591	-29 857	292 345	262 488

Barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen presenterar en budget i ram för 2025. I förutsättningarna ingick en minskad ram om 9 miljoner kronor efter justeringsposter landade effektiviseringskravet på 8 miljoner kronor. Det har krävt att förvaltningen tillsammans med rektorerna tagit ytterligare steg i den interna budgetprocessen. I årets budgetarbete har resursmodellerna och dialogerna kompletteras med ett fokus på personalplaneringsfrågor kopplat till faktiskt utfall innevarande år. Detta för att öka uppmärksamheten på hur budget, personalplanering och genomförande av verksamhetsår hänger ihop och vad som är kostnadsdrivande. Det kräver också anpassningar i verksamheterna för att komma i ram.

Omställningsarbetet inom förskolan fortsätter kopplat till det minskade barnafödandet. I och med det uppstår omställningskostnader som hänger ihop med långa löptider i de olika genomförandeprocesserna. Vi ser dock att det har effekt att vara ute i god tid och kommunicera dessa frågor och våga agera. Inte minst är det viktigt för den verksamhet som är kvar så att resurser kan riktas dit.

Den minskade förskoleorganisationen får också effekt på förvaltningsorganisationen och rektorsorganisationen. Under hösten så förhandlas organisationsförändringar med minskning av antal tjänster vilket under våren följs upp av omfördelningar av innehåll i de tjänster som är kvar. Likaså dras staben och förvaltningsorganisationen ner i omfattning, vilket betyder att stödfunktioner försvinner vilket kan påverka kapaciteten hos första linjens chef likväl som förvaltningen som helhet.

Projekt Bredgård/Hedenvind är igång och kommer att ta mycket fokus för förvaltningen och verksamheterna. När byggprocessen startar under 2025 kommer även arbetet med att professionellt sammanföra skolorna till en gemensam organisation. Det kommer att ställa höga krav organisatoriskt men vi ser att när processen är genomförd så kommer det att förbättra våra förutsättningar att lyckas med kompetensförsörjning, utveckla det pedagogiska arbetet och ledarskapet.

Under hela verksamhetsåret jobbar vi med vårt utvecklingsarbete som fokuserar på att utveckla undervisningens kvalitet, det pedagogiska ledarskapet, elevhälsan och kompetensförsörjningen. Det gäller i allt ifrån de stora organisatoriska frågorna hela vägen ner till hur vi dagligdags fattar beslut och förhåller oss i svåra avvägningar men också rutinartade beslut. Samtidigt som vi effektiviserar ekonomiskt behöver vi kunna, måste vi kunna, fortsätta arbeta för att våra barn och elever i verksamheterna tar nästa steg i sin potentiella utvecklingsstege.

Det är av yttersta vikt att BKUF fortsatt klarar den demografiska utmaningen, den ekonomiska omställningen och utvecklingsarbetet som krävs för att nå bättre resultat. Det kräver fortsatt hårt arbete under inte bara 2025 utan även kommande budgetår efter det.

Nämnd	Utfall 2023 tkr			Budget 2024 tkr			Budget 2025 tkr		
	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt
	0	1 307	1 307	0	1 304	1 304	0	1 202	1 202
Barn- och utbildningsnämnd	0	1 307	1 307	0	1 304	1 304	0	1 202	1 202

Centrala kostnader	Utfall 2023 tkr			Budget 2024 tkr			Budget 2025 tkr		
	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt
	-1 323	26 449	25 126	-865	20 301	19 436	-902	17 817	16 915
Centrala kostnader	-1 323	26 449	25 126	-865	20 301	19 436	-902	17 817	16 915

Fritidshem	Utfall 2023 tkr			Budget 2024 tkr			Budget 2025 tkr		
	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt
	-4 176	17 822	13 645	-3 777	16 642	12 865	-3 848	15 920	12 072
Fritidshem	-4 176	17 822	13 645	-3 777	16 642	12 865	-3 848	15 920	12 072

TS HOC Ew3(4)

Förskola

	Utfall 2023 tkr			Budget 2024 tkr			Budget 2025 tkr		
	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt
Familjecentralen	-355	966	611	-437	1 168	731	-321	1 186	865
Förskola	-10 012	72 450	62 438	-7 970	74 326	66 356	-8 353	67 061	58 708
	-10 367	73 415	63 049	-8 407	75 494	67 087	-8 674	68 247	59 573

Grundskola

	Utfall 2023 tkr			Budget 2024 tkr			Budget 2025 tkr		
	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt
Anpassad grundskola	-16	5 860	5 843	-415	9 842	9 427	-115	11 535	11 420
Elevhälsa	-353	6 732	6 379	-350	8 009	7 659	-500	9 406	8 906
Förskoleklass	-353	8 745	8 392	-63	9 945	9 882	-180	10 908	10 728
Grundskola åk 1-6	-10 331	91 486	81 155	-10 213	97 310	87 097	-9 314	94 406	85 092
Grundskola åk 7-9	-5 820	57 972	52 151	-5 295	60 128	54 833	-6 324	62 904	56 580
	-16 873	170 793	153 920	-16 336	185 235	168 899	-16 433	189 158	172 725

Projektmedel

	Utfall 2023 tkr			Budget 2024 tkr			Budget 2025 tkr		
	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt	Intäkter	Kostn.	Totalt
Projektmedel	-319	586	267	0	0	0	0	0	0
	-319	586	267	0	0	0	0	0	0

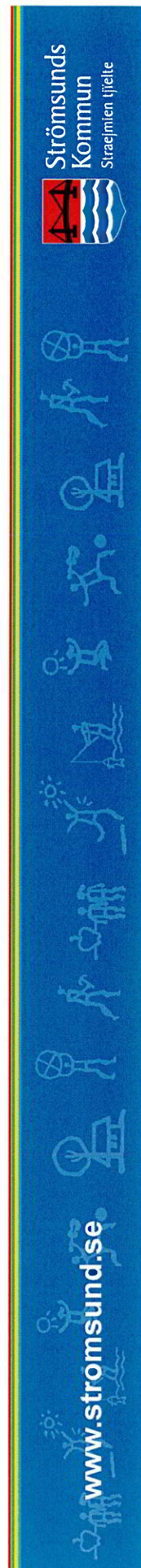
HOC M/G
B
27 28 4(4)

Budget BKUF 2025

Bilaga 2

TS HOC
... RUC
En 2)

1(7)

ALLMÄNT

- Större stödbehov i verksamheterna
 - individ, grupp, organisation
- Förstärka kompetensen
 - Elevhälsa
 - Kompetensutveckling
- Förtätning av verksamhet
 - Bredgård/Hedenvindsprojektet
 - Förskolor
- Omställningskostnader

5 HOC
16
Can Ly

2(7)

Förskola

- Minskning i budget med 7,7 mkr
- Ej kostnad för timvikarier inlagt
- Antalet inskrivna barn minskar
 - födda 2023 73 barn (58 i september 2023)
 - födda sep 2024 49 barn
- Omställningskostnader, minskning av verksamhet
 - Hyra, flytt
 - Uppsägningar
- Omställningsarbete i personalorganisation – proaktivt arbete med HR
- Varsel med verkställighet 2025 sker under HT-24

TS HOC
16
Em 27

3(7)

Grundskola, anpassad grundskola och fritidshem

- Fortsatt minskning av antal elever i F-6, 856 (866 2023)
- IKE har stor betydelse
- Fortsatt ökning i 7-9, 365 (352 2023)
- Underskott i 7-9 om 1,5 mkr. Personal, skolskjutsar mm
- Utveckling av anpassad grundskola, ökande kostnader, fler elever. Behoven ökar

En 21
JF HOC
PL 4(7)

Elevhälsa

- Fullt bemannad, personalkostnader driver
- Projektmedel
- Mycket arbete kring samverkan
- Riktade insatser
- Viktigt att få jobba, tar tid att få genomslag

TS
HOC
En d

5 (7)

BKUF och centrala kostnader

- Minskad stabs- och rektorsorganisation under 2025

Rektor	Verksamhet	Ort	Funktion	Tjänst	Kommentar
Linda Ellebrink Engvall	Förskola	Strömsund	Förvaltningschef	1	
Linda Saarinen	Förskola	Strömsund/Höting/Kts	Verksamhetschef	0,97	FUF 0,03
Ann-Kristin Lindkvist	Förskola	Strömsund/Backe/Rossön	Kvalitetsutvecklare	1	
Jan-Erik Sandström	Förskola	Gäddede/Jorm	Nämndsekreterare	0,5	
Jeanette Olsson	Förskola	Hammerdal	Samordnare	0,8	FUF 0,2
Rektor	Verksamhet	Ort	Utvecklingspedagog	1	
Maria Sandberg	Grundskola	Strömsund	Administratör	0,3	
Birgitta Jonsson	Grundskola	Strömsund	Samisk samordnare	0,4	
Helene Englund	Grundskola	Strömsund	Utredare		Vid behov
Victoria Tjernlund	Grundskola	Höting/Kts	Bemanningsass	1	
Susanne Sjödin	Grsk/fsk	Backe			
Karin Hagerud Stake	Grsk/fsk	Gäddede/Jorm			
Julia Bergquist	Grundskola	Hammerdal	Summa	6,97	5,17

En
HOC
1.

6(7)

Strömsunds Kommun
Straefjernet fjelle

2025

- Fortsatta satsningar
 - kompetensförsörjningsfrågor
 - insatser utifrån målskrivningar
- Omställningsarbete
 - Lokaler
 - Varsel
 - Minskad chefs- och stabsorganisation
- Utvecklingsarbete
 - Förschulekonferens
 - Utifrån målskrivningar

13
HOC
En 2)

7 (7)

Ändrad organisation från augusti/september 2025

Med anledning av det kraftigt förändrade demografiska läget fick förskoleverksamheten ett anpassningskrav i budgetbeslutet i Kommunfullmäktige i juni för budgetåret 2025. Något förenklat rör det sig om 8 miljoner kronor. Vi, förvaltningschef/rektorer/ekonom, har arbetat fram ett förslag som Barn-, kultur- och utbildningsnämnden fattar beslut om den 24 oktober.

Det finns såklart oerhört många detaljer här som rör all vår verksamhet men i det här brevet informeras ni om följande förändringar:

Ändring i förskoleorganisationen

I samband med sommarsemestrarna, dock senast 1 augusti 2025 stänger vi Killelippens förskola i Rossön samt Lindbergsbackens förskola i Strömsund. Orsaken är som angiven ovan barnunderlaget som sjunker kraftigt kommande år.

Ändrad rektors- och stabsorganisation

Från senast 1 september 2025 minskar vi antalet tjänster på förvaltningen med 1,8 tjänst och det vi har gått fram med i information enligt MBL gäller samordnartjänst och bemanningsassistent.

Från samma tidpunkt minskar vi antalet rektorstjänster med 1,6 heltider. Jan-Erik Sandström, Frostviken, Ann-Kristin Lindkvist, Strömsund/Backe/Rossön slutar som förskolerektorer.

Förändringar framöver

På respektive APT kommer rektorerna att informera mer i detalj kring hur Din verksamhet påverkas, eller inte påverkas. Förändringarna kommer att bearbetas efter avslutad MBL på så vis att ett antal arbetsuppgifter inom

Strömsunds kommun

Storgatan 15 • Box 500 • 833 24 Strömsund • Telefon 0670-161 00

kommun@stromsund.se • www.stromsund.se

29
HOC
1 (2)

förvaltning/stab kommer att omfördelas och vissa kommer att
nedprioriteras.

Vad gäller verksamheterna inom förskolan ser vi att det finns fortsatt stora
utmaningar om inte det demografiska läget förändras.

Vänliga hälsningar

Tomas Sjövall, förvaltningschef
Barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen

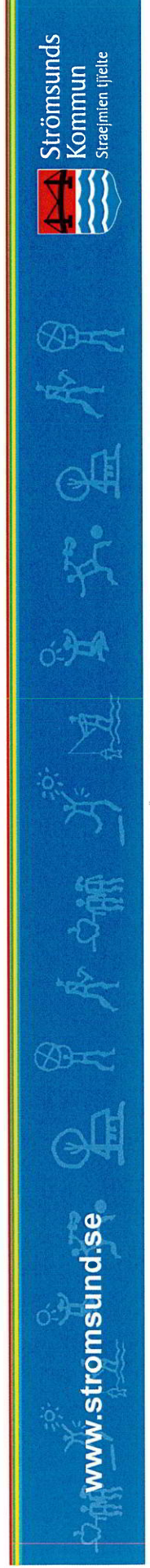
HOC
D
M
2 (2)

REKTORS- OCH STABSORGANISATION

APT 241004

Bilaga 4

TS HOC
Am 24-1
1 (18)

Föresättningar

- Minskat barnantal i förskola – på sikt även grundskola och fritidshem
- Minskad mängd enheter
- Beslut gällande skolstruktur Strömsunds tätort

TS
HOC
2/18

Nuläge

Årsarbetare är helår 2023
Antal anställda är 240130
Elevunderlag är Annikas underlag från februari 2024
Förskoleplacerade är 12/8-12/12 2024
Fyrås inräknat med 3,21 årsarb och 3 antal anställda
Blomslingen ej inräknat med 7,21 årsarbetare och 8 antal anställda
Nattis Hamnerdal medräknat
Öppna förskolan medräknat

Rektor	Verksamhet	Ort	Antal barn	Antal årsarbetare	Antal anställda	Antal barn-elev/	
						årsarbetare	årsarbetare
Linda Ellebrink Engvall	Förskola	Strömsund	71	19,78	22		0,278
Linda Saarinen	Förskola	Strömsund/Höting/Kts	115	22,97	26		0,199
Ann-Kristin Lindkvist	Förskola	Strömsund/Backe/Rossön	95	25,12	27		0,264
Jan-Erik Sandström	Förskola	Gäddede/Jorm	27	8,44	8		0,312
Jeanette Olsson	Förskola	Hamnerdal	70	18,53	22		0,264
Rektor	Verksamhet	Ort	Antal elever	Antal årsarbetare	Antal anställda		
Maria Sandberg	Grundskola	Strömsund	186	29,02	24		0,156
Birgitta Jonsson	Grundskola	Strömsund	275	36,15	35		0,131
Helene Englund	Grundskola	Strömsund	189	23,7	30		0,125
Victoria Tjernlund	Grundskola	Höting/Kts	142	20,35	20		0,143
Susanne Sjödin	Grundskola	Backe	114	20,04	19		0,175
Karin Hagerud Stake	Grundskola	Gäddede/Jorm	70	11,47	12		0,163
Julia Bergquist	Grundskola	Hamnerdal	234	29,28	32		0,125

Dr.
TS
HOC
y

Ledord

- Pedagogiskt ledarskap
- Utveckla undervisningens kvalitet
- Utveckla barn- och elevhälsoarbetet
- Kompetensförsörjningen

Att balansera mot hållbara ekonomiska och demografiska förutsättningar över tid

2
D
HOC
hy
11

4 (18)

Underlag från tidigare utredningar

- Det finns lite tid för det pedagogiska uppdraget
- Det saknas rutiner för att budgetera för barn i behov av särskilt stöd samt stort antal yngre barn
- Underställd personal ska ej överstiga 30
- Administratörernas roll och funktion

0
ML
B
HOC
N
5 (18)

Vad har genomförts, vad pågår

- Rutiner för budget och ekonomiuppföljning
 - ex: beslut särskild resurs
 - ekonomi och personalplanering
 - budgetdialog
- Process med administratörer
- Organisationsprocess (stängningar och varsel)
- Inarbetat verksamhetsfrågor i vision, mål, lokal arbetsplan

21.

Gen M4
6/18)

Frostviken

Födda

Skola	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018*	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Frostvikssk.	2	2	2	4	5	4	7	3	1	5	3	1	8	9	7	4	8
Jormv.	0	3	2	1	3	3	3	1	2	2	4	2	3	2	2	2	2
Totalt	2	5	4	5	8	7	10	4	3	7	7	3	11	11	9	6	10

	24/25	25/26	26/27	27/28	28/29
Skola	71	72	71	65	58
Förskola	28	26	22	21	
	23,8	22,1	18,7	17,9	

Barn möjliga i förskola
Statistiken säger 85% av 1-5 går i fsk

Förskola	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Frostviken	3	5	4	2	2	2	2	2	2	2
Jorm	3	3	1	2	3	2	2	2	2	2

Stu
HOC
7 (18)

Hoting

Hoting

Skola	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018*	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Höting	2	3	2	6	7	6	8	8	4	10	8	13	7	17	12	8	12
Kyrktåsjö	2	1	1	3	5	6	3	7	3	4	5	4	3	6	3	7	2
Totalt	4	4	3	9	12	12	11	15	7	14	13	17	10	23	15	15	14
Skola	24/25																
	140																
Förskola	40																
	34																

Backe

Backe

Födda

Skola	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018*	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Backe	1	3	2	5	6	9	8	12	9	9	6	13	1	5	8	9	10
Bodum	2	2	1	3	4	5	5	5	5	6	3	2	2	1	6	1	5
Totalt	3	5	3	8	10	14	13	17	14	15	9	15	3	6	14	10	15

24/25	25/26	26/27	27/28	28/29
Skola 116	120	116	118	118
Förskola 40	31	25	22	
34	26,4	21,3	18,7	
				Barn möjliga i förskola
				Statistiken säger 85% av 1-5 går i fsk

Förskola	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Backe	9	6	5	2	3	3	2	3	3	2
Bodum	5	4	3	1	2	2	2	2	2	2

En TJ HOC
Allt dg 9/18)

Hammerdal

Födda																	
Skola	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018*	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Grevåker	14	21	15	26	17	24	22	30	17	22	30	31	34	33	22	18	18
	24/25			25/26			26/27			27/28			28/29				
Skola	259			265			260			253			234				Alla elever i skola
Förskola	103			97			98			90							Barn möjliga i förskola
	87,6			82,5			83,3			76,5							Statistiken säger 85% av 1-5 går i fsk
Förskola																	
Hammerdal	24	17	26	15	21	18	18	18	18	18							

En TS HOC
Ri- dg
10/18)

Strömsund

FÖRSKOLA: Strömsunds Tätort

Barn	Möjliga barn inom förskolan i Strömsunds Tätort						Antal barn
	År 0	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5	
2022	42	50	53	66	74	63	306
2023	37	42	50	53	66	74	285
2024	37	37	42	50	53	66	248
2025	35	37	37	42	50	53	219
2026	35	35	37	37	42	50	201
2027	33	35	35	37	37	42	186
2028	33	33	35	35	37	37	177
2029	33	33	33	35	35	37	173

Förändringsfaktorn

0,95

Barn/avd

17,5

pm
HOC
dy

Strömsund

FÖRSKOLA: Strömsunds Tätort

	Ålder		85% av 1-2 år	90% av 3-5 år	Behov	Avd
	1-2 år	3-5 år				
2022	103	203	88	193	280	16
2023	92	193	78	183	262	15
2024	79	169	67	161	228	13
2025	74	145	63	138	201	11
2026	72	129	61	123	184	11
2027	70	116	60	110	170	10
2028	68	109	58	104	161	9
2029	66	107	56	102	158	9

Barn/avd
17,5

1. 23 19
21- HOC

Strömsund

Födda

Skola	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018*	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Hedenvind	11	18	18	15	20	32	32	26	30	29	23	28	32	26			
Bredgård	11	19	24	30	30	32	37	33	31	33	29	34	34	32			

Totalt 37 37 42 45 50 64 69 59 61 62 62 52 62 66 58

24/25 431 25/26 429 26/27 417 27/28 410 28/29 390
Skola Alla elever i skola

238 211 196 186 158,1
Förskola Barn möjliga i förskola
202,3 179,4 166,6 Statistiken säger 85% av 1-5 går i fsk

Förskola	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Strömsund	64	50	45	42	37	37	35	35	33	33

0 15 HOC
21-25 13(18)

Strömsund

Vattudalsskolan

Läsår	Antal elever i åk			Antal elever	Summa klasser	Totalt elevantal
	7	8	9			
2023/2024*	68	64	57	189	9	649
2024/2025	64	68	64	196	9	664
2025/2026	71	64	68	203	9	666
2026/2027?	71	71	64	206	9	646
2027/2028	59	71	71	201	9	629
2028/2029	67	59	71	197	9	600
2029/2030	65	67	59	191	9	563

TS
21-
HOC
14 (18)

Stab/förvaltning

Funktion	Tjänst	Kommentar
Förvaltningschef	1	
Verksamhetschef	0,97 FUF 0,03	
Kvalitetsutvecklare	1	
Nämndsekreterare	0,5	
Samordnare	0,8 FUF 0,2	
Utvecklingspedagog	1	
Administratör	0,3	
Samisk samordnare	0,4	
Utredare	Vid behov	
Bemanningss	1	
Summa	6,97	

1. 13 HOC 15 (18)

Stab/förvaltning efter omorganisation

Efter omorganisation		
Funktion	Tjänst	Kommentar
Förvaltningschef	1	
Verksamhetschef	0,97	FUF 0,03
Kvalitetsutvecklare	1	
Nämndsekreterare	0,5	
Samordnare		FUF 0,2
Utvecklingspedagog	1	
Administratör	0,3	
Samisk samordnare	0,4	
Utredare		Vid behov
Bemanningss		
Summa	5,17	

21
HOC
16 (18)

Rektorsorganisation

Rektor	Verksamhet	Ort	Tjänst	Antal årsarbetare 2024	Antal anställda	Antal barn	Koefficient = antal barn/antal årsarbetare	Antal årsarbetare 2027	Antal barn 2027
Maria Sandberg	Bredgård grsk	Strömsund	1	29,02	25	189	6,51	31,48	205
Birgitta Jonsson	Hedenvind grsk	Strömsund	1	36,15	37	277	7,66	26,75	205
Helene Englund	Vattudal grsk	Strömsund	1	23,7	31	195	8,23	24,43	201
Linda Saarinen	Bredgård fsk	Strömsund	0,7	22,97	17	77	3,35	22,97	77
Linda Ellebrink Engvall	Rotnäset fsk	Strömsund	0,7	17,7	17	77	4,35	17,70	77
Linda Ellebrink Engvall	Västringen fsk	Strömsund	0,3	11,5	15	40	3,48	6,33	22
Victoria Tjernlund	Höting grsk, fsk	Höting, Kts	1,3	20,35	31	150	7,37	16,28	120
Susanne Sjödin	Backe grsk, fsk	Backe	1	20,04	27	114	5,69	20,74	118
Julia Bergquist	Grevåker grsk	Hammerdal	1,2	29,28	31	231	7,89	32,07	253
Jeanette Olsson	Hammerdal fsk	Hammerdal	0,8	18,53	16,73	70	3,78	18,00	68
Karin Hagerud Stake	Frostviken grsk, fsk	Gäddede, Jorm	1	27,68	20	70	2,53	25,70	65
Summering			10	256,92	267,73	1490	5,53	242,45	1411
								-14,47	-79

2 D HOC
210
17(18)

Strömsunds Kommun
Sträcjemien tjelle

Verkställighet och arbete framåt

- 1 september 2025 – individanpassat
- Formella avtal (individ)
- Fackliga förhandlingar
- Omarbetning av innehåll i tjänster (VT-25)
- Full effekt verksamhetsår 2026
- Genomlysning rektorsorganisation grsk Strömsunds tätort läsåret 2025/26
- Verkställighet verksamhetsår 2026/27 alt 27/28

18(18)
HOC
11/10

GENOMFÖRANDE

☐ Utförd

Klara rader: 8/8

Klara åtgärder: 0/5

Ansvarig: Ann-Kristin Lindkvist

Datum: 2024-12-02 Enhet: Killevippen fsk 68222

Beskrivning: Nedläggning av Killevippens förskola i Rossön och flytt av verksamhet till Riddarens förskola i Backe

Deltagare: Ann-Kristin Lindkvist, Rose-Marie Stenström

Övriga deltagare: Lena Gjersvold, kommunal

DEFINITIONER FÖR RISKVÄRDERING

Faktor	Sannolikhet	Faktor	Konsekvens	Riskmatris:				
1	Mycket osannolik	1	Mycket liten	5	10	15	20	25
2	Osannolik	2	Viss	4	8	12	16	20
3	Låg sannolikhet	3	Allvarlig	3	6	9	12	15
4	Hög sannolikhet	4	Mycket allvarlig	2	4	6	8	10
5	Nästan säkert	5	Katastrofal	1	2	3	4	5

RISKBEDÖMNING VID FÖRÄNDRING

Länkat dokument: Arbetsmiljöhandboken

Beskrivning av eller instruktioner för mallen: Riskbedömning ska alltid göras innan en förändring sker i verksamheten. Den ska göras i samverkan med skyddsombud och arbetsgrupp. Börja med att beskriva förändringen, vart den ska genomföras, vilka som berörs av den och varför ska förändringen göras. Viktigt att det blir tydligt och förankrat hos alla som berörs av den och den sak görs innan förändringen påbörjas. På dom 4 första punkterna behöver ni inte fylla i riskvärderingen.

Här kan ni beskriva vilka risker för ohälsa och olycksfall som kan tänkas inträffa. Därefter värderas också om riskerna är allvarliga eller inte allvarliga utifrån sannolikhet och konsekvens. Bedömningen kan behöva göras både på grupp- och individnivå. Den ska omfatta såväl fysiska som organisatoriska och sociala risker.

Åtgärda de risker som kommit fram. De åtgärder som inte vidtas omedelbart ska skrivas ned och det gör ni genom att klicka på ikonerna som ser ut som en "skiftnyckel", då skapas en åtgärdsrad. Man kan ha hur många åtgärdsrader som man tycker behövs. Syftet med handlingsplanen är att hitta de åtgärder som behövs för att kunna genomföra förändringen med så låg risk som möjligt.

Exempel på sådant som kan innebära risker för ohälsa är stor arbetsmängd, tidspress, svåra/komplicerade arbetsuppgifter, liten påverkansmöjlighet/lågt inflytande, otydlig organisation, brister i samarbete, ensamarbete arbete från höjd, hantering av farliga ämnen och ensidigt arbete.

UPPFÖLJNING:

Efter avslutade/genomförda åtgärder följer man upp handlingsplanen med de berörda deltagarna. Det är nu man omvärderar riskerna och i kolumnen "Risk efter åtgärd" för in den nya bedömningen i i checklistan.

Använd mallen så här:

- Lägg till fler rader genom att klicka på ikonerna "pil till vänster" som finns i höger kolumn.
- Koppla åtgärder direkt till en fråga genom att klicka ikonerna "skiftnyckel" i höger kolumn.

Tips!

- Alla dina åtgärder samlas under rubriken "Handlingsplan" på menyraden.

Nr	Riskkällor och risker	Risk före åtgärd	Risk efter åtgärd			
Beskriv vad består förändringen av?						
	.Omorganisation för personalen. Orsaken är nerläggning av Killevippens förskola och flytt av verksamhet till Riddarens förskola pga minskat barnantal	0	0			
Var ska förändringen genomföras?						
	Förändringarna berör personal på Killevippens förskola och Riddarens förskola.	0	0			
Vilka arbetstagare eller arbetsgrupper berörs av förändringen?						
	Barnskötare och förskollärare.	0	0			
Varför görs förändringen?						
	På grund av minskat barnantal.	0	0			
Riskbedömning vid förändring						
1	Oro och stress över att det blir, ny arbetsplats, nya arbetslag, nya barngrupper och ny chef. Kontinuitet och tryggheten i arbetet kan påverkas.	5*3 15	0			
Åtgärd						
Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
1	Minska oro och stress.	Kontinuerlig information.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-08-18 Klar
2	Introduktion	Trygghetsskapande introduktion, personal/chef. Två gemensamma APT innan sommaren.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-05-31 Klar
3	Öka kontinuiteten och tryggheten i arbetet.	Tydliggöra struktur, rutiner och dokumentation.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-05-31 Klar
2	Oro och stress över vårdnadshavares reaktioner, yttranden och frågor.				5*3 15	0
Åtgärd						
Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
4	Minska oro och stress.	Kontinuerlig kontakt med rektor.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-08-18 Klar
3	Oro och stress över att packa i hop och flytta verksamheten.				4*3 12	0
Åtgärd						
Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
5	Minska oro och stress.	Strukturerad packning i god tid planeras på APT.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-05-31 Klar
4					0	0

UPPFÖLJNING

Klara rader: 8/8 Klara åtgärder: 0/5

Uppföljningsansvarig

Lindkvist, Ann-Kristin

Klar

Klar den

Kommentar

Denna riskbedömning är påbörjad, men inte färdig. Det kan tillkomma risker som vi inte ser i dagsläget. Kontinuerlig uppföljning under hela processen, på APT och träffar med skyddsombud.

Arbetsgivarrepresentant:

Skyddsombud:

GENOMFÖRANDE

Utförd

Klara rader: 8/8

Klara åtgärder: 0/3

Ansvarig: Linda Ellebrink Engvall

Datum: 2024-11-05 Enhet: Lindbergsbacken fsk 68232

Beskrivning: Organisationsförändring

Deltagare: Linda Ellebrink Engvall

Övriga deltagare: Susanne Åslund

DEFINITIONER FÖR RISKVÄRDERING

Faktor	Sannolikhet	Faktor	Konsekvens	Riskmatris:				
1	Mycket osannolik	1	Mycket liten	5	10	15	20	25
2	Osannolik	2	Viss	4	8	12	16	20
3	Låg sannolikhet	3	Allvarlig	3	6	9	12	15
4	Hög sannolikhet	4	Mycket allvarlig	2	4	6	8	10
5	Nästan säkert	5	Katastrofal	1	2	3	4	5

RISKBEDÖMNING VID FÖRÄNDRING

Länkat dokument: Arbetsmiljöhandboken

Beskrivning av eller instruktioner för mallen: Riskbedömning ska alltid göras innan en förändring sker i verksamheten. Den ska göras i samverkan med skyddsombud och arbetsgrupp. Börja med att beskriva förändringen, vart den ska genomföras, vilka som berörs av den och varför ska förändringen göras. Viktigt att det blir tydligt och förankrat hos alla som berörs av den och den sak göras innan förändringen påbörjas. På dom 4 första punkterna behöver ni inte fylla i riskvärderingen.

Här kan ni beskriva vilka risker för ohälsa och olycksfall som kan tänkas inträffa. Därefter värderas också om riskerna är allvarliga eller inte allvarliga utifrån sannolikhet och konsekvens. Bedömningen kan behöva göras både på grupp- och individnivå. Den ska omfatta såväl fysiska som organisatoriska och sociala risker.

Åtgärda de risker som kommit fram. De åtgärder som inte vidtas omedelbart ska skrivas ned och det gör ni genom att klicka på ikonerna som ser ut som en "skiftnyckel", då skapas en åtgärdsrad. Man kan ha hur många åtgärdsrader som man tycker behövs. Syftet med handlingsplanen är att hitta de åtgärder som behövs för att kunna genomföra förändringen med så låg risk som möjligt.

Exempel på sådant som kan innebära risker för ohälsa är stor arbetsmängd, tidspress, svåra/komplicerade arbetsuppgifter, liten påverkansmöjlighet/lågt inflytande, otydlig organisation, brister i samarbete, ensamarbete arbete från höjd, hantering av farliga ämnen och ensidigt arbete.

UPPFÖLJNING:
Efter avslutade/genomförda åtgärder följer man upp handlingsplanen med de berörda deltagarna. Det är nu man omvärderar riskerna och i kolumnen "Risk efter åtgärd" för in den nya bedömningen in i checklistan.

Använd mallen så här:

- Lägg till fler rader genom att klicka på ikonerna "pil till vänster" som finns i höger kolumn.
- Koppla åtgärder direkt till en fråga genom att klicka ikonerna "skiftnyckel" i höger kolumn.

Tips!

- Alla dina åtgärder samlas under rubriken "Handlingsplan" på menyraden.

Nr	Riskkällor och risker	Risk före åtgärd	Risk efter åtgärd			
	Beskriv vad består förändringen av?					
	Förskolan kommer stängas under sommaren 2025 pga minskat barnantal.	5*2 10	0			
	Var ska förändringen genomföras?					
	Alla förskolor i tätorten blir berörda av kommande varsel.	4*2 8	0			
	Vilka arbetstagare eller arbetsgrupper berörs av förändringen?					
	Barnskötare och förskollärare blir berörda av organisationsförändringen.	5*2 10	0			
	Varför görs förändringen?					
	Minskat barnantal medför stängning och varsel.	5*2 10	0			
	Riskbedömning vid förändring					
1	Oro och stress över ny arbetsplats, nya arbetslag och ny chef, även kontinuitet och trygghet i arbetet kan påverkas.	4*3 12	0			
Åtgärd						
Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
1	Minska oro och stress	Kontinuerlig information	Ellebrink Engvall, Linda		Planerad	2025-08-18 Klar☐
2	Öka kontinuiteten och tryggheten i arbetet	Tydliggöra struktur/rutiner och dokumentation	Ellebrink Engvall, Linda		Planerad	2025-08-18 Klar☐
3	Introduktion	Trygghetsskapande introduktion för personal och chef	Ellebrink Engvall, Linda		Planerad	2025-08-18 Klar☐
2					0	0
3					0	0
4					0	0

UPPFÖLJNING

Klara rader: 8/8 Klara åtgärder: 0/3

Uppföljningsansvarig
Ellebrink Engvall, Linda

Klar Klar den
☐

Kommentar

Arbetsgivarrepresentant:

Skyddsombud:

Tillhör nämndsbeslut 2024-12-12 BKUN 114 BKUN 2024 322

Ankom: 2025-01-15 Årende: KF 2024.881 Handling: 2091099

GENOMFÖRANDE

Utförd

Klara rader: 8/8

Klara åtgärder: 0/3

Ansvarig: Linda Saarinen

Datum: 2024-11-05 Enhet: Bredgård fsk 68212

Beskrivning: Nedläggning av Förskola

Deltagare: Linda Saarinen, Therese Forsberg

Övriga deltagare: Susanne Åslund

DEFINITIONER FÖR RISKVÄRDERING

Faktor	Sannolikhet	Faktor	Konsekvens	Riskmatris:				
1	Mycket osannolik	1	Mycket liten	5	10	15	20	25
2	Osannolik	2	Viss	4	8	12	16	20
3	Låg sannolikhet	3	Allvarlig	3	6	9	12	15
4	Hög sannolikhet	4	Mycket allvarlig	2	4	6	8	10
5	Nästan säkert	5	Katastrofal	1	2	3	4	5

RISKBEDÖMNING VID FÖRÄNDRING

Länkat dokument: Arbetsmiljöhandboken

Beskrivning av eller instruktioner för mallen: Riskbedömning ska alltid göras innan en förändring sker i verksamheten. Den ska göras i samverkan med skyddsombud och arbetsgrupp. Börja med att beskriva förändringen, vart den ska genomföras, vilka som berörs av den och varför ska förändringen göras. Viktigt att det blir tydligt och förankrat hos alla som berörs av den och den sak göras innan förändringen påbörjas. På dom 4 första punkterna behöver ni inte fylla i riskvärderingen.

Här kan ni beskriva vilka risker för ohälsa och olycksfall som kan tänkas inträffa. Därefter värderas också om riskerna är allvarliga eller inte allvarliga utifrån sannolikhet och konsekvens. Bedömningen kan behöva göras både på grupp- och individnivå. Den ska omfatta såväl fysiska som organisatoriska och sociala risker.

Åtgärda de risker som kommit fram. De åtgärder som inte vidtas omedelbart ska skrivas ned och det gör ni genom att klicka på ikonerna som ser ut som en "skiftnyckel", då skapas en åtgärdsrad. Man kan ha hur många åtgärdsrader som man tycker behövs. Syftet med handlingsplanen är att hitta de åtgärder som behövs för att kunna genomföra förändringen med så låg risk som möjligt.

Exempel på sådant som kan innebära risker för ohälsa är stor arbetsmängd, tidspress, svåra/komplicerade arbetsuppgifter, liten påverkansmöjlighet/lågt inflytande, otydlig organisation, brister i samarbete, ensamarbete arbete från höjd, hantering av farliga ämnen och ensidigt arbete.

UPPFÖLJNING:

Efter avslutade/genomförda åtgärder följer man upp handlingsplanen med de berörda deltagarna. Det är nu man omvärderar riskerna och i kolumnen "Risk efter åtgärd" för in den nya bedömningen in i checklistan.

Använd mallen så här:

- Lägg till fler rader genom att klicka på ikonerna "pil till vänster" som finns i höger kolumn.
- Koppla åtgärder direkt till en fråga genom att klicka ikonerna "skiftnyckel" i höger kolumn.

Tips!

- Alla dina åtgärder samlas under rubriken "Handlingsplan" på menyraden.

Tillhör nämndsbeslut 2024-12-12 BKUN 114 BKUN 2024.322

Ankom: 2025-01-15 Ående: KF 2024.881 Handling: 2091035

Nr	Riskkällor och risker	Risk före åtgärd	Risk efter åtgärd				
	Beskriv vad består förändringen av?						
	Minskat barnantal vilket bidrar till nedläggning av förskola i tätorten således leder till personalförändring på grund av varsel.	0	0				
	Var ska förändringen genomföras?						
	Alla förskolor i tätorten blir berörda av varsel.	0	0				
	Vilka arbetstagare eller arbetsgrupper berörs av förändringen?						
	Barnskötare	0	0				
	Varför görs förändringen?						
	Minskat barnantal bidrar till arbetsbrist.	0	0				
	Riskbedömning vid förändring						
1	Oro och stress över att det blir ny arbetsplats, nytt arbetslag och ny chef då kontinuitet och trygghet i arbetet kan påverkas.	4*3 12	0				
Åtgärd							
Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:	
1	Minska oro och stress	Kontinuerlig information	Saarinen, Linda		Planerad	2025-08-18 Klar☐	
2	Öka kontinuitet och trygghet	Tydliggöra struktur/rutiner och dokumentation.	Saarinen, Linda		Planerad	2025-08-18 Klar☐	
3	Introduktion	Trygghetsskapande introduktion mellan personal och chef.	Saarinen, Linda		Planerad	2025-08-18 Klar☐	
2						0	0
3						0	0
4						0	0

UPPFÖLJNING

Klara rader: 8/8 Klara åtgärder: 0/3

Uppföljningsansvarig

Klar

Klar den

Kommentar

Arbetsgivarrepresentant:

Skyddsombud:

GENOMFÖRANDE

☐ Utförd

Klara rader: 8/8

Klara åtgärder: 0/3

Ansvarig: Ann-Kristin Lindkvist

Datum: 2024-12-02 Enhet: Riddaren fsk 68221

Beskrivning: Nedläggning av Killevippens förskola i Rossön och flytt av verksamhet till Riddarens förskola i Backe.

Deltagare: Ann-Kristin Lindkvist, Rose-Marie Stenström

Övriga deltagare: Lena Gjersvold, kommunal

DEFINITIONER FÖR RISKVÄRDERING

Faktor	Sannolikhet	Faktor	Konsekvens	Riskmatris:				
1	Mycket osannolik	1	Mycket liten	5	10	15	20	25
2	Osannolik	2	Viss	4	8	12	16	20
3	Låg sannolikhet	3	Allvarlig	3	6	9	12	15
4	Hög sannolikhet	4	Mycket allvarlig	2	4	6	8	10
5	Nästan säkert	5	Katastrofal	1	2	3	4	5

RISKBEDÖMNING VID FÖRÄNDRING

Länkat dokument: Arbetsmiljöhandboken

Beskrivning av eller instruktioner för mallen: Riskbedömning ska alltid göras innan en förändring sker i verksamheten. Den ska göras i samverkan med skyddsombud och arbetsgrupp. Börja med att beskriva förändringen, vart den ska genomföras, vilka som berörs av den och varför ska förändringen göras. Viktigt att det blir tydligt och förankrat hos alla som berörs av den och den sak göras innan förändringen påbörjas. På dom 4 första punkterna behöver ni inte fylla i riskvärderingen.

Här kan ni beskriva vilka risker för ohälsa och olycksfall som kan tänkas inträffa. Därefter värderas också om riskerna är allvarliga eller inte allvarliga utifrån sannolikhet och konsekvens. Bedömningen kan behöva göras både på grupp- och individnivå. Den ska omfatta såväl fysiska som organisatoriska och sociala risker.

Åtgärda de risker som kommit fram. De åtgärder som inte vidtas omedelbart ska skrivas ned och det gör ni genom att klicka på ikonerna som ser ut som en "skiftnyckel", då skapas en åtgärdsrad. Man kan ha hur många åtgärdsrader som man tycker behövs. Syftet med handlingsplanen är att hitta de åtgärder som behövs för att kunna genomföra förändringen med så låg risk som möjligt.

Exempel på sådant som kan innebära risker för ohälsa är stor arbetsmängd, tidspress, svåra/komplicerade arbetsuppgifter, liten påverkansmöjlighet/lågt inflytande, otydlig organisation, brister i samarbete, ensamarbete arbete från höjd, hantering av farliga ämnen och ensidigt arbete.

UPPFÖLJNING:
Efter avslutade/genomförda åtgärder följer man upp handlingsplanen med de berörda deltagarna. Det är nu man omvärderar riskerna och i kolumnen "Risk efter åtgärd" för in den nya bedömningen i i checklistan.

Använd mallen så här:

- Lägg till fler rader genom att klicka på ikonerna "pil till vänster" som finns i höger kolumn.
- Koppla åtgärder direkt till en fråga genom att klicka ikonerna "skiftnyckel" i höger kolumn.

Tips!

- Alla dina åtgärder samlas under rubriken "Handlingsplan" på menyraden.

Nr	Riskkällor och risker	Risk före åtgärd	Risk efter åtgärd			
Beskriv vad består förändringen av?						
	Omorganisation för personalen. Orsaken är nedläggning av Killevippens förskola och flytt av verksamhet till Riddarens förskola p.g.a. minskat barnantal.	0	0			
Var ska förändringen genomföras?						
	Förändringarna berör personal på Killevippens förskola och Riddarens förskola.	0	0			
Vilka arbetstagare eller arbetsgrupper berörs av förändringen?						
	Barnskötare och förskollärare.	0	0			
Varför görs förändringen?						
	På grund av minskat barnantal.	0	0			
Riskbedömning vid förändring						
1	Oro och stress över att det blir, nya arbetslag, nya barngrupper och ny chef. Kontinuitet och tryggheten i arbetet kan påverkas.	5*3 15	0			
Åtgärd						
Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
1	Minska oro och stress.	Kontinuerlig information.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-08-18 Klar
2	Introduktion.	Trygghetsskapande introduktion, personal/chef. Två gemensamma APT för personalen innan sommaren. Att personalen får möjlighet att träffa vårdnadshavare på ett föräldramöte innan sommaren.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-05-31 Klar
3	Öka kontinuiteten och tryggheten i arbetet.	Tydliggöra struktur, rutiner och dokumentation.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-05-31 Klar
2					0	0
3					0	0
4					0	0

Uppföljningsansvarig

Lindkvist, Ann-Kristin

Klar

Klar den

Kommentar

Denna riskbedömning är påbörjad, men inte färdig. Det kan tillkomma risker som vi inte ser i dagsläget. Kontinuerlig uppföljning under hela processen, på APT och träffar med skyddsombud.

Arbetsgivarrepresentant:

Skyddsombud:

GENOMFÖRANDE

Utförd

Klara rader: 8/8

Klara åtgärder: 0/3

Ansvarig: Ann-Kristin Lindkvist

Datum: 2024-11-05 Enhet: Rotnäsets fsk 68223

Beskrivning: Organisationsförändring

Deltagare: Ann-Kristin Lindkvist, Karolina Jakobsson Jönsson

Övriga deltagare: Susanne Åslund, HO

DEFINITIONER FÖR RISKVÄRDERING

Faktor	Sannolikhet	Faktor	Konsekvens	Riskmatris:				
1	Mycket osannolik	1	Mycket liten	5	10	15	20	25
2	Osannolik	2	Viss	4	8	12	16	20
3	Låg sannolikhet	3	Allvarlig	3	6	9	12	15
4	Hög sannolikhet	4	Mycket allvarlig	2	4	6	8	10
5	Nästan säkert	5	Katastrofal	1	2	3	4	5

RISKBEDÖMNING VID FÖRÄNDRING

Länkat dokument: Arbetsmiljöhandboken

Beskrivning av eller instruktioner för mallen: Riskbedömning ska alltid göras innan en förändring sker i verksamheten. Den ska göras i samverkan med skyddsombud och arbetsgrupp. Börja med att beskriva förändringen, vart den ska genomföras, vilka som berörs av den och varför ska förändringen göras. Viktigt att det blir tydligt och förankrat hos alla som berörs av den och den sak göras innan förändringen påbörjas. På dom 4 första punkterna behöver ni inte fylla i riskvärderingen.

Här kan ni beskriva vilka risker för ohälsa och olycksfall som kan tänkas inträffa. Därefter värderas också om riskerna är allvarliga eller inte allvarliga utifrån sannolikhet och konsekvens. Bedömningen kan behöva göras både på grupp- och individnivå. Den ska omfatta såväl fysiska som organisatoriska och sociala risker.

Åtgärda de risker som kommit fram. De åtgärder som inte vidtas omedelbart ska skrivas ned och det gör ni genom att klicka på ikonerna som ser ut som en "skiftnyckel", då skapas en åtgärdsrad. Man kan ha hur många åtgärdsrader som man tycker behövs. Syftet med handlingsplanen är att hitta de åtgärder som behövs för att kunna genomföra förändringen med så låg risk som möjligt.

Exempel på sådant som kan innebära risker för ohälsa är stor arbetsmängd, tidspress, svåra/komplicerade arbetsuppgifter, liten påverkansmöjlighet/lågt inflytande, otydlig organisation, brister i samarbete, ensamarbete arbete från höjd, hantering av farliga ämnen och ensidigt arbete.

UPPFÖLJNING:

Efter avslutade/genomförda åtgärder följer man upp handlingsplanen med de berörda deltagarna. Det är nu man omvärderar riskerna och i kolumnen "Risk efter åtgärd" för in den nya bedömningen in i checklistan.

Använd mallen så här:

- Lägg till fler rader genom att klicka på ikonerna "pil till vänster" som finns i höger kolumn.
- Koppla åtgärder direkt till en fråga genom att klicka ikonerna "skiftnyckel" i höger kolumn.

Tips!

- Alla dina åtgärder samlas under rubriken "Handlingsplan" på menyraden.

Nr	Riskkällor och risker	Risk före åtgärd	Risk efter åtgärd			
Beskriv vad består förändringen av?						
	Personalförändringar på grund av varselprocess. En förskola, Lindbergsbacken läggs ner. Orsak, minskat barnantal.	0	0			
Var ska förändringen genomföras?						
	Alla förskolor i tätorten blir berörda.	0	0			
Vilka arbetstagare eller arbetsgrupper berörs av förändringen?						
	Barnskötare.	0	0			
Varför görs förändringen?						
	Minskat barnantal, arbetsbrist.	0	0			
Riskbedömning vid förändring						
1	Oro och stress över att det blir, ny arbetsplats, nya arbetslag och ny chef, då kontinuiteten och tryggheten i arbetet kan påverkas.	4*3 12	0			
Åtgärd						
Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
1	Minska oro och stress.	Kontinuerlig information.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-08-18 Klar
2	Öka kontinuiteten och tryggheten i arbetet.	Tydliggöra struktur, rutiner och dokumentation.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-08-18 Klar
3	Introduktion.	Trygghetsskapande introduktion. personal/chef.	Lindkvist, Ann-Kristin		Planerad	2025-08-18 Klar
2					0	0
3					0	0
4					0	0

Uppföljningsansvarig

Lindkvist, Ann-Kristin

Klar

Klar den

Kommentar

Denna riskbedömning är påbörjad, men inte färdig. Det kan tillkomma risker som vi inte ser i dagsläget. Kontinuerlig uppföljning under hela processen, på APT och träffar med skyddsombud.

Arbetsgivarrepresentant:

Skyddsombud:

GENOMFÖRANDE

Utförd

Klara rader: 8/8

Klara åtgärder: 0/3

Ansvarig: Linda Ellebrink Engvall

Datum: 2024-11-05 Enhet: Västringens fsk 68234

Beskrivning: Minskat barnantal och förskoleenheter

Deltagare: Linda Ellebrink Engvall, Anna Tängmark

Övriga deltagare: Susanne Åslund

DEFINITIONER FÖR RISKVÄRDERING

Faktor	Sannolikhet	Faktor	Konsekvens	Riskmatris:				
1	Mycket osannolik	1	Mycket liten	5	10	15	20	25
2	Osannolik	2	Viss	4	8	12	16	20
3	Låg sannolikhet	3	Allvarlig	3	6	9	12	15
4	Hög sannolikhet	4	Mycket allvarlig	2	4	6	8	10
5	Nästan säkert	5	Katastrofal	1	2	3	4	5

RISKBEDÖMNING VID FÖRÄNDRING

Länkat dokument: Arbetsmiljöhandboken

Beskrivning av eller instruktioner för mallen: Riskbedömning ska alltid göras innan en förändring sker i verksamheten. Den ska göras i samverkan med skyddsombud och arbetsgrupp. Börja med att beskriva förändringen, vart den ska genomföras, vilka som berörs av den och varför ska förändringen göras. Viktigt att det blir tydligt och förankrat hos alla som berörs av den och den sak göras innan förändringen påbörjas. På dom 4 första punkterna behöver ni inte fylla i riskvärderingen.

Här kan ni beskriva vilka risker för ohälsa och olycksfall som kan tänkas inträffa. Därefter värderas också om riskerna är allvarliga eller inte allvarliga utifrån sannolikhet och konsekvens. Bedömningen kan behöva göras både på grupp- och individnivå. Den ska omfatta såväl fysiska som organisatoriska och sociala risker.

Åtgärda de risker som kommit fram. De åtgärder som inte vidtas omedelbart ska skrivas ned och det gör ni genom att klicka på ikonerna som ser ut som en "skiftnyckel", då skapas en åtgärdsrad. Man kan ha hur många åtgärdsrader som man tycker behövs. Syftet med handlingsplanen är att hitta de åtgärder som behövs för att kunna genomföra förändringen med så låg risk som möjligt.

Exempel på sådant som kan innebära risker för ohälsa är stor arbetsmängd, tidspress, svåra/komplicerade arbetsuppgifter, liten påverkansmöjlighet/lågt inflytande, otydlig organisation, brister i samarbete, ensamarbete arbete från höjd, hantering av farliga ämnen och ensidigt arbete.

UPPFÖLJNING:

Efter avslutade/genomförda åtgärder följer man upp handlingsplanen med de berörda deltagarna. Det är nu man omvärderar riskerna och i kolumnen "Risk efter åtgärd" för in den nya bedömningen in i checklistan.

Använd mallen så här:

- Lägg till fler rader genom att klicka på ikonerna "pil till vänster" som finns i höger kolumn.
- Koppla åtgärder direkt till en fråga genom att klicka ikonerna "skiftnyckel" i höger kolumn.

Tips!

- Alla dina åtgärder samlas under rubriken "Handlingsplan" på menyraden.

Nr	Riskkällor och risker	Risk före åtgärd	Risk efter åtgärd			
	Beskriv vad består förändringen av?					
	Minskat barnantal och minskade enheter, vilket kommer medföra varsel av barnskötare.	5*2 10	0			
	Var ska förändringen genomföras?					
	Alla förskolor i tätorten blir berörda av stängningen av Lindbergsbacken och varslet.	4*2 8	0			
	Vilka arbetstagare eller arbetsgrupper berörs av förändringen?					
	Barnskötare och förskollärare blir berörda av organisationsförändringen.	5*2 10	0			
	Varför görs förändringen?					
	Minskat barnantal är grunden till stängning av en förskola.	5*2 10	0			
	Riskbedömning vid förändring					
1	Oro och stress över ny arbetsplats, nytt arbetslag och ny chef, även kontinuitet och trygghet i arbetet kan påverkas.	0	0			
Åtgärd						
Nr	Åtgärdsrubrik	Åtgärd	Utförare	Åtgärdssteg	Åtgärdstyp	Klardatum:
1	Miska oro och stress	Kontinuerlig information	Ellebrink Engvall, Linda		Planerad	2025-08-18 Klar
2	Öka kontinuiteten i arbetet	Tydliggöra struktur/rutiner och dokumentation	Ellebrink Engvall, Linda		Planerad	2025-08-18 Klar
3	Introduktion	Trygghetsskapande introduktion för personal och chef	Ellebrink Engvall, Linda		Planerad	2025-05-30 Klar
2					0	0
3					0	0
4					0	0

UPPFÖLJNING

Klara rader: 8/8 Klara åtgärder: 0/3

Uppföljningsansvarig

Ellebrink Engvall, Linda

Klar

Klar den

Kommentar

Arbetsgivarrepresentant:

Skyddsombud:

den 14 januari 2025

Diarienummer KF.2024.881

§ 14 Stängning av Lindbergsbackens- och Killevippens förskola

Tomas Sjövall, förvaltningschef barn-, kultur- och utbildningsförvaltning, Sara Kjellsdotter, ordförande barn-, kultur- och utbildningsnämnden samt Therese Wiik, ekonom, kommunledningsförvaltningen, föredrar stängning av Lindbergsbackens och Killevippens förskola.

Med anledning av 2025 års fastslagna verksamhetsbudget (BKUN 2024.193) föreslås Killevippens förskola i Rossön samt Lindbergsbackens förskola i Strömsund att stängas ner. Bakgrunden är den demografiska anpassning förskolan tvingas göra som utgår från ett allt lägre barnafödande. Underlaget till beslut visar på uteblivna effekter ekonomiskt och organisatoriskt om stängningarna inte genomförs.

Underlag till beslut

BKUN § 114

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet att besluta enligt upprättat förslag.

Simon Högberg, Moderaterna, yrkar att:

1. Processen kring stängning av Killevippens förskola i Rossön och flytt av verksamhet till Backe avbryts, med hänsyn till kravet på demografisk anpassning som bedöms leda till negativa effekter för utveckling och tillväxt i Rossöområdet.
2. Ny utvärdering av Killevippens förutsättningar görs under våren 2026.
3. Lindbergsbackens förskola stängs från 1 augusti 2025.

Roberts Gjersvold, Sverigedemokraterna, yrkar bifall till Moderaternas yrkande.

Proposition 1

Ordföranden ställer proposition på ordförandes yrkande om att besluta enligt förslag upprättat förslag.

den 14 januari 2025

Proposition 2

Ordföranden ställer proposition på Moderaternas yrkande och Sverigedemokraternas bifall till Moderaternas yrkande och finner kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar enligt ordförandes förslag.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges beslut

Besluta stänga förskolorna Killevippen och Lindbergsbacken den 1 augusti 2025.

Reservation

Simon Högberg, Moderaterna, reserverar sig till förmån för sitt eget yrkande.

Robert Gjersvold, Sverigedemokraterna, reserverar sig till förmån för sitt yrkande bifall till Moderaternas yrkande.

2024.791

Svar på återremiss angående ärendet försäljning av Strömsund Vallen 4:16

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen återremitterade den 17 december ärendet om försäljning av Strömsund Vallen 4:16. Uppdraget i återremissen är att ta fram beräkningsunderlag i enlighet med Simon Högbergs yrkande samt om det är möjligt att återföra del av försäljningssumman till näringsliv och utveckling.

Teknik- och serviceförvaltningen tillsammans med kommunledningsförvaltningen, ekonomienheten lämnar följande underlag.

Reavinsten, det vill säga försäljningssumman minus det bokförda värdet, vid försäljning av mark bokförs alltid på kommunstyrelsen. För detta ärende blir reavinsten 220 393 kronor.

Ska del av reavinsten för just denna försäljning tillföras framtids- och utvecklingsförvaltningen, näringsliv bör ny exploatering göras under 2025 eftersom reavinsten inte går att periodisera över årsskiftet.

Skillnad i pris mellan beredd och icke beredd industrimark är ungefär hälften. Vilket innebär att det utifrån de förslag som föranledde återremissen i detta ärende skulle röra sig om cirka 110 200 kronor.

Frågor som rör mark och exploatering hanteras dock av teknik- och serviceförvaltningen. Vilket var fallet även när dessa fyra fastigheter iordningsställdes, dock med resurser från tillväxtverket via näringslivsenheten.

Förslag till beslut

Utifrån ovanstående underlag föreslår teknik- och serviceförvaltningen att Vallen 4:16 säljs i enlighet med förslag i ursprungsärendet från 18 december 2024 samt att reavinsten som brukligt är tillförs kommunstyrelsen.

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.791

§ 20 Försäljning av Vallen 4:16

Mikael Ehre fick i uppdrag från kommunstyrelsen den 17 december 2024 att återkomma med beräkningsunderlaget inför en försäljning av Vallen 4:16.

Uppdraget i återremissen är att ta fram beräkningsunderlag i enlighet med Simon Högborgs yrkande samt om det är möjligt att återföra del av försäljningssumman till näringsliv och utveckling.

Teknik- och serviceförvaltningen tillsammans med kommunledningsförvaltningen, ekonomienheten lämnar följande underlag.

Reavinsten, det vill säga försäljningssumman minus det bokförda värdet, vid försäljning av mark bokförs alltid på kommunstyrelsen. För detta ärende blir reavinsten 220 393 kronor.

Ska del av reavinsten för just denna försäljning tillföras framtids- och utvecklingsförvaltningen, näringsliv bör ny exploatering göras under 2025 eftersom reavinsten inte går att periodisera över årsskiftet.

Skillnad i pris mellan beredd och icke beredd industrimark är ungefär hälften. Vilket innebär att det utifrån de förslag som föranledde återremissen i detta ärende skulle röra sig om cirka 110 200 kronor.

Frågor som rör mark och exploatering hanteras dock av teknik- och serviceförvaltningen. Vilket var fallet även när dessa fyra fastigheter iordningställdes, dock med resurser från tillväxtverket via näringslivsenheten.

Utifrån ovanstående underlag föreslår teknik- och serviceförvaltningen att Vallen 4:16 säljs i enlighet med förslag i ursprungsärendet från 18 december 2024 samt att reavinsten som brukligt är tillförs kommunstyrelsen.

Underlag till beslut

KS § 260

Tjänsteskrivelse

250109 Svar remiss angående försäljning Vallen 4:16

den 14 januari 2025

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet att besluta enligt upprättat förslag.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Besluta enligt upprättat förslag.

Diarienummer KS.2024.828

Ansökan om ekonomiskt stöd från Skoteralliansen 2025

Strömsunds skoterallians har, genom Eva Jonsson, inkommit 4 december 2024 med en ansökan om ekonomiskt stöd för 2025. Alliansen ansöker om 270 000 kronor som driftbidrag.

Strömsunds Skoterallians bildades 2004 och består av samtliga 16 skoterklubbar som finns i kommunen. Tillsammans har klubbarna över 3 500 aktiva och stödmedlemmar.

Alliansens arbetar med finansieringsfrågor, ledkartor, utveckling av skoterleder, säkerhet och utbildningsfrågor för medlemsklubbarnas räkning. Samverkan sker även med angränsade skoterorganisationer och kommuner.

Tillsammans underhåller medlemsklubbarna cirka 160 mil skoterleder. Arbeta bedrivs ideellt och många gånger med egna privata skotrar och annan utrustning. För att sköta och förbättra skoterlederna, vindskydd och andra anläggningar har medlemsklubbarna stora investeringsbehov samt ökade kostnader på grund av prisökning på bland annat bränsle och olja.

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

1. Skoteralliansen beviljas ett bidrag om 100 000 kronor för säsongen 2024/2025.
2. Medel anvisas ur kommunstyrelsens budget.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Kommunstyrelsen, Linnea Fjellner

Bilagor

Ansökan

Beslut skickas till

Skoteralliansen

Kommunledningsförvaltningen, ekonomi

Skoteralliansen i
Strömsunds kommun

Ansökan
2024-09-25
Strömsunds kommun
Box 500
833 24 STRÖMSUND

Ansökan om driftbidrag till skoterleder

Strömsunds Skoterallians bildades 2004. Alliansens medlemmar består av samtliga 16 skoterklubbar som finns i kommunen. Sammantaget har klubbarna över 3 500 aktiva och stödmedlemmar. Alliansens syfte och ändamål är att för medlemsklubbarnas räkning arbeta med finansieringsfrågor, ledkartor, utveckling av skoterleder, säkerhet och utbildningsfrågor. Samverkan med angränsade skoterorganisationer och kommuner sker fortlöpande. Alliansen verkar för ett fungerande ledsystem och sätter fokus på säkerheten.

Ett ledsystem av god kvalitet skapar god säkerhet, minskar okynnesåkning, ger positiva miljöeffekter och gynnar turismnäringen och andra näringsidkare i hela kommunen.

Arbetet med att underhålla de ca 160 mil skoterleder som alliansen klubbar ansvarar för bedrivs nästan uteslutande av engagerade medlemmar i klubbarna. Arbeta bedrivs många gånger med egna privata skotrar och annan utrustning. Det läggs ned tusentals timmar varje år helt ideellt på skoterlederna.

Alla klubbar har stora investeringsbehov för att klara av att sköta och förbättra lederna, vindskydd och andra anläggningar. Kostnader för bränsle och olja med mera ökar från år till år.

Med ovanstående bakgrund söker Strömsunds Skoterallians sitt bidrag på 1 687kr per mil = 270 000 kr, total summa **270 000kr** för säsongen 2024/2025. Summan baseras på klubbarnas mångåriga erfarenhet av drift av skoterleder samt redovisade driftkostnader.

Strömsunds Skoterallians

Eva Jonsson

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.828

§ 9 Ansökan om ekonomisk stöd för 2025 - Skoteralliansen

Strömsunds skoterallians har, genom Eva Jonsson, inkommit 4 december 2024 med en ansökan om ekonomiskt stöd för 2025. Alliansen ansöker om 270 000 kronor som driftbidrag.

Strömsunds Skoterallians bildades 2004 och består av samtliga 16 skoterklubbar som finns i kommunen. Tillsammans har klubbarna över 3 500 aktiva och stödmedlemmar.

Alliansens arbetar med finansieringsfrågor, ledkartor, utveckling av skoterleder, säkerhet och utbildningsfrågor för medlemsklubbarnas räkning. Samverkan sker även med angränsade skoterorganisationer och kommuner.

Tillsammans underhåller medlemsklubbarna cirka 160 mil skoterleder. Arbete bedrivs ideellt och många gånger med egna privata skotrar och annan utrustning. För att sköta och förbättra skoterlederna, vindskydd och andra anläggningar har medlemsklubbarna stora investeringsbehov samt ökade kostnader på grund av prisökning på bland annat bränsle och olja.

Underlag till beslut

Ansökan om driftsbidrag 2024

Jäv

- Simon Högborg (M) anmäler jäv i ärendet
- Robert Gjersvold (SD) träder in som justerare i ärendet

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet bevilja Skoteralliansen ett bidrag om 100 000 kronor för säsongen 2024/2025.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

1. Skoteralliansen beviljas ett bidrag om 100 000 kronor för säsongen 2024/2025
2. Medel anvisas ur kommunstyrelsens budget.

Diarienummer KS.2024.873

Ansökan om hyresbidrag - Funktionshindrades föreningar

Sammanfattning

Funktionshindrades föreningar har, genom Catharina Blom, inkommit den 12 december 2024 med en ansökan om hyresbidrag för 2025.

De ansöker om hyresbidrag på 30 000 kronor.

Beskrivning av ärendet

De funktionshindrades föreningar består av reumatikerföreningen samt diabetsföreningen, båda med upptagningsområde inom Strömsunds kommun.

Summan 30 000 kronor avser täck hyra, städning samt hyreshöjning.

- Hyra 2 013 kronor i månaden
- Städning av lokal 440 kronor i månaden

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

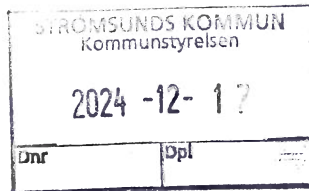
Funktionshindrades förening beviljas ett hyresbidrag om 30 000 kronor.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Kommunledningsförvaltningen, Malin Åbbel Fjell

Bilagor

Ansökan

Strömsunds Kommun
Kommunstyrelsen

Ansökan om hyresbidrag

Härmed ansöker funktionshindrades föreningar om hyresbidrag för våra lokalkostnader. Storgatan 10, bostadsrättsföreningen Eken äger lokalen. Vi ansöker om hyresbidrag på 30 900 kr, det täcker hyra samt städning och hyreshöjning.

Hyra för 2025 var på 2 013 kr/månad troligen ingen höjning år 2025
Städning av lokalen kostar 440 kr/ månad ev. höjning under året.
Totalt ansöker vi om 30 000 kr

Vi är 2 funktionshindrades föreningar som hyr lokalen tillsammans. Där vi har aktiviteter varje vecka samt våra styrelsemöten och medlemsmöten.

Vi anser att vår verksamhet för funktionshindrade är viktig för kommunens innevånare, vi gör en viss samhällsnytta. För att även i fortsättningen kunna driva våra verksamheter anser vi att vi behöver en egen lokal som används flera gånger i veckan. Vi ser att behovet av att träffas har ökat efter pandemin. Vi driver bra gemensamma frågor i Tillgänglighetsrådet.

**Vi ansöker härmed om ett hyresbidrag på 30 000 kr gällande perioden
2025-01-01 — 2025-12-31**

**Vi ser gärna att ni betalar ut bidraget först nästa år 2025, enklare med bokföringen för oss.
Bankgiro: 533-6391**

Diabetes förening har godkänt ansökan.

Hälsningar

Strömsund 2024-12-11

Catharina Blom ordf.
Reumatikerföreningen Strömsund

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.873

§ 10 Ansökan om hyresbidrag - Funktionshindrades föreningar

Funktionshindrades föreningar, vilka utgörs av diabetesföreningen samt reumatikerföreningen Strömsund, via Catharina Blom, ordförande reumatikerföreningen, har inkommit med en ansökan om hyresbidrag till lokal för året 2025, om 30.000 kronor.

Underlag till beslut

Ansökan om hyresbidrag.

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet besluta tilldela 30.000 kronor.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Bevilja hyresbidrag om 30.000 kronor till funktionshindrades föreningar, Strömsund.

Diarienummer KS.2024.852

Bidrag till drift av samlingslokaler 2025

Beskrivning av ärendet

Enligt de reviderade bestämmelserna för driftbidrag till samlingslokaler, som beslutades 29 april 2024, var sista ansökningsdagen 31 oktober 2024. Annonsering har gjorts i Strömsunds gratistidning, på kommunens webbplats och facebookside. Teknik- och serviceförvaltningen har också skickat ut information om de nya bestämmelserna per post till alla föreningar som tidigare sökt bidraget.

48 stycken föreningar har uppfyllt kriterierna för att få driftbidraget. Teknik- och serviceförvaltningen har gjort en sammanställning över dessa 48 ansökningar, se bilaga.

Björkvattnet Byaförening UPA (utan personligt ansvar) har sökt driftbidrag för första gången till samlingslokalen Björkvattnets föreningshus. Föreningen uppfyller kriterierna för att få driftbidrag.

Förslag till beslut

- Teknik- och serviceförvaltningen föreslår att den nya föreningen som sökt bidrag godkänns.
- Teknik- och serviceförvaltningen föreslår att 1 400 000 kronor fördelas på de föreningar som uppfyllt kriterierna för driftbidrag till samlingslokaler, enligt bilaga.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Emelie Bergman, Teknik- och serviceförvaltningen

Bilagor

Utvärdering driftbidrag 2025

Bestämmelser för driftbidrag till samlingslokaler

Beslut skickas till

Emelie Bergman, Teknik- och serviceförvaltningen

Richard Persson, Teknik- och serviceförvaltningen

DRIFTBIDRAG 2025

UTVÄRDERING

Förening	Driftskostnad	Fast boende	Varmbonad yta	Aktivitet+besök	28 % drift	Boende/10	Yta/20	Aktiviteter/50	Tot poäng	Poängtillägg	Nytt bidrag
Alavattnets byförening	27 718	35	65	519	7 761	3,5	3,25	10,38	17,13	4 463	12 224
Björksjönäs-Stornäsets bygdegårdsförening	22 689	32	91	126	6 353	3,2	4,55	2,52	10,27	2 676	9 029
Björkvattnets Byaförening UPA	41 860	17	250	613	11 721	1,7	12,5	12,26	26,46	6 894	18 615
Brattbäckens samhällsförening	93 415	94	165	304	26 156	9,4	8,25	6,08	23,73	6 183	32 339
Bredkälens byförening	34 231	43	145	123	9 585	4,3	7,25	2,46	14,01	3 650	13 235
Byggnadsföreningen Jormstugan	58 812	163	290	1873	16 467	16,3	14,5	37,46	68,26	17 785	34 252
Byggnadsföreningen SAGA, Gäddede	175 716	401	550	2180	49 200	40,1	27,5	43,60	111,2	28 972	78 173
Fagerdal-Gisselås byförening	9 388	90	120	134	2 629	9	6	2,68	17,68	4 606	7 235
Faxebygdens Byalag	65 372	84	510	1037	18 304	8,4	25,5	20,74	54,64	14 236	32 540
Fyrås Föreningshus utvecklings- och framtidsförening	115 659	163	622	1104	32 385	16,3	31,1	22,08	69,48	18 103	50 487
Fågelbergets Bystuga	14 242	21	98	105	3 988	2,1	4,9	2,10	9,1	2 371	6 359
Grenås bygdegårdsförening	44 065	56	150	225	12 338	5,6	7,5	4,50	17,6	4 586	16 924
Gåxsjö Bygdegårdsförening	101 562	157	346	390	28 437	15,7	17,3	7,80	40,8	10630	39 068
Görviks Bygdegårdsförening	26 905	85	396	475	7 533	8,5	19,8	9,50	37,8	9849	17 382
Hammerdals Byggnadsförening	313 345	1068	1398	8252	87 737	106,8	69,9	165,04	341,74	89 038	176 774
Harsjöns Byalag	15 227	9	130	343	4 263	0,9	6,5	6,86	14,26	3 715	7 979
Havsnäs Bygdeförening	54 044	107	432	1184	15 132	10,7	21,6	23,68	55,98	14 585	29 718
Hillsands Byalag	31 312	31	12	589	8 767	3,1	0,6	11,78	15,48	4 033	12 801
Hotings föreningshus ekonomiska förening	202 651	657	1000	2087	56 742	65,7	50	41,74	157,44	41 020	97 762
Håxås Skarpås byalag	12 308	120	70	910	3 446	12	3,5	18,20	33,7	8 780	12 227
Jansjö Bystuga	41 934	18	140	1656	11 742	1,8	7	33,12	41,92	10 922	22 663
Kakuåsens bygdegårdsförening	36 361	30	175	519	10 181	3	8,75	10,38	22,13	5 766	15 947
Karbäckens Bygdeförening	37 463	55	250	441	10 490	5,5	12,5	8,82	26,82	6 988	17 477
Kvarnbergsvattnets bygdeförening (Kvarnfröjd)	34 996	17	150	186	9 799	1,7	7,5	3,72	12,92	3 366	13 165
Lidsjöbergs bygdegårdsförening	23 017	43	165	147	6 445	4,3	8,25	2,94	15,49	4 036	10 481
Lillvikens bygdegårdsförening	10 686	22	250	32	2 992	2,2	12,5	0,64	15,34	3 997	6 989
Lövberga Byalag	106 967	110	400	584	29 951	11	20	11,68	42,68	11 120	41 071
Lövviks Folketshusförening	23 301	32	312	476	6 524	3,2	15,6	9,52	28,32	7 379	13 903
Mårdsjöns bygdegårdsförening	6 822	19	146	46	1 910	1,9	7,3	0,92	10,12	2 637	4 547
Norråker	40 739	122	150	893	11 407	12,2	7,5	17,86	37,56	9 786	21 193
Renålandets byförening	11 034	32	80	586	3 090	3,2	4	11,72	18,92	4 929	8 019
Ringvattnets Bygdegårdsförening	44 725	39	120	1066	12 523	3,9	6	21,32	31,22	8 134	20 657
Rudsjö Folketshusförening	42 100	59	204	417	11 788	5,9	10,2	8,34	24,44	6 368	18 156
Rossöns Folketshusförening	205 057	480	800	4811	57 416	48	40	96,22	184,22	47 997	105 413
Rörströms Hembygdsförening	61 865	76	230	1019	17 322	7,6	11,5	20,38	39,48	10 286	27 608
Sikås byförening	123 201	237	290	1860	34 496	23,7	14,5	37,20	75,4	19 645	54 141
Silsjönäs Bygdegårdsförening	22 927	71	170	1015	6 420	7,1	8,5	20,30	35,9	9 353	15 773
Stora Blåsjöns Folketshusförening	60 601	84	285	1102	16 968	8,4	14,25	22,04	44,69	11 644	28 612
Strands Bygdegårdsförening	88 160	189	190	1128	24 685	18,9	9,5	22,56	50,96	13 277	37 962
Svaningens Bygdegårdsförening	35 331	7	220	47	9 893	0,7	11	0,94	12,64	3 293	13 186
Tjärnmyrbergets Hembygdsförening	54 203	19	170	275	15 177	1,9	8,5	5,50	15,9	4 143	19 319
Tullingsås Byförening	95 196	153	340	1153	26 655	15,3	17	23,06	55,36	14 424	41 079
Tåsjö Samhällsförening	50 547	263	124	258	14 153	26,3	6,2	5,16	37,66	9 812	23 965
Yxskaftekälens Bygdegårdsförening	83 217	94	270	1009	23 301	9,4	13,5	20,18	43,08	11 224	34 525
Äspnäs Bygdegårdsförening	43 394	65	165	1595	12 150	6,5	8,25	31,90	46,65	12 154	24 305
Öhns byalag	18 009	91	200	244	5 043	9,1	10	4,88	23,98	6 248	11 290
Östra Havsnäs byförening	39 517	20	160	91	11 065	2	8	1,82	11,82	3 080	14 144
Övre Flåsjöbygdens bygdegårdsförening	62 163	77	627	328	17 406	7,7	31,35	6,56	45,61	11 883	29 289
Totalsumma	2 964 053	5957			829 935				2187,99	570 065	1 400 000

Totalt bidrag 1400000

Bestämmelser för driftbidrag till samlingslokaler

Denna bestämmelse gäller från den 29 april 2024 och tills vidare.

Syfte

Driftbidraget till samlingslokaler ska vara ett ekonomiskt stöd som uppmuntrar till ett aktivt föreningsliv för kvinnor och män, flickor och pojkar, för en levande bygd inom Strömsunds kommun.

Allmänna bestämmelser

1. Samlingslokalen ska vara knuten till en förening eller organisation (lokalansvarig) som har ansvaret för samlingslokalen. Lokalansvarig ska ha sin huvudsakliga verksamhet inom Strömsunds kommun.
2. Lokalansvarig ska vara registrerad hos kommunen och tillhöra något av följande:
 - Studieförbund
 - Politisk organisation
 - Facklig organisation
 - Ideell organisation
 - Intresseförening
 - Ekonomisk förening
3. Samlingslokalen ska vara av allmänt intresse och verksamheten ska rikta sig till kommunens innevånare och besökare. Lokalen ska vara tillgänglig för offentliga arrangemang, aktiviteter, föreningsmöten, studiecirklar m.m. och vara avgiftsfri för föreningar och organisationer enligt punkterna 2.1-2.5. Hyra kan dock tas ut för aktiviteter av kommersiell karaktär.

Lokalen ska kunna upplåtas till kommunen vid krissituationer för att utgöra samlingsplats.

4. Lokalansvarig ska kunna uppvisa ett aktivt arbete för att så långt som möjligt själv finansiera verksamheten.
5. Alla lokalansvariga i kommunen som uppfyller villkoren i punkt 2, kan ansöka om driftbidrag, dock endast för en (1) lokal per ort. På de orter där en samlingslokal finns i kommunal regi som uppfyller villkoren i punkt 3, kommer driftbidrag inte att betalas ut för ytterligare lokaler. Nyttillkomna samlingslokaler ska godkännas av kommunstyrelsen. Bidraget grundas på driftkostnader, varmbonad yta, antalet fast boende i området samt genomförda aktiviteter, (se specifikation på ansökningsformuläret). Driftbidraget får inte överstiga driftkostnaden.
6. Driftkostnader som ska täckas med intäkter från affärsmässig verksamhet (t.ex. lägenhetsuthyrning, kontorsuthyrning, fryshus m.m.) får inte räknas som driftkostnad för samlingslokalen
7. Lokalansvarig ska årligen, senast den 31 oktober, lämna in ansökan till kommunstyrelsen för kommande verksamhetsår. Verksamhet för föregående kalenderår ska redovisas i ansökan.

Exempel: För att få driftbidrag 2025 ska ansökan vara inlämnad senast 31 oktober 2024 och verksamheten för 2023 redovisas.

En förutsättning för att få driftbidrag är att årsmötet har gett styrelsen ansvarsfrihet för föregående verksamhetsår.

Kommunens ansökningsblankett ska användas. Kommunstyrelsen behandlar ansökan och tar beslut i januari om bidragets storlek utifrån givna regler och kostnadsramar.

8. Givna kostnadsramar, ansökningsblankettens utformning och bedömningsrutinerna kan vid behov förändras årligen.

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.852

§ 13 Bidrag för drift av samlingslokaler 2025

Emelie Bergman, teknik- och serviceförvaltningen redogör för de reviderade bestämmelserna för driftbidrag till samlingslokaler, som beslutades 29 april 2024, var sista ansökningsdagen 31 oktober 2024. Annonsering har gjorts i Strömsunds gratistidning, på kommunens webbplats och facebookside. Teknik- och serviceförvaltningen har också skickat ut information om de nya bestämmelserna per post till alla föreningar som tidigare sökt bidraget.

48 stycken föreningar har uppfyllt kriterierna för att få driftbidraget. Teknik- och serviceförvaltningen har gjort en sammanställning över dessa 48 ansökningar.

Björkvattnet Byaförening UPA, utan personligt ansvar, har sökt driftbidrag för första gången till samlingslokalen Björkvattnets föreningshus. Föreningen uppfyller kriterierna för att få driftbidrag.

Underlag till beslut

Tjänsteskrivelse

Utvärdering driftbidrag 2025

Bestämmelser för driftbidrag till samlingslokaler

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet att besluta enligt upprättat förslag.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Besluta enligt upprättat förslag

Diarienummer KS.2024.458

Motion om fysisk aktivitet i skolorna

Victoria Trewe (M) och Eskil Ehnberg (M) har inlämnat en motion i kommunfullmäktige den 12 juni 2024 där moderaterna föreslår att det undersöks om det är möjligt att införa daglig fysisk aktivitet i Strömsunds kommuns grundskolor.

Bakgrunden till motionen är att eleverna endast erbjuds en till två lektioner i Idrott och hälsa per vecka och att barn och ungdomar blir allt mer stillasittande.

Kommunfullmäktige beslutade den 12 juni 2024 (KF § 101/2024) att överlämna ärendet till barn-, kultur- och utbildningsnämnden för beredning.

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden har berett ärendet (BKUN § 97/2024) och det pågår ett intensivt omställningsarbete inom barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen under 2024 och 2025. Frågeställningen arbetas med i verksamhetsutvecklande former.

Förslag till beslut enligt BKUN § 97/2024 är:

1. Att uppdra till förvaltningschefen att vid sammanträdet i juni 2025 rapportera till barn-, kultur- och utbildningsnämnden hur det verksamhetsutvecklande arbetet inom barnhälsa gällande rörelse i förskola och skola fortgår och resultaten av detta.
2. Motionen anses besvarad.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktiges beslut

1. Förvaltningchefen för barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen uppdras att vid sammanträdet i juni 2025 rapportera till barn-, kultur- och utbildningsnämnden hur det verksamhetsutvecklande arbetet inom barnhälsa gällande rörelse i förskola och skola fortgår och resultaten av detta.
2. Motionen anses besvarad

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Kommunledningsförvaltningen, Linnea Fjellner

Bilagor

Motion

KF §101/2024

BKUN §97/2024

Beslut skickas till

Motionärerna

Barn-, kultur, och utbildningsförvaltningen, Tomas Sjövall

Daglig fysisk aktivitet i skolorna

Forskning visar att elever som regelbundet är fysiskt aktiva får bättre skolresultat och skapar en lugnare klassrumsmiljö. Trots detta har de flesta grundskoleelever i Sverige bara en till två lektioner i Idrott och Hälsa varje vecka, vilket är mindre än den rekommenderade minst en timmes dagliga motion för unga. Med ett ökat stillasittande på fritiden blir behovet av mer rörelse under skoldagen ännu viktigare.

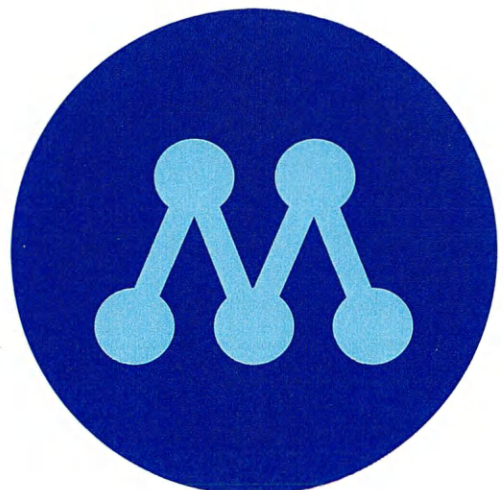
Genom att införa daglig fysisk aktivitet för grundskoleelever i Strömsunds kommun kan vi både förbättra deras studieresultat och främja deras hälsa. Dessa aktiviteter behöver inte alltid vara traditionella idrottslektioner, men de ska vara planerade och inkludera alla elever.

Moderaterna i Strömsunds kommun föreslår:

- Att man undersöker möjligheterna att införa daglig fysisk aktivitet för alla grundskoleelever i Strömsunds kommun.

Viktoria Trewe

Eskil Ehnberg

den 24 oktober 2024

Diarienummer BKUN.2024.199

§ 97 Motion om daglig fysisk aktivitet i skolorna

Victoria Trewe och Eskil Ehnberg har inlämnat en motion i kommunfullmäktige där moderaterna föreslår att det undersöks om det är möjligt att införa daglig fysisk aktivitet i Strömsunds kommuns grundskolor.

Bakgrunden till motionen är att eleverna endast erbjuds en till två lektioner i Idrott och hälsa per vecka och att barn och ungdomar blir allt mer stillasittande.

Utredningskapacitet

Det pågår ett intensivt omställningsarbete inom barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen under 2024 och 2025. Mest sannolikt kommer detta att följa med till 2026.

Omställningsarbetet grundar sig framför allt i tre stora områden:

1. Den demografiska omställningen.
2. De därpå efterföljande ekonomiska och organisatoriska förändringarna.
3. Verkställande av beslut utifrån skolutredningen, det vill säga projekt Bredgård/Hedenvind.

Därtill kan vi komplettera med ett kvalitativt utvecklingsarbete inom ramen för Skolverkets projekt Riktat stöd.

Varje förändringsområde kräver resurser och tar tjänstepersoners tid och kompetens i anspråk. Det är stora processer som kräver mycket här och nu samtidigt som förändringsarbetet inte ska påverka verksamheterna negativt.

Justerare

Fortsättning § 97

Under kommande år genomför också förvaltningen en satsning med utgångspunkt i barnhälsa där en senior medarbetare riktas mot att utveckla huvudmannens förmåga att jobba strategiskt med dessa frågor. Det återstår att se vad resultatet av denna satsning blir men redan sker samverkan med SISU Idrottsutbildarna och Region J/H kring rörelse på recept, utveckling av förskol- och skolgårdar, verksamhetsutveckling med inspiration från David Sund, skolgårdsläraren.

Huvudmannens förutsättningar

Att utreda förutsättningar för daglig fysisk aktivitet i grundskolan skulle behöva svara på åtminstone följande delar:

Vilken kompetens finns och vilken kompetens behöver tillföras verksamheten vid ett införande av daglig fysisk verksamhet?

Vilka organisatoriska krav ställer ett införande på verksamheten?

Vilka ekonomiska resurser behöver tillföras verksamheten?

Hur påverkas andra delar, som till exempel skolskjuts, ramtider med mera?

Vilka kvalitativa utgångspunkter finns för respektive verksamhet för en sådan prioriterad insats?

Att undersöka innebär i praktiken att utreda vilket inte bedöms vara genomförbart det kommande året, givet de förutsättningar som anges ovan. Varje större insats kräver en prioritering och i dagsläget bedöms inte förvaltningen ha de resurser som skulle krävas för att bedriva ett utredningsarbete inom aktuellt område. Att ställa om resurserna bedöms i dagsläget hindra arbetet med barnhälsofrågor under kommande verksamhetsår och slutsatserna bedöms inte att bidra till en förbättrad prioriteringsförmåga i verksamheterna.

Det arbetas alltså med frågeställningen om än inte som en utredning utan mer i verksamhetsutvecklande former.

den 24 oktober 2024

Fortsättning § 97

Underlag till beslut

Au-protokoll § 87 2024

Tjänsteskrivelse svar på motion

Motion om fysisk aktivitet

Yrkande

Ordförande föreslår att nämnden beslutar enligt följande

1. Att uppdra till förvaltningschefen att vid sammanträdet i juni 2025 rapportera till barn-, kultur- och utbildningsnämnden hur det verksamhetsutvecklande arbetet inom barnhälsa gällande rörelse i förskola och skola fortgår och resultaten av detta.
2. Motionen anses besvarad.

Nämndens förslag till fullmäktige

Kommunfullmäktiges beslut.

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden beslutar

1. Att uppdra till förvaltningschefen att vid sammanträdet i juni 2025 rapportera till barn-, kultur- och utbildningsnämnden hur det verksamhetsutvecklande arbetet inom barnhälsa gällande rörelse i förskola och skola fortgår och resultaten av detta.
2. Motionen anses besvarad.

Beslut skickas till

Tomas Sjövall, förvaltningschef

Kommunfullmäktige

Justerare

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.458

§ 16 Motion om fysisk aktivitet i skolorna - Eskil Ehnberg och Viktora Trewe Moderaterna (M)

Victoria Trewe och Eskil Ehnberg (M) har lämnat in en motion som anhängiggjordes i kommunfullmäktige den 12 juni 2024, där Moderaterna föreslår att det undersöks om det är möjligt att införa daglig fysisk aktivitet i Strömsunds kommuns grundskolor. Bakgrunden till motionen är att eleverna endast erbjuds en till två lektioner i idrott och hälsa per vecka och att barn och ungdomar blir allt mer stillasittande.

Barn-, kultur- och utbildningsnämnden har behandlat motionen och anför att under kommande år kommer förvaltningen att genomföra en satsning i barnhälsa.

Förvaltningschefen för barn-, kultur- och utbildningsnämnden har fått i uppdrag att rapportera till nämnden vid sammanträdet i juni 2025 hur det verksamhetsutvecklande arbetet inom barnhälsa gällande rörelse i förskola och skola fortgår och resultaten av detta.

Underlag till beslut

BKUN § 97

Motion om fysisk aktivitet i skolan

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet att besluta enligt upprättat förslag.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges beslut

1. Anta barn-, kultur- och utbildningsnämnden förslag.
2. Medborgarförslaget anses besvarat

Diarienummer KS.2024.379

Svar på medborgarförslag om etablering av en väntplats i Strömsund

En elev vid Hjalmar Strömerskolan, Nyalat Makuach, lämnade i maj 2024 in ett medborgarförslag om en etablering av en hållbar väntplats i Strömsund. Förslaget anhängiggjordes i kommunfullmäktige 12 juni 2024. Väntplatsen skulle fungera som en gemensam mötesplats för invånarna i Strömsunds och på så sätt främja sammanhållningen och gemenskapen i samhället. Detta skulle kunna bidra till minskad social isolering och även minska behovet av bilanvändning då väntplatsen skulle vara en trevlig plats där invånarna kunde vänta på bussen och eventuellt samordna samåkning, något som i sin tur skulle minska utsläppen av växthusgaser. Elever som väntar på bussen efterskoldagens slut skulle kunna använda väntplatsen för att göra sina läxor eller delta i studiegrupper, något som skulle främja deras skolarbete och skapa en miljö för lärande utanför klassrummet.

Väntplatsen föreslås vara placerad centralt i tätorten, inomhus och bestå av bekväma sittplatser och bord, gärna i formen av ett café. Som bilagor till medborgarförslaget finns ritningar med inredningsförslag och i förslagsställarens text finns också cafeterian på Saga förslagen. För att finansiera verksamheten på Saga förslås att Strömsunds kommun anställer gymnasieungdomar, söker extern bidragsfinansiering och samarbetar med lokala företag och organisationer.

I Strömsund finns en väntsal som nyttjas av länstrafikens kunder. Öppettiderna stämmer överens med befintlig linjetrafik. Både högstadiet och gymnasieskolan har caféterior vars öppettider följer skoldagen. I övrigt finns lokala caféterior med varierande öppettider, vissa håller även öppet kvällstid. Även biblioteket finns tillgängligt vissa dagar och kvällar. Ytterligare platser såsom de som föreslås kräver både personal på plats samt lokalvård vilket både är bemanningskrävande och kostsamt.

Förslag till beslut

Medborgarförslaget avslås.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Anna Backman Wikström, Framtids- och utvecklingsförvaltningen

Medborgarförslag

Ärendenummer: #7767 | Inskickat av: NYALAT MAKUACH (signerad) | 2024-05-13 13:18

✓1. Inlämnat av

Inlämnat av

För- och efternamn

NYALAT MAKUACH

Adress

Postnummer och ort

Telefon

E-postadress

Mobiltelefon

Notifieringar

Ankom: 2024-05-14 Ärende: KS 2024.379 Handling: 2070548

✓2. Förslag

Rubrik på medborgarförslaget

Förslag om etablering av en hållbar väntplats i Strömsund

Ditt förslag

Beskriv ditt förslag så utförligt du kan. Ju mindre kompletteringar som behövs i efterhand ju fortare kan du få ett besked om ditt förslag.

Förslag om etablering av en hållbar väntplats i Strömsund

Jag, en elever från Hållbar Samhälle-programmet, har identifierat ett behov inom vår gemenskap som jag tror kan bidra till att göra Strömsund till ett mer hållbart samhälle. Jag föreslår att kommunen etablerar en väntplats som även fungerar som en gemensam mötesplats för invånarna i Strömsund. Jag tror att detta projekt skulle tjäna flera syften och gynna både miljön och samhället som helhet

Mötesplats

Genom att skapa en gemensam plats där invånare kan samlas och umgås, främjas sammanhållningen och gemenskapen i Strömsund. Detta kan bidra till att minska social isolering och öka trivseln i samhället.

En väntplats kan bidra till att minska behovet av individuell bilanvändning genom att erbjuda en plats där människor kan vänta på bussar och samåka till och från sina destinationer. Detta kan minska trafik belastningen och därigenom minska utsläppen av växthusgaser i samhället.

Elever som behöver vänta på bussen kan använda väntplatsen för att göra sina läxor eller delta i studiegrupper, vilket främjar deras skolarbete och skapar en miljö för lärande utanför klassrummet.

För att genomföra detta förslag föreslår jag följande

Placering

Väntplatsen kan etableras på en lämplig plats i centrala Strömsund och bör vara lättillgänglig för både folk som bosätter sig i Strömsund och de som bara kommer för besök.

Design

När det gäller design så tycker jag att man ska utforma väntplatsen med bekväma sittplatser, bord för studier och möten. Det ska vara inomhus så att man skulle kunna använda det under vintern. Använd material och design som är hållbara och passar in i den befintliga miljön. Ännu bättre om man får tillgång till någon slags fika. Man kan göra hela väntplatsen till en kaffe också, på detta sätt kan kommunen tjäna lite från denna verksamheten.

Resurser

För att genomföra detta projekt kan det krävs resurser för markanskaffning, konstruktion av väntplatsen samt underhåll och drift. Men en bra lösning som jag kan rekommendera är att använda en redan befästade kommuns byggnad, såsom cafeterian på Saga. För underhåll och drift kan man anställa gymnasieelever då behöver kommunen inte lägga mycket pengar på anställda och elever som vill tjäna pengar vid sidan av sina studier kan ha möjlighet att arbeta. Jag föreslår också att kommunen söker finansiering genom olika bidragsmöjligheter och samarbeten med lokala företag och organisationer, såsom engcon.

Tidsåtgång

Jag tror att det är realistiskt att genomföra detta projekt inom 3 månader till 1 års tid, beroende på tillgängliga resurser och planeringsprocessen.

Att etableringen av en hållbar väntplats i Strömsund kan vara ett värdefullt tillskott till samhället och bidra till att göra vår stad mer attraktiv och hållbar för invånarna. Jag ser fram emot att höra era synpunkter och hoppas att ni kommer att överväga mitt förslag noggrant.

Så skulle platsen se ut enligt mitt vision, med hjälp av Adobe firefly för att generera bilderna.
(Bilder på bifogat material)

Förslag till beslut

Jag föreslår en hållbar väntplats i centrala Strömsund för att främja gemenskap och minska bilanvändning. Platsen skulle erbjuda bekväma sittplatser och möjligheter för studier och möten. Projektet kan genomföras genom samarbete med lokala företag.

Bifogat material

Här kan du bifoga filer som komplement till ditt förslag. Det kan vara bilder eller ritningar t ex.

 Firefly utforma väntplatsen med bekväma sittplatser, bord för studier och möten, det ska vara innom (1).jpg (1,96 MB)

 Firefly utforma väntplatsen med bekväma sittplatser, bord för studier och möten, det ska vara innom .jpg (1,47 MB)

Samtliga filer ovan finns bifogade i detta dokument, se bifogade filer.

✓3. Medgivande

Jag godkänner att mitt namn får publiceras på internet tillsammans med mitt förslag.

Ja

När kommunfullmäktige behandlar mitt förslag vill jag närvara

Ja, jag vill närvara

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: NYALAT MAKUACH

Person ID:

Datum: 2024-05-13 13:18

Signerad checksumma:

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.379

§ 19 Medborgarförslag om etablering av en väntplats i Strömsund

I maj 2024 har det inkommit ett medborgarförslag om etablering av en väntplats i Strömsund. Förslagen har lämnats av Nyalat Makuach och anhängiggjordes i kommunfullmäktige 12 juni 2024.

Framtids- och utvecklingsförvaltningen har utrett förslaget och finner att det finns en väntsal som nyttjas av länstrafikens kunder. Öppettiderna stämmer överens med befintlig linjetrafik. Både högstadiet och gymnasieskolan har cafeterior vars öppettider följer skoldagen.

I övrigt finns lokala cafeterior med varierande öppettider, vissa håller även öppet kvällstid. Även biblioteket finns tillgängligt vissa dagar och kvällar. Ytterligare platser såsom de som föreslås kräver både personal på plats samt lokalvård vilket både är bemanningskrävande och kostsamt.

Medborgarförslaget avslås.

Underlag till beslut

Tjänsteskrivelse

Medborgarförslag

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet att besluta enligt upprättat förslag.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges beslut

Medborgarförslaget avslås

Medborgarförslag

Ärendenummer: #8542 | Inskickat av: Jenny Maria Persson (signerad) | 2024-07-28 07:38

✓1. Inlämnat av

Inlämnat av

För- och efternamn

Adress

Postnummer och ort

Telefon

E-postadress

Mobiltelefon

Notifieringar

✓2. Förslag

Rubrik på medborgarförslaget

Gratis busskort

Ditt förslag

Beskriv ditt förslag så utförligt du kan. Ju mindre kompletteringar som behövs i efterhand ju fortare kan du få ett besked om ditt förslag.

Önskvärt att alla ungdomar i Strömsunds kommun får gratis busskort.

Förslag till beslut

Gratis busskort

✓3. Medgivande

Jag godkänner att mitt namn får publiceras på internet tillsammans med mitt förslag.

Ja

När kommunfullmäktige behandlar mitt förslag vill jag närvara

Nej, jag vill inte närvara

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: Jenny Maria Persson

Person ID:

Datum: 2024-07-28 07:38

Signerad checksumma: SHA-1 3CD96521304117A17030F43457B951DDE7DA16E9

Diarienummer KS.2024.515

Svar på medborgarförslag om gratis busskort

Sammanfattning

Under sommaren 2024 har det inkommit ett medborgarförslag om gratis busskort till ungdomar för resor inom länet. Förslagen har lämnats av Jenny Persson och anhängiggjordes i kommunfullmäktige 18 september 2024.

I befintlig linjetrafik skulle det föreslagna busskortet inte kunna nyttjas av samtliga ungdomar i kommunen. Busskortet skulle dessutom innebära en hög kostnad för Strömsunds kommun.

Beskrivning av ärendet

Ungdomskortet säljs av Länstrafiken och Strömsunds kommun skulle enligt förslaget köpa kortet till samtliga invånare i kommunen mellan 6 och 19 år. I Strömsunds kommun hade vi i oktober 2024, 1559 ungdomar i den åldern. Priset för kortet är 258 kronor per månad, gånger tolv månader per år. Kostnaden för ungdomskortet för Strömsunds kommun skulle således i dagsläget uppgå till 4 826 664 kronor per år.

I de kommuner som infört ungdomskortet har många elever tidigare åkt linjelagd trafik till skolan (skolskjuts) med ett elevkort. Kostnaden för elevkort är 830 kronor per månad, tio månader per år. Genom att skolskjutsberättigade elever får ett billigare busskort (ungdomskort) så har kommunerna kunnat finansiera ungdomskortet även till övriga ungdomar mellan 6 och 19 år som inte är berättigade till skolskjuts.

Denna möjlighet finns inte i Strömsunds kommun. Många av eleverna som åker skolskjuts bor inte där linjetrafiken går. Därför måste kommunen anlita taxi för anslutning till linjetrafiken eller direkt till och från skolan. Vi har i dag 436 elever som har elevkort. Kostnaden för elevkorten uppgick under 2023/2024 till 3 685 000 kronor. Därutöver betalar kommunen 2023/2024, 16 900 000 kronor för skolskjutsar med taxi.

Kommunstyrelsen beslutade 29 maj 2018 att erbjuda 20-resorskort till alla elever på Hjalmar Strömerskolan. Mot uppvisande av kvitto får eleven ersättning för hela utlägg. Ett nytt kort ersätts varje läsår som eleven går

på gymnasiet. Kortet gäller för 20 resor mellan två valda orter och resorna kan nyttjas under två år. Det är också möjligt att åka flera personer på samma busskort vilket som exempel innebär att det dras 2 resor för 2 personer, 3 resor för 3 personer osv. Maxantalet är 6 resenärer på samma kort.

Under läsåret 2023/2024 ersattes 13 stycken 20-resorskort för totalt 9 000 kr.

Kostnaden för skolskjutsar och 20-resorskort under 2023/2024

- 3 685 000 kronor per år för elevkort
- 16 900 000 kronor per år för skolskjutsar
- 9 000 kronor för 20-resorskort

Totalt 20 594 000 kronor

Eventuell kostnad för ungdomskort till alla mellan 6 och 19 år samt skolskjutsar

- 4 800 000 kronor per år (kostnad för 1 559 stycken ungdomskort)
- 16 900 000 kronor per år (kostnad skolskjutsar, ej linjelagd buss)

Totalt 21 700 000 kronor per år

Gratis busskort till alla ungdomar i kommunen mellan 6 och 19 år skulle bli 1 106 000 kronor dyrare jämfört med dagens kostnad för skolskjutsar och 20-resorskort.

Kostnaden för ett ungdomskort per år till elever mellan 6 och 19 år blir således 3 096 kronor styck.

Medborgarförslaget om gratis busskort skulle inte kunna användas av så många ungdomar i kommunen eftersom det på många orter inte går någon buss förutom skolskjutsarna på morgonen och på eftermiddagen. Det ekonomiska läget i kommunen ger inte möjlighet att prioritera denna verksamhet i dagsläget. Kommunen skulle få betala även för dem som inte kan använda ungdomskortet.

Förslag till beslut

Medborgarförslaget avslås.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Anna Backman Wikström, Framtids- och utvecklingsförvaltningen

Beslut skickas till

Framtids- och utvecklingsförvaltningen

Barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.515

§ 17 Medborgarförslag om gratis busskort

Under sommaren 2024 har det inkommit ett medborgarförslag om gratis busskort till ungdomar för resor inom länet. Förslagen har lämnats av Jenny Persson och anhängiggjordes i kommunfullmäktige 18 september 2024.

Framtids- och utvecklingsförvaltningen har utrett kostnaderna sett till möjligt nyttjande och funnit att i befintlig linjetrafik skulle det föreslagna busskortet inte kunna nyttjas av samtliga ungdomar i kommunen. Vidare skulle detta innebära en hög kostnad för Strömsunds kommun.

Medborgarförslaget avslås.

Underlag till beslut

Tjänsteskrivelse

Medborgarförslag gratis busskort

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet att besluta enligt upprättat förslag.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges beslut

Medborgarförslaget avslås

Medborgarförslag

Ärendenummer: #8879 | Inskickat av: (signerad) | 2024-08-19 21:52

✓1. Inlämnat av

Inlämnat av

För- och efternamn

Adress

Postnummer och ort

Telefon

E-postadress

Mobiltelefon

Notifieringar

✓2. Förslag

Rubrik på medborgarförslaget

Gratis busskort till ungdomar i Strömsunds kommun

Ditt förslag

Beskriv ditt förslag så utförligt du kan. Ju mindre kompletteringar som behövs i efterhand ju fortare kan du få ett besked om ditt förslag.

Jag har funderat denna sommaren över ett förslag till strömsunds kommun. Detta gäller gratis busskort till ungdomar under 18 år i kommunen så att vi kan ta oss runt i Jämtland. För att till exempel åka in till Östersund för att delta i diverse sporter och aktiviteter även för att kunna hälsa på släkt och vänner. Mina kusiner som är under 18 år bor i krokoms kommun och åker gratis i hela Jämtlands län. Vilket gör att dom kan åka med buss till mig gratis men jag kan inte åka till dom gratis. Jag tycker att det borde vara lika för alla ungdomar under 18 år i Jämtlands län. Tur och retur för en ungdom under 18 år kostar 198kr vilket kan vara rätt så mycket pengar för en ungdom som inte har någon inkomst. Mitt förslag är därför att alla ungdomar under 18 år i strömsunds kommun ska få gratis busskort så de kan resa runt i Jämtland gratis.

Förslag till beslut

Gratis busskort till alla ungdomar under 18 år i Strömsund kommun så att de kan ta sig runt i Jämtland gratis.

✓3. Medgivande

Jag godkänner att mitt namn får publiceras på internet tillsammans med mitt förslag.

Minderårig

När kommunfullmäktige behandlar mitt förslag vill jag närvara

Nej, jag vill inte närvara

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn:

Person ID:

Datum: 2024-08-19 21:52

Signerad checksumma: SHA-1 68C6F8055A796CF77FE2E7235A19D79602B74223

Diarienummer KS.2024.567

Svar på medborgarförslag om gratis busskort

Sammanfattning

Under sommaren 2024 har det inkommit ett medborgarförslag om gratis busskort till ungdomar för resor inom länet. Förslagen har lämnats av Molly Book och anhängiggjordes i kommunfullmäktige 18 september 2024. Förslagen hänvisar till att övriga kommuners ungdomar inom länet har gratis busskort och föreslår därför att det borde vara lika för samtliga ungdomar inom länet.

I befintlig linjetrafik skulle det föreslagna busskortet inte kunna nyttjas av samtliga ungdomar i kommunen. Busskortet skulle dessutom innebära en hög kostnad för Strömsunds kommun.

Beskrivning av ärendet

Medborgarförslagen hänvisar till att övriga kommuners ungdomar inom länet har gratis busskort och att liknande möjlighet skulle underlätta för ungdomarna i Strömsunds kommun att åka till Östersund för att delta i olika aktiviteter samt för att hälsa på släkt och vänner.

Ungdomskortet säljs av Länstrafiken och Strömsunds kommun skulle enligt förslaget köpa kortet till samtliga invånare i kommunen mellan 6 och 19 år. I Strömsunds kommun hade vi i oktober 2024, 1559 ungdomar i den åldern. Priset för kortet är 258 kronor per månad, gånger tolv månader per år. Kostnaden för ungdomskortet för Strömsunds kommun skulle således i dagsläget uppgå till 4 826 664 kronor per år.

I de kommuner som infört ungdomskortet har många elever tidigare åkt linjelagd trafik till skolan (skolskjuts) med ett elevkort. Kostnaden för elevkort är 830 kronor per månad, tio månader per år. Genom att skolskjutsberättigade elever får ett billigare busskort (ungdomskort) så har kommunerna kunnat finansiera ungdomskortet även till övriga ungdomar mellan 6 och 19 år som inte är berättigade till skolskjuts.

Denna möjlighet finns inte i Strömsunds kommun. Många av eleverna som åker skolskjuts bor inte där linjetrafiken går. Därför måste kommunen anlita

taxi för anslutning till linjetrafiken eller direkt till och från skolan. Vi har i dag 436 elever som har elevkort. Kostnaden för elevkorten uppgick under 2023/2024 till 3 685 000 kronor. Därutöver betalar kommunen 2023/2024, 16 900 000 kronor för skolskjutsar med taxi.

Kommunstyrelsen beslutade 29 maj 2018 att erbjuda 20-resorskort till alla elever på Hjalmar Strömerskolan. Mot uppvisande av kvitto får eleven ersättning för hela utlägget. Ett nytt kort ersätts varje läsår som eleven går på gymnasiet. Kortet gäller för 20 resor mellan två valda orter och resorna kan nyttjas under två år. Det är också möjligt att åka flera personer på samma busskort vilket som exempel innebär att det dras 2 resor för 2 personer, 3 resor för 3 personer osv. Maxantalet är 6 resenärer på samma kort.

Under läsåret 2023/2024 ersattes 13 stycken 20-resorskort för totalt 9 000 kr.

Kostnaden för skolskjutsar och 20-resorskort under 2023/2024

- 3 685 000 kronor per år för elevkort
- 16 900 000 kronor per år för skolskjutsar
- 9 000 kronor för 20-resorskort

Totalt 20 594 000 kronor

Eventuell kostnad för ungdomskort till alla mellan 6 och 19 år samt skolskjutsar

- 4 800 000 kronor per år (kostnad för 1 559 stycken ungdomskort)
- 16 900 000 kronor per år (kostnad skolskjutsar, ej linjelagd buss)

Totalt 21 700 000 kronor per år

Gratis busskort till alla ungdomar i kommunen mellan 6 och 19 år skulle bli 1 106 000 kronor dyrare jämfört med dagens kostnad för skolskjutsar och 20-resorskort.

Kostnaden för ett ungdomskort per år till elever mellan 6 och 19 år blir således 3 096 kronor styck.

Medborgarförslaget om gratis busskort skulle inte kunna användas av så många ungdomar i kommunen eftersom det på många orter inte går någon buss förutom skolskjutsarna på morgonen och på eftermiddagen. Det

ekonomiska läget i kommunen ger inte möjlighet att prioritera denna verksamhet i dagsläget. Kommunen skulle få betala även för dem som inte kan använda ungdomskortet.

Förslag till beslut

Medborgarförslaget avslås.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Anna Backman Wikström, Framtids- och utvecklingsförvaltningen

Beslut skickas till

Framtids- och utvecklingsförvaltningen

Barn-, kultur- och utbildningsförvaltningen

den 14 januari 2025

Diarienummer KS.2024.567

§ 18 Medborgarförslag Gratis busskort till ungdomar

Under sommaren 2024 har det inkommit ett medborgarförslag om gratis busskort till ungdomar för resor inom länet. Förslagen har lämnats av Molly Book och anhängiggjordes i kommunfullmäktige 18 september 2024.

Framtids- och utvecklingsförvaltningen har utrett kostnaderna sett till möjligt nyttjande och funnit att i befintlig linjetrafik skulle det föreslagna busskortet inte kunna nyttjas av samtliga ungdomar i kommunen. Vidare skulle detta innebära en hög kostnad för Strömsunds kommun.

Medborgarförslaget avslås.

Underlag till beslut

Tjänsteskrivelse

Medborgarförslag gratis busskort

Yrkande

Ordföranden föreslår arbetsutskottet att besluta enligt upprättat förslag.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges beslut

Medborgarförslaget avslås

Diarienummer KS.2025.63

Delegationsbeslut

1. Teknik- och serviceförvaltningen, Helen Löfgren-Larsson om befrielse från grundavgift samt befrielse från abonnemangsavgift (KS.2025.57)

Förslag till beslut

Delegationsbesluten lägg till handlingarna.

(H2) Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

KS Handläggare, Kommunstyrelsen

Diarienummer KS.2025.1

Delgivningar

1. Redovisning från kommunledningsförvaltningen över kvarstående medel i kommunstyrelsens anslag för oförutsedda behov:
Budget 2025 300 000
Kvarstår 300 000
2. Redovisning från kommunledningsförvaltningen över kvarstående medel i kommunstyrelsens utvecklingspott:
Budget 2025 3 277 000
Kvarstår 3 277 000
1. Miljö- och byggnämnden protokollsutdrag § 68 Verksamhetsprognos per oktober 2024, 5 december 2024.
MBN § 68 verksamhetsprognos per oktober 2024.
2. Miljö och byggnämnden rrotokollsutdrag § 69 Budget 2025, 5 december 2024.
MBN § 69 budget 2025.
3. Miljö- och byggnämnden rrotokollsutdrag § 72 Inriktningsmål 2025, 5 december 2024.
MBN § 72 inriktningsmål 2025.
4. Miljö och byggnämnden rrotokollsutdrag § 73 Internkontrollplan 2025, 5 december 2024.
MBN § 73 internkontrollplan 2025.
MBN § 73 risk- och väsentlighetsbedömning internkontrollplan 2025.
MBN § 73 kompl Risk- och väsentlighetsbedömning internkontrollplan 2025.
5. Gemensamma nämnden för upphandling av sjukvårdsprodukter m.m protokollsutdrag § 27 MTP-överenskommelse 2025-2026, 16 september 2024.
Överenskommelse avseende medicintekniska produkter 2025-2026 inkl. Bilagor.
6. Region Jämtland Härjedalen Regionstyrelsen protokollsutdrag § 205 Förlängning av Avtal för samverkan kring hemsjukvård, 10 december 2024.

-
7. Samordningsförbundet styrelsemöte protokoll §§ 31-36, 2 december 2024.
Samordningsförbundet - Verksamhetsplan och budget 2025
 8. Regeringskansliet - Information om ändring i förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
 9. Närvårdsnämnden protokollsutdrag § 67 Verksamhetsprognos, 9 december 2024.
NVN § 67 verksamhetsprognos okt 24.
 10. Länsstyrelsen beslut om efterträdarval.
Aktuella ledamöter och ersättare i Kommunfullmäktige - Socialdemokraterna.
 11. Region Jämtland Härjedalen - Yttrande gällande promemorian "Ett statligt stöd för driftsäkra och robusta posttjänster".
 12. Barn-, kultur- och utbildningsnämnden protokollsutdrag § 120 Verksamhetsplan för kultur och fritidsavdelningen 2024-2027, 12 december 2024.
KOF § 120 verksamhetsplan 2024-2027.
 13. Socialnämnden protokollsutdrag § 158 Taxa alkohol, tobak mm, 10 december 2024.
 14. Socialnämnden protokollsutdrag § 163 Årlig indexuppräknings taxa mat och förbrukningsvaror, 10 december 2024.
 15. Socialnämnden protokollsutdrag § 164 Förlängning samverkansavtal HSL 2024, 10 december 2024.
 16. Socialnämnden protokollsutdrag § 165 Förlängning avtal LOSUS, 10 december 2024.
 17. Servanet styrelseprotokoll §§ 1-21, 19 september 2024.
 18. Kommunförbundet protokoll §§ 1-9, 13 december 2024.
Bilaga Kommunförbundet Verksamhetsplan 2025-2027.
 19. Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan protokollsutdrag § 20 Upphandlingsplan 2025, 16 december 2024.
GNU § 20 tjänsteskrivelse - Upphandlingsplan 2025.
GNU § 20 upphandlingsplan 2025.
 20. Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan protokollsutdrag § 21 Uppföljningsplan 2025, 16 december 2024.
GNU § 21 tjänsteskrivelse - Uppföljningsplan 2025.
GNU § 21 uppföljningsplan 2025.

-
21. Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan protokollsutdrag § 23 Internkontrollplan 2025, 16 december 2024.
GNU § 23 tjänsteskrivelse - Internkontrollplan 2025.
GNU § 23 internkontrollplan 2025.
 22. Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan protokollsutdrag § 24 Revidering av nämndplan - Särskilda uppdrag 2025, 16 december 2024.
 23. Bräcke kommun protokollsutdrag § 128 Delårsrapport Jämtlands räddningstjänstförbund, 11 december 2024.
 24. Åre kommun protokollsutdrag § 101 Avveckling gemensam nämnd för samverkan inom drift och service, 18 december 2024.
Åre kommun § 101 tjänsteskrivelse.
 25. Region Jämtland Härjedalen Regionfullmäktige protokollsutdrag § 77 Avveckling av Gemensam namnd for samverkan inom drift och service, 19 juni 2024.
RJH RF § 77 Utredning.
 26. Kommunförbundet Jämtland Härjedalen protokoll §§ 151-155, 20 december 2024.
 27. Energimarknadsinspektionen - Beslut om ändring av nätkoncession för linje enligt 2 kap. 28 § ellagen.
EMI Bilaga Karta över ändringen.
 28. Socialnämnden protokollsutdrag § 158 Årlig indexuppräknig av socialnämndens taxa för tillsyn-tillstånd alkohol, tobak och receptfria läkemedel 2025, 10 december 2024.
 29. Redovisning av delegationsbeslut - Helen Lövgren Larsson.
 30. Sveriges Kommuner och Regioner - Revidering av skrift "Anmäl alltid hot, hat och våld".
 31. Beslut om förordnande av vigsselförrättare.

Förslag till beslut

Delgivningarna läggs till handlingarna.

Ansvarig förvaltning och tjänsteperson

Kommunledningsförvaltningen, Linnea Fjellner